

SERVICIUL DE INFORMAȚII ȘI SECURITATE AL REPUBLICII MOLDOVA

**INSTITUTUL NAȚIONAL DE INFORMAȚII ȘI SECURITATE
„BOGDAN, ÎNTEMEIATORUL MOLDOVEI”**

STUDII NAȚIONALE DE SECURITATE

**Revistă științifico-practică
Nr. 2 (2) 2020**

CHIȘINĂU – 2020

STUDII NAȚIONALE DE SECURITATE
Revistă științifico-practică
Nr. 2 (2) 2020

FONDATOR:
SERVICIUL DE INFORMAȚII ȘI SECURITATE AL REPUBLICII MOLDOVA

Redactor-șef: **Vitalie SÎLI**, doctor în drept, conferențiar universitar, rector INIS

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC AL REVISTEI:

Diana HÎRBU – *redactor-șef adjunct*,

doctor în științe politice, conferențiar universitar

Xenofon ULIANOVSKI – *redactor științific*, doctor habilitat în drept, profesor universitar, ULIM/USM

Serghei SPRINCEAN – doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice

Svetlana CEBOTARI – doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, USM / Academia Militară "Alexandru cel Bun"

Valeriu CUȘNIR – doctor habilitat în drept, profesor universitar, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice

Victor JUC – doctor habilitat în științe politice, profesor cercetător, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice

Iurie MIHALACHI – doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, USPEE

Victor SACA – doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Academia de Administrare Publică/USM

COLEGIUL DE REDACȚIE AL REVISTEI:

Natalia ALBU – doctor în științe politice, conferențiar universitar, Academia Militară "Alexandru cel Bun"/Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice

Tatiana BUSUNCIAN – doctor în științe politice, USM

Igor CAȘU – doctor în istorie, conferențiar universitar, USM

Eugenia COJOCARI – doctor habilitat în drept, profesor universitar, USM

Cristina EJOVA – doctor în științe politice, conferențiar universitar, USM

Mihail GHEORGHITĂ – doctor habilitat în drept, profesor universitar ULIM

Vakhtang MAISAIA – doctor, profesor universitar, Universitatea Internațională Caucasus, Tbilisi, Georgia

Tudor OSOIANU – doctor în drept, conferențiar universitar, Institutul Cercetări Juridice, Politice și Sociologice/ Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”

Natalia PUTINA – doctor în științe politice, conferențiar universitar, USM

Alexandru ROȘCA – doctor habilitat în filosofie, academician, Academia de Științe a Moldovei

Eugen STRĂUȚIU – doctor în istorie, profesor universitar, Universitatea „L. Blaga”, Sibiu, România

Tudorel TOADER – doctor în drept, profesor universitar, Universitatea "Ioan Cuza", Iași, România

Tatiana VERDEȘ – doctor în filologie, conferențiar universitar, director, Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-Prim”

COMISIA DE EXPERTI:

Andrei FORTUNA – doctor în științe istorice
Vitalie ARMAȘU – doctor în sociologie
Marcel BENCHECI – doctor în științe politice, cercetător științific superior
Victor CREȚU – doctor în științe tehnice
Natalia CURAGĂU – doctor în economie, conferențiar universitar
Boris GLAVAN – doctor în drept, conferențiar universitar
Lilian LUCHIN – doctor în drept, conferențiar universitar
Victor NEMȚAN – doctor în științe medicale
Maria PROCA – doctor în științe politice
Ion VAREAGHIN – doctor în științe politice
Valeriu MIJA – doctor în științe politice

REDACTORI DE LIMBĂ:

Vitalie ȚURCANU - *Română/ Rusă*
Vitalina BAHNEANU, dr., conf. universitar, Facultatea de Litere, USM - *Franceză*
Lia BUTUCEL, lector asistent, doctorandă, Facultatea de Litere, USM - *Engleză*

Ideile și opiniile expuse în materialele prezentate aparțin exclusiv autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Fondatorului. Autorii poartă întreaga responsabilitate pentru conținutul științific al textelor.

Versiunea electronică: <https://inis.sis.md/content/revista-inis-studii-nationale-de-securitate>.

Adresa redacției: str. Șoseaua Balcani,7, mun. Chișinău, Republica Moldova, MD-2049.
Tel: (+373) 22-239-848.

© SIS (INIS), 2020

NATIONAL SECURITY STUDIES

Journal of Research and Practice

Nr. 2 (2) 2020

FOUNDER:

SECURITY AND INTELLIGENCE SERVICE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Chief Editor: **Vitalie SÎLI**, PhD in Law, Associate Professor, NIIS rector

SCIENTIFIC BOARD:

Diana HÎRBU - *deputy chief editor*,
PhD in Political Science, Associate
Professor

Xenofon ULIANOVSKI – *scientific
editor*, PhD in Law, Professor,
FIUM/MSU

Serghei SPRINCEAN – PhD in Political
Science, Associate Professor, Institute
of Law, Political and Sociological
Research

Svetlana CEBOTARI – PhD in Political
Science, Associate Professor, MSU /
Military Academy "Alexandru cel Bun"

Valeriu CUȘNIR – PhD in Law,
Professor, Institute of Law, Political
and Sociological Research

Victor JUC – PhD in Political Science,
Professor, Institute of Law, Political
and Sociological Research

Iurie MIHALACHI – PhD in Law,
Associate Professor, USPEE

Victor SACA – PhD in Political Science,
Professor, Academy of Public
Administration / MSU

EDITORIAL BOARD:

Natalia ALBU – PhD in Political Science,
Associate Professor, Military Academy
"Alexandru cel Bun"/ Institute of Law,
Political and Sociological Research

Tatiana BUSUNCIAN – PhD in Political
Science, MSU

Igor CAȘU – PhD in History, Associate
Professor, MSU

Eugenia COJOCARI – PhD in Law,
Professor, MSU

Cristina EJOVA – PhD in Political
Science, Associate Professor, MSU

Mihail GHEORGHITĂ – PhD in Law,
Professor, FIUM

Vakhtang MAISAIA – PhD, Professor,
International University Caucasus,
Tbilisi, Georgia

Tudor OSOIANU – PhD in Law,
Associate Professor, Institute of Law,
Political and Sociological Research/
Police Academy „Ștefan cel Mare”

Natalia PUTINA – PhD in Political
Science, Associate Professor, MSU

Alexandru ROȘCA – PhD, Academician,
Academy of Science of Moldova

Eugen STRĂUȚIU – PhD in History,
Professor, University "L. Blaga", Sibiu,
România

Tudorel TOADER – PhD in Law,
Professor, University "Ioan Cuza", Iași,
România

Tatiana VERDEȘ – PhD in Philology,
Associate Professor, Director Lyceum
of Creativity and Innovation „Prometeu-
Prim”

EXPERT COMMITTEE:

Andrei FORTUNA – PhD in History

Vitalie ARMAȘU – PhD in Sociology

Marcel BENCHECI – PhD in Political Science, Senior Scientific Researcher

Victor CREȚU – PhD in Technical Sciences

Natalia CURAGĂU – PhD in Economics, Associate Professor

Boris GLAVAN – PhD in Law, Associate Professor

Lilian LUCHIN – PhD in Law, Associate Professor

Victor NEMȚAN – PhD in Medical Sciences

Maria PROCA – PhD in Political Sciences

Ion VAREAGHIN – PhD in Political Sciences

Valeriu MIJA – PhD in Political Sciences

LANGUAGE EDITORS:

Vitalie ȚURCANU - *Romanian/ Russian*

Vitalina BAHNEANU, PhD., Associate Professor, Moldova State University - *French*

Lia BUTUCEL, Assistant Lecturer, PhD student, Faculty of Letters, Moldova State University - *English*

Ideas and opinions exposed in present materials belong to authors exclusively and do not necessarily reflect the point of view of the Founder. The authors bear full responsibility for the scientific content of the texts.

The electronic version: <https://inis.sis.md/content/revista-inis-studii-nationale-de-securitate>.

Address of the editorial's office: Soseaua Balcani, 7, Str., Chisinau, Republic of Moldova, MD-2049; Tel: (+373) 22-239-848.

© SIS (INIS), 2020

CUPRINS

EDITORIAL

Vitalie SÎLI

SEMNIIFICAȚIA PERCEPERII ROLULUI SECURITĂȚII ÎN PROMOVAREA
CULTURII DE SECURITATE ÎN SOCIETATE 10

INFORMAȚII ȘI SECURITATE NAȚIONALĂ

Victor JUC, Veaceslav UNGUREANU

SECURITATEA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL
ADVERSITĂȚILOR GEOPOLITICE REGIONALE 22

Vaibhav BIRWATKAR

THE LAW OF EMOTIONAL ENFORCEMENT
AS AN IMPACT ON PUBLIC ORDER 39

Viorica ȚÎCU

THE TRANSNISTRIAN REGION – CHALLENGES
ON DEMOCRACY AND SECURITY 46

Victor SACA, Olga BURDILA

ABORDĂRI DE MITOLOGIE POLITICĂ ÎN CONTEXTUL SECURITĂȚII 59

Maria PROCA, Victor HODOROJA

ANALIZA INFORMAȚIILOR: BAZĂ A CUNOAȘTERII
ÎN SERVICIUL DE INTELLIGENCE 65

Gasser ELKARAN

THE JEWISH ETHNIC MINORITY IN BESSARABIA:
BETWEEN IDENTITY AND ALTERITY 80

Miriam BEN HAMOO, Liliana BENIUC

THE IMIGRATION MODELS FROM SOCIAL – POLITICAL PERSPECTIVE 95

Ирина БАЛИНА

ON-LINE ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА.
ОСОБЕННОСТИ СОВРЕМЕННОГО ЭТАПА ЦИФРОВИЗАЦИИ 102

SECURITATE INTERNAȚIONALĂ

Anatoli BUZEV, Svetlana CEBOTARI

INTEGRAREA SISTEMULUI DE COORDONARE A SECURITĂȚII FRONTALIERE
A REPUBLICII MOLDOVA ÎN SISTEMUL EUROPEAN DE SUPRAVEGHERE A
FRONTIERELOR (EUROSUR) 113

Валентин БЕНЮК, Сауд САИЕД
СТРАТЕГИЧЕСКОЕ ПАРТНЕРСТВО ИЗРАИЛЯ И США ПО ПАЛЕСТИНСКОМУ
ВОПРОСУ (1991-2020 ГОДЫ): ДИНАМИКА ПРОЯВЛЕНИЙ И ПЕРСПЕКТИВЫ
СОТРУДНИЧЕСТВА 123

Abo Arabeha HAVEZ
THE PERSPECTIVES ON ANTI-SEMITISM AND
THE “GERMAN QUESTION” IN ROMANIA 146

SECURITATE UMANĂ

Rodica PANȚA
DIPLOMAȚIA PUBLICĂ A UNIUNII EUROPENE – MODALITATE DE PROMOVARE
A SECURITĂȚII UMANE ÎN TIMPUL PANDEMIEI COVID – 19 156

SECURITATE JURIDICĂ

Valeriu CUȘNIR, Vitalie RUSU
REFLECȚII PRIVIND UTILIZAREA INFORMAȚIEI INVESTIGATIV-OPERATIVE
LA FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ 172

Iurie MIHALACHE
SECURITATEA ȘI CONTROLUL ACTIVITĂȚII OPERATORILOR DE TRANSPORT
RUTIER CONFORM LEGISLAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA 186

Tudor OSOIANU
CONTROLUL JUDICIAR AL MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII ÎN
PROCESUL PENAL 196

Alexander KURTSKHALIA
THE IMPACT OF TERRITORIAL CONFLICTS ON
NATIONAL SECURITY 204

CONTENTS

EDITORIAL

Vitalie SÎLI

THE SIGNIFICANCE OF THE PERCEPTION OF THE ROLE OF SECURITY IN PROMOTING THE CULTURE OF SECURITY IN SOCIETY	10
--	----

INTELLIGENCE AND NATIONAL SECURITY

Victor JUC, Veaceslav UNGUREANU

THE NATIONAL SECURITY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE CONTEXT OF REGIONAL GEOPOLITICAL ADVERSITIES	23
--	----

Vaibhav BIRWATKAR

THE LAW OF EMOTIONAL ENFORCEMENT AS AN IMPACT ON PUBLIC ORDER	40
---	----

Viorica ȚÎCU

THE TRANSNISTRIAN REGION – CHALLENGES ON DEMOCRACY AND SECURITY	47
---	----

Victor SACA, Olga BURDILA

THE POLITICAL MYTHOLOGY APPROACHES IN THE CONTEXT OF SECURITY	60
---	----

Maria PROCA, Victor HODOROJA

THE INFORMATION ANALYSIS – KNOWLEDGE BASIS OF INTELLIGENCE SERVICE	66
--	----

Gasser ELKARAN

THE JEWISH ETHNIC MINORITY IN BESSARABIA: BETWEEN IDENTITY AND ALTERITY	81
---	----

Miriam BEN HAMOO, Liliana BENIUC

THE IMMIGRATION MODELS FROM SOCIAL – POLITICAL PERSPECTIVE	96
--	----

Irina BALINA

THE ON-LINE TECHNOLOGIES OF THE EDUCATIONAL PROCESS. FEATURES OF THE CURRENT STAGE OF DIGITALIZATION	103
--	-----

INTERNATIONAL SECURITY

Anatoli BUZEV, Svetlana CEBOTARI

THE INTEGRATION OF THE BORDER SECURITY COORDINATION SYSTEM OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE EUROPEAN BORDER SURVEILLANCE SYSTEM (EUROSUR)	114
--	-----

Valentin BENIUC, Saied SAIED

ISRAEL AND THE USA STRATEGIC PARTNERSHIP ON PALESTINE (1991-2020): DYNAMICS OF THE EVENTS AND COOPERATION PERSPECTIVES	123
--	-----

Abo Arabeha HAVEZ
THE PERSPECTIVES ON ANTI-SEMITISM AND
THE “GERMAN QUESTION” IN ROMANIA 146

HUMAN SECURITY

Rodica PANȚA
THE EUROPEAN UNION PUBLIC DIPLOMACY – METHOD TO PROMOTE HUMAN
SECURITY DURING THE COVID -19 PANDEMIC 157

JUDICIAL SECURITY

Valeriu CUȘNIR, Vitalie RUSU
THE REFLECTIONS REGARDING THE USE OF INVESTIGATIVE-OPERATIVE
INFORMATION AT THE CRIMINAL INVESTIGATION LEVEL 172

Iurie MIHALACHE
THE SAFETY AND CONTROL OF THE ACTIVITY OF ROAD TRANSPORT
OPERATORS UNDER THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA 186

Tudor OSOIANU
THE JUDICIAL CONTROL OF SPECIAL INVESTIGATION
MEASURES IN THE CRIMINAL PROCEEDINGS 196

Alexander KURTSKHALIA
THE IMPACT OF TERRITORIAL CONFLICTS ON
NATIONAL SECURITY 204

SEMNIFICAȚIA PERCEPERII ROLULUI SECURITĂȚII ÎN PROMOVAREA CULTURII DE SECURITATE ÎN SOCIETATE

Vitalie SÎLI

Chișinău, Republica Moldova

rector, Institutul Național de Informații și Securitate „Bogdan, Întemeietorul Moldovei”

doctor în drept, conferențiar universitar

e-mail: silivitalie@gmail.com

Asigurarea securității naționale reprezintă una din formele prioritare de activitate a statului, care se distinge prin caracter complex și importanță deosebită. Complexitatea acestei activități rezultă din faptul că crearea și menținerea unui mediu eficient de securitate necesită investiții considerabile și suport consistent. Conștientizarea importanței formării unei percepții adecvate a mediului de securitate și a eforturilor necesare de întreprins pentru asigurarea securității naționale reprezintă un prim obiectiv strategic al statului.

Cuvinte-cheie: securitate națională, stat, cultură de securitate, educație de securitate, percepție, mediu de securitate.

THE SIGNIFICANCE OF THE PERCEPTION OF THE ROLE OF SECURITY IN PROMOTING THE CULTURE OF SECURITY IN SOCIETY

Ensuring national security is one of the priority forms of the state activity, which is distinguished by its complex character and special importance. The complexity of this activity results from the fact that the creation and maintenance of an efficient security environment requires considerable investments and consistent support. Awareness of the importance of forming an adequate perception of the security environment and the necessary efforts to be made to ensure national security is a first strategic objective of the state.

Keywords: national security, state, security culture, security education, perception, security environment.

ЗНАЧЕНИЕ ПОНИМАНИЯ РОЛИ БЕЗОПАСНОСТИ В ПРОДВИЖЕНИИ КУЛЬТУРЫ БЕЗОПАСНОСТИ В ОБЩЕСТВЕ.

Обеспечение национальной безопасности – одна из приоритетных форм деятельности государства, отличающаяся комплексным характером и особой важностью. Сложность этой деятельности объясняется тем, что создание и поддержание эффективной среды безопасности требует значительных инвестиций и постоянной поддержки. Осознание важности формирования адекватного восприятия среды безопасности и тех необходимых усилий, которые следует предпринимать для обеспечения национальной безопасности является первой стратегической целью государства.

Ключевые слова: национальная безопасность, государство, культура безопасности, образование в области безопасности, восприятие, среда безопасности.

LA PERCEPTION DU RÔLE DE LA SÉCURITÉ DANS LA PROMOTION DE LA CULTURE DE LA SÉCURITÉ DANS LA SOCIÉTÉ

Assurer la sécurité nationale c'est une des formes d'activité prioritaires de l'État, avec un caractère complexe et une importance particulière. La complexité de cette activité résulte du fait que la création et le maintien d'un environnement de sécurité efficace nécessitent des investissements considérables et un accompagnement cohérent. La prise de conscience de l'importance de se forger une perception adéquate de l'environnement sécuritaire et des efforts nécessaires à faire pour assurer la sécurité nationale reste un premier objectif stratégique de l'Etat.

Mots clés: sécurité nationale, État, culture de la sécurité, éducation à la sécurité, perception, environnement de sécurité.

Semnificația acordării unei atenții sporite subiectului respectiv rezultă inclusiv din realitatea obiectivă, deoarece, în prezent, mediul de securitate este într-o permanentă transformare, s-au diversificat foarte mult categoriile de riscuri și amenințări la adresa securității. În ultimul timp, tot mai des sunt atestate amenințări noi și riscuri de tip asimetric, apar și se diversifică noi forme ale criminalității organizate, a celei cibernetice, a sporit considerabil amploarea și gravitatea fenomenului terorist etc. În acest context, promovarea culturii de securitate și consolidarea mediului de securitate urmează să devină direcții prioritare, fiindu-le acordată atenție sporită din partea statului și a societății civile.

Formarea unei culturi de securitate poate fi realizată prin intermediul promovării și susținerii unor cunoștințe, atitudini și unui comportament al cetățenilor corespunzătoare percepției rolului securității în asigurarea stabilității funcționării eficiente a statului (implicit a organelor acestuia) și în consolidarea climatului de securitate.

Cultura de securitate reprezintă rezultatul interacțiunilor sociale care au loc în grupuri, organizații, comunități preocupate de aspectele securității sociale, ale unor procese de învățare și acumulare de cunoștințe, în concordanță cu necesitățile umane de protecție, siguranță, adăpost. Ea este adaptivă, se dezvoltă în raport cu evoluția societății și este transmisă între generații prin diferite forme

de comunicare scrisă și verbală, precum și prin practici de susținere a valorilor securitare¹. Cultura de securitate este caracterizată de totalitatea valorilor, normelor, atitudinilor sau acțiunilor care determină perceperea și asimilarea la nivelul societății a conceptului de securitate.

În cadrul unei societăți, stabilirea nivelului culturii de securitate poate avea loc prin analiza laturilor acesteia, printre care: – latura cognitivă (cunoștințe dobândite direct sau prin transmitere educațională din domeniul securității, interpretări ale conceptului de securitate), – latura afectivă sau emoțională (percepții, disponibilități afective, sentimente care determină atitudini individuale și de grup), – latura evaluativă (aprecieri ale nivelului și calității securității furnizate), – latura istorică (experiențe, procese, evoluții, tradiții, cutume, practici), – latura operațională (tipare acționale, modurile de acțiune predilecte, proceduri stipulate)².

În context, remarcăm că asigurarea funcționalității sistemului de securitate națională necesită implicarea plenară a tuturor beneficiarilor de securitate (cetățeni, grupuri naționale, etnice, rasiale, sociale, profesionale etc.). Din acest motiv, susținem promovarea veritabilelor valori sociale în societatea noastră, asigurarea percepției adecvate a importanței acestora,

¹ LUNGU, C. etc., *Raport: Promovarea culturii de securitate*. București, Asociația ProSCOP, 2018, p. 5.

² *Ibidem*, p. 6.

dar și a necesității protejării și a neadmiterii alterării lor, într-un fel sau altul.

Realizarea practică a obiectivului enunțat poate avea loc doar prin dezvoltarea continuă a spiritului de responsabilitate socială, conștientizare a necesității implicării fiecărui cetățean în procesele, evenimentele sau activitățile caracteristice segmentului de securitate. În acest sens, este necesară elaborarea unor programe durabile de securitate, promovarea continuă și bine orientată a acestora, precum și susținerea inițiativelor constructive în domeniul securității.

Elementele de percepere a rolului securității, acumulate prin educație și armonizate în cultura de securitate, urmează a fi implementate la nivel societal și organizațional. Astfel, educația și cultura de securitate se pot constitui în factori de stabilitate a sistemului național de securitate.

La nivel individual (cu potențial de reflectare continuă asupra celui colectiv), cultura de securitate poate fi asigurată prin elaborarea, organizarea și realizarea unor acțiuni concrete, care în complex formează conceptul de educație de securitate. Aceasta este soluția pentru ca generațiile tinere să asimileze încă de timpuriu în sistemul lor de valori și concepte necesitatea de a contribui (în măsura posibilităților) la asigurarea securității naționale.

Cultura de securitate se formează prin intermediul educației de securitate, care este benefică în cazul profilaxiei și prevenirii, însă nu în cazul când survine doar după realizarea unui eveniment cu consecințe negative asupra unei comunități. Până în prezent, educația de securitate nu a lipsit cu desăvârșire din activitatea cotidiană a comunităților, însă majoritatea programelor implementate au vizat doar unele domenii, considerate prioritare ori de importanță deosebită pentru societate sau stat. În prezent, pentru a asigura un nivel suficient și relativ uniform de securitate în cadrul societății sau a statului, este necesară elaborarea unor politici unitare de formare, dezvoltare și implementare a culturii de

securitate la nivel național, regional, dar și internațional, asigurând-o cu programe și obiective comune, cu instituții și organizații care să formeze un sistem instituțional al educației de securitate.

Cultura de securitate poate fi dezvoltată prin eforturile comune ale reprezentanților societății civile, de comun cu instituțiile statului (inclusiv Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova), contribuind la cunoașterea, prevenirea și contracararea riscurilor și amenințărilor de securitate, precum terorismul, crima organizată, criminalitatea economico-financiară și corupția. Educația și cultura de securitate sunt necesare pentru elaborarea unor noi mecanisme de apărare colectivă, reprezentând o preocupare nu doar a statului (ca entitate politico-administrativă), ci și a tuturor cetățenilor, inclusiv prin intermediul societății civile. Una din formele de susținere și promovare a culturii de securitate constă în implicarea activă în acțiuni de educație preventivă și de gestiune a noii realități de securitate.

Educația de securitate reprezintă un ansamblu de măsuri întreprinse în mod sistematic de către autoritățile publice și organizații neguvernamentale, prin care noțiunile, ideile și informațiile referitoare la valorile, interesele și necesitățile naționale de securitate sunt respectate și asigurate la nivel corespunzător. Pe de altă parte, cultura de securitate se referă la promovarea și consolidarea valorilor democratice, prin dezvoltarea unei înțelegeri comune a provocărilor și oportunităților în domeniul securității naționale la nivelul statului și al societății³.

Implementarea în masă a culturii de securitate, prin dezvoltarea și diseminarea acesteia, este unul din principalele obiective de acțiune ale Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova, atât prin prisma dezvoltării conceptului de modernizare, cât și ca

---

³ MOLDOVAN, O. *Cum ne apără cultura de securitate*, 2017. <https://intelligence.sri.ro/cum-ne-apara-cultura-de-securitate/> (accesat 12.11.2020).

modalitate de asigurare a securității naționale. În acest sens, devin prioritare activitățile prin care are loc dezvoltarea culturii de securitate, inclusiv prin educație continuă, promovarea valorilor, normelor, atitudinilor sau acțiunilor care pot permite asimilarea conceptului de securitate națională. De asemenea, este prioritară stimularea cercetării științifice, în corelație cu sistemul de educație, ca demers esențial pentru înțelegerea naturii amenințărilor și provocărilor actuale. Nu mai puțin importantă este asigurarea posibilității implicării tuturor celor interesați în identificarea riscurilor, amenințărilor și vulnerabilităților la adresa securității naționale. Necesitatea respectivă rezultă, inclusiv, din faptul că depistarea, prevenirea și contracararea eficientă a unor astfel de manifestări cu caracter infracțional – cum ar fi infracțiunile cu caracter terorist, corupția, traficul de ființe umane, crimele legate de droguri, crima organizată etc. – este extrem de dificil de realizat fără un suport consistent din partea cetățenilor, grupurilor sociale, etnice, religioase, organizațiilor nonguvernamentale, asociațiilor obștești etc.

Într-o altă ordine de idei, remarcăm că decidenții exponenți ai culturii de securitate sunt statul și cetățenii, întrucât eficiența activităților de promovare a unei culturi de securitate trebuie să se regăsească în pozițiile adoptate la nivel colectiv și individual. Atitudinile și aprecierea evenimentelor, fenomenelor trebuie să fie conforme sau cât mai apropiate de realitatea obiectivă. Practic, promovarea culturii de securitate este o metodă prin care trebuie propulsată înțelegerea importanței unui act de asigurare a securității naționale.

Una din căile prin care poate fi realizat acest obiectiv este oferirea accesului la informații care pot contribui la consolidarea culturii de securitate. În acest sens, este deosebit de important ca necesitatea de securitate națională să fie conștientizată și integrată în sistemul statului. Aceasta este cel puțin una dintre

soluțiile acceptabile și accesibile persoanelor pentru a trece de la statutul de consumatori de securitate la unul superior, de generatori de securitate.

În acest context, un rol important în formarea culturii de securitate revine mijloacelor mass-media. Astfel, este extrem de important rolul presei în informarea cetățenilor cu privire la evenimentele ce țin de securitatea națională. Comunicarea este un mijloc principal prin care pot fi percepute și asimilate valorile, ideile directorii ale domeniului de securitate, precum și conceptul de cultură de securitate. Informația relevantă și fără distorsionare a adevărului servește securității naționale.

Un prim obiectiv de consolidare a securității îl constituie cunoașterea detaliată a riscurilor și vulnerabilităților de securitate, depistarea premiselor ce le generează și identificarea mecanismelor de influență asupra acestora. În acest sens, un mijloc eficient de identificare, monitorizare și combatere a lor revine nivelului culturii de securitate și conștientizării pericolului acestora din partea societății civile.

Conform unor estimări, nivelul culturii de securitate în lume este diminuat, percepția unor categorii de securitate fiind superficială. Vulnerabilitățile de securitate din ultimii ani au accentuat obligativitatea cetățenilor de a se preocupa de ceea ce provoacă șoc în jurul lor, de sporirea solidarității și coeziunii societale, de remarcarea acțiunilor cu caracter suspect ce se produc în imediata apropiere și de informarea oportună a reprezentanților structurilor de securitate. Indiferența sau neimplicarea societății civile în raport cu amenințările de securitate reprezintă unul dintre cele mai înalte riscuri ale secolului XXI.

Percepția importanței securității prin promovarea culturii de securitate poate contribui la:

- identificarea, supravegherea, preîntâmpinarea și contracararea riscurilor și amenințărilor expuse la adresa subiecților securității;

- implementarea unui complex de măsuri operative prin aplicarea tuturor forțelor și mijloacelor de asigurare a securității, prin identificarea și contracararea factorilor destabilizatori ai sistemului securității naționale și internaționale;
- planificarea și realizarea acțiunilor pentru a readuce la normal funcționarea obiectelor securității în zonele afectate ca rezultat al situațiilor cu caracter destabilizator;
- implicarea directă în planificarea și realizarea măsurilor de asigurare a securității în afara hotarelor țării, în conformitate cu tratatele și acordurile internaționale etc⁴.

Valorificarea culturii de securitate și apărare decentă într-un spațiu în care se realizează numeroase parteneriate, programe și proiecte internaționale constituie un obiectiv important în actul de consolidare a sistemului național de securitate. Un prim pas spre constituirea unei culturi de securitate îl constituie elaborarea și implementarea unor politici bine definite în acest domeniu. Politica de securitate va fi implementată în practică prin procese educative complexe, care vor avea ca obiectiv formarea conștiinței și conduitei adecvate asigurării și consolidării climatului de securitate. În momentul formării acestora va putea fi obținut un comportament corespunzător cerințelor sociale de conștientizare, evitare și minimizare a riscurilor din domeniul securității naționale⁵.

Un rol extrem de important în elaborarea unei culturi de securitate, dar și în diseminarea ei în mediul societății civile revine așa-ziselor „think tanks”, termen care include un spectru larg de instituții specializate în furnizarea recomandărilor,

expertizelor, consultanței în diverse domenii. Rezultatele dezbaterii diferitor subiecte abordate de acestea pot să influențeze luarea deciziilor în diverse domenii⁶. În prezent, acestea pot fi solicitate în sprijinul actorilor naționali, care coordonează apărarea și securitatea, a căror activitate este direcționată spre asigurarea securității naționale, spre identificarea și analiza principalelor fenomene care se manifestă în evoluția tehnologică a riscurilor și amenințărilor, pentru a căror gestionare vor fi aplicate instrumente specifice.

Educația de securitate reprezintă un obiectiv important și pentru strategia de consolidare a securității. Un om bine educat este mai puțin vulnerabil la manipulare și va identifica resurse interne pentru a rezista presiunilor de insecuritate⁷.

Promovarea culturii de securitate cuprinde un ansamblu de activități care vizează informarea, stimularea interesului, educarea, precum și schimbarea atitudinii și a comportamentelor unor grupuri țintă (persoane fizice sau juridice) în ceea ce privește problematica securității.

Gradul de consolidare a securității naționale depinde inclusiv de nivelul de conștientizare de către cetățeni a riscurilor și amenințărilor naționale, a pregătirii unor riposte la amenințările de tip nou și de percepere a vulnerabilităților. Reacționarea cu succes la orice fenomen nedorit este determinată de nivelul informării corecte despre acesta, de stabilirea conținutului și cauzalității lui, de conștientizarea ilegalității acestuia, a particularităților de determinare, dar și de sensibilitatea la diversele măsuri de prevenire și combatere întreprinse⁸.

⁴ BENCHECI, M. *Combaterea terorismului contemporan și consolidarea sistemului de securitate internațională*. Teză de doctor în științe politice. Chișinău, 2016, p.96.

⁵ MOȘTOFLEI, C. (coord.). *Politici și strategii în gestionarea conflictualității*, Vol.1. București, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2008. 242 p., p. 60.

⁶ BENCHECI, M. *Combaterea terorismului contemporan și consolidarea sistemului de securitate internațională*. Teză de doctor în științe politice. Chișinău, 2016, p. 97.

⁷ VOLKOFF, VI. *Dezinformarea văzută din Est*. București, Pro Editură și Tipografie, 2007, p. 59.

⁸ MOȘTOFLEI, C. (coord.). *Perspective ale securității și apărării în Europa*. București, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, Vol.4, 2009, 414 p., p. 29.

Pentru că cultura de securitate are un rol major în perceperea importanței securității naționale, ne-am propus ca prin intermediul Revistei științifico-practice Studii Naționale de Securitate să contribuim la educația de securitate a societății noastre. În actuala ediție savanți și cercetători atât din țară, cât și de peste hotare și-au coagulat eforturile pentru analiza securității naționale a Republicii Moldova în contextul adversităților geopolitice regionale; diplomația publică a Uniunii Europene ca modalitate de promovare a securității umane în timpul pandemiei COVID – 19; integrarea sistemului de coordonare a securității frontaliere a Republicii Moldova în sistemul european de supraveghere a frontierelor (EUROSUR) etc.

După cum susțin V. Juc și V. Ungureanu în studiul realizat, sistemul național de securitate și apărare al Republicii Moldova parcurge un proces plurivalent de identificare a reformei potrivite pentru fortificarea acestuia, dat fiind că se confruntă cu o multitudine de provocări de ordin geopolitic. Arealul sud-est european a devenit zona de confluență a intereselor geopolitice ale unor mari puteri care exercită presiuni asupra statelor din regiune și le determină politicile interne de securitate, precum și direcțiile de realizare a acestora, consolidând factorul geopolitic în regiune prin atribuirea rolului primordial în asigurarea securității naționale. Dimensiunea geopolitică a securității naționale a Republicii Moldova necesită o abordare academică permanentă, deoarece interesele geopolitice ale marilor puteri din cadrul sistemului internațional au un caracter fluctuant, determinând nivelul de stabilitate/instabilitate a mediului de securitate regională și declanșând apariția provocărilor geopolitice la adresa securității naționale, iar nivelul capacității Republicii Moldova de a depăși pe cont propriu amenințările geopolitice este unul redus, alternativa fiind examinarea oportunității combaterii colective a

acestora, care trebuie să devină un imperativ în necesitatea realizării intereselor vitale ale Republicii Moldova și o chestiune fundamentală pentru asigurarea securității naționale⁹.

Cercetătorul V. Birwatkâr analizează rolul inteligenței emoționale pentru activitatea polițiștilor. Poliția este cea care oferă livrabilitate societății și asigură legea și ordinea. De asemenea, trebuie să-și gestioneze proprii membri dintr-o perspectivă de competențe și sănătate mintală, pentru a asigura o asigurare eficientă a acelor servicii. Viețile sunt adesea în joc în evaluarea și procesarea acestor rezultate, ceea ce face ca această profesie să fie unică atunci când se ia în considerare inteligența emoțională. Cercetătorul evaluează dacă ofițerii de poliție au abilitățile necesare pentru a-și dezvolta și menține propriul echilibru emoțional pentru a face față profesiei lor stresante¹⁰.

În opinia cercetătoarei V. Țîcu, situația drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova rămâne una dintre marile provocări la adresa securității democratice. Această regiune este închisă și inaccesibilă pentru instituțiile sau misiunile de monitorizare reală a drepturilor omului. Drept rezultat, locuitorii din stânga Nistrului sunt lipsiți de mecanisme eficiente de protecție a drepturilor lor, în particular: dreptul la libertate și siguranță, dreptul de a nu fi supus torturii și relelor tratamente, libertatea de exprimare și asociere, libertatea de circulație, dreptul la educație, dreptul la proprietate etc. La aproape trei decenii de la încheierea ostilităților dintre guvernul Republicii Moldova și autoritățile separatiste din stânga Nistrului, perspectivele unei soluții politice care ar respecta integritatea teritorială și independența Moldovei rămân neclare. Deși la Nistru nu mai este război, dosarul transnistrean constituie încă un factor

⁹ JUC, V., UNGUREANU, V. *Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul adversităților geopolitice regionale.*

¹⁰ BIRWATKAR, V. *The law of emotional enforcement as an impact on public order.*

major de tensiune atât pe plan intern, pentru suveranitatea și integritatea teritorială, cât și la nivel european, pentru vecinătatea Uniunii Europene, pentru care în contextul extinderii spre est, frontiera vestică a Republicii Moldova a devenit frontiera de est a spațiului comunitar¹¹.

În studiul său, prof. V. Saca și O. Burdilă susțin că există ceva care se propagă mai repede decât coronavirusul: miturile care îl înconjoară și corolarul lor... Acesta este un fenomen vechi de când lumea în războiul psihologic, dar care abia acum și-a găsit un nume pe măsură: *fake news*. Acesta din urmă reprezintă cel mai vizibil fenomen al epocii *post-truth*, post adevăr. De asemenea, există autentice fabrici de *troli*, masive birouri și agenții de dezinformare. În orice eveniment de asemenea amploare există apoi o sumedenie de mituri urbane, unele inventate sau reinventate, care apar din convingerea veche că orice tragedie colectivă este fabricată pentru a manipula. Se adaugă aici miturile – majoritatea benigne, altele chiar fiind nocive. Recomandarea specialiștilor este bine cunoscută – informarea din surse sigure, cum ar fi cele oficiale și instituțiile media cu credibilitatea probată. În Republica Moldova, precum și în alte state ale lumii, coronavirusul este laitmotivul principal al știrilor false. Invocând acest argument, Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova a decis să blocheze pe perioada stării de urgență peste 50 de portaluri care difuzau știri manipulatorii și false despre COVID –19. Se preciza, de asemenea, că respectivele site-uri generatoare de *fake-news*, fiind administrate anonim, nu erau înregistrate în calitate de difuzori de informații¹².

Cercetătorii M. Proca și V. Hodoroja argumentează, în studiul lor, că un stat bine informat trebuie să fie capabil să recunoască amenințările, dar și oportunitățile de atingere a intereselor naționale,

conștient de potențialele consecințe ale propriilor acțiuni sau inacțiuni. *Astăzi un serviciu special are sarcina de a deveni un „furnizor de cunoaștere și securitate”, nu doar un simplu „producător de informații și securitate”*. Pentru statul modern, cunoașterea din timp a anumitor amenințări și riscuri, prognozarea evoluției și consecințelor acestora este o sarcină prioritară nedeclarată pentru orice putere statală. Este cert că reușita unui stat este rezultatul puterii intelectuale a celor ce o conduc. Iată de ce rolul oricărui serviciu special în statul modern este acela de a „produce” cunoaștere, ce ar ajuta factorii de conducere statali să-și fundamenteze deciziile pe domeniul de securitate în plan național și internațional¹³.

Gasser Elkaran vine cu o retrospectivă istorică a minorității etnice a evreilor din Basarabia și contribuția acestora la dezvoltarea regiunii. Dânsul susține că subiectul coloniilor evreiești din Basarabia este legat de o analiză istoriografică a documentelor de arhivă, care se referă în cea mai mare parte la politica de colonizare a evreilor din Imperiul Rus în regiunea numită Noua Rusie. Delimitarea colonizării evreilor basarabeni asupra întregului proces de colonizare este dificilă. Mai mult, în Basarabia, până la anexarea rusă din 1812, istoria comunităților evreiești a fost una activă. Integrarea evreilor în comerț și industrie în această regiune a fost una bună și, cu puține excepții, nu au existat conflicte majore între evrei și populația nativă¹⁴.

Un alt savant originar din Israel, Abo Arabeha Havez, în studiul său, afirmă că ideologia rasistă, ca și antisemitismul, constituie elemente importate difuzate începând cu secolul al XVIII-lea. Pană la începutul secolului XX, nimic nu pare, însă, a indica drept predictibile teoriile ce vor sta la baza Utopiei Barbare a anilor 1930. Actualitatea cercetării reiese din

¹¹ ȚÎCU, V. *The Transnistrian region - challenges on democracy and security*.

¹² SACA, V., BURDILA, O. *Abordări de mitologie politică în contextul securității*.

¹³ PROCA, M., HODOROJA, V. *Analiza informațiilor: bază a cunoașterii în serviciul de intelligence*.

¹⁴ ELKARAN, G. *The Jewish ethnic minority in Bessarabia: between identity and alterity*.

faptul că dispariția totalitarismului a creat spațiul necesar extinderii studiilor legate de Holocaust și rolului jucat de regimurile din țările Europei de Est în perioada interbelică. Problema antisemită constituie un subiect de interes amplu de cercetare și în zilele noastre, deoarece cercetătoarea Holocaustului, în general, și a impactului asupra poporului evreu, în particular, a condiționat apariția unor studii cu caracter teoretic, practic și cognitiv. Mai mult, din punct de vedere istoriografic, analiza acestui fenomen, în noua conjunctură creată, oferă posibilitatea evitării unor stereotipuri și înțelegerii deformate a fenomenului politic ce a cauzat cea mai mare monstruoasă a secolului XX. Astfel, analiza studiilor recente este de mare importanță și foarte actuală, deoarece încearcă să găsească un răspuns cu privire la Holocaust, focalizându-se asupra opiniei publice din Germania și a transformării imaginii evreului între 1933 și 1945 în imaginarul colectiv, încercând să argumenteze că, totuși, motivația de bază a Holocaustului era pur ideologică, înrădăcinată într-o lume existentă numai în imaginația nazistă, unde unei conspirații evreiești internaționale de a controla lumea i se opunea o misiune “ariană” paralelă, deoarece nici un genocid de până în ziua de azi nu fusese bazat atât de complet pe mituri, pe o ideologie abstractă, nepragmatică – care a fost apoi pusă în aplicare prin mijloace foarte raționale și pragmatice¹⁵.

M. Ben Hamoo și L. Beniuc susțin că migrația este chipul uman al globalizării din secolul XXI. Oamenii din întreaga lume se mută din țara de origine într-o națiune diferită din cauza conflictelor economice, sociale, politice sau de alt tip. Migrația oferă oportunități țărilor și comunităților de a beneficia enorm de geopolitică, comerț și schimb cultural. Istoric, migrația a oferit oportunități pentru milioane de oameni din întreaga lume de a

---

¹⁵ ARABEHA HAVEZ, A. *The perspectives on anti-semitism and the “german question” in Romania.*

crea vieți sigure și semnificative în străinătate și a contribuit la îmbunătățirea vieții oamenilor atât în țările de origine, cât și în cele de destinație¹⁶.

S. Cebotari și A. Buzev susțin că apropierea imediată a Republicii Moldova de Uniunea Europeană a făcut necesară reconfigurarea politicilor de securitate relevante, în conformitate cu cele ale UE. Fiind unul dintre statele participante la Politica europeană de vecinătate (PEV), Republica Moldova depune eforturi substanțiale pentru a securiza granițele estice ale Uniunii și a deschide noi perspective de dezvoltare a relațiilor cu UE. În studiul lor, dâșii cercetează principalele acțiuni întreprinse de Republica Moldova pentru implementarea Sistemului European de Supraveghere a Frontierelor (EUROSUR), care prevede stabilirea sistemelor de control și supraveghere a frontierei de stat, instrumentelor ce facilitează schimbul de informații, cooperarea cu statele terțe și reanimarea infrastructurii la frontiera de stat. Un rol important în acest domeniu revine aprobării planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru perioada 2017–2019, unde au fost conturate obiectivele strategice și prioritățile relațiilor dintre UE și Republica Moldova. Acest document contribuie la soluționarea problemelor ce țin de asigurarea securității naționale și regionale, combaterea criminalității transfrontaliere, migrației ilegale și a traficului de ființe umane¹⁷.

V. Beniuc și S. Saied vin cu un studiu privind parteneriatul strategic al Israelului și SUA pentru problema palestiniană (1991-2020). Dâșii argumentează că Israelul este singurul partener strategic nealiniat al Statelor Unite ale Americii din regiunea Orientului Mijlociu. Alianța strategică dintre Statele Unite și Israel există

---

¹⁶ BEN HAMOO, M., BENIUC, L. *The immigration models from social – political perspective.*

¹⁷ BUZEV, A., CEBOTARI, S. *Integrarea sistemului de coordonare a securității frontaliere a Republicii Moldova în sistemul european de supraveghere a frontierelor (EUROSUR).*

de câteva decenii și oferă acoperire militară și politică statului Israel într-un mediu ostil ireconciliabil. Bineînțeles, interesul științific pentru acest fenomen, etapele dezvoltării acestuia și mecanismele de interacțiune este foarte mare. În primul rând, acest lucru se datorează faptului că cooperarea politică și militară-strategică a acestor două țări afectează decisiv situația din întregul Orient Mijlociu. SUA, fiind actorul numărul unu nu numai în afacerile mondiale din ultimele aproape opt decenii, ci și un participant permanent de facto la subsistemul regional al Orientului Mijlociu al relațiilor internaționale, este considerat aproape de la început ca principalul garant al existenței statului în confruntarea sa militară și politică cu vecinii săi¹⁸.

I. Balina, în studiul său intitulat "Tehnologii on-line a procesului educațional. Caracteristicile stadiului modern al digitalizării", argumentează că utilizarea tehnologiilor IT moderne, capacitățile resurselor internetului în procesul de învățare pot fi văzute ca parte a unui nou mediu educațional, informațional și comunicativ-economic al cunoașterii. În perspectivă, internetul poate deveni principala resursă educațională pentru sistemul de învățământ preuniversitar și superior al Republicii Moldova, așa cum s-a întâmplat în țările Europei de Vest, SUA etc. Autorul susține că acumularea datelor din diferite surse deschise a permis identificarea tendințelor majore ale stării globale a tehnologiei digitale pentru anul 2020, modificările actuale fiind asociate pandemiei coronavirusului. Apare o nouă terminologie – "paradoxul digital de confidențialitate": sunt identificate probleme de atenție sporită la asigurarea integrității și confidențialității datelor, în paralel cu omniprezența implementării smart a tehnologiei în viața personală/casă/familie, cu mai mulți factori care continuă să acționeze ca blocatori ai știrilor false etc.

¹⁸ БЕНЮК, В., САИЕД, С. *Стратегическое партнерство Израиля и США по палестинскому вопросу (1991-2020 годы): динамика проявлений и перспективы сотрудничества.*

Sunt evidențiate tendințele de creștere a numărului total de utilizatori de internet la nivel mondial și ai rețelelor sociale din întreaga lume, penetrarea în continuare a fenomenului anului 2019 – rețeaua TikTok, printre tineri. În cadrul monitorizării componentelor cultural-educative și educaționale ale spațiului virtual și al sistematizării resurselor Internet, s-a efectuat căutarea hipertextului și analiza serviciilor on-line în condițiile "izolării inteligente"¹⁹.

În cercetarea sa "Diplomația publică a Uniunii Europene – modalitate de promovare a securității umane în timpul pandemiei COVID -19", R. Panța încearcă de a conecta conceptele de diplomație publică și securitate umană prin intermediul experienței Uniunii Europene, în contextul pandemiei COVID-19. Dânsa analizează conceptele de diplomație publică și securitate umană. În opinia ei, diplomația publică este o formă a diplomației contemporane orientată spre informarea, înțelegerea și influențarea publicului din alte state în scopul realizării obiectivelor de politică externă și de securitate. Iar securitatea umană vizează calitatea vieții oamenilor, în maniera în care orice factor ce îi diminuează din această calitate, este percepută ca o amenințare la adresa securității. Totodată, studiul se axează pe identificarea aspectelor definitorii ale diplomației publice a Uniunii Europene, ca modalitate de realizare a obiectivelor de politică externă și securitate. Ultima parte a cercetării vizează modalitățile prin care Uniunea Europeană a încercat să răspundă la provocările generate de coronavirus și infodemie cu implicații asupra securității umane. De asemenea, au fost identificate valorile securității umane ce sunt promovate prin intermediul activităților de diplomație publică, atât în interiorul, cât și în exteriorul Uniunii Europene²⁰.

¹⁹ БАЛИНА, И. *On-line цифровые технологии учебного процесса. Особенности современного этапа цифровизации.*

²⁰ PANȚA, R. *Diplomația publică a Uniunii Europene – modalitate de promovare a securității umane în timpul pandemiei COVID -19.*

Prof. V. Cușnir și V. Rusu, în articolul ”Reflecții privind utilizarea informației investigativ-operative la faza de urmărire penală”, vin cu reflecții asupra securității juridice. Dâșii susțin că informațiile investigativ-operative includ date obținute în urma efectuării activității speciale de investigații, care pot deveni probe sau contribuie la obținerea lor, fiind folosite în vederea prevenirii infracțiunilor, precum și alte date utilizate în organizarea și identificarea activităților cu profil tactic ale unităților specializate de investigații. Obținerea datelor de fapt de către subdiviziunile investigativ-operative și probatoriul în cadrul urmăririi penale reprezintă procese de cunoaștere orientate spre perceperea unui singur fenomen – al infracțiunii, având în același timp și un singur scop – stabilirea adevărului. Indiferent de tendință și evoluție, aceste procese de cunoaștere se deosebesc prin subiecți, prin metodele și mijloacele aplicate, prin normele de reglementare și condițiile în care se realizează. Însă este important că datele de fapt și probele au o bază unică – infracțiunea, iar formele de activitate, orientare spre obținerea lor, au un singur scop – cunoașterea infracțiunii ca fenomen al lumii materiale²¹.

Iu. Mihalache, în articolul ”Securitatea și controlul activității operatorilor de transport rutier conform legislației Republicii Moldova”, afirmă că organismul de stat responsabil de implementarea politicilor publice și controlul operatorilor de transport rutier din Republica Moldova este autoritatea administrativă „Agenția Națională de Transport Rutier” (A.A. „NRTA”). Din păcate, activitatea A.A. „NRTA” se concentrează pe implementarea politicilor de transport și nu are pârghii legale adecvate pentru exercitarea dreptului de control. Practica europeană demonstrează că politicile publice, implementarea și controlul realizării acestora trebuie să fie

efectuate de trei autorități publice diferite. De exemplu, în România există un Inspectorat de Stat pentru Controlul Transporturilor Rutiere, care asigură controlul transportului rutier, Ministerul Transporturilor, cu rolul politicii de transport, și Agenția Rutieră din România – rolul implementării politicii de transport. Concluzia este că, în Republica Moldova, controlul transportatorilor rutieri nu poate fi efectuat de către A.A. „NRTA”. Este necesar să se creeze o structură de control, cum ar fi „Inspectoratul de Transport Rutier”. Legislația în vigoare nu prevede un termen de exploatare a mijloacelor de transport utilizate pentru transportul de pasageri. În consecință, unii operatori de transport antrenează autovehicule cu vechime de 10-15 ani. Ținând cont de gradul de uzură al acestor autovehicule, pasagerii sunt expuși riscului sporit de accidente în timpul transportării. Anume în scopul asigurării nivelului înalt de securitate a pasagerilor, se recomandă fixarea unui termen maxim de exploatare de 10 ani pentru mijloacele de transport utilizate în transportul rutier de pasageri. Unitățile de transport care depășesc termenul sus-menționat, urmează să nu fie admise la transportul de pasageri. Responsabilitatea verificării termenului de exploatare a autovehiculelor trebuie să revină A.A. „ANTA”. Totodată, se propune ca legitimațiile de conducător auto în trafic internațional să fie eliberate conducătorilor auto care posedă un stagiu de muncă în domeniul transporturilor rutiere de pasageri în trafic național de cel puțin 3 ani²².

În studiul ”Controlul judiciar al măsurilor speciale de investigații în procesul penal”, T. Osoianu analizează controlul judiciar al procedurii de urmărire penală, ce constă în verificarea de către o instanță independentă și imparțială, sesizată în modul prevăzut de lege, a acțiunilor organului de urmărire penală și a organului

²¹ CUȘNIR, V., RUSU, V. *Reflecții privind utilizarea informației investigativ-operative la faza de urmărire penală*.

²² MIHALACHE, I. *Securitatea și controlul activității operatorilor de transport rutier conform legislației Republicii Moldova*.

care efectuează activitate specială de investigație în scopul depistării și înlăturării încălcărilor drepturilor omului încă la faza de urmărire penală și asigurării respectării drepturilor, libertăților și a intereselor legitime ale participanților la proces și ale altor persoane. Examinarea demersurilor de autorizare a unor măsuri speciale de investigații presupune efectuarea unui triplu test de proporționalitate și determinarea faptului dacă ingerința autorităților naționale a fost prevăzută de lege, necesară într-o societate democratică, la care se adaugă și exigența desprinsă din jurisprudența CtEDO de proporționalitate între ingerința aplicată și scopul urmărit spre realizare. Autorul propune completarea art. 306 CPP cu prevederi privind reflectarea în conținutul încheierii judecătorului de instrucție a testului de proporționalitate între acțiunile, măsurile solicitate a fi autorizate și scopul urmărit de aceste pârghii prevăzute de lege, în vederea atingerii scopului procesului penal, coroborând astfel prevederile acestui articol cu dispozițiile art. 132¹ alin. (2) pct. 3) CPP²³.

A. Kurtskhalia, în articolul ”Soluționarea conflictelor teritoriale prin prisma reglementărilor dreptului internațional”, analizează procesul de aplicare a normelor dreptului internațional public, marcat de participarea obligatorie a statelor ca subiecte primare de drept internațional public, dotate cu personalitate juridică universală. Statele care au participat inițial ca autori ai conținutului reglementărilor internaționale, ulterior, pe baza principiului fundamental *al pacta sunt servanda*, sunt de acord să respecte aceleași reguli²⁴.

Trecerea în revistă a articolelor incluse în ediția curentă a publicației denotă multitudinea direcțiilor de formare a culturii de securitate prin prisma educației de securitate, inclusiv prin intermediul promovării în rândul cetățenilor a cercetărilor de specialitate în domeniul

securității. Studiile de securitate reprezintă nivelul organizațional al sistemului național de securitate, unde cetățenii, prin formele sale de interacțiune cu acestea, reprezintă o condiție esențială pentru educația de securitate. La acest nivel se dezvoltă cultura de securitate și se realizează promovarea normelor, atitudinilor și a acțiunilor ce permit asimilarea politicii și principiilor de securitate de către stat și societate.

BIBLIOGRAFIE

1. BENCHECI, M. *Combaterea terorismului contemporan și consolidarea sistemului de securitate internațională*. Teză de doctor în științe politice, Chișinău, 2016.
2. LUNGU, C. etc., *Raport: Promovarea culturii de securitate*. București, Asociația ProSCOP, 2018, p. 5.
3. MOLDOVAN, O. *Cum ne apără cultura de securitate*, 2017.
<https://intelligence.sri.ro/cum-ne-apara-cultura-de-securitate/> (accesat 12.11.2020).
4. MOȘTOFLEI, C. (coord.). *Perspective ale securității și apărării în Europa*. București, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, Vol.4, 2009, 414 p., p. 29.
5. MOȘTOFLEI, C. (coord.). *Politici și strategii în gestionarea conflictualității*, Vol.1. București, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2008, 242 p., p. 60.
6. VOLKOFF, VI. *Dezinformarea văzută din Est*. București, Pro Editură și Tipografie, 2007, p. 59.

15.12.2020

²³ OSOIANU, T. *Controlul judiciar al măsurilor speciale de investigații în procesul penal*.

²⁴ KURTSKHALIA, A. *The territorial conflict resolution in terms of international law regulations*.

INFORMAȚII ȘI SECURITATE NAȚIONALĂ

SECURITATEA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL ADVERSITĂȚILOR GEOPOLITICE REGIONALE

Victor JUC

Republica Moldova, Chișinău
director, I. P. Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
doctor habilitat în științe politice, profesor universitar
e-mail: juc.victor@gmail.com

Veaceslav UNGUREANU

Republica Moldova, Chișinău
I. P. Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
cercetător științific coordonator
doctor în științe politice
e-mail: veaceslav.ungureanu@gmail.com

Conceptul stat mic/putere mică definește statele cu un potențial geopolitic redus, lipsite de suficientă capacitate de a se impune în cadrul relațiilor internaționale pentru a determina evoluția politicii mondiale, precum și de a-și asigura securitatea națională. Securitatea lor este diminuată dacă nu se regăsesc într-o coaliție de state cu o pondere majoră în sistemul de securitate internațională și dacă nu au vreo importanță pentru realizarea intereselor geopolitice/geostrategice ale unor mari puteri sau ale actorilor nonstatali. Republica Moldova este eminamente o putere mică, a cărei securitate se dovedește a fi vulnerabilă la riscurile și amenințările care sunt furnizate ca urmare a impactului intereselor geopolitice ale marilor puteri asupra zonei tampon în care este poziționată. Necesitatea realizării reformelor structurale în domeniul securității naționale depinde în mare măsură de relațiile geopolitice ale marilor puteri, la baza cărora se află interesele geostrategice din regiunea Europei de Sud-Est, care exercită un impact asupra dimensiunii geopolitice a securității naționale a Republicii Moldova. Riscurile și amenințările ce periclitează componentele securității naționale sunt generate de factorul extern și necesită a fi abordate în termeni geopolitici. Consolidarea securității naționale va fi determinată de locul pe care îl va ocupa Republica Moldova în aranjamentele arhitecturii geopolitice ale securității regionale, ceea ce ar contribui în final și la modificarea statutului Republicii Moldova din cel de consumator în furnizor de securitate regională.

Cuvinte-cheie: interes geopolitic, marile puteri, arhitectura geopolitică, mediu de securitate regională, sferă de influență, zona tampon, securitate națională, neutralitatea permanentă.

THE NATIONAL SECURITY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE CONTEXT OF REGIONAL GEOPOLITICAL ADVERSITIES

The concept of small state/ small power defines the states with a low geopolitical potential that lack sufficient capacity to impose themselves within the international relations to determine the world politics evolution, as well as to ensure their national security. Their security is decreased if they are not a part of a coalition of states with a major weight in the international security system and if they are not important for the achievement of the geopolitical/ geostrategic interests of some of the great powers or of the non-state actors. The

Republic of Moldova is exclusively a small power, whose security proves to be vulnerable to the risks and threats that emerge as a result of the impact of the geopolitical interests of the great powers on the buffer zone where it is situated. The need to carry out structural reforms in the national security field depends largely on the geopolitical relations of the great powers, which are based on the geostrategic interests in the South-Eastern Europe that have impact on the geopolitical dimension of the national security of the Republic of Moldova. The risks and threats that endanger the national security components are generated by the external factor and need to be addressed in the geopolitical terms. The strengthening of the national security is going to be determined by the place of the Republic of Moldova within the arrangements of the geopolitical architecture of the regional security that would contribute finally to the modification of the status of the Republic of Moldova from the consumer to the supplier of regional security.

Keywords: *geopolitical interest, great powers, geopolitical architecture, regional security environment, sphere of influence, buffer zone, national security, permanent neutrality.*

НАЦИОНАЛЬНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА В КОНТЕКСТЕ РЕГИОНАЛЬНЫХ ГЕОПОЛИТИЧЕСКИХ ВЫЗОВОВ

Концепция малого государства / малой силы характеризует государства с низким геополитическим потенциалом, не обладающие достаточной способностью участвовать в международных отношениях для определения эволюции мировой политики, а также для обеспечения своей национальной безопасности. Уровень безопасности таких государств снижается, если они не оказываются в коалиции государств, обладающих весом в системе международной безопасности, и если они не представляют никакого интереса в реализации геополитических / геостратегических интересов великих держав или негосударственных субъектов. Республика Молдова является исключительно небольшим государством, безопасность которого оказывается уязвимой для рисков и угроз, возникающих в результате воздействия геополитических интересов великих держав на буферную зону, в которой она расположена. Необходимость структурных реформ в области национальной безопасности во многом зависит от геополитических отношений великих держав, основанных на геостратегических интересах региона Юго-Восточной Европы, что оказывает влияние на геополитическое измерение национальной безопасности Молдовы. Риски, ставящие под угрозу компоненты национальной безопасности, порождаются внешними факторами и требуют решения с геополитической точки зрения. Укрепление национальной безопасности будет определяться тем местом, которое Республика Молдова займет в структуре геополитической архитектуры региональной безопасности, что, в итоге, будет способствовать изменению статуса Республики Молдова с потребителя на поставщика региональной безопасности.

Ключевые слова: *геополитический интерес, великие державы, геополитическая архитектура, среда региональной безопасности, сфера влияния, буферная зона, национальная безопасность, постоянный нейтралитет.*

LA SÉCURITÉ NATIONALE DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA DANS LE CONTEXTE DES ANNONCES GÉOPOLITIQUES RÉGIONALES

Le concept de petit État / faible puissance définit les États à faible potentiel géopolitique, manquant de capacité suffisante pour s'imposer dans les relations internationales pour déterminer l'évolution de la politique mondiale, ainsi que pour assurer la sécurité nationale. Leur sécurité est diminuée s'ils ne se retrouvent pas dans une coalition d'États

avec une partie majeure dans le système de sécurité international et s'ils n'ont aucune importance pour la réalisation des intérêts géopolitiques / géostratégiques des grandes puissances ou des acteurs non étatiques. La République de Moldavie est éminemment une petite puissance, dont la sécurité se révèle vulnérable aux risques et menaces qui découlent de l'impact des intérêts géopolitiques des grandes puissances sur la zone tampon dans laquelle elle est positionnée. La nécessité de réformes structurelles dans le domaine de la sécurité nationale dépend en grande partie des relations géopolitiques des grandes puissances, fondées sur les intérêts géostratégiques de la région de l'Europe du Sud-Est, ce qui a un impact sur la dimension géopolitique de la sécurité nationale de la République de Moldavie. Les risques et les menaces qui mettent en danger les composantes de la sécurité nationale sont générés par le facteur externe et doivent être traités en termes géopolitiques. La consolidation de la sécurité nationale sera déterminée par la place que la République de Moldova occupera dans les arrangements de l'architecture géopolitique de la sécurité régionale, ce qui contribuerait à terme à faire passer le statut de la République de Moldova de consommateur à fournisseur de sécurité régionale.

Mots clés : *intérêt géopolitique, grandes puissances, architecture géopolitique, environnement sécuritaire régional, sphère d'influence, zone tampon, sécurité nationale, neutralité permanente.*

Relațiile geopolitice dintre marile puteri pentru dominația regiunii Europei de Sud-Est au fost întotdeauna determinate de interesele geostrategice de a constitui o zonă-tampon menită să separe sferile de influență geopolitică pentru a le proteja. Actualmente, confruntările geopolitice în competiția globală a marilor puteri pentru supremația Europei de Sud-Est sunt transformate în procese integraționiste cu apartenența la Uniunea Europeană, Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, pe de o parte, sau Comunitatea Statelor Independente, Uniunea Euroasiatică, Uniunea Economică Euroasiatică, Organizația Tratatului de Securitate Colectivă, pe de altă parte, care rămân a fi importante și pot fi considerate o necesitate pentru edificarea acțiunilor de asigurare a unui nivel înalt al mediului de securitate regională, ce poate fi influențat de provocările externe provenite din alte spații de interes¹. V. Naumescu susține, conform supozițiilor lui H. Mackinder, N. Spykman, F. Ratzel, R. Kjellen și K. Haushofer, că de-a lungul timpului, de la

teoria geopolitică a pivotului geografic al istoriei, considerată esențială pentru controlul masei continentale eurasiatice *Heartland*, iar mai târziu *Rimland*, până la *Drang nach Osten* al germanilor aflați în identificarea *Lebensraum*-ului (spațiul vital), ori *zona-tampon* pe care o promovează Federația Rusă în prezent, Europa de Sud-Est va rămâne o parte componentă a Europei de Est pe scena unei competiții geopolitice dintre marile puteri pentru expansiune geostrategică și influență de putere².

Politica externă a marilor puteri, fundamentată pe acțiuni de identificare, promovare și protejare a intereselor geopolitice, determină conjunctura geopolitică regională și influențează mediul de securitate în diverse regiuni ale spațiului mondial. Concentrarea asupra unei regiuni geostrategice a intereselor mai multor actori internaționali în scopul transformării acesteia într-o zonă de interes și, ulterior, în sferă de influență, inevitabil duce la o rivalitate acerbă dintre marile puteri în spațiul geopolitic contemporan. Aceste procese concurențiale de impact geopolitic se răsfrâng

---

¹ UNGUREANU, V. *Redimensionarea arhitecturii geopolitice a sistemului internațional postrăzboi rece: adversități geostrategice și replieri de securitate*. Chișinău, ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2020, pp. 79-80.

---

² NAUMESCU, V. *Politica Marilor Puteri în Europa Centrală și de Est*. București, Humanitas, 2019, pp. 14-15.

eminamente ca repercusiuni de redimensionare a relațiilor de cooperare dintre marile puteri, reconfigurând structura complexului de securitate regională, totodată, determinând și nivelul de funcționare a sistemelor de asigurare a securității naționale ale statelor din regiune în care au loc asemenea evenimente geopolitice.

Prăbușirea sistemului internațional bipolar a determinat o nouă configurație a raporturilor de forțe ale marilor puteri în Europa de Sud-Est, suprimând vechea hartă geopolitică a securității regionale și edificând o nouă arhitectură a evoluției relațiilor internaționale. Importanța geopolitică a Europei de Sud-Est a fost întotdeauna actuală. Această regiune reprezintă și în prezent confluența intereselor geopolitice ale marilor puteri, miza fiind dominația Europei de Est și a spațiului geostrategic ponto-caspic pentru exercitarea influenței geopolitice în zonele adiacente, cum ar fi: regiunea de vest a spațiului postsovietic, Caucazul și Orientul Mijlociu. Relevanța geopolitică a regiunii Europa de Sud-Est este caracterizată de următorii factori: se găsește la confluența a șapte regiuni de mare importanță geopolitică: Europa Centrală, Europa de Est, Europa de Sud, Asia Mică, Orientul Apropiat, spațiul pontic și spațiul mediteranean; este poziționată aproape de zona conflictuală a Orientului Apropiat; formează un segment al frontierelor de sud-est ale Uniunii Europene și de sud-est ale Organizației Tratatului Atlanticului de Nord; țările din estul acestei regiuni sunt state limitrofe ale spațiului pontic, în cadrul căruia mai multe state se confruntă cu războiul hibrid pe teritoriile sale, declanșat de Federația Rusă, acestea fie că se află într-o stare „înghețată”, fie într-o stare „fierbinte”, care s-au soldat cu apariția regiunilor secesioniste sau chiar cu pierderi de teritoriu prin anexare; deține controlul asupra strâmtorilor Bosfor și Dardanele, care reprezintă unica poartă de ieșire la Oceanul Planetar pentru statele limitrofe ale spațiului pontic; este

conectată la axa energetică Asia Centrală – Marea Caspică – Caucazul de Sud – Marea Neagră și este străbătută de diverse rute energetice ce asigură cu hidrocarburi statele europene sau prin care se preconizează construcția altor proiecte energetice pentru transportul petrolului caspic și al celui din zona Asiei Centrale, sau a gazelor din Orientul Mijlociu spre consumatorii din Occident; include un important număr de porturi militare și civile; este mediu propice pentru cooperarea economică, militară și culturală și deține un potențial demografic și economic foarte important pentru Europa³.

Noile reconfigurări geopolitice regionale din Europa de Sud-Est care se manifestă, pe de o parte, prin tendința marilor puteri ale scenei internaționale de a-și exercita puterea în plan regional, iar pe de altă parte, prin jocurile de putere, marcate de eforturile statelor mici și mijlocii de abandonare a sferei de influență a unor state și de a intra în sfera de influență a altor state, unde pot să-și realizeze și să-și protejeze mai bine interesele de securitate națională. Transformarea arhitecturii geopolitice a securității regionale din Europa de Sud-Est în perioada post-Război Rece este determinată de reconfigurarea intereselor geostrategice ale Alianței Nord-Atlantice și ale Uniunii Europene, prin realizarea continuității acțiunilor de intensificare a proceselor integraționiste din subregiunea Balcanilor de Vest, pe de o parte, și ale Federației Ruse, care, respingând edificarea modelului unipolar de ordine mondială post-Război Rece și pledând pentru o structură multipolară, și-a anunțat revenirea geopolitică în forță prin consolidarea poziției sale geostrategice în

---

³ UNGUREANU, V. *Redimensionarea securității naționale a Republicii Moldova în contextul noilor transformări ale arhitecturii geopolitice regionale*. În: *Modernizarea social-politică a Republicii Moldova în contextul extinderii procesului integraționist european*. Chișinău, ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2018, pp. 422-423.

spațiul pontic după implicarea directă în declanșarea evenimentelor din 2014 de dezintegrare a unor teritorii din componența Ucrainei, pe de altă parte, au contribuit la amplificarea confruntării și diminuării nivelului de securitate regională⁴. De asemenea, punctăm că Federația Rusă consideră acțiune de ingerință în spațiul Comunității Statelor Independente, percepută drept sferă de influență exclusivă rusă, a inițiativei, lansată la 28 mai 2008 de către Polonia și Suedia și susținută de toți membrii Uniunii Europene, de a institui proiectul „Parteneriatul Estic” în cadrul Politicii Europene de Vecinătate, menit să consolideze relațiile de vecinătate în baza cooperării avansate a Uniunii Europene cu Republica Moldova, Ucraina, Georgia, Azerbaidjan, Armenia și Belarus pentru o eventuală aderare a acestor state la Uniunea Europeană⁵. A. Burian precizează că una dintre cele mai importante priorități geopolitice strategice pentru Uniunea Europeană este zona Balcanilor de Vest, care ocupă o poziție-cheie în geopolitica securității regionale europene. În același timp, pentru Federația Rusă, zona Balcanilor de Vest reprezintă o direcție geostrategică primordială, care și-a păstrat rolul principal în agenda geopolitică a politicii externe, identificând câteva obiective majore: neadmiterea izolării diplomatice a Federației Ruse în Balcanii de Vest; asigurarea rolului fundamental în reglementarea problematicii din zona Balcanilor de Vest; neadmiterea Uniunii Europene și Alianței Nord-Atlantice la soluționarea securității naționale a statelor din zona Balcanilor de Vest, excluzând prezența Federației Ruse în regiune. Scopul principal al acestor obiective este prevenirea acțiunilor de luptă în Balcani.

---

⁴ UNGUREANU, V. *Riscuri și amenințări în contextul reconfigurării mediului geopolitic regional de securitate și impactul lor asupra securității naționale a Republicii Moldova*. În: *Riscuri și amenințări la adresa securității naționale: tehnici de analiză și evaluare*. Chișinău, ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2019, pp. 80-81.

⁵ UNGUREANU V., *Op. cit.*, p. 432.

Federația Rusă, în plan geostrategic, întotdeauna a depus eforturi pentru prevenirea încercărilor Occidentului de a transforma Alianța Nord-Atlantică într-un pivot de bază al sistemului securității europene, însă în virtutea unui șir de cauze, inițiativa geopolitică în spațiul balcanic aparține Statelor Unite ale Americii și Germaniei⁶, iar Federația Rusă, în opinia noastră este nevoită să se limiteze la un rol ne semnificativ de echilibrare a evoluției proceselor integraționiste regionale din Balcanii de Vest, mai ales în contextul implicării acesteia în evenimentele din regiunea Donbass a Ucrainei și Siria.

C. Bogzeanu abordează situația geopolitică regională din Europa de Sud-Est și nivelul de asigurare a stabilității mediului securității regionale prin evoluția sintagmei „război/confruntare hibrid(ă)” legată de modul în care a izbucnit și s-a desfășurat criza ucraineană, precum și de specificul relațiilor dintre Occident și Federația Rusă. Cu toate acestea, dinamica securității regionale din spațiul Europei de Sud-Est, unde conflictualitatea a depășit punctul de apogeu și este caracterizată prin instabilitate și printr-un potențial considerabil de conflicte primejdioase ce pot depăși zona de conflagrație a regiunii Europei de Sud-Est, nu trebuie ignorată, în special zona Balcanilor de Vest. Cercetătorul relevă zona Balcanilor de Vest cu cele mai violente confruntări în perioada post-Război Rece, adiacentă teritoriului Alianței Nord-Atlantice și Uniunii Europene, reprezentând constant o zonă de interes geopolitic pentru cele două organizații. În același timp, Federația Rusă, Turcia și, mai recent, China se numără în egală măsură printre puterile notabile cu interese în regiune, puteri ale căror relații au avut un pronunțat caracter conjuncturist, mai ales în perioada recentă. În această ordine de idei, nu sunt întâmplătoare avertizările mai multor

---

⁶ BURIAN, A. *Geopolitica lumii contemporane*, Chișinău, ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2003, pp. 261-262.

decidenți politici europeni și americani, în contextul escaladării crizei ucrainene, declarații care făceau referire la posibilitatea unei amplificări a instabilității din Zona Extinsă a Mării Negre în cea a Balcanilor de Vest și în eventualitatea unei extinderi depășind regiunea Europei de Sud-Est. C. Bogzeanu precizează că apropierea geografică a subregiunii Balcanilor de Vest de comunitatea euroatlantică, implicarea directă a actorilor euroatlantici în acest spațiu, precum și interesele Turciei, dar și potențialul rol jucat de aceasta, prin legătura cu comunitatea etnică musulmană din statele Albania și Bosnia și Herțegovina, sunt factori care oferă o valoare considerabilă Balcanilor de Vest în ecuația mediului de securitate regională din Europa de Sud-Est. Destabilizarea Balcanilor de Vest s-ar transpune și într-o destabilizare a actorilor occidentali (Alianța Nord-Atlantică și Uniunea Europeană) și ar contribui la decredibilizarea acestora ca actori de securitate, atrăgând, mai departe, și diminuarea gradului de atractivitate pe care organizațiile euroatlantică și eurocomunitară o exercită asupra actorilor din vecinătatea comună⁷.

Considerăm că noile evoluții geopolitice regionale din Europa de Sud-Est, în contextul relațiilor tensionate dintre Federația Rusă și actorii securității euroatlantice, determină stabilitatea sau instabilitatea regiunii Balcanilor de Vest, care devine o miză geopolitică importantă. Dezvoltarea într-o direcție pozitivă a mediului de securitate regională din Europa de Sud-Est se echivalează cu menținerea influenței geopolitice occidentale în regiune și cu creșterea securității euroatlantice, așa cum o evoluție în sens negativ din regiune consolidează terenul pentru sporirea influenței geostrategice a Federației Ruse, oferindu-i pârghii pentru destabilizarea securității

---

⁷ BOGZEANU, C. *Balcanii de Vest – valențe ale (in)stabilității în actualul context de securitate european*. În: *Impact Strategic*, nr. 1-2/2019, pp. 8-9.

regionale⁸. C. Bogzeanu exprimă aserțiunea că, similar Regiunii Extinse a Mării Negre, Balcanii de Vest sunt un spațiu de convergență a intereselor actorilor occidentali și ai Federației Ruse, constituind, de asemenea, o regiune în care spectrul instabilității și conflictualității a rămas constant în urma războaielor iugoslave din perioada post-Război Rece, în pofida eforturilor de stabilizare și reformare în care Alianța Nord-Atlantică și Uniunea Europeană au fost angajate constant. În acest sens, sunt elocvente raporturile dintre Serbia și Kosovo, care se mențin ca sursă de tensiune și destabilizare regională, iar implicarea directă a actorilor euroatlantici și a Federației Ruse în menținerea stabilității regionale sau în parteneriate strategice face posibilă exportarea destabilizării la nivelul întregii Europe. Într-un scenariu sumbru și puțin probabil, care ar implica accentuarea instabilității interne a comunității euroatlantice, concomitent cu pierderea capitalului de încredere al actorilor vest-balcanici față de instituțiile euroatlantice și escaladarea tensiunilor, am putea vorbi despre irosirea a cel puțin două decenii de investiții în stabilitatea acestei regiuni și accentuarea instabilității aferente, ceea ce s-ar răsfrânge, cu siguranță, și asupra securității europene. Într-un scenariu moderat, mult mai probabil, Balcanii de Vest vor rămâne obiectul unui interes secundar din partea Federației Ruse. Menținerea unei instabilități relative, în care disensiunile și conflictele nu își vor găsi o soluționare, cel puțin pe termen scurt, este unul dintre cele mai probabile scenarii de evoluție. În această ordine de idei, este puțin probabilă soluționarea conflictului dintre Serbia și Kosovo. Similară este și situația relațiilor dintre structurile centrale ale Bosniei și Herțegovinei și Republica Srpska. În opinia cercetătorului, importanța stabilității și/sau instabilității regiunii vest-balcanice trebuie analizată în contextul european de

---

⁸ UNGUREANU, V. *Op. cit.*, pp. 95-96.

securitate actual, caracterizat de fenomenul confruntării hibride. Atât relațiile conflictuale care pot fi identificate între entitățile politice din acest spațiu geopolitic, cât și vulnerabilitățile lor structurale, caracterul inadecvat al soluțiilor implementate după finalizarea războaielor de pe teritoriul fostei Republici Socialiste Federative Iugoslave, dificultatea de a identifica soluții viabile nu doar pentru conflictele interstatale, ci și pentru cele intrastatale se constituie într-un teren propice pentru aplicarea unei strategii orientate către accentuarea disensiunilor. Astfel, dincolo de volatilitatea relațiilor vest-balcanice și a stabilității mediului de securitate regională din Europa de Sud-Est, un alt risc aferent acestei regiuni este cel al valorificării acestor caracteristici în scopul creșterii influenței și, mai departe, în scopul îndepărtării ultimului grup de state de la finalizarea proceselor integraționiste din subregiunea Balcanilor de Vest, în pofida dezideratului acestora de integrare euroatlantică și, implicit, de aspirație de a atinge standardele eurocomunitare necesare, existența acestor provocări ar putea crea perpetuarea instabilității în subregiunea Balcanilor de Vest. Cu toate acestea, îngrijorarea ar trebui să fie temperată de progresele înregistrate de acești actori pe calea democratizării, de angajamentul față de parcursul european și euroatlantic și de deschiderea către negociere. Prezența activă și îndelungată a instituțiilor euroatlantice, deși controversată din perspectiva succeselor, creează un mediu propice pentru ca statele vest-balcanice să acționeze pe arena internațională în mod independent. Autonomia acestora în ceea ce privește politica externă o depășește cu mult pe cea a actorilor din estul granițelor Alianței Nord-Atlantice și Uniunii Europene⁹.

E. Bădălan accentuează rolul determinant al Statelor Unite ale Americii și al Federației Ruse în Europa de Sud-Est

⁹ BOGZEANU, C. *Op. cit.*, pp. 17-18.

asupra procesului de stabilizare și securitate regională, precedat de o acomodare geopolitică de lungă durată, cu impact asupra securității naționale a actorilor din regiune. Statele din Europa de Sud-Est vor continua să aibă dificultăți în conturarea politicii externe, dar se vor manifesta și ca elemente-cheie în relațiile dintre Occident și Federația Rusă. Pentru soluționarea problemelor de securitate din această zonă se impune implicarea mai mare a Uniunii Europene prin Politica de Securitate și Apărare Comună¹⁰. Considerăm acțiunile de aderare ale statelor din Europa de Sud-Est la Organizația Nord-Atlantică și Uniunea Europeană ca fiind procese integraționiste de rivalitate geopolitică cu Federația Rusă, care provoacă indubitabil reacție simetrică din partea acesteia pentru a-și reitera poziția de mare putere în raport cu Statele Unite ale Americii. În cele din urmă, miza efortului Statelor Unite ale Americii este rolul pe termen lung în Europa, dat fiind faptul că o nouă Europă încă se conturează, în condițiile noilor transformări ale arhitecturii geopolitice regionale, rămânând în continuare, din punct de vedere geopolitic, o parte a spațiului euroatlantic, extinderea Alianței Nord-Atlantice fiind una esențială. Urmare a confruntărilor geopolitice dintre Statele Unite ale Americii și Federația Rusă pentru sfera de influență în Europa de Sud-Est, se constată existența unor repercusiuni care determină dinamica evoluției proceselor de asigurare a securității naționale a statelor din regiune. În opinia noastră, declanșarea războaielor hibride de către Federația Rusă, în perioada post-Război Rece, împotriva statelor din spațiul postsovietic reprezintă acțiuni ale politicii externe de semnificație geopolitică cu scopul de a proteja sfera sa de influență,

¹⁰ BĂDĂLAN, E. *România în noul mediu de securitate după Summitul de la Istanbul. Surse de instabilitate la nivel global și regional*. București, Universitatea Națională de Apărare, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, 2004, pp. 22-23.

apelând inclusiv și la forța militară pentru a contracara procesul de extindere a Organizației Nord-Atlantice și Uniunii Europene spre est.

Un alt aspect important al reconfigurării arhitecturii geopolitice regionale se referă la nerespectarea angajamentelor de către Federația Rusă în cadrul unor acorduri de securitate regională. În opinia autorităților centrale ale Federației Ruse, respectarea acestora subminează securitatea națională. Astfel, în cadrul Summitului OSCE de la Istanbul din 1999 a fost adoptată Declarația Finală în care s-a consemnat intrarea în vigoare a Tratatului Forțelor Armate Convenționale în Europa revizuit, iar Federația Rusă și-a asumat angajamentul privind retragerea armamentului și trupelor sale staționate pe teritoriul Republicii Moldova și al Georgiei, prevederi care n-au fost respectate, ulterior fiind condiționate de Germania în timpul negocierilor inițiate de Federația Rusă cu privire la modificarea mecanismului de asigurare a securității regionale, fapt ce urma să se soldeze cu instituirea unui nou sistem de securitate europeană. Este puțin probabil ca și Rezoluția privind retragerea completă și necondiționată a forțelor militare străine de pe teritoriul Republicii Moldova, adoptată la 22 iunie 2018 de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, precum și Declarația Finală a Adunării Parlamentare a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, adoptată la 11 iulie 2018 (Berlin, Republica Federală Germania) și la 8 iulie 2019 (Luxembourg, Marele Ducat de Luxembourg), în care se reiterează chemarea la retragerea trupelor militare ale Federației Ruse de pe teritoriul suveran al țării, documente care au caracter de recomandare, să fie onorate de Federația Rusă. În acest context, I. Chifu reliefează că angajamentele în cauză nu vor fi respectate, și, mai mult ca atât, Federația Rusă a sistat în 2007 aplicarea Tratatului Forțelor Armate Convenționale în Europa, iar în 2015 a luat decizia să întrerupă participarea la întrunirile

grupului comun consultativ, suspendarea devenind astfel completă și definitivă în cadrul Tratatului Forțelor Armate Convenționale în Europa¹¹. Acest fapt, în accepția noastră, îi va permite în mod unilateral asigurarea contingentelor militare cu armament convențional, dislocate pe teritoriul statelor din spațiul postsovietic, în contextul ultimelor evenimente din Ucraina, fără înștiințarea partenerilor occidentali, înclinând balanța de securitate regională în favoarea sa. Relevanța acțiunilor geostrategice de extindere a sferei de influență a Alianței Nord-Atlantice asupra statelor din subregiunea Balcanilor de Vest și amplasarea în Europa de Est a noilor elemente ale scutului american de apărare antirachetă amplifică confruntarea dintre Occident și Federația Rusă în realizarea intereselor geopolitice în Europa de Sud-Est, edificând un nou context de securitate regională. Potrivit lui I. Chifu, instalarea sistemului de apărare antirachetă de la Deveselu din România și dislocarea bazelor militare ale Organizației Nord-Atlantice în proximitatea spațiului pontic produc eminentemente reacția Federației Ruse de a fortifica escadrila aeriană din Crimeea cu bombardiere strategice pentru a echilibra balanța militară regională. Pe lângă escadrila de bombardiere, Federația Rusă urmează să desfășoare în Crimeea și complexe de rachete, inclusiv cu capacitate nucleară¹².

Specificăm că rivalitatea regională pentru Europa de Sud-Est în cadrul relațiilor geopolitice dintre Statele Unite ale Americii și Federația Rusă este generată și de suspendarea participării ambelor părți în cadrul Tratatului Forțelor Nucleare Intermediare, semnat în 1987 de

---

¹¹ CHIFU, I. *Complexe de securitate și concepte regionale. Regiunea Extinsă a Mării Negre. Integrarea instituțională și capacitatea administrativă ca soluție pentru securitate regională*. În: Impact Strategic, nr. 2/2011, p. 19.

¹² CHIFU, I. *Complexe de securitate și concepte regionale. Regiunea Extinsă a Mării Negre. Integrarea instituțională și capacitatea administrativă ca soluție pentru securitate regională*. În: Impact Strategic, nr. 2/2011, pp. 19-20.

către liderii ambelor state, care interzicea dezvoltarea, producerea și amplasarea rachetelor nucleare cu lansare de la sol cu o rază de acțiune cuprinsă între 500 și 5500 de km, invocat în repetate rânduri de Federația Rusă pentru a contesta amplasarea scutului antirachetă din România și din Polonia, care ar putea fi folosit nu doar pentru găzduirea și lansarea interceptorilor antirachetă cu rol defensiv, ci și pentru instalarea rachetelor balistice cu capacitate nucleară MK-41 (ofensive) împotriva sa, precum și de Statele Unite ale Americii, care a argumentat că Federația Rusă a încălcat prevederile Tratatului prin dezvoltarea unor rachete nucleare de ultima generație, dar și prin faptul că China ar trebui să fie parte a unui nou Tratat negociat de către părți, considerând că vechiul Tratat a dezavantajat Statele Unite, deoarece China a dezvoltat rachete nucleare cu rază intermediară, neconfruntându-se cu nicio constrângere care ar trebui să fie reglementată la nivel internațional.

H. Kissinger își exprimă opinia despre comportamentul rațional și adecvat din partea Statelor Unite ale Americii în raport cu acele forțe regionale, care sunt în stare să submineze arhitectura geopolitică din Europa de Sud-Est și să determine mediul de securitate regională. De asemenea, expertul punctează că politica Statelor Unite ale Americii față de Federația Rusă trebuie să fie gândită în conformitate cu interesele geopolitice permanente și nu în funcție de fluctuațiile politicii interne a Rusiei, care manifestă permanent interes geopolitic față de statele din Europa de Sud-Est, iar problema-cheie trebuie să se refere la faptul dacă relațiile Federației Ruse cu noile state independente din Europa de Sud-Est trebuie tratate ca pe o problemă internațională ce se supune regulilor acceptate de politica externă și codificate de dreptul internațional sau ca fiind drept rezultat al deciziei unilaterale a Rusiei de a extinde sfera sa de influență geopolitică asupra întregii regiuni. Este de subliniat că evenimentele din Ucraina, dar

și ingerințele în afacerile interne ale statelor postsovietice din regiunea Europei de Sud-Est, inclusiv lipsa de progres în reglementarea „conflictelor înghețate”, demonstrează că administrațiile americane n-au rezolvat această dilemă, tratând spațiul ex-sovietic ca pe un segment al intereselor geopolitice ale Federației Ruse.

Ținem să precizăm, în contextul ideilor reliefate mai sus, că nici marii doctrinari, precum Z. Brzezinski, S. Huntington sau G. Friedman, nu s-au dovedit a fi în stare să estimeze evoluția și evenimentele din regiunea Europei de Sud-Est, în speță din Ucraina în anul 2014, dat fiind că gândeau rațional, în baza și în conformitate cu legile dezvoltării globale postbipolare pe care le-au trasat ei înșiși, pe când conducerea Federației Ruse a acționat geopolitic, fără a ține cont de prescripțiile stabilite și de normele dreptului internațional, oferind prioritate geopoliticului în detrimentul prevederilor juridice stabilite în Memorandumul de la Budapesta din 1994, semnat și ratificat de către Ucraina, Statele Unite ale Americii, Marea Britanie și Federația Rusă, care se referă la dezarmarea nucleară a Ucrainei și prevede garanții de securitate pentru independența sa. După procesul de dezintegrare a Uniunii Sovietice, Ucraina, proclamându-și independența, a devenit a treia putere nucleară din lume, având stocuri de arme nucleare mai mari decât Marea Britanie, Franța și China luate împreună. Prin acest tratat, Ucraina a renunțat la armele nucleare sovietice de pe teritoriul său, care au fost transferate către Federația Rusă, iar în schimb Statele Unite ale Americii, Marea Britanie și Federația Rusă s-au obligat să respecte independența, suveranitatea, integritatea teritorială și frontierele existente ale Ucrainei. T. Marshall consideră că Statele Unite ale Americii au influențat parțial desfășurarea evenimentelor din Ucraina în 2014, cu intenția de a scoate Ucraina de sub influența geopolitică a Federației Ruse, pe care a ancorat-o, și de a neutraliza câștigurile acesteia exprimate prin

recuperarea poziției de forță în state precum Republica Moldova și o parte ocupată din Georgia¹³.

Conform reflecțiilor lui T. Marshall și I. Delanoë, poziția geostrategică regională a Federației Ruse în Europa de Sud-Est, în general, și la Marea Neagră, în particular, s-a schimbat radical după anexarea Crimeii în martie 2014, grație căreia Federația Rusă a devenit stat pontic cu cel mai lung litoral la Marea Neagră, care și-a redobândit pe deplin suveranitatea asupra celui mai important port din bazinul pontic, Sevastopol, și asupra bazei sale navale. Pentru Federația Rusă, portul Sevastopol este un punct geostrategic în Marea Neagră și unicul port cu apă caldă, care ar trebui să asigure pe tot parcursul anului accesul navelor militare spre toate oceanele de pe mapamond, însă nici pe de parte nu este așa, din cauza că ieșirea din Marea Neagră și trecerea prin Strâmtoarea Bosfor, Marea Marmara, Strâmtoarea Dardanele, Marea Egee și intrarea în Marea Mediterană este restricționată de Convenția de la Montreux din 1936, prin care Turcia, actualmente membră a Alianței Nord-Atlantice, exercită controlul asupra acestei regiuni geostrategice, monitorizând statutul navelor, numărul acestora și perioada traversării. Totodată, chiar și după ce au intrat în Marea Mediterană ca să ajungă în Oceanul Atlantic navele Federației Ruse trebuie să traverseze Strâmtoarea Gibraltar, iar ca să ajungă în Oceanul Indian trebuie să li se permită traversarea Canalului Suez. Există, totuși, o prezență navală redusă a Federației Ruse în Marea Mediterană, pe coasta mediteraneeană a Siriei în orașul Tartus, însă nu putem vorbi despre existența unei forțe navale importante, ci mai degrabă despre o bază navală mică, având drept sarcină reprovizionarea tehnicii militare și asigurarea logistică a militarilor din Federația Rusă implicați în

---

¹³ MARSHALL, T. *Prizonierii geografiei. Zece hărți care îți spun tot ce trebuie să știi despre politica globală*. București, Litera, 2018, p. 86.

acțiunile de susținere militară a conducerii guvernului sirian Bashar al-Assad și păstrarea Siriei în sfera sa de influență din Orientul Mijlociu¹⁴. De asemenea, Federația Rusă preia controlul asupra celor două țărmuri ale Strâmtoării Kerci și asupra zăcămintelor de gaze și petrol de la Pallas, recuperând, totodată, și o parte din platoul maritim continental ucrainean, Marea Azov devenind o mare interioară rusă. Federația Rusă a recuperat aproape 1000 km de coastă la Marea Neagră, cu porturile Sevastopol, Feodosia și Kerci. După dezintegrarea Uniunii Sovietice și până la anexarea Crimeii, Federația Rusă rămăsese cu un țărm pontic de circa 400 km lungime, predominant stâncos și impropriu navigației și activităților portuare, situat între Peninsula Taman și frontiera cu Georgia, precum și cu o a doua deschidere maritimă pontică la Marea Azov, cu o lungime de 570 km. După războiul din Georgia, Federația Rusă și-a extins interfața maritimă prin stabilirea unui protectorat militar asupra Abhaziei, recuperând încă 200 km de coastă la Marea Neagră. Prin anexarea Crimeii, Federația Rusă a sporit prezența sa strategică în regiunea Mării Negre. Crimeea se afla de acum în centrul dispozitivului militar ponto-caucazian rus și poate fi considerat „bastionul strategic de sud” al Federației Ruse în Europa. El are dubla misiune de a zădărnici expansiunea influenței occidentale, dar și de a reactiva influența rusă în Marea Neagră. Anexarea Crimeii și a Sevastopolului bulversează fundamental datele strategice în spațiul pontic și permite Federației Ruse să rezolve cu un cost militar o serie de deficiențe de securitate moștenite în contextul strategic pontic apărut după prăbușirea Uniunii Sovietice.

Extinderea Alianței Nord-Atlantice în 2004, precum și a influenței Statelor Unite ale Americii în Caucaz și până la Marea Caspică, au condus la diminuarea influenței geopolitice ruse în sfera sa de

---

¹⁴ Ibidem, p. 30.

interese privilegiate (vecinătatea apropiată). Acest proces și-a inversat însă cursul, mai întâi după conflictul ruso-georgian din august 2008, care a pus capăt procesului de diminuare a influenței geopolitice ruse în regiunea Mării Negre, iar apoi prin anexarea Crimeii, care deschide noi perspective pentru reînnoirea puterii maritime și a prezenței Federației Ruse în Marea Neagră și, de aici, în Marea Mediterană. Prezența strategică a Federației Ruse în spațiul pontic va fi și mai consistentă în condițiile în care Rusia a lansat în 2011 un program de reînarmare a forțelor sale armate, care cuprinde și reînnoirea capacităților militare din bazinul pontic, iar în 2019 o nouă Doctrină militară care stipulează imperativul Federației Ruse de a deveni o țară cu o armată preeminentă, care va asigura o superioritate tehnică, tehnologică și organizațională în raport cu orice inamic potențial¹⁵.

Subliniem că transformările arhitecturii geopolitice regionale din Europa de Sud-Est au fost impulsionate de promovarea consecventă de către Federația Rusă, în ultimele două decenii, prin intermediul realizării politicii sale externe, a ideii neacceptării modelului de ordine mondială existentă, pe care o numește unipolară, fiindcă se dovedește a fi „instabilă și amenințată de conflicte”, exprimând preferința pentru multipolaritate, astfel aspirând la redobândirea statutului geopolitic de mare putere și de actor major în stabilirea și realizarea agendei politicii mondiale. Federația Rusă, manifestând o diplomatie abilă, și-a reformat și modernizat capacitatea militară, a revizuit strategia de securitate și doctrina militară, a dezvoltat și a aplicat în practică noi tehnici și tehnologii de luptă, declanșând desfășurarea *războiului hibrid* împotriva statelor vecine care au demarat procesul de gravitare spre polul occidental, păstrând

zona-tampon constituită din state neutre și loiale față de Federația Rusă, precum și pentru a contracara extinderea spre est a Alianței Nord-Atlantice și a Uniunii Europene. Prin urmare, aceste acțiuni au contribuit la schimbarea paradigmei sistemului de securitate europeană, fapt ce caracterizează politica de asigurare a securității naționale a Federației Ruse și importanța protejării sferelor de influență prin realizarea intereselor geopo-litice la nivel regional.

În opinia noastră, spațiul geopolitic Europa de Sud-Est are o importanță majoră în determinarea nivelului de securitate regională, mai ales în contextul relațiilor geostrategice dintre actorii majori din Occident și Federația Rusă, precum și a tendinței de erodare a securității și apărării colective euroatlantice și a fisurării solidarității europene. Încetinirea parcur-sului euroatlantic și celui eurocomunitar pentru statele vest-balcanice și incertitudinea aderării a unor state din „Parteneriatul Estic” la Alianța Nord-Atlantică și Uniunea Europeană este un scenariu verosimil, în condițiile în care nu sunt identificate soluții politico-diplomatice eficiente pentru a răspunde la acțiunile Federației Ruse de realizare a intereselor geopolitice care produc o instabilitate regională. Ignorarea contramă-surilor, ca o eventuală extindere a spațiului geopolitic euroatlantic și eurocomunitar îndreptat împotriva dezideratelor geopolitice ale Federației Ruse, ar putea discredita Alianța Nord-Atlantică și Uniunea Europeană, îndepărtând statele din Balcanii de Vest și din spațiul Zonei Extinse a Mării Negre.

Prin urmare, evoluția situației geopolitice regionale din Europa de Sud-Est, care se manifestă prin acțiuni de reconfigurare a arhitecturii geopolitice regionale, determinând contextul geopolitic internațional, este impulsionat de concurența intereselor geopolitice ale actorilor majori pentru sferele de influență, acestea exercitând un impact asupra relațiilor de securitate dintre marile puteri

---

¹⁵ DELANOE, Ig. *Amprenta rusă tot mai marcată în Marea Neagră și Marea Mediterană*. <http://www.curentul.ro> (accesat 27.10.2020).

și statele din regiune, asupra relațiilor de securitate dintre un grup de state vecine aflate într-o zonă geopolitică, asupra securității naționale a statelor regionale și, în final, asupra mediului general al securității regionale. Actualmente, analiza evenimentelor geopolitice regionale și globale în contextul redimensionării arhitecturii geopolitice a sistemului internațional post-Război Rece rămâne a fi una pertinentă pentru reflecțiile privind asigurarea securității naționale a micilor puteri și stabilității mediului securității regionale, dat fiind faptul că marile puteri, manifestându-se geopolitic pe plan regional, intensifică dinamica mediului de securitate regională și își amplifică propria autoritate în procesul decizional de realizare a politicilor de asigurare a securității naționale a statelor din regiune.

Considerăm că procesul de reconfigurare a arhitecturii geostrategice din Europa de Sud-Est determină geopolitica securității naționale a Republicii Moldova, care stabilește nivelul relațiilor de cooperare dintre Uniunea Europeană – Republica Moldova, Organizația Tratatului Atlanticului de Nord – Republica Moldova. Totodată, aceste relații trebuie evaluate și prin prisma gradului de interacțiune dintre Uniunea Europeană – Federația Rusă, Organizația Tratatului Atlanticului de Nord – Federația Rusă în realizarea intereselor geopolitice, mai ales că aceste mari puteri au aspirații specifice în zona la care ne referim. Astfel, în domeniul politicii externe, securității și apărării, ambele părți (Organizația Tratatului Atlanticului de Nord/Uniunea Europeană și Federația Rusă) își acomodează pozițiile datorită învecinării, exercitând presiuni de ordin geopolitic pentru a putea influența geopolitica securității naționale a statelor aflate în *zona-tampon*. Prin urmare, Republica Moldova se află într-un permanent proces de identificare a locului și rolului său în contextul geopolitic regional, adică a statutului său geopolitic, ea tinde să-și fixeze propriile obiective, reieșind din

necesitatea asigurării intereselor naționale vitale. Astfel, potențialul geopolitic de asigurare a securității naționale a Republicii Moldova nu este sub nici o formă avantajos în raport cu marile puteri, ordine care provine din indicatorii economici, demografici și spațiali, dar și statutul său de neutralitate permanentă, care, în condițiile noilor reconfigurări geopolitice din Europa de Sud-Est, nu este în stare să asigure securitatea națională a Republicii Moldova. Astfel, marile puteri abordează Republica Moldova din perspectiva în special geostrategică, deoarece reprezintă un element al unei scheme geostrategice cu mult mai extinse, al cărei centru se regăsește în spațiul Mării Negre.

Accentuăm că pentru asigurarea securității naționale a unui stat mic cum este Republica Moldova contează nu atât dimensiunea geografică, cât amplasarea sa geopolitică prin prisma importanței pe care o are pentru realizarea intereselor geostrategice ale marilor puteri în Europa de Sud-Est. Existența avantajelor, dar și a riscurilor securității naționale a Republicii Moldova, ca urmare a reconfigurării arhitecturii geopolitice regionale și a mediului securității regionale, indică prezența atât a enormelor oportunități privind diminuarea provocărilor la adresa securității naționale, care poate fi consolidată prin abandonarea *zonei-tampon* în care se află Republica Moldova, și anume prin mecanisme integraționiste de orientare euroatlantică, cât și a probabilității conservării statutului de *stat-tampon* între Occident și Federația Rusă, cu păstrarea statutului de neutralitate permanentă, desconsiderat de Rusia prin păstrarea contingentului militar și a munițiilor în raioanele de est ale Republicii Moldova și sistarea relațiilor de cooperare cu Organizația Nord-Atlantică și Uniunea Europeană pe dimensiunea de securitate și apărare, acțiuni ce vor amplifica amenințările și intensifica riscurile, diminuând capacitatea de asigurare a

securității naționale¹⁶. În această ordine de idei, punctăm că Republica Moldova se regăsește la interferența intereselor geopolitice din Europa de Sud-Est ale actorilor majori și doar factorii externi sunt în măsură să influențeze decisiv asupra asigurării securității unui stat mic, care este impus să promoveze o politică externă activă¹⁷. În opinia noastră, datorită situației geopolitice regionale create, Republica Moldova încearcă să intre în scheme geostrategice ce ar permite să părăsească zona de coliziune dintre Occident și Federația Rusă, iar perspectiva posibilă de transcendență a situației geopolitice de conflict poate fi regândită și prin abordarea ideii de integrare în structurile euroatlantice, care presupune includerea Republicii Moldova cu întregul teritoriu recunoscut internațional. Ignorarea acestor oportunități ar suprima reforma sectorului de securitate și, ulterior, ar duce la stagnarea procesului de modernizare și la lipsa de atractivitate pentru statele europene. Actualmente, capacitatea Republicii Moldova de a depăși amenințările externe la adresa securității naționale este insuficientă. Prin urmare, diminuarea lor trebuie să devină un obiectiv fundamental în redimensionarea securității naționale, dat fiind faptul că acestea sunt generate, în special, de conjunctura geopolitică regională din Europa de Sud-Est și de statutul geopolitic al Republicii Moldova.

În prezent, Republica Moldova se află într-un spațiu de înaltă intensitate geopolitică, reprezentând teritorial linia de demarcațiune dintre sferele de influență a doi actori majori și este indispensabil de a

transfera această linie spre est, redimensionând aranjamentele de cooperare și securitate prin aprofundarea relațiilor cu Alianța Nord-Atlantică, dar și luând parte la programele și politicile care ar permite realizarea procesului de consolidare a dimensiunii geopolitice în noua paradigmă de asigurare a securității naționale a Republicii Moldova¹⁸. Acest proces poate fi asigurat în condițiile integrării euroatlantice, precizând că abrogarea statutului de neutralitate permanentă, care este un complex de acțiuni multidimensionale, nu presupune expres integrarea euroatlantică a Republicii Moldova, însă calitatea de stat membru al Organizației Nord-Atlantice este în măsură să-i asigure securitatea națională cel mai eficient, datorită art. 5 al Tratatului de la Washington din 4 aprilie 1949¹⁹. În același timp, relațiile dintre Republica Moldova și Alianța Nord-Atlantică sunt marcate esențial de doi factori – statutul autoproclamat de neutralitate și prezența forțelor militare ale Federației Ruse pe teritoriul Republicii Moldova, ambii având repercusiuni în procesul de fortificare a securității naționale. Republica Moldova nu poate să facă abstracție de parteneriatul cu un asemenea actor important cum este Organizația Nord-Atlantică, cu suportul căruia va evolua redimensionarea securității naționale, iar evenimentele din Ucraina din 2014 au demonstrat, cu lux de amănunte, precaritatea acestui statut de neutralitate²⁰. În opinia noastră, statutul de neutralitate permanentă, care se regăsește la baza fundamentării și instituționalizării securității naționale a Republicii Moldova, determină incoerență în viziunea strategică privind asigurarea securității naționale, reprezentând și o provocare la adresa securității naționale și un impediment pentru dezvoltarea și modernizarea

---

¹⁶JUC, V., UNGUREANU, V. *Interesele geopolitice ale marilor puteri și impactul lor asupra securității naționale a Republicii Moldova*. Chișinău, ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2016, p. 55.

¹⁷ JUC, V. *Securitatea națională și politica externă ale Republicii Moldova în contextul transformărilor structurale de sistem postrăzboi rece*. Chișinău, ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2015, p. 177.

---

¹⁸ *Ibidem*, p. 178.

¹⁹ JUC, V. *Edificarea relațiilor internaționale postrăzboi rece: aspecte teoretico-metodologice și replieri geostrategice*. Chișinău, Tipografia Sirius, 2011, pp. 207-208.

²⁰ JUC, V. *Op. cit.*, p. 175.

Republicii Moldova. Considerăm că menținerea statutului de neutralitate permanentă de către Republica Moldova, care nu oferă mecanisme clare de funcționalitate a sistemului național de securitate și apărare, necesitănd resurse enorme pentru asigurarea securității naționale, precum și lansarea ideii de consolidare a statutului de neutralitate permanentă prin adoptarea unei concepții/strategii cu privire la statutul de neutralitate permanentă în condițiile prezenței trupelor militare ale Federației Ruse (GOTR) pe teritoriul Republicii Moldova, va diminua din capacitatea securității naționale, dat fiind faptul că la baza elaborării nu se regăsește asigurarea securității naționale, ci condiționalitatea Federației Ruse pentru intensificarea relațiilor bilaterale cu Republica Moldova, având drept scop obținerea garanției din partea Republicii Moldova de diminuare a relațiilor politico-militare și de neaderare la Alianța Nord-Atlantică, precum și reconfirmarea, o dată în plus, a atașamentului față de statutul de neutralitate permanentă, astfel contracarând extinderea valorilor euroatlantice spre hotarele Federației Ruse. Acceptarea de către Republica Moldova a acestei constrângeri demonstrează exercitarea puterii geopolitice de către Federația Rusă și intenția de a păstra Republica Moldova în sfera sa de influență, ceea ce va oferi o viziune eronată în asigurarea securității naționale pe termen lung, fapt care, puțin probabil, va contribui la fortificarea capacității și funcționalității sistemului național de securitate și apărare și va exclude posibilitatea unei cooperări consolidate cu Alianța Nord-Atlantică, limitând instrumentele de interacțiune și interoperabilitate, eliminând, totodată, toate oportunitățile de edificare a unei noi paradigme de asigurare a securității naționale²¹. Acredităm ideea că

---

²¹ UNGUREANU, V. *Consolidarea dimensiunii geopolitice în noua paradigmă de asigurare a securității naționale a Republicii Moldova*. În: *Modernizarea social-politică a Republicii Moldova în contextul extinderii procesului integraționist*

participarea Republicii Moldova la Programul Parteneriatul pentru Pace este importantă pentru aprofundarea cooperării între aliați și parteneri prin dezvoltarea în comun a unui set de instrumente, iar transformarea ideilor în acțiuni de a elabora o nouă paradigmă de asigurare a securității naționale i-ar permite Republicii Moldova aplicarea experienței internaționale în reconstrucția sectorului național de apărare și securitate. Programul reprezintă un mecanism de cooperare și nu presupune obligativitatea aderării la această structură, ci identificarea soluțiilor pentru stabilirea încrederii și realizarea proiectelor comune pe filiera Alianță – state partenere. În condițiile statutului de neutralitate permanentă, participarea Republicii Moldova la Parteneriatul pentru Pace reprezintă singura oportunitate de cooperare activă cu Organizația Nord-Atlantică, fiind elaborat în acest scop un program individual²². Subliniem că statutul de neutralitate permanentă este elementul esențial în realizarea procesului de redimensionare a unei noi paradigme de asigurare a securității naționale a Republicii Moldova, în care dimensiunea geopolitică va fi una fundamentală, ce va oferi noi viziuni de diminuare a vulnerabilităților și de fortificare a capacităților de identificare, prevenire și contracarare a noilor riscuri și amenințări cu caracter geopolitic fluctuant la adresa securității naționale. Prin urmare, Republica Moldova a devenit o sursă de insecuritate latentă, însă grație contextului geopolitic regional încearcă să edifice o nouă abordare a securității naționale care va elimina toate constrângerile în aprofundarea relațiilor de cooperare cu Alianța Nord-Atlantică, asumându-și, totodată, un rol important în arhitectura de securitate europeană și devenind un

---

European. Chișinău, ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2019, pp. 285-286.

²² JUC, V. *Politica externă*. În: *Republica Moldova*. Ediție enciclopedică. Chișinău, Tipografia „Bons Offices”, 2010, p. 713.

partener predictibil și furnizor de securitate regională²³.

Considerăm că statutul de neutralitate permanentă al Republicii Moldova, care a fundamentat și instituționalizat sistemul național de securitate, s-a dovedit a fi unul perimat, generând instabilitate pluri-dimensională în domeniul securității. Utilizarea mecanismelor integraționiste de aderare la Organizația Nord-Atlantică ar contribui la renunțarea statutului geopolitic de *stat-tampon* și la sporirea capacităților de contracarare a noilor amenințări, riscuri și vulnerabilități cu care se confruntă Republica Moldova. Posibilitățile politico-militare, oferite de Alianța Nord-Atlantică, vor impulsiona fortificarea sistemului național de securitate și apărare al Republicii Moldova, iar angajamentele asumate vor consta în amplificarea interoperabilității și atașarea la standardele euroatlantice. În acest sens, Republica Moldova este interesată să materializeze un cadru de relații mult mai dezvoltat cu structurile de securitate euroatlantice, prin constituirea Comisiei de cooperare NATO – Republica Moldova, care ar reprezenta nu doar un factor de stabilizare a statului, dar și un instrument-cheie de aderare la Alianța Nord-Atlantică. Deocamdată, relațiile de cooperare dintre Republica Moldova și Alianța Nord-Atlantică se rezumă doar la implementarea prevederilor Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO actualizat, în contextul participării Republicii Moldova la Programul Parteneriatul pentru Pace. Punctăm asupra importanței realizării de către Republica Moldova a Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO, care este un element destinat individualizării, sistematizării și concretizării relațiilor de cooperare, intensificării dialogului și consultărilor între parteneri și Alianța Nord-Atlantică la nivel interstatal. Prin adoptarea Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO țara noastră

și-a exprimat dorința de a intensifica dialogul politic și cooperarea cu Organizația Nord-Atlantică în domeniile: militar, științific, protecția mediului, urgențe civile etc., implicând în acest proces majoritatea instituțiilor naționale.

În opinia noastră, consolidarea relațiilor de cooperare politico-militară dintre Republica Moldova și Alianța Nord-Atlantică necesită realizarea dezideratelor atât din partea Alianței Nord-Atlantice care constă în oferirea oportunităților în cadrul Programului Parteneriatul pentru Pace, cât și din partea Republicii Moldova prin implementarea angajamentelor asumate în cadrul Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO, care stau la baza colaborării dintre Republica Moldova și Alianța Nord-Atlantică. Cooperarea Republicii Moldova cu Organizația Nord-Atlantică este fundamentată pe respectul neutralității constituționale a statului. În condițiile statutului său de neutralitate, Republica Moldova, prin implementarea Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO, nu urmărește deocamdată dezideratul aderării la Alianța Nord-Atlantică, dar intenționează să implementeze acest Plan pentru avansarea în procesul de reformare și modernizare a sectorului de securitate și apărare națională. În același timp, apariția noilor provocări la adresa securității naționale, generate de reconfigurarea geostrategică a mediului de securitate regională, va determina Republica Moldova, în pofida deținerii statutului de neutralitate permanentă, să intensifice dialogul cu Alianța Nord-Atlantică, chiar și ulterior să renunțe la acest concept de neutralitate, în eventualitatea aderării la valorile euroatlantice, care s-a dovedit a fi unul perimat ce nu a contribuit la fortificarea securității naționale, ci dimpotrivă, a sporit vulnerabilitatea sistemului național de securitate și apărare.

În concluzie vom sublinia că sistemul național de securitate și apărare al Republicii Moldova parcurge un proces plurivalent de identificare a reformei potrivite pentru

---

²³ UNGUREANU, V. *Op. cit.*, p. 286.

fortificarea acestuia, dat fiind că se confruntă cu o multitudine de provocări de ordin geopolitic. Arealul sud-est european a devenit zona de confluență a intereselor geopolitice ale unor mari puteri care exercită presiuni asupra statelor din regiune și le determină politicile interne de securitate, precum și direcțiile de realizare a acestora, consolidând factorul geopolitic în regiune prin atribuirea rolului primordial în asigurarea securității naționale. Dimensiunea geopolitică a securității naționale a Republicii Moldova necesită o abordare academică permanentă, deoarece interesele geopolitice ale marilor puteri din cadrul sistemului internațional au un caracter fluctuant, determinând nivelul de stabilitate/instabilitate a mediului de securitate regională și declanșând apariția provocărilor geopolitice la adresa securității naționale, iar nivelul capacității Republicii Moldova de a depăși pe cont propriu amenințările geopolitice este unul redus, alternativa fiind examinarea oportunității combaterii colective a acestora, care trebuie să devină un imperativ în necesitatea realizării intereselor vitale ale Republicii Moldova și o chestiune fundamentală pentru asigurarea securității naționale.

BIBLIOGRAFIE

1. BĂDĂLAN, E. *România în noul mediu de securitate după Summitul de la Istanbul. Surse de instabilitate la nivel global și regional*. București, Ed. Universitatea Națională de Apărare, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, 2004, 576 p.
2. BOGZEANU, C. *Balcanii de Vest – valențe ale (in)stabilității în actualul context de securitate european*. În: Impact Strategic, nr. 1-2/2019, pp. 7-19.
3. BURIAN, A. *Geopolitica lumii contemporane*. Chișinău, Ed. ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2003, 456 p.
4. CHIFU, I. *Complexele de securitate și concepte regionale. Regiunea Extinsă a Mării Negre. Integrarea instituțională și capacitatea administrativă ca soluție*

pentru securitate regională. În: Impact Strategic, nr. 2/2011, pp. 14-22.

5. DELANOE, Ig. *Amprenta rusă tot mai marcată în Marea Neagră și Marea Mediterană*. <http://www.curentul.ro> (accesat 27.10.2020).
6. JUC, V. *Edificarea relațiilor internaționale post-Război Rece: aspecte teoretico-metodologice și replieri geostrategice*. Chișinău, Ed. Tipografia Sirius, 2011, 248 p.
7. JUC, V. *Politica externă. „Republica Moldova. Ediție enciclopedică”*. Chișinău, Ed. Tipografia „Bons Offices”, 2010, pp. 706-715.
8. JUC, V. *Securitatea națională și politica externă ale Republicii Moldova în contextul transformărilor structurale de sistem post-Război Rece*. Chișinău, Ed. ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2015, 200 p.
9. JUC, V., Ungureanu, V. *Interesele geopolitice ale marilor puteri și impactul lor asupra securității naționale a Republicii Moldova*. Chișinău, Ed. ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2016, 168 p.
10. MARSHALL, T. *Prizonierii geografiei. Zece hărți care îți spun tot ce trebuie să știi despre politica globală*. București, Ed. Litera, 2018, 288 p.
11. NAUMESCU, V. *Politica Marilor Puteri în Europa Centrală și de Est*. București, Ed. Humanitas, 2019, 296 p.
12. UNGUREANU, V. *Consolidarea dimensiunii geopolitice în noua paradigmă de asigurare a securității naționale a Republicii Moldova*. În: Modernizarea social-politică a Republicii Moldova în contextul extinderii procesului integraționist european. Chișinău, Ed. ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2019, pp. 269-289.
13. UNGUREANU, V. *Redimensionarea arhitecturii geopolitice a sistemului internațional post-Război Rece: adversități geostrategice și replieri de securitate*. Chișinău, Ed. ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2020, 236 p.
14. UNGUREANU, V. *Redimensionarea securității naționale a Republicii Moldova în contextul noilor transformări*

ale arhitecturii geopolitice regionale. În: Modernizarea social-politică a Republicii Moldova în contextul extinderii procesului integraționist european. Chișinău, Ed. ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2018, pp. 420-443.

15. UNGUREANU, V. *Riscuri și amenințări în contextul reconfigurării mediului geopolitic regional de securitate*

și impactul lor asupra securității naționale a Republicii Moldova. În: Riscuri și amenințări la adresa securității naționale: tehnici de analiză și evaluare. Chișinău, Ed. ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2019, pp. 80-94.

27.09.2020

THE LAW OF EMOTIONAL ENFORCEMENT AS AN IMPACT ON PUBLIC ORDER

Vaibhav BIRWATKAR

California, USA

director, Behavior Education Services Team (BEST)

Doctor of Philosophy

e-mail: vaibhav.b208@b-est.org

Policing as a multifaceted operation and emotional intelligence is one of the aspects of this intricate profession. The policing organization should provide deliverables to the society and ensuring law and order. It also must manage its own members in terms of skill set and mental health perspective, in order to ensure an effective delivery of those very services. Lives are often at stake in the assessment and processing of these deliverables that makes this profession unique when considering emotional intelligence.

The article tries to assess whether police officers have the skills required to develop and maintain their own emotional balance to deal with their stressful occupation.

Key words: *emotional intelligence, law enforcement, emotional stress, mental health, commitment, communication.*

IMPACTUL LEGII INFLUENȚEI EMOȚIONALE ASUPRA ORDINII PUBLICE

În activitatea poliției inteligența emoțională este un aspect important al acestei profesii complicate. Poliția ar trebui să ofere siguranță societății și să asigure legea și ordinea. De asemenea, această instituție trebuie să-și gestioneze proprii colaboratori dintr-o perspectivă de formare de competențe și asigurare a sănătății mintale, pentru a asigura o livrare eficientă a acestor servicii. Viețile oamenilor sunt adesea în joc în evaluarea și procesarea acestor rezultate, ceea ce face ca această profesie să fie unică atunci când se ia în considerare inteligența emoțională.

Articolul încearcă să evalueze dacă ofițerii de poliție au abilitățile necesare pentru a-și dezvolta și menține propriul echilibru emoțional pentru a face față profesiei lor stresante.

Cuvinte-cheie: *inteligență emoțională, aplicare a legii, stres emoțional, sănătate mintală, angajament, comunicare.*

ЗАКОН ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ КАК ВЛИЯНИЕ НА ОБЩЕСТВЕННЫЙ ПОРЯДОК

В работе полиции эмоциональный интеллект - один из аспектов этой сложной профессии. Полиция должна предоставлять результаты своей деятельности обществу и обеспечивать соблюдение закона и порядка. Он также должен управлять своими членами с точки зрения обеспечения навыков и психического здоровья, для эффективного предоставления услуг. При оценке и обработке результатов деятельности на карту часто ставятся жизни, что и делает эту профессию уникальной с точки зрения эмоционального интеллекта.

В статье нами предпринимается попытка выяснить, обладают ли сотрудники полиции навыками, необходимыми для развития и поддержания их собственного эмоционального равновесия, чтобы справляться со стрессовой деятельностью.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект, правоохранительные органы, эмоциональный стресс, психическое здоровье, приверженность, общение.

LA LOI DE L'APPLICATION ÉMOTIONNELLE COMME IMPACT SUR L'ORDRE PUBLIC

Le maintien de l'ordre est une opération aux multiples facettes et l'intelligence émotionnelle, est un aspect de cette profession complexe - la police. L'organisation policière doit fournir des produits livrables à la société et garantir la loi et l'ordre. Il doit également gérer ses propres membres du point de vue des compétences et de la santé mentale, afin d'assurer une prestation efficace de ces mêmes services. Des vies sont souvent en jeu dans l'évaluation et le traitement de ces livrables et cela rend cette profession unique en ce qui concerne l'intelligence émotionnelle.

L'article tente de déterminer si les policiers ont les compétences nécessaires pour développer et maintenir leur propre équilibre émotionnel pour faire face à leur occupation stressante.

Mots clés: intelligence émotionnelle, application de la loi, stress émotionnel, santé mentale, engagement, communication.

Allegation of an unethical behavior among police officers such as police brutality and misconduct has received a lot of attention in the recent years. George Floyd, a 46-year-old man died while being pinned by a police officer, social media elevated this local event in United States to the attention of the world. The global protests were not just because of the killing of George Floyd but also because of the perceived widespread and unchecked brutality and injustice of the police officers. The unethical conduct of the police officers is not only a concern for the American cities but also a concern throughout the world.

The police officers have the responsibility and the expectation to act in the best interest of the people they have sworn in to serve and protect. They are expected to safeguard people and property, to protect the innocent, and to respect the rights granted to all citizens by the Constitution or Law Enforcement Code. The police officers are also expected to be trustworthy, ethical, and above all to enforce the law of the land. The very nature and visibility of the police work makes it important to understand the

impact of the emotional intelligence (EI) in police work¹.

The new realities of the police cooperation demand for emotionally sensitive police officers who can react to the challenges of the stressful environment and complex interpersonal work situations. The Emotional Intelligence is one of the emerging concepts, which is essentially relevant to the development of the efficient police officers since their work is based on human contact, effective teamwork, and high ability to deal with a negative impact. The emotional intelligence has been found to be related positively to resilience, operational resilience, organizational resilience, and mental health in general. Basically, the greater the officer's emotional intelligence is, the more likely the member or organization is resilient and have overall good mental health.

World of Work of a Police Officer

Since the existence of mankind, 'man' has used symbols to communicate and as we move through different eras, cultures

---

¹ TURNER, T. W. *Understanding the benefits of emotional intelligence for officer growth and agency budgets.*

http://www.policchiefmagazine.org/magazine/index.cfm?fuseaction=display_arch&article_id=1873&issue_id=82009, 2009 (accessed 12.09.2020).

and religions, we can identify symbols and their meanings for the collective society. For example, the cross is a symbol of Christianity (peace, faith) or the swastika, in clockwise form, is a symbol of the German Nazi party (fascism, genocide). In XXIst century of the capitalist society, symbols represent brands, a trademark symbol such as the 'tick' for Nike or the 'diamond' for Renault. In adopting symbols for brands, advertising can trigger unconscious memories since if they are pleasant or associated with quality, they can be persuasive in consumerism². The symbolic meaning of a "police officer" can trigger an individual or collective understanding or attitude and associated emotions from either actor, which, if not managed intelligently, could have a negative impact on perceptions, decision-making and resultant interactions/actions. The nature of symbols and their influence, therefore, guide us through our social interactive journey, shaping our behavior according to the meanings we attribute to them³.

The police work has been identified as a stress occupation which may lead to burnout and has become an occupation for concern. The police officers experience a variety of symptoms and reactions. These include absenteeism, low morale, emotional burnout, frustration, depression, anger, ulcers and headaches⁴. The front-line police officers are exposed to hands-on police work and are more likely to suffer damaging effects of stress as they regularly must deal with and are exposed to dangerous and violent situations. The field work of officers includes situations in which the police officers need to make quick decisions involving life or death.

---

² JUNG, C. *Man and his Symbols*. USA: Stellar Classics, 2013.

³ HEWITT, J.P., SHULMAN, D. *Self and Society: A Symbolic Interactionist*. Social Psychology (11th ed.), London, Pearson Publishing Ltd, 2011.

⁴ BURKE, R.K. *Work-family stress, conflict, coping, and burnout in police officers*. *Stress Medicine*, 1983, pp. 171-180.

The daily work of an officer can go quickly from long stretches of tedious patrol to intense and life-threatening calls. Officers are required to respond to unpredictable fatal accidents, shootings, domestic and child abuse, and suicides, or they have to investigate sexual crimes against children, homicides, and neglect. The police may have to shoot or kill a suspect of a crime, or even witness a fellow officer being killed.

The officers come into this line work knowing that dangerous situations are bound to occur, and therefore end up feeling more stress from the way their administration is treating them. They must enforce laws they do not believe in or are required to meet demanding arrest quotas, and, therefore, may be working under rules placed upon them while feeling little autonomy. Many police agencies are a quasi-intelligence organization, the officers who have the least input tend to carry out the majority of the demands, and the flow of information within the agency may be stagnated⁵. They might also feel frustration with outcomes from the criminal justice system after seeing criminals they have worked diligently to seek justice for end up getting lenient outcomes⁶.

The accidents, disputes, and crimes occur through all times of the day and night, and long working hours play another role in the officer stress. The law enforcement does not typically keep regular working hours and, often due to personnel shortages, may be denied days off. While an officer may be working an eight to twelve-hour shift, the workload can go on much further than those

---

⁵ SHANE, J. M. *Organizational stressors and police performance*. In: *Journal of Criminal Justice*, 38(4), pp. 807-818. DOI:10.1016/j.jcrimjus.2010.05.008, 2010.

⁶ CARLAN, P. E., NORED, L. S. *An examination of officer stress: Should police departments implement mandatory counseling?* In: *Journal of Police and Criminal Psychology*, 23(1), pp. 8-15. DOI: 10.1007/s11896-008-9015-x, 2008.

appointed hours. The officers then have an added responsibility of attending court or attending community events, which may be on days off. There is little time for self-care, particularly during the times when self-care is most needed.

These unusual working hours may create struggles with family and significant relationships. The officers may not be home for the family meal or may have to miss an important family event, and even the most understanding of partners may feel frustrated by the occupational commitments. The relationships may also be strained because the officers may not want or not be able to talk about their shift. Also, they must manage the awareness that they are being watched closely for how they behave, as the entire law enforcement profession is being held accountable for the actions of the few. The officers are made out to look suspicious and uncaring after a critical incident, when they themselves could also be considered victims⁷.

The female officers tend to experience more stress than their male counterparts, facing concerns such as having more negative perceptions of their work from family and friends, biases about their abilities, lack of role models, and harassment. The female police officers have also reported that they feel more pressure to prove themselves to supervisors and other officers⁸. Hence, the law enforcement seems to be placed on a pedestal of being either the heroes or the villains of the community, however they face the same stresses of any other human being, such as financial problems or physical health problems. They may be caring for an aging

parent or trying to connect with a child who is acting out.

One factor which may assist the officers is the emotional intelligence as it has generated widespread research concerning its benefits in the workplace, including job performance, job satisfaction, job stress, and leadership effectiveness. However, very limited work has examined the role of the emotional intelligence within the law enforcement organizations. Therefore, one way to determine the relevance of the emotional intelligence to police work would be to identify commonalities between the specific skills that police agencies most value in their officers, and to consider the extent to which emotional intelligence is related to these areas.

Emotional Intelligence for the Law Enforcement Profession

The law enforcement community faces daily challenges and stress that few other professions understand. To be an effective and efficient law enforcement officer in today's environment requires intelligence about and control of emotions to meet the demands faced on the streets. Today's officers need to be highly motivated, have well developed communication skills and be able to engage leadership, other officers, and community members by managing relationships and making emotional connections to balance the needs of the organization and the community.

Life is 10 percent what happens to you and 90 percent how you react to it - is an accurate description of the essence of the emotional intelligence. Every law enforcement officer is aware of the streetwise con, most children are aware of their mother's instinctive need to protect them, and everyone is aware of the need for common sense to keep out of trouble. These are the examples of emotional intelligence at work in the real world. The choices people make and the way they think and act are stimulated and affected by emotions and feelings.

---

⁷ KIRSCHMAN, E., KAMENA, M., FAY, J., SCRIVNER, E. *Counseling cops: What clinicians need to know (1st ed.)*. New York, NY: Guilford Press, 2014.

⁸ MENARD, K. S., ARTER, M. L. *Stress, coping, alcohol use, and posttraumatic stress disorder among an international sample of police officers: Does gender matter?* In: *Police Quarterly*, 17(4), pp.307-327. DOI:10.1177/1098611114548097, 2014.

Until 1920, the essence of emotional intelligence was captured in a description of people who had the “ability to understand and manage men and women, boys and girls and to act wisely in human relations as possessing a different type of intelligence.” In 1948, “emotional thought” was posited as contributing to intelligence in general and served as a part of “logical thought”. Much later, in the 1990s, psychologist Howard Gardner, building on his theory of multiple intelligences, described several forms of intelligence, two of which help establish the groundwork for evaluating emotional intelligence: interpersonal, an understanding of people and relationships, and intrapersonal, an understanding of oneself and one’s emotions. Psychologists Peter Salovey and John D. Mayer identified emotional intelligence for the first time as the “ability to monitor one’s own and others’ feelings and emotions, to discriminate among them, and to use this information to guide one’s thinking and action”.

Using the term emotional quotient to quantify the level of one’s emotional functioning, psychologist Reuven Baron defines emotional intelligence in terms of people’s “ability to contend with their surroundings by using an assortment of social and emotional skills and abilities, which he divides into five composite scales and 15 subscales”. Research has highlighted the utility of emotional intelligence in the performance of work duties. Focusing on and developing this form of intelligence has been called “a learned capability that results in outstanding performance at work”.

According to Goleman⁹, emotional intelligence contributes to various important outcomes in the family, the workplace and other aspects of life. Having emotional intelligence means that one understands the emotions of others and is able to react and take advantage of this, enabling better and more efficient job

---

⁹ GOLEMAN, D. *An EI-based theory of performance*. In: CHERNISS C and GOLEMAN D (eds) *The Emotionally Intelligent Workplace*. San Francisco, CA: Jossey-Bass, 2001, pp. 27–44.

performance. Literature suggests that promoting the development of emotional intelligence competencies through the use of assessment instruments can help improve self-awareness because it enables respondents to recognize their own emotions and the emotions of others. Therefore, the use of an emotional intelligence instrument to assess competencies holds the possibility of improving the performance of the law enforcement officers.

Emotional Intelligent Police Officer

The law enforcement agencies have a fundamental role to play in creating an atmosphere that prioritizes and maintains emotional well-being. They must do as much as it is feasible to incorporate positive cultural growth towards the well-being of its officers, with the mental health clinicians being valuable consultation resources in this process. Oliver and Meier¹⁰ identified that the most common method used to maintain emotional well-being is stress management education, a primary intervention. These trainings can cover topics such as stress awareness, positive coping techniques, resiliency, relaxation training and mindfulness. These programs will have positive effects on the officer’s physiological or behavioral measurements and can be implemented within in the police academy or in-service trainings.

A physical wellness is a less stigmatized topic because many officers might fall short of the psychical health requirements of the job. The officers should be encouraged to exercise regularly, make healthy eating choices, and decrease sedentary time¹¹. The mental health providers or psychologists can help officers who may be at risk or have developed stress

---

¹⁰ OLIVER, W. M., MEIER, C. *Considering the efficacy of stress management education on small-town and rural police*. In: *Applied Psychology in Criminal Justice*, 5(1), pp. 1-25. DOI:2009-07972-001, 2009.

¹¹ MUMFORD, E. A., TAYLOR, B. G., KUBU, B. *Law enforcement officer safety and wellness*. In: *Police Quarterly*, 18(2), pp. 111-133. DOI:10.1177/1098611114559037, 2015.

reactions and mental health concerns. The clinicians or trained peers can facilitate debriefings to the officers who have been involved in the incidents such as shootings, motor vehicle accidents, suicides, and serious officer injuries and deaths. During a debriefing, the clinicians and peers can assist officers in a safe group format with processing their experiences, normalizing reactions, giving meaning to their experience, and encouraging post traumatic growth.

The officers often prefer to talk to each other rather than to outside professionals, so peer-to-peer support programs are valuable and frequently implemented both in the large law enforcement agencies and collaboratively with smaller agencies. Potential peer counselors can be available within working hours and understand the unique police experience, and therefore they can provide normalization of emotions and decisions officers face during their work. The social support can be of significant value to positive coping as there is a presumably much value of structural peer support.

The changes in the policy can also be helpful to encourage healthier attitudes and behaviors. If an officer is struggling with alcohol addiction, abusive behaviors, or signs of serious mental illness, an agency should have protocols in place that address these issues without allowing them to be ignored. A list of the model policies related to the emotional concerns can be used by the law enforcement agencies to initiate dialogue. Although some recommendations include the officers taking a leave of absence, the policies should not set out to discipline the officer but encourage treatment until an officer is healthy enough to maximize their potential on the job.

The law enforcement culture is dynamic and professional, and divergence from the cultural norm is not always appreciated. This unique context of the law enforcement field might be a limitation in some agencies, but the process of identifying emotional intelligence compe-

tencies of exemplary officers will assist in succession planning. The technical skills are important, but organizations need to identify, select, promote, and develop people based on emotional intelligence competency.

Hence, to better serve and protect the public, the law enforcement officers must learn to monitor their own and others' feelings and emotions and to use this knowledge to guide their thinking and actions. Today's law enforcement officers must effectively motivate, develop, and communicate with frontline police officers and community members by managing relationships and emotional connections to balance the needs of the organization and community. When officers demonstrate the essential emotional intelligence competencies, they can become the very best public servants possible.

BIBLIOGRAPHY

1. MUMFORD, E. A., TAYLOR, B. G., KUBU, B. *Law enforcement officer safety and wellness*. In: *Police Quarterly*, 18(2), 2015, pp. 111-133, doi:10.1177/1098611114559037.
2. MENARD, K. S., ARTER, M. L. *Stress, coping, alcohol use, and posttraumatic stress disorder among an international sample of police officers: Does gender matter?* In: *Police Quarterly*, 17(4), pp. 307-327, 2014, doi: 10.1177/1098611114548097.
3. KIRSCHMAN, E., KAMENA, M., FAY, J., SCRIVNER, E. *Counseling cops: What clinicians need to know (1st ed.)*. New York, NY: Guilford Press, 2014.
4. JUNG, C. *Man and his Symbols*, USA: Stellar Classics, 2013.
5. HEWITT, J.P., SHULMAN, D. *Self and Society: A Symbolic Interactionist*. Social Psychology (11th ed.). London: Pearson Publishing Ltd., 2011.
6. SHANE, J. M. *Organizational stressors and police performance*. In: *Journal of Criminal Justice*, 38(4), pp. 807-818. doi:10.1016/j.jcrimjus.2010.05.008, 2010.

7. SHANE, J. M. *Organizational stressors and police performance*. In: *Journal of Criminal Justice*, 38(4), pp. 807-818. doi:10.1016/j.jcrimjus.2010.05.008, 2010.
8. TURNER, T. W. *Understanding the benefits of emotional intelligence for officer growth and agency budgets*. *Police Chief*. Retrieved from http://www.policchiefmagazine.org/magazine/index.cfm?fuseaction=display_arch&article_id=1873&issue_id=82009, 2009. (accessed 12.09.2020).
9. OLIVER, W. M., MEIER, C. *Considering the efficacy of stress management education on small-town and rural police*. *Applied Psychology in Criminal Justice*, 5(1), pp. 1-25. DOI: 2009-07972-001, 2009.
10. CARLAN, P. E., NORED, L. S. *An examination of officer stress: Should police departments implement mandatory counseling?* In: *Journal of Police and Criminal Psychology*, 23(1), pp. 8-15. DOI: 10.1007/s11896-008-9015-x, 2008.
11. GOLEMAN, D. *An EI-based theory of performance*. In: CHERNISS, C., GOLEMAN, D. (eds) *The Emotionally Intelligent Workplace*. San Francisco, CA: Jossey-Bass, pp. 27-44, 2001.
12. BURKE, R. K. *Work-family stress, conflict, coping, and burnout in police officers*. *Stress Medicine*, 9, pp.171-180, 1983.

22.10.2020

THE TRANSNISTRIAN REGION - CHALLENGES ON DEMOCRACY AND SECURITY

Viorica ȚÎCU

Chisinau, Republic of Moldova

Free International University of Moldova,

dean, Faculty of International Relations, Political Science and Journalism

e-mail: vticu@ulim.md

The human rights situation in the Transnistrian region of the Republic of Moldova remains one of the major challenges to democratic security. This region is closed and inaccessible to real human rights monitoring institutions or missions. As a result, the people on the left bank of the Dniester lack effective mechanisms to protect their rights, in particular: the right to liberty and security, the right not to be subjected to torture and ill-treatment, freedom of expression and association, freedom of movement, education, the right to property, etc.

Although, there is no more war on the Dniester, the Transnistrian region is still a major factor of tension both at international level (for sovereignty and territorial integrity), and at European level (for the neighborhood of the European Union), which in the context of eastward expansion, the western border of the Republic Moldova has become the eastern border of the community space. Despite the fact that the European Union has generated, through enlargement, stability and security in the European arena, its neighborhood has remained relatively unstable over time, whether we refer to the eastern or the southern neighborhood. The success of Brussels' actions and measures in this regard has varied according to the specifics of each region.

Keywords: *Transnistria, democracy, security, human rights of the Republic of Moldova, Union, European, EUBAM.*

REGIUNEA TRANSNISTREANĂ – PROVOCĂRI PENTRU DEMOCRAȚIE ȘI SECURITATE

Situația drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova rămâne una dintre marile provocări la adresa securității democratice. Această regiune este închisă și inaccesibilă pentru instituțiile sau misiunile de monitorizare reală a drepturilor omului. Drept rezultat, locuitorii din stânga Nistrului, sunt lipsiți de mecanisme eficiente de protecție a drepturilor lor, în particular: dreptul la libertate și siguranță, dreptul de a nu fi supus torturii și relelor tratamente, libertatea de exprimare și asociere, libertatea de circulație, dreptul la educație, dreptul la proprietate etc.

Deși la Nistru nu mai este război, dosarul transnistrean constituie încă un factor major de tensiune atât pe plan intern, pentru suveranitatea și integritatea teritorială, cât și la nivel european, pentru vecinătatea Uniunii Europene, care în contextul extinderii spre est, frontiera vestică a Republicii Moldova a devenit frontiera de est a spațiului comunitar. În pofida faptului că Uniunea Europeană a generat, prin extindere, stabilitate și securitate pe arena europeană, vecinătatea sa a rămas de-a lungul timpului una relativ instabilă, fie că ne referim la vecinătatea estică, fie la cea sudică. Succesul acțiunilor și măsurilor întreprinse de Bruxelles în acest sens a variat în funcție de specificul fiecărei regiuni în parte.

Cuvinte-cheie: *Transnistria, democrație, securitate, drepturilor omului Republicii Moldova, Uniunea, Europeană, EUBAM.*

ПРИДНЕСТРОВСКИЙ РЕГИОН - ВЫЗОВЫ ДЕМОКРАТИИ И БЕЗОПАСНОСТИ

Ситуация с правами человека в приднестровском регионе Республики Молдова остается одним из основных вызовов демократической безопасности. Этот регион закрыт и недоступен для реальных институтов или миссий по мониторингу прав человека. В результате у людей на левом берегу Днестра отсутствуют эффективные механизмы защиты своих прав, в частности: права на свободу и безопасность, права не подвергаться пыткам и жестокому обращению, права свободу слова и ассоциации, свободу передвижения, на образование, права собственности и т. д.

Несмотря на то, что военных действий на Днестре больше нет, приднестровское дело по-прежнему является основным фактором напряженности как внутри страны, для её суверенитета и территориальной целостности, так и на европейском уровне, ввиду соседства с Европейским Союзом, при котором в контексте расширения на восток, западная граница Республики Молдова стала восточной границей общественного пространства. Несмотря на то, что Европейский Союз благодаря расширению обеспечил стабильность и безопасность на европейской арене, его соседство с течением времени оставалось относительно нестабильным, независимо от того, говорим мы о восточном или южном соседстве. Успех действий и мер, принятых Брюсселем в этом отношении различается в зависимости от специфики каждого региона.

Ключевые слова: *Приднестровье, демократия, безопасность, права человека в Республике Молдова, Европейский Союз, Европа, EUBAM.*

LA RÉGION TRANSNISTRIENNE - DÉFIS POUR LA DÉMOCRATIE ET LA SÉCURITÉ

La situation des droits de l'homme dans la région transnistrienne de la République de Moldova reste un des défis prioritaires de la sécurité démocratique. Cette région est fermée et inaccessible aux véritables institutions ou missions de surveillance des droits de l'homme. En conséquence, les habitants de la rive gauche du Dniestr manquent de mécanismes efficaces pour protéger leurs droits, et surtout celui de droit à la liberté et à la sécurité, le droit de ne pas être soumis à la torture et aux mauvais traitements, le droit à la liberté d'expression et d'association, le droit à la liberté de mouvement, à l'éducation et à la propriété, etc.

S'il n'y a plus de guerre contre le Dniestr, le dossier de la Transnistrie reste un facteur de tension majeur au niveau national, pour la souveraineté et l'intégrité territoriale, et au niveau européen, pour le voisinage de l'Union européenne, qui dans le contexte de l'élargissement à l'est, la frontière occidentale de la République de Moldova est devenue la frontière orientale de l'espace communautaire. Bien que l'Union européenne ait généré par l'élargissement la stabilité et la sécurité sur l'arène européenne, son voisinage est resté relativement instable au fil du temps, qu'il s'agisse du voisinage oriental ou méridional. Le succès des actions et mesures bruxelloises à cet égard a varié selon les spécificités de chaque région.

Mots-clés: *Transnistrie, démocratie, sécurité, droits de l'homme de la République de Moldavie, Union Européenne, EUBAM.*

Transnistria profile. After the collapse of the Soviet Union in 1991, all countries faced the double challenge of simultaneous on establishing democracy and security. They have managed to establish independent policies in which rulers are chosen by means of competitive election. But all of them have also encountered significant obstacles to democratization as a result of difficulties in defining the relationships between the state and the different ethnic groups that inhabit it, as well as the position of the state in the geopolitical configuration of the region. One of the most important aspects which heavily laid on the process of democratization in Moldova has been and still is the Transnistrian crisis.

The Transnistrian conundrum in correlation with Central, South-East and East Europe shows us its geopolitical and geostrategic importance, given that the zone has the role of a ling bridge between them. Thus, we can deduce what are the geopolitical and geostrategic interests and principles of the big powers in this region; this fact directly influences the evolution of the internal situation of the region and of the states, which are part of it, also its geopolitical structure and path.

The arguments will be presented according to the several directions. The first one will describe the geopolitical decryption of the space we mentioned, respectively determining the frameworks of a geopolitical analysis, allowing to understand the evolutions and the dynamics, which marked this space. Then we will pass to the assessment of the region from the perspective of the security dimensions, the delimitation of the Dniester zone as a security region, pointing out the wide significance that the concept got since 1991 and which has to be taken into consideration also in the case of this region. Recently, to these favorable premises concerning the geostrategy and security region joined another one, as important and with a potential that cannot be ignored. We speak here about the geostrategic

situation of the Dniester region in the light of the Ukrainian crisis that makes the interest for the Dniester region to increase; plus, the necessity of a global strategy to become more vital. We will review these geopolitical evolutions, which announce significant geostrategic changes with direct impact on the Transnistrian region.

Challenges to democratic security. Most security studies consider the Transnistrian region an insecure, unstable area, usually characterized by significant security risks, including in terms of the democratic security. Among the many attempts to define the concept, the Council of Europe's vision of the term predominates, to which we will refer in our study.

As a pan-European institution with an explicit commitment to the promotion and consolidation of democracy, the Council of Europe defines democratic security as an integrative concept that highlights the relationship between the need to create an European space and the imperative to strengthen the values of the whole process of unifying Europe, based on human rights, the rule of law and political pluralism. In practice, this implies the fulfillment of two conditions:

- Ensuring a system of democratic values throughout the Europe.
- The connection between democracy and stability on the continent, both of which are closely interdependent.

Building a Europe of democracy, peace and unity means combining the organization's efforts and actions towards the democratic homogenization of the member states, which become equal actors in the existing institutions and arrangements, by ensuring equal security.

The concept of democratic security¹ states that without democracy there can be no question of security; therefore,

---

¹A fundamental concept also promoted by the European Union, according to which the development of democracy - at national and international level - excludes war between the states that adopt it as a system of organization.

democracy and security are, by definition, interdependent, indissoluble.

We can identify several threats to democratic security in the Transnistrian region, even though there are multiple difficulties in fully assessing these parameters. The doctrine „sovereignty of the Transnistrian Moldovan Republic” was cultivated from the account of the “besieged fortress”, which serves as a guarantee of the existence of this separatist regime, reluctant to respect democratic values, the rule of law and human rights.

From the point of view of their origin, from the analysis of the documents and events so far, it is obvious that the human rights situation has not received the attention of the Russian or Moldovan authorities, but also of the relevant international organizations. We found that during the 28 years of the political negotiation process, all the attention of the constitutional authorities and other actors involved was focused on military, political, economic or geopolitical issues and problems rather than on human rights violation.

The Transnistrian region is a closed area that does not comply with existing international norms. The purpose of the local „law enforcement” system is to protect the regime, people in administrations of all levels and the financial-economic factors that currently govern the region. It is impossible to make representative polls of the public opinion in this zone due to the fact that it is under the control of the separatist regime. It is because the separatist regime does not allow them and intimidate the local population. So, it is not possible to have an accurate result. Without attributing exact figures to each category, we can structure the „RMN”’s population as it follows²:

1. The “interested” – those who have personal profits from protecting and serving the aforementioned interests.
2. The “shock detachments” – elite troops, Kazaks, security services.
3. The “fanatics” – a large group of handicapped people used to mime the “iron will of the Transnistrian people”.
4. The „RMN”’s citizens” – persons, especially youth who do not know other realities but for the „RMN” – the final product of the system of forming a “*Homo pridnestrovicus*”³.
5. The “civil servants/functionaries” – the local bureaucracy, home affairs, judges, and other “state” structures;
6. The “amorphous mass” – the indifferent towards the political processes and confrontations.
7. The “conscious opposition” – those who are still waiting and looking for the reintegration of the Republic of Moldova⁴.

Practically, since 2003, these positions are fully supported by the composition of the Russian Federation within the Peacekeeping Operation⁵, and since 2011 by the contingent of the Task Force of Russian troops, deployed in Transnistria. Obviously, the authorities for maintaining the constitutional order (of the Republic of Moldova and internationally) do not have access to this territory, which is an obstacle to guaranteeing the rights of the citizens of the region.

The problems faced by the inhabitants are ignored, becoming chronic and systemic. Most of them have no limitation period and have not been resolved over decades. Due to the circumstances and political interests, this territory remains an isolated and practically closed one for any actions of information, defense, and authentic monitoring of the human rights situation.

---

² NANTOI, O. *The east zone conflict in the Republic of Moldova – a new approach*. In: Series: NATO Science for Peace and Security Series. Chisinau, Human and Societal Dynamics, Institute for Public Policy, 2002, p. 225.

---

³ *Ibidem*, p. 225.

⁴ *Ibidem*, p. 226.

⁵ *Mission and Objectives of the Russian Armed Forces*. <https://eng.mil.ru/en/mission/tasks.htm>, (accessed 19.07.2020).

A freedom of expression, freedom of assembly and association, access to information, the right to privacy or the rights to an effective remedy are declaratory. Any effort or attempt to make use of the fundamental freedoms and rights is immediately obstructed, blamed and stopped by a repressive system that controls very well the activity, declarations and actions of the inhabitants of the region. The access of the journalists, lawyers, experts or diplomats to this territory is restricted, and the information for them is verified and dosed to maintain this *status quo* that has lasted for almost three decades.

As a result, this territory remains virtually closed to the human rights monitoring institutions, and the population here cannot enjoy basic guarantees or procedures to defend their rights. The numerous national, regional or international documents and mechanisms remain purely declaratory, formal and inaccessible to victims of abuse taking place in the Transnistrian region of the Republic of Moldova, but also in other areas of conflict in the post-Soviet space.

The territorial separatism of the Transnistrian region has caused many difficulties for the inhabitants of the left bank of the Dniester and the city of Bender.

The human rights situation in the Transnistrian region of the Republic of Moldova remains one of the major challenges to democratic security. This region is closed and inaccessible to real human rights monitoring institutions or missions. As a result, approximately 400,000 inhabitants, of which over 330,000 are citizens of the Republic of Moldova⁶, lack effective mechanisms to protect their rights, in particular: the right to liberty and security, the right not to be subjected to torture and ill-treatment, the freedom of expression and association, the freedom of

---

⁶Populația Transnistriei înregistrează o scădere de aproape 59 mii de oameni.

<https://www.moldova.org/populatia-transnistriei-inregistreaza-o-scadere-de-aproape-59-mii-de-oameni/>, (accessed 19.010.2020).

movement, the right to education, the right to property, etc.

In this context, it should be mentioned that in the annual report of the Freedom House Institute, which annually monitors and evaluates the observance of freedoms, the status of the Transnistrian region is considered unfree with a score of 24/100⁷. In a study conducted in 2019 by *Freedom House in the World* on the global level of freedom, including Transnistria, the Report highlights the weakest score of civil liberties (13/60)⁸, and the press freedom is scored with 0 out of 4, the harassment of the press by the regional administration, which restricts access to information and censors the independent press, are among the biggest deviations. Moreover, the Tiraspol Information and Media Service has a unified Register of names, domains, sections of sites, page indicators on the pages of the global Internet network containing information whose dissemination is prohibited in the Transnistrian region. A special search engine is available to check the information on the site. There is no information on the rules of the law or decisions on the basis of which the sites are entered in this register, as there is no information available on the complete list of prohibited sites. While on the right bank of the Dniester most media institutions belong to private individuals, and the information field is larger and more varied, the media market in the Transnistrian region is dominated by a very large number of the official media.

On the left bank of the Dniester, the human rights instruments and mechanisms, applied internationally and available to constitutional authorities, have little impact, because both those who help and those who ask for help⁹ are at risk of

---

⁷See the profile of the Transnistrian region on the situation of 2019.

<https://freedomhouse.org/country/moldova/freedom-world/2020> (accessed 18.10.2020).

⁸ *Ibidem*.

⁹ MANOLE, I., POSTICA, A. *Prezența militară rusă în Moldova și impactul acesteia asupra situației*

persecution. The extent of Moscow's support – security guarantees through a military presence, consistent diplomatic and propaganda backing, political advice and cooperation, and economic and financial support on a considerable scale – led the European Court of Human Rights to conclude in four separate cases that Russia exercises the extraterritorial jurisdiction and therefore shares responsibility for human rights violations in PMR¹⁰. From the political perspective, shared responsibility can be identified: Moscow appears to exercise the decisive influence in questions of strategic importance, while leaving other matters largely to the local actors.

As an argument to those invoked above, we will present the point of view of the institution of the Ombudsman of the Republic of Moldova (People's Advocate Office), which was established to protect and promote human rights in the jurisdiction of the Republic of Moldova, but expands in accordance with its responsibility on the human rights situation in Transnistria.

Thus, the Report on the observance of human rights and freedoms in the Republic of Moldova in 2019 stated that the institution cannot intervene in the region „so as not to put at risk the employees of the People's Advocate's Office or citizens on the left bank of the Dniester and in neighboring towns¹¹”. The presence of the Office of the People's Advocate in the Transnistrian region is ensured by the activity of the Representation in Varnita,

becoming a discussion platform for the representatives of the civil society in the region. Thus, the Office of the People's Advocate ensures the increased accessibility for its beneficiaries, who live in the administrative-territorial localities on the left bank of the Dniester and in the municipality of Bender, as well as for the representatives of the civil society in the region.

According to the statistics of the Office of the People's Advocate, deduced from the number of addresses to the institution, the most violated rights in the administrative-territorial localities on the left bank of the Dniester and Bender municipality would be: the respect for fundamental human rights and freedoms, the right to a fair trial, the individual freedom and security of freedom of expression, the right to assistance and social protection, the right to education, including the provisions of the Protocol Decision on the Functioning of Moldovan schools with teaching based on Romanian language¹² from 25.11.2017 by the force structures subordinated to the de facto authorities on the left bank of the Dniester¹³.

Currently, the spectrum of pending judgments and pending requests before the European Court of Human Rights in cases from the Transnistrian region identifies the following issues from a human rights perspective:

- a) Absolute prohibitions: the right to life and life-threatening exposure, exposure to the phenomenon of the „death row”, torture and ill-treatment, inhuman detention, illegal / arbitrary arrests and detention;

---

drepturilor omului. Raport. Asociația Promo-LEX, 2019, p. 20. <https://promolex.md/16242-prezentamilitara-rusa-in-moldova-si-impactul-acesteia-asupra-situatiei-drepturilor-omului/?lang=ro> drepturilor omului, (accessed 28.10.2020)

¹⁰ *Human rights in the Transnistrian region of the Republic of Moldova*. Report Promo-LEX Association, <https://promolex.md/wp-content/uploads/2020/08/DO-in-TR-ENGL-FINAL.pdf> (accessed 28.10.2020)

¹¹ *Report on the observance of human rights and freedoms in the Republic of Moldova in 2019*, p. 65. https://Moldova_OM_Annual%20Report_2019_EN.pdf (accessed 11. 10. 2020)

---

¹² *Протокольное решение по разрешению проблем в области народного образования между Республикой Молдова и Приднестровским Регионом. 15 февраля 1995 г.* Архив Управления политики реинтеграции <https://gov.md/ro/content/arhiva-actelor-semnate-cadrul-procesului-de-reglementare>, (accessed 1.11.2020)

¹³ TĂBĂRȚĂ, I., BERBECA, V. *Evaluating the implementation of protocol decisions in education*. In: Policy Brief. Chișinău, IDIS „Viitorul”, 2018, p. 16.

- b) Freedoms: the freedom of expression, the freedom of association, the respect for private and family life, the protection of property, the right to education;
- c) Guarantees: the right to a fair trial, effective remedies¹⁴.

This range of issues, once separate, requires and allows for a different approach, including the adoption of special general enforcement measures. This is the principle of distinction that reflects the rule that special situations require special treatment¹⁵. The human rights are poorly promoted and cannot be effectively defended in the Transnistrian region, including due to the limited space for independent civil society activity. Human rights on this territory are practically not monitored by any specialized local, national or international institution. The few independent organizations in the region remain under strict control by the alleged security service (MGB)¹⁶. The Russian Federation continues to play an important role in strengthening the *de facto* regime in Tiraspol through economic, social, political and military support provided generously and unconditionally, contrary to the rules of the international law and its status in the context of the settlement of the Transnistrian issue. At the same time, the public policies and strategies aimed at promoting and defending the fundamental rights and freedoms promoted by the constitutional authorities do not achieve their purpose. In

¹⁴ MANOLE, I., POSTICA, A. *Prezența militară rusă în Moldova și impactul acesteia asupra situației drepturilor omului*. Raport. Asociația Promo-LEX, 2019 p. 22. <https://promolex.md/16242-prezenta-militara-rusa-in-moldova-si-impactul-acesteia-asupra-situatiei-drepturilor-omului/?lang=ro> drepturilor omului, (accessed 8.11.2020).

¹⁵ VASILOI, R. *Riscuri de securitate și apărare în contextul reglementării transnistrene*. In: Policy Brief. Chișinău, IDIS „Viitorul”, 2017, p. 6. <http://www.viitorul.org/files/Riscuri%20de%20securitate%20si%20aparare%20-%20Mai%202017%20rev2.pdf>, (accessed 18.10.2020).

¹⁶ *Ibidem*.

these circumstances, the *de facto* administration bears no responsibility for human rights abuses and violations, enjoying total impunity for the acts committed by their agents.

In the context of the above, we reiterate that the state of insecurity for the observance of democratic values on the left bank of the Dniester is generated not only by the actions / inactions of the authorities in the Transnistrian region, of the selective approaches of the Tiraspol representatives, but also of the delay in the process of settling the Transnistrian conflict and obtaining real results. Despite the expectations, the amalgamated and unpredictable „frozen” character of the Transnistrian conflict, the restrictions created for citizens, have a negative influence on the expectations of the population on the left bank of the Dniester. If in the immediate post-conflict period, the society was very sensitive to the events on the left bank of the Dniester, now the population in the region is rather impassive to the negotiation process and obtaining perceptible results.

The role of European Union in securing the region.

Almost three decades after the end of hostilities between the government of the Republic of Moldova and the separatist authorities on the left bank of the Dniester, the prospects for a political solution that would respect Moldova's territorial integrity and independence remain unclear.

Although there is no more war on the Dniester, the Transnistrian file is still a major factor of tension both at national level (for sovereignty and territorial integrity), and at European level (for the neighborhood of the European Union), which in the context of the enlargement to the east, the western border of the Republic Moldova has become the eastern border of the community space. Despite the fact that the European Union has generated, through enlargement, stability and security in the European arena, its neighborhood has remained relatively

unstable over time, whether we refer to the eastern or the southern neighborhood. The success of Brussels' actions and measures in this regard has varied according to the specifics of each region.

Regarding the Eastern Neighborhood, the instability is deeply rooted in the existence of the frozen conflicts, including the „frozen conflict” in the eastern districts of the Republic of Moldova, a phenomenon that negatively affects the security of this area not only by the risk of escalating them, from a military perspective, but also from the perspective of other dimensions of security.

This situation prevents the states on whose territory such conflicts take place, including the Republic of Moldova, from implementing the necessary reforms in order to stabilize, build and develop democratic states with viable market economies, able to ensure respect for the fundamental human rights. In addition, they are becoming fertile ground for the organized crime, illegal trafficking or even the development of the international terrorism.

The EU's eastern neighborhood is a recent concern on both the European political and security agenda, which is due to the successive waves of enlargement, with the EU having direct borders with the Russian Federation, R. of Moldova and maritime borders with Georgia in the Black Sea.

The European Security Strategy (2003)¹⁷ mentions as a strategic objective of the EU the need for a new policy towards new neighbors in the context of enlargement, and the intention to play a greater role in crisis management in enlarged Europe, a concept that also included the Republic of Moldova. The idea of „*building security in our neighborhood*”¹⁸ is also reinterpreted in

---

¹⁷ *Strategia europeană de securitate. O Europă sigură într-o lume mai bună*. În: EU Publications Office, Luxembourg, 2009,

<https://www.consilium.europa.eu/media/30815/qc7809568roc.pdf>, (accessed 8.11.2020).

¹⁸ *Ibidem*.

the *Report on the Implementation of the European Security Strategy* (2008)¹⁹, a document that argues for a wider involvement of the European Union with its neighbors, including „*in our relations with our neighbors from east*”.²⁰ The objective is to strengthen the prosperity and stability of these countries and thus the security of the EU. The proposals cover a wide range of areas of the bilateral and multilateral cooperation. Therefore, two strategic documents unequivocally mention that the stability of the EU border states, actors marked by major shortcomings in terms of good governance, unstable, but also due to secessionist conflicts, makes the community space more vulnerable to contemporary asymmetric risks and threats.

The long-term tools for the EU's involvement in the management of the „frozen conflicts” in the concerned area are embodied in the European Neighborhood Policy (ENP)²¹ and its component – the Eastern Partnership²² and the Black Sea Synergy²³.

Launched in 2004, in the context of a massive wave of EU enlargement, the ENP was intended to promote the greatest possible integration of states in the EU's close neighborhood, without this equating to the possibility of accession. In this case, it is about the political association and economic integration.

---

¹⁹ *Raport privind punerea în aplicare a Strategiei europene de securitate*. Bruxelles, S407/08, p. 10. https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/RO/reports/104652.pdf, (accessed 18.07.2020).

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Politica europeană de vecinătate*. https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/ro/FTU_5.5.4.pdf (accessed 8.11.2020).

²² *Parteneriatul estic: comunicare din partea Comisiei Europene către Parlamentul European și Consiliu*.

http://eeas.europa.eu/archives/docs/enp/documents/2015/151118_joint-communication_review-of-the-enp_en.pdf, (accessed 8.11.2020).

²³ *Sinergia Mării Negre – o nouă inițiativă de cooperare regională*. Brussels, 2007.

http://www.eeas.europa.eu/archives/docs/enp/pdf/pdf/com07_160_ro.pdf (accessed 5.10.2020).

The Eastern Partnership was launched in 2009, after Romania and Bulgaria became EU Member States (2007) and the Union as a riparian actor in the Black Sea, as a framework through which it provides support and encourages reforms in the states concerned: Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, the Republic of Moldova and Ukraine.

In 2007, in the context of the accession of Romania and Bulgaria, the EU launched the Black Sea Synergy (NMS) - a multilateral cooperation format, designed to encourage cooperation between Black Sea riparian states, but also between the Black Sea region and the EU, in areas of common interest.

With regard to frozen conflicts, the document proposed that the EU play a more active role by increasing political involvement in the ongoing efforts to resolve them and identifying ways in which it could increase its participation²⁴.

The Transnistrian case is one of the main topics on the agenda of relations between the Republic of Moldova and the European Union due to the common threats it poses to both the Republic of Moldova and the European Union. First of all, Transnistria is a direct source of the defiance to the regional security, due to its status as a crucible for the emergence of the unconventional risks: the organized crime, trafficking in arms, drugs and people, corruption, social disorder, used by hostile forces to control and control - stabilize the region; the presence in the region of the approximately 2 000 Russian soldiers and 40,000 tons of military equipment and ammunition belonging to the former 14th Soviet Army²⁵.

---

²⁴ Commission of the European Communities, *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. Black Sea Synergy – A new regional cooperation initiative*. Brussels, 11.04.2007, COM (2007) 160 final, p. 4. http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/com07_160_en.pdf, (accessed 18.10.2020).

²⁵ TĂBĂRȚĂ, I. *Evaluarea diacronică a documentelor semnate de Chișinău în procesul de*

The activation of the European Union in the Transnistrian issue was manifested through a series of actions perceived as an essential contribution in the management of the conflict. The change in the EU's attitude has been visible since December 2002, when the EU engaged in a series of statements and actions showing its readiness to contribute directly to the settlement of the Transnistrian conflict. Another dimension of the Transnistrian conflict, which creates indirect security problems for the European Union, is related to the functionality of the Republic of Moldova as a viable and stable state. The EU has repeatedly acknowledged that the lack of a solution to the Transnistrian issue is „*the most important impediment to Moldova's political and economic development, and one of the key causes of poverty*”²⁶.

A retrospective of the EU's position and actions so far on the Transnistrian issue reveals several characteristics, influencing the settlement of the conflict in two ways: taking direct action to influence the settlement of the conflict, in the diplomacy, security, trade and financial sphere; and influencing the international environment and actors such as Russia and Ukraine.

The European Union's growing interest in the region led in 2005 to a further internationalization of the conflict regulation. The EU-Republic of Moldova Cooperation Council approved, on 22 February 2005, the Individual Action Plan European Union - Republic of Moldova, the document setting out the program, the strategic objectives and the priorities for the short-term relations between Brussels and Chisinau²⁷.

---

reglementare a problematicii transnistrene. În: Policy Brief. Chișinău, IDIS „Viitorul”, 2018, p. 22.

²⁶ *Country Strategy Paper 2004-2006. National Indicative Programme 2005-2006: Moldova*. http://eeas.europa.eu/archives/docs/moldova/csp/cs_p04_06_nip05_06_en.pdf, (accessed 18.10.2020).

²⁷ *Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova*. Chișinău, Editura Gunivas, 2006, p. 28.

Therefore, on 27 - 28 September 2005, in Odessa, during the consultations between representatives of the parties of the Transnistrian conflict, OSCE mediators, the Russian Federation and Ukraine, the European Union and the United States were invited to participate in the negotiation process as observers.²⁸ Thus, the new format of the negotiations being called „5 + 2”.

Shortly afterwards, in October 2005, the European Union sent the first EU Special Representative to the Republic of Moldova. His mandate included the following: a) contribution to the peaceful settlement of the Transnistrian conflict and to the implementation of a viable solution, respecting the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Moldova within its internationally recognized borders; b) contribution to the consolidation of democracy, the rule of law and the respect for fundamental human rights of all citizens of the Republic of Moldova; c) promoting good and close relations between the Republic of Moldova and the EU based on the common values and interests, as established in the ENP Action Plan; d) support in the fight against human trafficking, weapons and other goods from and through Moldova; e) contribution to the strengthening stability and security in the region; f) reinforcement of the EU's efficiency and visibility in the region²⁹.

In another train of thoughts, on October 7, 2005, in Palanca, the representatives of the Government of the Republic of Moldova, Ukraine and the

European Commissioner for External Relations and European Neighborhood Policy, Benita Ferrero-Waldner, signed the *Memorandum of Understanding between the EU, the Republic of Moldova and Ukraine on to the EU Border Assistance Mission*³⁰. Its objective is to provide assistance to the host states in their joint efforts to facilitate trade and the free movement of persons, while ensuring enhanced border security. *The Memorandum of Understanding* sets out the basis for the partnerships, giving it the opportunity to provide assistance and advice to those authorities on border, customs and tax issues³¹.

In the same context, at the joint request of the Presidents of the Republic of Moldova and Ukraine, the EU Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine was launched on 30 November 2005³². The task of the Mission was to provide assistance in the process of strengthening border management and control capacities according to the European standards, as well as the technical contribution to the Transnistrian conflict settlement process³³. The mission contributes to the cross-border cooperation and confidence-building, helping to improve the efficiency, transparency and security along the Moldovan-Ukrainian border³⁴.

---

³⁰ *Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Moldova, the European Commission and the Government of Ukraine on the Mission of the European Border Assistance Commission in Moldova and Ukraine.* https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr16_38.pdf, (accessed 8.11.2020).

³¹ *Ibidem.*

³² The mission is a technical advisory body based in Odessa (Ukraine), as well as a mission in Chisinau and six territorial offices - three on the Moldovan side of the common border and three on the Ukrainian side. EUBAM's activities promote economic development and strengthen security in the region.

³³ BOTAN, I. *Reglementarea transnistreană: o soluție europeană.* Chișinău, Editura Arc, 2009, p. 32.

³⁴ The Moldovan-Ukrainian state border is approximately 1,222 km long, with 955 km of the

---

²⁸ EU and US observer status was established on the basis of an OSCE protocol on the rights and obligations of observers in the negotiation process. According to him, observers have the right to participate in official meetings, they have the right to speak during them, they can intervene with questions. However, observers cannot sign documents adopted in the negotiation process and do not participate in decision-making.

²⁹ *Delegation of the European Union to the Republic of Moldova.* https://eeas.europa.eu/delegations/moldova_ro, (accessed 08.11.2020).

Initially, the Mission was launched for two years, with a budget of around 20 million EUR and a contingent of around 50 European experts in the customs and border police matters. Following the successful work of the mission, its mandate has already been extended five times (in 2007, 2009, 2011, 2015 and 2017), the current mandate has expired on 30 November 2020³⁵. The mission increased the capacity to analyze risks and border security, with the direct implications for the Transnistrian region. The cooperation between the relevant bodies in the Republic of Moldova and Ukraine, as well as between them and the competent European bodies, has also been strengthened. It is also important that the EUBAM mission contributed to the implementation and functioning of the single customs regime established by Moldova and Ukraine at the Moldovan-Ukrainian border on 3 March 2006.³⁶

In the context of the EU Neighborhood Policy and the Eastern Partnership, the EU Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine makes a double contribution. First, the Mission promotes the approximation to EU

„green” border and 267 km of the „blue” border, including on the Dniester River. The 67 permanent official state border crossing points include international, interstate and local crossing points, and on religious holidays an additional 2 points open. 470 km of this border from the Moldovan side is the cube control of the so-called authorities of the Transnistrian region of Moldova, including 25 official crossing points to Ukraine (5 international, 8 inter-state and 12 local). The „internal border” between the Transnistrian region and other regions of Moldova is not monitored by Moldovan border guards, but there are mobile police stations assisted by police at road intersections.

³⁵ *Annual Report EUBAM (2018-2019)*. http://eubam.org/wp-content/uploads/2020/03_EUBAM-Annual-Report-2019-EN-final-spreads.pdf, (accessed 06.10.2020).

³⁶ *European Union Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine*. Report 2007. http://eubam.org/wp-content/uploads/2015/11/Report_2007_ENGL.pdf, (accessed 06.10.2020).

standards and practices for border management in the Republic of Moldova and Ukraine. Secondly, as a neutral monitor and technical adviser, EUBAM contributes to the peaceful and lasting settlement of the Transnistrian conflict. Both elements directly support the aspiration of the EU Member States for the regional security, stability and prosperity.

Across the Moldovan-Ukrainian border, the Mission has continuously supported efforts to streamline border controls, to enhance legitimate trade by accelerating customs and border controls, supporting the efficient use of border resources to identify hazards and supporting the cross-border information and international exchange.

By strengthening border control and restricting cross-border trade with Ukraine, EUBAM played a major role in determining Tiraspol to participate in the economy of the Republic of Moldova and to pay taxes to Chisinau authorities. Another consequence of EUBAM's presence is the registration of 90% of Transnistrian companies in Moldova, to which is added a 19% increase in exports³⁷. Moreover, the decrease of the illegal trafficking, of the cross-border organized crime are also advantages in terms of security not only for Chisinau, but also for the EU. It is also noteworthy to mention that in the context of the Ukrainian crisis, a series of tensions escalated at the border, when Kiev authorities decided to double the number of forces in this area and dig trenches along the border with the Republic of Moldova to prevent not only smuggling, but also possible incursions by Russian military forces in Transnistria, although the border crossing remained open.³⁸

---

³⁷ *Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova*.

https://eeas.europa.eu/delegations/moldova_ro (accessed 6.10.2020).

³⁸ VASILOI, R. *Misiunea EUBAM – de la asistență la frontieră la cea de reintegrare a țării*. Chișinău, IDIS „Viitorul”, 2017, p. 21.

In conclusion, the EU strategy regarding Transnistria was focused on increasing the attractiveness of the Republic of Moldova for Tiraspol, supporting both the economic and political development of the country and the process of building confidence. Whatever actions the EU takes, probably the greatest impact on resolving the conflict will come from the effects of a wider EU-Moldova relationship. The capacity of the Republic of Moldova to consolidate itself as a democratic state, with progress towards European integration, could have a decisive influence on the resolution of the conflict. Free trade between the EU and the Republic of Moldova, visa liberalization, and political rapprochement are important steps in resolving the conflict. In this sense, the construction of the European and Euro-Atlantic status of the Republic of Moldova is a priority direction on which the political, organizational and financial efforts of the public authorities and security institutions must be channeled.

BIBLIOGRAPHY

1. *Annual Report EUBAM (2018-2019)*. http://eubam.org/wp-content/uploads/2020/03_EUBAM-Annual-Report-2019-EN-final-spreads.pdf, (accessed 06.10.2020).
2. *Commission of the European Communities, Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. Black Sea Synergy – A new regional cooperation initiative*. Brussels, 11.04.2007, COM (2007) 160 final, p. 4. http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/com07_160_en.pdf, (accessed 18.10.2020).
3. *Country Strategy Paper 2004-2006. National Indicative Programme 2005-2006: Moldova*. http://eeas.europa.eu/archives/docs/moldova/csp/csp04_06_nip05_06_en.pdf, (accessed 18.10.2020).
4. *Delegation of the European Union to the Republic of Moldova*. https://eeas.europa.eu/delegations/moldova_ro (accessed 08.11.2020).
5. *European Union Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine*. Rapport 2007. http://eubam.org/wp-content/uploads/2015/11/Report_2007_EN_GL.pdf, (accessed 06.10.2020).
6. *Human rights in the Transnistrian region of the Republic of Moldova*. Report Promo-LEX Association, 39 p. <https://promolex.md/wp-content/uploads/2020/08/DO-în-TR-ENGL-FINAL.pdf>, (accessed 28.10.2020).
7. MANOLE, I., POSTICA, A. *Prezența militară rusă în Moldova și impactul acesteia asupra situației drepturilor omului*. Raport. Asociația Promo-LEX, 2019, 33 p. <https://promolex.md/16242-prezentarea-militara-rusa-in-moldova-si-impactul-acesteia-asupra-situatiei-drepturilor-omului/?lang=ro> drepturilor omului, (accessed 8.11.2020).
8. *Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Moldova, the European Commission and the Government of Ukraine on the Mission of the European Border Assistance Commission in Moldova and Ukraine*. https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr16_38.pdf, (accessed 8.11.2020).
9. *Mission and Objectives of the Russian Armed Forces*. <https://eng.mil.ru/en/mission/tasks.htm>, (accessed 19.07.2020).
10. NANTOI, O. *The east zone conflict in the Republic of Moldova – a new approach*. In: Series: NATO Science for Peace and Security Series. Chisinau, Institute for Public Policy, 2002, pp. 217 – 232.
11. *Parteneriatul Estic: comunicare din partea Comisiei Europene către Parlamentul European și Consiliul European*.

<http://www.viitorul.org/files/Misiunea%20EUBAM%20-%20Iunie%202017%202.pdf> (accessed 18.10.2020).

- http://eeas.europa.eu/archives/docs/enp/documents/2015/151118_joint-communication_review-of-the-enp_en.pdf, (accessed 8.11.2020).
12. *Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova: Ghid*. Chișinău, Editura Gunivas, 2006, 80 p.
13. *Politica europeană de Vecinătate*. https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/ro/FTU_5.5.4.pdf, (accessed 8.11.2020).
14. *Populația Transnistriei înregistrează o scădere de aproape 59 mii de oameni*. <https://www.moldova.org/populatia-transnistriei-inregistreaza-o-scadere-de-aproape-59-mii-de-oameni/> (accessed 19.10.2020).
15. *Raport privind punerea în aplicare a Strategiei europene de securitate*. Bruxelles, S407/08 <https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cmsData/docs/pressdata/RO/reports/104652.pdf>, (accessed 18.07.2020).
16. *See the profile of the Transnistrian region on the situation of 2019*. <https://freedomhouse.org/country/moldova/freedom-world/2020> (accessed 18.10.2020).
17. *Sinergia Mării Negre – o nouă inițiativă de cooperare regională*. Brussels, 11.04.2007, COM (2007) 160 final. http://www.eeas.europa.eu/archives/docs/enp/pdf/pdf/com07_160_ro.pdf, (accessed 5.10.2020).
18. *Strategia europeană de securitate. O Europă sigură într-o lume mai bună*. În: EU Publications Office, Luxembourg, 2009. <https://www.consilium.europa.eu/media/30815/qc7809568roc.pdf>, (accessed 8.11.2020).
19. TĂBĂRȚĂ, I. *Evaluarea diacronică a documentelor semnate de Chișinău în procesul de reglementare a problematicii transnistrene*. În: Policy Brief. Chișinău: IDIS „Viitorul”, 2018, 46 p.
20. TĂBĂRȚĂ, I., BERBECA, V. *Evaluating the implementation of protocol decisions in education*. În: Policy Brief, Chișinău, IDIS „Viitorul”, 2018, 34 p.
21. VASILOI, R. *Misiunea EUBAM – de la asistență la frontieră la cea de reintegrare a țării*. Chișinău, IDIS „Viitorul”, 2017, 40 p. <http://www.viitorul.org/files/Misiunea%20EUBAM%20-%20Iunie%202017%202.pdf>, (accessed 18.10.2020).
22. VASILOI, R. *Riscuri de securitate și apărare în contextul reglementării transnistrene*. In: Policy Brief. Chișinău, IDIS „Viitorul”, 2017, 29 p. <http://www.viitorul.org/files/Riscuri%20de%20securitate%20si%20aparare%20-%20%20Mai%202017%20rev2.pdf87>, (accessed 18.10.2020).
23. *Протокольное решение по разрешению проблем в области народного образования между Республикой Молдова и Приднестровским Регионом. 15 февраля 1995 г.*, Arhiva Biroului politici de reintegrare. <https://gov.md/ro/content/arhiva-actelor-semnate-cadrul-procesului-de-reglementare> (accessed 1.11.2020).

14.11.2020

ABORDĂRI DE MITOLOGIE POLITICĂ ÎN CONTEXTUL SECURITĂȚII

Victor SACA

Republica Moldova, Chisinau
Universitatea de Stat din Moldova
doctor habilitat în științe politice, profesor universitar
e-mail: Vtsaca@hotmail.com

Olga BURDILA

Republica Moldova, Chisinau
Universitatea de Stat din Moldova
lector, magistrul în științe politice, doctorandă
e-mail: olgaburdila@gmail.com

Acest articol include o analiză a multitudinii de fenomene politice și de securitate complexe și ambigue, cu o puternică sarcină evocativ-emoțională, astfel încât putem vedea că politica – în cel mai larg sens al cuvântului – aparține câmpului simbolismului și mitologiei. Și anume, simbolismul politic și mitologia politică sunt menite să trezească, să reînvie anumite sentimente, credințe identificate în conștiința oamenilor. Acest articol reflectă influența miturilor politice asupra proceselor democratice. Ele pot fi definite ca povești ideologice care oferă un sens specific trecutului sau prezentului și prezintă predicții cu privire la evenimentele viitoare care sunt considerate valabile de un grup de oameni. Este foarte important să se studieze legătura dintre mituri, politică și securitate, precum și capacitatea acestora de a influența conștiința maselor, pentru a lupta împotriva influenței pe care miturile o au asupra deciziilor cetățenilor.

Cuvinte-cheie: securitate, mit politic, securitate națională, securitate politică.

THE POLITICAL MYTHOLOGY APPROACHES IN THE CONTEXT OF SECURITY

This article includes an analysis of a multitude of complex and ambiguous political and security field phenomena with a strong evocative-emotional charge, so we can see that politics - in the broadest sense of the word - belongs to the field of symbolism and mythology. Namely, the political symbolism and political mythology are coming to awaken, to revive certain feelings, sentiments, beliefs identified in the consciousness of the people. This article reflects the influence the political myths have upon the democratic processes. They can be defined as ideological stories that offer a specific meaning to the past or the present, and offer predictions on future events, which are considered valid by a group of people. It is very important to study the link between myths, politics and security, as well as their capacity to influence the conscience of the masses, in order to fight against the influence that myths have on the decisions of the citizens.

Keywords: security, political myth, national security, political security.

РАССМОТРЕНИЕ ПОЛИТИЧЕСКОЙ МИФОЛОГИИ В КОНТЕКСТЕ БЕЗОПАСНОСТИ

В статье анализируется множество сложных и неоднозначных явлений в сфере политики и безопасности сильного эмоционального заряда, поэтому можно наблюдать, что политика, в самом широком смысле этого слова, – это область символизма и мифологии. А именно политическая символика и политическая мифология направлены на то, чтобы пробуждать и возрождать определенные чувства, настроения, убеждения в сознании людей. В статье отражено влияние политических мифов на демократические процессы. Их можно определить как идеологические истории, придающие конкретное значение прошлому или настоящему и предлагающие прогнозы будущих событий, которые группа людей считает достоверными. Очень важно изучать связь между мифами, политикой и безопасностью, а также их способность влиять на сознание масс, чтобы бороться с влиянием, которое мифы оказывают на решения граждан.

Ключевые слова: безопасность, политический миф, национальная безопасность, политическая безопасность.

APPROCHES DE MYTHOLOGIE POLITIQUE DANS LE CONTEXTE DE LA SÉCURITÉ

Cet article comprend une analyse de la multitude des phénomènes complexes et ambigus du domaine politique et de la sécurité avec une forte charge évocatrice-émotionnelle, ou but de pouvoir démontrer que la politique - au sens le plus large du terme - appartient au domaine du symbolisme et de la mythologie. À savoir, le symbolisme politique et la mythologie politique sont en train de devenir destinés à éveiller, à raviver certains sentiments, sentiments, croyances identifiées dans la conscience du peuple. Cet article reflète l'influence des mythes politiques sur les processus démocratiques. Ils peuvent être définis comme des histoires idéologiques qui offrent une signification spécifique au passé ou au présent, et offrent des prédictions sur de futures événements, considérés comme valables par un groupe de personnes. Il est très important d'étudier le lien entre mythes, politique et sécurité, ainsi que leur capacité à influencer la conscience des masses, afin de lutter contre l'influence que les mythes ont sur les décisions des citoyens.

Mots clés: sécurité, mythe politique, sécurité nationale, sécurité politique.

Securitatea spiritual-morală constituie o componentă indispensabilă a securității persoanei. Un atare adevăr reflectă situația în care sunt protejate de influențele externe nefavorabile conștiința publică și sănătatea morală a națiunii, valorile sale tradiționale, spirituale și modul de viață¹. Totodată, securitatea spiritual-morală implică introducerea în viața publică și consolidarea de către autorități a normelor morale, sprijinul confesiunilor tradiționale, dar și a tradițiilor culturii naționale în interiorul țării.

În acest context, un rol aparte în evoluția securității spiritual-morale revine simbolurilor și miturilor.

Investigațiile simbolico-mitologice constituie o necesitate politică de stringentă actualitate, ele fiind solicitate mai ales pe durata perioadelor de criză, când acțiunea politică se află în deficit de eficacitate. Figurile mitice și simbolurile puterilor se schimbă concomitent cu parcursul istoriei, odată cu instituirea regimurilor politice sau a guvernelor. Însă în toate timpurile ele au misiunea de a mobiliza, de a lansa o nouă istorie ce trebuie construită: de a elimina deziluziile și crizele modernității. Totodată,

¹ MĂGUREANU, V. *Studii de sociologie politică*. București, Albatros, 1997, p. 82.

mitul imaginii securizante și protectoare trebuie să confirme unitatea națiunii, eficacitatea guvernării.

Miturile politice iau naștere în funcție de cererea comunității. Tot astfel cum revoluțiile „de catifea”, din Europa de Sud-Est au conceput necesitatea liderilor-reformatori, la fel tânăra democrație din statul moldovenesc în diferite etape a revendicat alternativ „revoluționari”, „reformatori”, „democrați”, „dogmatici”. De unde, probabil, și aforismul: „Fiecare popor este demn de conducătorii săi”.

Istoricul francez Raoul Girardet a identificat patru mituri moderne prezente în ideologiile politice moderne, care pun bazele dominației și dictează direcțiile puterii politice. Aceste mituri de multe ori sunt percepute ca o poveste negativă, inventată, uitându-se de origini². La cele patru mituri se pun bazele dominației politice cercetătorul remarcă: mitul Conspirației, mitul Salvatorului, mitul Vârstei de Aur și mitul Unității.

Conspirația înseamnă să identifice o organizație, să-i atribui acesteia interese oculte și să pui în seama ei orice se întâmplă rău, de la tragedii la corupție. Salvatorul este un soi de Mesia politic, care poate rezolva orice și căruia societatea îi construiește un altar, înălțându-i imnuri și elogii. Vârsta de Aur o reprezintă societatea străveche, perfectă din punctul de vedere al organizării și al atributelor morale ale celor care o compuneau. În final, Unitatea înseamnă securitate, apărarea împotriva invaziei imaginare, în timp ce divergența de opinie este considerată nefastă deoarece dezbină indivizii.

Psihanalistul C. G. Jung a descris la un moment dat ceea ce se numește inconștient colectiv. Aceasta înseamnă că fiecare dintre noi avem, în interiorul nostru, la un nivel de care nu suntem conștienți, legende. Aceste legende sunt comune mai multor comunități sau popoare și pot fi regăsite în locuri geografice diferite, aflate chiar și la mare

distanță. Așa cum structura corpului se transmite genetic în mare parte, tot așa și structura sufletească se transmite de la o generație la alta. Există legende comune întregii umanități, există situații particulare care se regăsesc în mod repetat, și există legende regionale sau locale, cu o arie de răspândire mai redusă.

Chiar dacă mitul politic înseamnă și multă fabulație, în sensul în care acesta deformează sau repetă insistent ceea ce realitatea obiectivă refuză, rolul lui final e de a furniza „înțeleșuri” pentru prezent, constituind o grilă care să decripteze haosul și incertitudinile faptelor și evenimentelor (dimensiunea explicativă). Apoi, să nu uităm nici de funcția sa secundară de a supra-solicita intenția colectivității de a acționa într-o direcție anumită (dimensiunea mobilizatoare), creând astfel imagini și vise despre viitor, nu doar despre trecut. În epoca sec. al XXI-lea, caracteristic dezvoltării active a tehnologiei informației, apar noi și diverse oportunități pentru crearea și exploatarea miturilor politice. Suntem contemporanii unei epoci și unei realități adesea edificate artificial, construite sau bazate pe mituri.

Mitul salvatorului (un *mesia* politic) poate fi considerat unul dintre miturile importante în contextul securității naționale. Atunci când situația unui stat/continent ajunge fără ieșire, apare credința politică într-un salvator care să rezolve toate problemele social-politice. „Trăim într-o lume desacralizată, dar nu demitizată”, spunea cândva Mircea Eliade. Mitul a supraviețuit, s-a metamorfozat și s-a îmbrăcat în “veșminte contemporane”. Însă, fără esența sacră, mitul devine nu doar o formă fără fond, ci și o armă îndreptată către societate la nivel de individ pe care acesta o transformă în imaginarul colectiv în componentă esențială a vieții politice.

Un exemplu excelent l-a constituit apariția lui Napoleon Bonaparte, aclamat de toți ca salvatorul Europei. Bineînțeles, după vreo zece ani, speranțele s-au stins. Hitler, Lenin și Mao au apărut în circumstanțele descrise și au evoluat grație excepționalei lor

² GIRARDET, R. *Mituri și mitologii politice*. Iași, Institutul European, 1997, p. 12.

puteri de sugestionare a mulțimii. Primul a acces la putere prin sufragiu public, pe ceilalți doi i-a legitimat victoria adepților proprii în războaie civile.

Dezbaterea publică contemporană e concentrată aproape exclusiv pe imagine, pe mituri și pe persoane *salvatoare*, providențiale, “sfinte” ori “charismatice”, și, mai puțin, pe programe și pe proiecte coerente de dezvoltare. Iar această mentalitate subzistă în general în Estul recent *eliberat* de *stafia comunismului*, deci nu doar în spațiul URSS. Mitul politic al salvatorului are o existență pregnantă în societate, cu un caracter ușor recognoscibil în structura tradițională a mitului, el poate fi interpretat și ca important factor de legitimitate a puterii³ din cele mai vechi timpuri.

Dacă e să analizăm perspectiva moldovenistă a națiunii, mitul etnogenezei este similar cu interpretarea românistă a istoriei, numai că alături de geto-daci (substrat) și romani (strat) sunt incluși și slavii ca un al treilea element (ad-strat). Vârsta de Aur este localizată într-o perioadă mai apropiată de prezent – în Basarabia țaristă și RSS Moldovenească, deoarece aceste perioade ar reprezenta momente unice a edificării națiunii moldovenești distincte de moldovenii din România.

Și mai apropiată de zilele noastre este reînvierea mitului Vârsta de Aur în campaniile electorale actuale. Așa a fost, de exemplu, la începutul anilor 2000, când mitul respectiv a mobilizat și a pus în valoare nostalgia unei „fericiri” trecute din regimul comunist sovietic al majorității electoratului stângii comuniste din Republica Moldova, fapt consemnat și de alți cercetători⁴. Anume acest electorat a contribuit la venirea la putere în urma campaniei electorale din 25 februarie 2001 a Partidului Comuniștilor, considerat de el forța care poate reîntoarce „fericirea” de altădată.

³ WEBER, M. *Politica, o vocație și o profesie*, București, Editura Anima, 1992, p.26.

⁴ PERU-BALAN, A. *Managementul PR-ului politic*. Chișinău, Cartier, 2014, p.108.

Pe lângă aceste „mituri fondatoare” ale unui stat, pot fi identificate și o serie de alte „constelații mitologice” (ansambluri mitologice ce țin de aceeași temă). Astfel, tensiunile istorice sunt readuse la viață prin mituri care nu fac altceva decât să pună în evidență etnicitatea, devenind componentă importantă a identității politice, și aceste mituri devin mai curând instrumente de propagandă și dezinformare decât surse originale de interpretare și decriptare a realității.

Unul dintre aceste mituri secundare din aceeași „constelație” este și cel al „invaziei străinilor”, utilizat recent de diverse partide și de unii politicieni cu scopul de a trezi în imaginarul colectiv acea alteritate latentă extrasă din basme, proverbe/zicători sau narațiuni istorice divergente, cum ar fi „invazia turco-tătarilor” pe „pământul moldovenesc” vs. „Ștefan cel Mare” – apărător al „independenței Moldovei și al poporului” de musulmanii „turco-tătari”.

Ca și în alte cazuri, construcția mitologică a „invaziei străinilor” este formată din teme, viziuni, referințe și imagini – simplificate și amplificate contextual pentru a alimenta teme și false probleme în societate. Altfel, nu avem cum să decriptăm impunerea mitului „reunificării țării” (prin integrarea regiunii transnistrene) lansată în campaniile electorale, care dorește să impună publicului o imagine personală de lider „vivace”, „activ” și „curajos”, ori, în imaginarul politic moldovenesc, imaginea „domnitorului Ștefan” și a „moldoveanului gospodar”.

Să stăruim și asupra securității politice ca factor de stabilitate organizațională a ordinii sociale ce definește amenințările de natură nonmilitară. Într-un anume mod, întreaga securitate este politică, pentru că toate vulnerabilitățile, riscurile și amenințările sunt definite pe cale politică. Securitatea politică se referă la amenințările la adresa legitimității sau a recunoașterii, fie a unităților politice, fie a trăsăturilor fundamentale (structura politică, instituțiile statului, etc.). În acest caz, putem vorbi de amenințări față de:

- legitimitatea internă a unității politice, care se referă în primul rând la ideologii și la alte idei constitutive sau teme care definesc statul;
- legitimitatea externă, adică recunoașterea internațională.

În linii generale, sistemul politic contemporan este hărțuit între doi poli bine conturați – simbolistica de stânga și simbolistica de dreapta. De regulă, în timpul confruntărilor verbale dintre formațiunile de stânga și cele de dreapta, în speță, în toiu campaniilor electorale, simbolistica de dreapta îi replică stângii imaginea GULAG-ului, a „Siberiilor de gheață”, iar cea de stânga îi replică dreptei imaginea nazismului. Unii opozanți ai regimului comunist, foști deținuți politici, precum și o parte a intelectualității nutreau speranța că tranziția de la comunism la capitalism va implica abandonarea practicilor specifice totalitarismului comunist. Acceptarea alterității, pluralismul ideilor și opiniilor sunt condiții *sine qua non* pentru funcționarea firească a unei societăți libere. Un asemenea context prielnic ar fi îngăduit afirmarea valorilor și principiilor democratice. Trecerea de la un regim nedemocratic, totalitar la o democrație autentică a fost însă extrem de dificilă, prin diverse paradoxuri.

Totalitarismele secolului al XX-lea manifestau convingerea că istoria umană are un scop⁵. Scopul poate fi identificat și realizat doar mulțumită geniului unui lider charismatic, or mitul liderului este de maximă importanță în dictaturile ideologice ale veacului al XX-lea, fie ele de extrema stângă, fie de extrema dreaptă. Orice popor are nevoie de mituri, orice comunitate creează mituri. Creația mitologică se intensifică în perioadele mai frământate, când se produc schimbări spectaculoase și când conștiința colectivă este zdruncinată. Puterea, în scopul legitimării, dar și colectivitatea, pentru a se pune la adăpost de presiunile exercitate de putere, apelează la

mituri. Miturile politice pot fi manipulate în scopuri politice, fiind utilizate ca factori de coeziune colectivă în fața primejdiei reprezentate de celălalt.

Ca rezultat, este cunoscut și practicat “jocul” sau mitul vizavi de valoarea securității, anume formarea unei imagini a inamicului extern sau intern, unui anumit pericol în fața căruia ar trebui să mobilizeze societatea. Elitele politice utilizează acest fel de manipulare a societății înspăimântate. Într-o astfel de situație, un grup este mai ușor de manipulat: să se mobilizeze și să se unească în fața pericolului într-un mod pozitivist și constructivist. În acest sens, mai multă atenție este fixată asupra fenomenului de groază și practicii ororii. Sentimentul de frică poate fi inerent oamenilor și societății în orice perioadă istorică.

Respectiv, de regulă programele electorale ale formațiunilor politice sunt fundamentate pe normele clasice ale gândirii mitologice, având drept structură:

- componenta spaimei infiltrate în rândul populației prin amplificarea crizelor, recesiunii socioeconomice în care se află societatea;
- prezentarea profilului unui “dușman / inamic inventat” din cauza căruia societatea se confruntă cu diverse dificultăți, fapt ce scutește partidele politice de orice responsabilitate pentru problemele apărute în comunitate;
- modelarea imaginii “eroului/salvatorului” în favoarea căruia va fi derulat mitul politic;
- utilizarea simbolurilor arhaice (imagini adaptate ale tatălui și mamei, elemente religioase etc.);
- elogierea trecutului glorios considerat drept “veac de aur” la care societatea numaidecât trebuie să revină. Iar mass-media este folosită pentru a întipări în conștiința cetățenilor ideologia promovată.

Despre importanța miturilor în viața oamenilor mai vorbește Mircea Eliade în lucrarea pomenită mai sus: „Miturile amintesc tot mereu că evenimentele grandioase au avut loc pe pământ și că acest „trecut glorios” este în parte recuperabil.

⁵ TISMĂNEANU, V. *Fantasmele salvării. Democrație, naționalism și mit în Europa post-comunistă*. Iași, Editura Polirom, 1999.

Mitul îl ajută pe om să-și depășească propriile sale limite și condiționări, îl îndeamnă să se înalțe alături de cei mai mari”. Pe lângă acest efect încurajator, de generare a speranței, mitul satisface și o nevoie epistemologică a oamenilor de a da sens experiențelor și existenței în general.

Aici nu putem să nu amintim despre impactul pandemiei de criză COVID-19, declanșată în decembrie 2019, care continuă să fie discutabilă și va marca pentru mult timp sistemul internațional de securitate⁶. Fără îndoială, frica își schimbă imaginea pe parcursul istoriei. Frica existențială poate fi atribuită tipului de temeri în masă, care pot fi împărtășite de grupuri mari, societate, întreaga umanitate. De asemenea, în statele fragile sau aflate în conflict, suveranitatea este contestată, teritoriul fragmentat, iar nivelul de încredere între popor și putere mai șubred, legitimitatea instituțională deficitară. Pandemia ar putea acționa ca un detonator al instabilității politice și sociale, evidențiind inegalitățile, creșterea frustrării și a sentimentelor de nedreptate economică și excluziune socială, compromițând în continuare relația dintre instituții și organisme sociale și oferind noi oportunități de legitimare provocatoare, chiar violente. La rândul său, lipsa de încredere dintre cetățeni și reprezentanții instituționali riscă să pună în pericol încercările de combatere a crizei, inclusiv cele de sănătate.

Există ceva care se propagă mai repede decât virusul cu coroană: miturile care îl înconjoară și corolarul lor, acest fenomen vechi de când lumea în războiul psihologic, dar care abia acum și-a găsit un nume pe măsură: *fake news*. Aceste din urmă sunt cel mai vizibil fenomen al epocii post-truth, post-adevăr. De asemenea, există autentice fabrici de troli, controlate de guvern, masive birouri și agenții de dezinformare.

În orice eveniment de asemenea amploare există apoi o sumedenie de mituri

urbane, unele inventate, sau re-inventate, care apar din convingerea veche că orice tragedie colectivă este fabricată pentru a manipula. Se adaugă aici miturile – majoritatea benigne, altele chiar fiind nocive. Recomandarea specialiștilor este bine cunoscută – informarea din surse sigure, cum ar fi cele oficiale și instituțiile media cu credibilitatea probată.

În Republica Moldova, precum și în alte state ale lumii, coronavirusul este laitmotivul principal al știrilor false. Invocând acest argument, Serviciul de Informații și Securitate (SIS) a decis să blocheze pe perioada stării de urgență peste 50 de portaluri care difuzau știri manipulatorii și false despre COVID-19. Se preciza, de asemenea, că respectivele site-uri generatoare de fake-news, fiind administrate anonim, nu erau înregistrate în calitate de difuzori de informații.

BIBLIOGRAFIE

1. MĂGUREANU, V. *Studii de sociologie politică*. București, Albatros, 1997.
2. GIRARDET, R. *Mituri și mitologii politice*. Iași, Institutul European, 1997.
3. ELIADE, M. *Aspecte ale mitului*, București, Editura Univers, 1978.
4. WEBER, M. *Politica, o vocație și o profesie*. București, Editura Anima, 1992.
5. PERU-BALAN, A. *Managementul PR-ului politic*. Chișinău, Carrier, 2014.
6. TISMĂNEANU, V. *Fantasmemele salvării. Democrație, naționalism și mit în Europa post-comunistă*. Iași, Editura Polirom, 1999.
7. CEBOTARI, S. *Impactul crizei COVID-19 asupra securității internaționale*. <https://infocenter.md/op-ed-svetlana-cebotari-impactul-crisei-covid-19-asupra-securitatii-internationale/> (accesat 11.11.2020).

26.09.2020

---

⁶ CEBOTARI, S. *Impactul crizei COVID-19 asupra securității internaționale*. <https://infocenter.md/op-ed-svetlana-cebotari-impactul-crisei-covid-19-asupra-securitatii-internationale/> (accesat 11.11.2020).

**ANALIZA INFORMAȚIILOR:
BAZĂ A CUNOAȘTERII ÎN SERVICIUL DE INTELLIGENCE**

Maria PROCA

Republica Moldova, Chisinau
INIS „Bogdan, Întemeietorul Moldovei”
doctor în științe politice
e-mail: maria.proca@gmail.com

Victor HODOROJA

Republica Moldova, Chisinau
e-mail: hodoroja.v@yahoo.com

Ceea ce permite unui guvern inteligent și unei conduceri militare să îi depășească pe alții și să aibă realizări extraordinare sunt cunoștințele.

Sun Tzu „Arta războiului”

Societatea contemporană se confruntă cu un fenomen fără precedent în privința volumului imens de informație care, paradoxal, complică cunoașterea umană, dar nu o facilitează. Avem în vedere acea cunoaștere care, în mod prioritar, ar trebui să ajute societatea în prosperitatea și siguranța sa. Activitatea analitică este apreciată ca parte componentă a maturizării intelectuale a omenirii și se caracterizează prin capacitatea intelectuală a unei persoane de a cultiva o nouă calitate informației pe care o deține și este definită ca un mijloc de dobândire de noi cunoștințe, utile aplicării în practică pentru actul de guvernare. Activitatea de intelligence ca formă specializată de cunoaștere, presupune desfășurarea activității analitice în cadrul unui serviciu special, conform unor norme prestabilite, de către un grup anumit de persoane responsabile de producerea “cunoașterii” și calitatea acesteia.

Cuvinte-cheie: *activitate analitică, analiza informațiilor, procesul de intelligence, serviciu de intelligence.*

**THE INFORMATION ANALYSIS – KNOWLEDGE BASIS
OF INTELLIGENCE SERVICE**

Contemporary society is facing an unprecedented phenomenon in terms of the huge volume of information that, paradoxically, complicates human knowledge, instead of facilitating it. It is about the knowledge which, as a matter of priority, should help society in its prosperity and security. The analytical activity is appreciated as a component part of the intellectual maturation of humanity and is characterized by the intellectual capacity of a person to cultivate a new quality of information defined as a means of acquiring new knowledge, useful for practical governance application. The activity of intelligence as a specialized form of knowledge, involves the development of analytical activity in a special service according to the pre-established rules, by certain group of people responsible for the production of "knowledge" and its quality.

Keywords: *analytical activity, information analysis, intelligence process, intelligence service.*

АНАЛИЗ ИНФОРМАЦИИ: ОСНОВА ЗНАНИЙ В РАЗВЕДЫВАТЕЛЬНОЙ СЛУЖБЕ

Современное общество сталкивается с беспрецедентным явлением - огромным объемом информации, что парадоксальным образом усложняет человеческое познание, но не способствует ему. Мы имеем в виду те знания, которые в первую очередь должны помогать обществу в его процветании и безопасности. Аналитическая деятельность расценивается как составная часть интеллектуального созревания человечества, характеризуется интеллектуальной способностью человека культивировать новое качество информации, которой он обладает и определяется как средство приобретения новых знаний, полезных для применения на практике для совершения действий управление. Деятельность интеллекта как специализированной формы знания предполагает развитие аналитической деятельности в специальной службе по заранее установленным правилам определенной группой людей, ответственных за производство «знания» и его качество.

Ключевые слова: аналитическая деятельность, анализ информации, разведывательный процесс.

L'ANALYSE DES INFORMATIONS: LA BASE DE CONNAISSANCES DANS LE SERVICE DE RENSEIGNEMENT

La société contemporaine est confrontée à un phénomène sans précédent en termes d'énorme volume d'informations qui, paradoxalement, complique la connaissance humaine, mais ne la facilite pas. Nous avons à l'esprit ce savoir qui, en priorité, doit aider la société dans sa prospérité et sa sécurité. L'activité analytique est appréciée comme une composante de la maturation intellectuelle de l'humanité et se caractérise par la capacité intellectuelle d'une personne à cultiver une nouvelle qualité d'information dont elle dispose et se définit comme un moyen d'acquérir de nouvelles connaissances utiles pour l'application dans la pratique de l'acte de la gouvernance. L'activité de l'intelligence en tant que forme spécialisée de savoir implique le développement d'une activité analytique dans un service spécial selon des règles préétablies, par un certain groupe de personnes responsables de la production du «savoir» et de sa qualité.

Mots clés: activité analytique, analyse de l'information, processus de renseignement.

Societatea contemporană se confruntă cu un fenomen fără precedent în privința volumului imens de informație care, paradoxal, complică cunoașterea umană, dar nu o facilitează. Avem în vedere acea cunoaștere care, în mod prioritar, ar trebui să ajute societatea în prosperitatea și siguranța sa. Ne referim aici la acel tip de cunoaștere care este necesar statului pentru a-și susține interesele naționale și asigura securitatea sa. Informația pe care o produc serviciile secrete este unul dintre instrumentele prin care se asigură cunoașterea necesară pentru exercitarea eficientă a puterii unui stat, atât în planul politicilor sale interne, al raporturilor cu

societatea, cât și în relația cu alți actori, atât statali, cât și nonstatali în relațiile internaționale¹⁰³. În studiul preconizat, dorim să abordăm analiza informațiilor ca proces cognitiv și de activitate într-un serviciu de intelligence din punctul de vedere al elaborării cunoașterii pentru factorii de decizie, cu specificarea acelor probleme ce apar în diverse etape pentru analiști. Importanța acestui demers vine din starea de fapt care ne arată că

---

¹⁰³ MAIOR, G. C. *Cunoaștere strategică în era globalizării*, În: MAIOR G.C (coord.). *Un război al minții. Intelligence. Servicii de informații și cunoaștere strategică în secolul XXI*. București, Editura RAO, 2010, 480 p., p. 23.

informarea este un conflict permanent, bazat pe un război al informației (information warfare/информационная война) numit și “războiul cognitiv”¹⁰⁴. Acest din urmă termen merită o atenție aparte, reieșind din impactul pe care îl are asupra societății contemporane, ținând cont și de faptul că informația devine marfa cea mai importantă astăzi. Miza de bază este de a controla informarea sau dezinformarea publicului: la informație se reduce, deci, nu numai comunicarea, dar și economia, politica, societatea, întreaga cunoaștere, afirmă teoreticianul Jean Francois Lyotard¹⁰⁵. Noi însă ne vom limita la abordarea procesului de „producere” a cunoașterii pe domeniul de securitate în serviciul de intelligence, din perspectiva practică.

Activitatea de intelligence este domeniul de furnizare de cunoaștere pentru formularea și implementarea politicilor de stat în scopul promovării intereselor de securitate națională și al prevenirii amenințărilor de securitate din partea unor adversari reali sau potențiali. Pentru ca un produs de intelligence să ajungă pe masa factorului decizional, parcurge o cale lungă și deloc simplă. Activitatea de intelligence ca formă specializată de cunoaștere presupune desfășurarea activității analitice în cadrul unui serviciu special, conform unor norme prestabilite, de către un grup anumit de persoane responsabile de producerea “cunoașterii” și calitatea acesteia. Drept rezultat, produsul de intelligence va avea amprenta eficienței activității informativ-analitice a instituției

---

¹⁰⁴ DÂNCU, V. S. *Războiul cognitiv, cultura de securitate și percepția riscurilor. România și ceilalți*. În: MAIOR G.C (coord.). *Un război al minții. Intelligence. Servicii de informații și cunoaștere strategică în secolul XXI*. București, Editura RAO, 2010, 480 p., p. 83; КУРИЛЮ, В. *Латентная политика. Политическая латентология: Учебное пособие*. Москва, Спутник+, 2013, 724 p., p. 454.

¹⁰⁵ CHIRU, I. *Analiza în Intelligence – de la artă la știință*. București, Editura Tritonic, 2019, 218 p., p. 18.

de intelligence și a abilităților profesionale ale analistului.

De ce ANALIZA?

Realitatea actuală ne arată că școala mileniului trei trebuie să-și plaseze accentul spre formarea acelor specialiști, ce posedă competențe de soluționare a problemelor specifice societății riscului, după cum este denumită societatea contemporană de către sociologul german Ulrich Beck¹⁰⁶, ce apar continuu pe domeniul de responsabilitate al fiecăruia. Calitatea intelectului specialistului contemporan este apreciată prin competența acestuia de a identifica din fluxul excesiv de informații contradictorii, incerte, ambigui acele informații ce ar permite să însuși și societății din care face parte să progreseze. Omenirea a conștientizat că intelectul uman a devenit cea resursă, care determină calitatea vieții umane, în egală măsură ca și resursele materiale, demografice, teritoriale, tehnologice, iar puterea intelectuală a societății a devenit o condiție nu numai pentru evoluția omenirii, dar și pentru existența sa¹⁰⁷. Ca răspuns la această provocare a contemporaneității, ia amploare activitatea analitică, obiectivul căreia este generarea de noi cunoștințe.

Activitatea analitică este apreciată ca parte componentă a maturizării intelectuale a omenirii și se caracterizează prin capacitatea intelectuală a unei persoane de a cultiva o nouă calitate informației pe care o deține și este definită ca un mijloc de dobândire de noi cunoștințe, utile aplicării în practică pentru actul de guvernare. Deci, de la societate se cer noi deprinderi de muncă cu informația și cu forma sa superioară – cunoașterea.

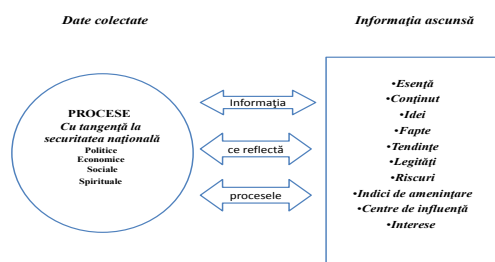
Analitica este definită ca știința demonstrației, orientată spre asigurarea activității creative individuale și de grup, ce permite prelucrarea eficientă a informa-

---

¹⁰⁶ NATE, S. *Intelligence și securitate societală. Provocările unei tranziții comune*. București, 2014, 172 p., pp.24-25.

¹⁰⁷ КУРНОСОВ, Ю., КОНОТОПОВ, В. *Аналитика. Методология, технология и организация информационно-аналитической работы*. Москва, 2004, 472 p., p.11

ției, cu scopul transformării calității acesteia și acumularea de noi cunoștințe, cât și al elaborării bazei informaționale pentru adoptarea celor mai optimale decizii¹⁰⁸. Știința, la modul general, este acel domeniu al activității umane, în cadrul căruia sunt cercetate diverse fenomene ale realității prin intermediul unor metode speciale în scopul obținerii de noi cunoștințe¹⁰⁹. Analiza informației de securitate națională este domeniul de cercetare în scopul obținerii de *cunoștințe cu tangență la nivelul practic al analiticii*. Nivelul teoretic și practic de cercetare diferă nu doar în funcție de instrumentarul logic utilizat și obiectul cercetării, ci și după scopul urmărit și obiectivele înaintate. Domeniul aplicativ răspunde direct la întrebarea: *pentru ce?* și *cum?*¹¹⁰, axându-se pe obținerea de cunoștințe necesare pentru soluționarea anumitor sarcini practice. Obiectul cercetării în activitatea analitică a unui serviciu special sunt situațiile de problemă cu tangență la securitatea națională. Rolul analiticii, ca disciplină, în cazul de față este primordial, deoarece anume știința dată este acel instrument care trebuie și este capabil intelectual să ajute omul în depistarea aceluia conglomerat de probleme, ce urmează să fie soluționate într-un mod pozitiv pentru sine și societate.

Modelul de bază al esenței activității analitic, după Kurnosov (2015)¹¹¹.

Activitatea analitică este domeniul în care cunoașterea specializată și pregătirea riguroasă sunt operaționalizate și sistematizate, prin elaborarea și implementarea de norme și proceduri care ghidează, sprijină și asigură cea mai înaltă calitate posibilă a informației. După cum remarcă Mark Phythian¹¹², disciplinele sunt profesii care acumulează cunoașterea colectivă a practicienilor și dezvoltă standarde pentru arhivarea și facilitarea accesului la această cunoaștere. Analiza informațiilor este anume un astfel de domeniu, care:

- ✓ *în sens larg*, reprezintă unul dintre mecanismele cunoașterii, desemnând totalitatea activităților cognitive care fac posibil demersul gnoseologic;
- ✓ *în calitate de metodă de cercetare*, constă în descompunerea unei probleme în elementele sale structurale, pentru a studia natura acestora, legătura dintre părți și față de întreg, cu scopul de a le înțelege;
- ✓ *din perspectivă funcțională*, desemnează un demers specializat de cunoaștere, prezent în cele mai diverse domenii de activitate (economic, financiar, politic, militar etc.).

Volumul imens de informație ce a inundat societatea este un impediment și pentru procesul de asigurare a securității umane din diverse motive, fapt pentru care serviciile speciale acordă o atenție sporită analizei informațiilor. În opinia cercetătorului Quiggin Thomas de la Centrul Canadian de Informații și Studii de Securitate, analiștii de informații sunt însărcinați cu responsabilitatea de a da sens mediului complex și incert în care activează factorii de decizie¹¹³. Analiza nu este un scop în sine, ci un mijloc/ instru-

¹⁰⁸ КУРНОСОВ, Ю. *Азбука аналитики*. Москва, 2015, 231 p., p.10.

¹⁰⁹ Под ред. СЕМЕНОВА, В. А., КОЛЕСНИКОВА, В. Н. *Политический анализ и прогнозирование*. Питер, 2014, 432 p., p.7.

¹¹⁰ *Ibidem*, p. 10.

¹¹¹ КУРНОСОВ, Ю. *Азбука аналитики*. Москва, 2015, 231 p., p.33.

¹¹² MAIOR, G. C., NIȚU, I. *ARS ANALYTICA. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*, 2013, 572 p., p. 13.

¹¹³ VANDEPEER, Ch. B. *Applied thinking for intelligence analysis: a guide for practitioners*, 106 p, 2014, p. 6.

<http://www.airpower.airforce.gov.au/APDC/media/PDF>(accesat 11.09.2020).

ment prin care se ajunge la cunoaștere. Analiza ca instrument de cunoaștere permite analistului să se pronunțe asupra calității informațiilor ce le deține, îl ghidează în lărgirea cunoașterii sale pentru a înțelege problema/pericolul și îl ajută să facă prognoze privind evoluția acestora.

Analiza informațiilor este un demers specializat de cunoaștere aplicativă, în cadrul căruia sunt utilizate metode și tehnici de analiză, pentru explicarea proceselor cu tangență la securitatea națională și formularea de estimări și prognoze argumentate, necesare în formarea cunoașterii factorilor decizionali instituțional și politic privind incertitudinile din mediul de securitate și depășirea acestora.

Analiza informațiilor diferă de o cercetare teoretică pură, însă tangențele acesteia cu știința sunt semnificative prin utilizarea tehnicilor și metodelor de cercetare și scopul urmărit de obținere a unor cunoștințe noi. Ca domeniu de cercetare este orientată spre studierea unei probleme concrete cu tangență la securitatea națională, la soluționarea sarcinilor ce reies din această problemă și țin de asigurarea securității. Iar produsul final va fi elaborat nu doar pentru producerea de cunoaștere, ci pentru îmbogățirea cunoștințelor acelor persoane ce sunt responsabile de luarea unei decizii pe acest domeniu. Astfel, analiza informațiilor va sprijini procesul de luare a deciziilor prin utilizarea informațiilor cu valoare, obținute ca rezultat al aplicării procesului analitic al informațiilor brute culese. Acest demers se desfășoară în cadrul unei instituții de intelligence prin prestarea activității analitice de către persoane formate profesional și cu competențe în domeniu. Intelligence este concomitent o formă specializată *de cunoaștere, o activitate și o organizație*¹¹⁴. Ca cunoaștere – intelligence îi informează pe lideri, ca activitate – este mijlocul prin

¹¹⁴ MOORE, D. T. *Critical Thinking and Intelligence Analysis*. National Defense Intelligence College. Washington, DC, March, 2007, 134 p., p. 2.

care sunt colectate date și informații, apreciată relevanța acestora pentru problema identificată, elaborate rezultate probabile și diseminate către indivizi și organizații care pot face uz de aceste produse, cunoscute sub numele de „consumatori de informații”. O organizație de informații dirijează și gestionează aceste activități pentru a crea astfel de cunoștințe cât mai eficient posibil. Deci, activitatea analitică desfășurată în cadrul unei instituții de intelligence este recunoscută ca fiind o profesie. Acest fapt pune accent sporit pe capacitățile, obligațiile și responsabilitatea analiștilor de informații în formularea de judecăți și evaluări, și impactul acestora asupra deciziilor persoanelor de conducere în stat.

Procesul de intelligence

Observăm că rolul analizei informațiilor este unul incontestabil, în contextul în care una dintre sarcinile de bază ale activității informativ-analitice pentru sfera de conducere constă în aceea ca să asigure persoanele care iau decizii la nivel statal în măsură suficientă, cu cunoaștere necesară pe problema de interes. Încă în 1949, cunoscutul analist și teoretician american Sherman Kent spune că intelligence-ul poate fi integrat unei organizații angajată în elaborarea de produse care reflectă cunoaștere (knowledge) din date brute (raw materials) prin desfășurarea unei activități pentru exercitarea căreia este nevoie de anumite competențe, iar produsele finite trebuie să corespundă anumitor standarde conforme cerințelor beneficiarilor¹¹⁵. Actualmente, această sarcină este realizată de către serviciile de intelligence și subdiviziunile sale analitice practic în toate statele.

În intelligence s-a creat un proces întreg privind elaborarea produselor analitice, al cărui algoritm poate fi utilizat cu succes în diverse domenii de activitate ce au ca obiectiv elaborarea de cunoaștere pentru aplicabilitatea practică. Chiar dacă

¹¹⁵ SHERMAN, K. *Strategic Intelligence for American World Policy*. Princeton, NJ, Princeton University Press, 1949, 224 p., p. 75.

literatura de specialitate ne prezintă mai multe modele tehnice ale ciclului de intelligence, toate însă au o trăsătură comună: reflectă consecutivitatea pașilor pe care le parcurg datele primare până la integrarea acestora într-un produs de intelligence. Consecutivitatea acestora ține de principiul *eficienței* elaborării produsului de intelligence. Produsele de intelligence sunt rezultatul unui proces cu mai multe etape: *formularea problemei, colectare, prelucrare, analiză, producere, diseminare și feedback*. Indiferent dacă avem o solicitare de la beneficiar, ori este un risc depistat de către ofițeri, este necesar ca analistul, din start, să identifice problema asupra căreia se va concentra, să facă distincție între situația de problemă și problema propriu-zisă. Acest fapt îi va facilita parcurgerea celorlalte etape, deoarece modul în care definim o problemă are impact asupra modului în care cercetăm, analizăm și raportăm produsul. Etapa de feedback ne arată aprecierea produsului de către beneficiar, pozițiile pe marginea rapoartelor expediate, precum și solicitările de informații care parvin.

Pentru comparare vom descrie câteva modele ale ciclului intelligence, elaborate de diverși autori. Exponenți școlii franceze Oliver Forcade și Sebastian Laurent menționează că în practica funcționării serviciilor speciale acest ciclu de intelligence reliefează cinci faze /etape ale lanțului informației: *orientarea* (misiunea, problema), *cercetarea* (colectarea informației de la sursa-om și tehnică), *prelucrarea* (informația brută este descifrată, tradusă, transcrisă, expertizată), *analiza* (aprecierea viabilității și credibilității acestor informații, pentru a face din ele o informație secretă și utilizabilă) și *exploatarea-difuzarea* (o informație secretă nu este valoroasă decât în momentul în care este folosită în acțiune)¹¹⁶, a cărui respectare facilitează

¹¹⁶ FORCADE, O., LAURENT, S. *Serviciile secrete, puterea și informația secretă în lumea*

exploatarea optimală și oportună a datelor din posesie și atingerea scopului – luarea deciziilor adecvate situației.

Lowenthal evidențiază șapte etape: *formularea cerințelor; culegere; procesare și exploatare; analiză și producție; diseminare; valorificare; feedback*. Cercetătoarea Irena Chiru propune șase etape: *stabilirea nevoilor de informare – culegere – procesare – analiză – diseminare și valorificare – feedback*¹¹⁷. Autoarea menționează că ciclul de intelligence oferă un excelent fundament pentru conceptualizarea și înțelegerea procesului de intelligence și a etapelor parcurse pentru a distribui beneficiarilor un produs finit și utilizabil în practică.

În literatura rusă, teoreticianul Kuznetsov I. N. scrie despre activitatea informațional-analitică ca despre un proces de cercetare, fără să abordeze activitatea analitică a serviciilor speciale, dar accentuând rolul activității de colectare a informațiilor și evaluarea acesteia pentru activitatea analitică, prezentând și conținutul acesteia¹¹⁸. Doronin I. D. prezintă o abordare a ciclului de intelligence (разведывательный цикл) cu cinci componente: *planificarea și stabilirea scopului* (scopul, necesitatea, sursele, forțele și mijloacele); *colectarea informației primare/datelor; prelucrarea datelor și transformarea lor în informație; analiza și sinteza informației și transformarea acesteia în cunoștințe (concluzii și recomandări); diseminarea – distribuirea cunoștințelor beneficiarului*¹¹⁹.

Generalizând opiniile exprimate în literatura de specialitate, observăm că ciclul de intelligence reprezintă un proces prin care informațiile primare sunt

modernă. Chișinău, Ed. Cartier, 2008, 280 p., pp.39-49.

¹¹⁷ CHIRU, I. *Analiza în Intelligence – de la artă la știință*. București, Ed. Tritonic, 2019, 218 p., pp. 26-28.

¹¹⁸ КУЗНЕЦОВ, И.Н. *Учебник по информационно-аналитической работе*. Информация: сбор, защита, анализ. Москва, 2001, 318 p., pp.27-32.

¹¹⁹ ДОРОНИН, А.И. *Бизнес-разведка*. Москва, 2003, 384 p., pp.15-19.

achiziționate, transformate, transmise, evaluate, analizate și diseminate ca produse finale pentru factorii de decizie, în vederea fundamentării deciziilor autorităților statale pe domeniul securității naționale. Indiferent câte etape ale ciclului de intelligence scoate în evidență fiecare autor, toate se integrează în următorul model de intelligence ca bază a cunoașterii într-un serviciu special, demarând de la o situație de problemă care se impune a fi soluționată, însă pentru care se solicită o cunoaștere suplimentară, specializată, și se caracterizează prin *patru etape* de bază:

- **asigurarea informațională** – include: *formularea problemei/misiunii, colectarea și acumularea de informații, evaluarea informației în funcție de următoarele criterii –subiect, competență, actualitate, veridicitate, credibilitate, importanță etc.; prelucrarea informației* – sistematizarea, gruparea și sintetizarea acesteia; *prezentarea rezultatelor prelucrate* într-un document informativ;
- **asigurarea analitică** – *analiza stării curente a situației / problemei studiate, a mediului și contextului riscului sau amenințării cercetate, cu scopul determinării factorilor, cauzelor și condițiilor care au condiționat apariția acestora, și formularea concluziei de rigoare; prognozarea situație* – definirea celor mai verosimile scenarii, perspectivele dezvoltării situației, cu luarea în considerare a dinamicii factorilor ce au cauzat starea de fapt; *elaborarea anumitor propuneri și recomandări* cu privire la măsurile care urmează a fi luate, pentru a influența evoluția situației într-o direcție favorabilă securității naționale; *fixarea rezultatelor* într-un document analitic;
- **diseminarea produsului analitic și adoptarea deciziilor** – ține de rolul analizei informațiilor pentru a sprijini procesul de luare a deciziilor factorilor statali, prin utilizarea informațiilor cu valoare, obținute în urma aplicării procesului analitic; informația secretă va

deveni valoroasă dacă în această etapă vor fi luate deciziile adecvate în baza ei;

- **realizarea deciziilor adoptate și feedback-ul** – ține de utilizatorii de informații, de situație și de executori; un produs analitic nu va deveni valoros decât în momentul în care se va acționa în practică în baza lui; procesul de informare presupune o comunicare continuă între producătorul de cunoaștere și beneficiar.

Chiar dacă se pare că rolul analizei informațiilor s-ar finaliza la etapa diseminării produsului analitic în termene oportune factorilor decizionali, totuși, obiectivul de bază pentru activitatea unui serviciu special nu va fi atins, deoarece valoarea activității analitice a unui serviciu special se va vedea în utilizarea eficientă în practică a avertizărilor emise de către serviciile de intelligence, în prevenirea și contracararea pericolelor la adresa securității naționale. Acesta este raționamentul pentru care în ciclul de intelligence se includ pașii: adoptarea și realizarea deciziilor. Practica a demonstrat că calitatea deciziilor persoanelor de conducere la etapa actuală depinde de nivelul activității informativ-analitice, organizat într-un serviciu de informații. Ignorarea unui stat a măsurilor practice cu privire la funcționalitatea domeniului de asigurare informativ-analitică a factorilor de decizie va deveni un obstacol imens în evoluția sa și a societății pe care o conduce.

Analiza de intelligence este un proces instituțional ce antrenează resurse umane specializate (analiști), care prin activitatea ce o prestează au ca obiectiv transformarea datelor nestructurate în produse de intelligence integrate, menite să sprijine luarea celor mai optime decizii instituționale/politice/militare etc. Pe domeniul de securitate națională. Indiferent de instituția în cadrul căreia este realizat, obiectivul final al informațiilor este acela de a elabora în timp util deducții oportune pe baza cărora beneficiarul să poată să acționeze cu încredere.

Analiza de intelligence ca profesie

Elaborarea produselor de intelligence într-un serviciu special depinde nu doar de faptul cum este organizat procesul informativ-analitic în cadrul instituției, dar și de competența analiștilor. În domeniul securității naționale, analiștii trebuie să evalueze mediul de securitate, cu identificarea riscurilor și vulnerabilităților la adresa securității naționale, să evalueze perspectivele posibilelor modificări ale acestora și să furnizeze avertismente oportune pentru gestionarea eficientă a riscurilor și pericolelor identificate. Cercetătorul Barbara A. Spellman remarcă că sarcina unui analist este să dea sens unei mase complicate de informații – să înțeleagă și să explice *situația actuală*, să reconstruiască *trecutul* care a generat aceasta și să o folosească ca bază a previziunilor pentru *viitor*. Activitate ce solicită o serie de abilități de raționament sofisticate¹²⁰. Mai mult ca atât, pentru furnizarea de produse analitice solide despre un anumit risc, analistul trebuie să cunoască și limitele propriilor judecăți (*erori cognitive*), sarcină deloc ușoară. În același timp, cunoaștem că majoritatea produselor de intelligence elaborate de către serviciile speciale sunt clasificate. În privința aceasta, Charles B. Vandeppeer, specialist în analiza informațiilor, susține că problema secretului nu are legătură cu înțelegerea percepției și cunoașterii umane, chiar dacă acestea sunt clasificate, obținute în secret sau sensibile și se bazează pe modul în care au fost colectate și natura informației în sine, oricum sunt informații¹²¹. Deci, fiind un mecanism al cunoașterii, analiza informațiilor se manifestă printr-un proces cognitiv, realizat de către analist în baza informațiilor colectate din diverse surse. Fapt ce va genera ca analiza în mare măsură să

¹²⁰ VANDEPEER, Ch. B. *Applied thinking for intelligence analysis: a guide for practitioners*. 106 p., 2014, p.6.

<http://www.airpower.airforce.gov.au/APDC/media/PDF> (accesat 11.09.2020).

¹²¹ Ibidem, p.8.

rămână dependentă de capacitățile cognitive ale persoanei ce realizează demersul analitic, adică ale ofițerului de investigații speciale/ analistului, de abilitățile de gândire ale acestuia. Cu toate acestea, doar mintea umană poate aduce acea plusvaloare care conferă sens datelor și astfel răspunde nevoilor de a ști ale diferiților beneficiari. În cadrul serviciului de intelligence, activitatea analitică a ofițerului de informații se referă la lucrul cu anumite date colectate, la stabilirea sensului și însemnătății acestor date pentru identificarea pericolelor la adresa securității naționale și realizarea sarcinilor serviciului.

Problemele raționamentului în analiza inteli-genței nu sunt doar provocările generale ale analizei inteligenței, ci provocările cognitive cu care se confruntă analiștii pentru a forma concluzii veridice și bine justificate. Prin raționament facem judecăți, ajungem la cunoaștere și justificăm de ce credem ceea ce credem. Există diferite tipuri de raționamente pe care le folosesc analiștii și care afectează direct încrederea pe care o putem avea în judecățile la care ajungem. Este important ca analistul să fie conștient de acestea, pentru a-și înțelege gândirea din spatele acestor judecăți, precum punctele tari și slabe ale abordărilor elaborate¹²². În tabelul de mai jos prezentăm raportul dintre date – informații – cunoaștere, al lui Russell Ackoff¹²³, reprezentat în cinci categorii: date – informații – cunoaștere – înțelegere – înțelepciune, în comparație cu al lui Noel Hendrickson, care susține că analiza are loc prin navigație în direcții multiple pe o „rețea de analiză” cu patru noduri majore: date – informații – cunoaștere – înțelegere¹²⁴. Catalogarea

¹²² VANDEPEER, Ch. B. *Applied thinking for intelligence analysis: a guide for practitioners*. 106 p., 2014, p. 34.

<http://www.airpower.airforce.gov.au/APDC/media/PDF> (accesat 11.09.2020).

¹²³ CHIRU, I. *Analiza în Intelligence – de la artă la știință*. București, Ed. Tritonic, 2019, 218 p., pp.22-23.

¹²⁴ HENDRICKSON, N. *Critical Thinking in Intelligence Analysis*, In: *International Journal of*

prezentată este semnificativă pentru procesul de analiză, deoarece parcurgerea acestor pași de către un analist solicită din partea acestuia competențe de elaborare a produselor de intelligence și cunoașterea propriului proces de gândire, după cum am remarcat.

Urmărind datele din tabel, observăm că analistul va demara procesul său cognitiv de la niște date brute (raw intelligence/ первичные данные), dar având în mintea sa problema specifică la care trebuia să dea răspuns. Problema identificată va fi acel cadru de referință pentru a concretiza ce știe, ce nu știe, ce este relevant etc. în subiectul său de cercetare. Întrebările ce sunt adresate (evidențiate în modelul lui Ackoff, din tabel), au ca scop acumularea de cât mai multe date concrete și relevante pentru îmbunătățirea analizei. Prin acumularea de cunoștințe, analistul va diferenția problema reală de situația de problemă, cauzele generatoare și componentele acesteia.

RAPORTUL: DATE – INFORMAȚII – CUNOAȘTERE			
Date și informații după Ackoff		Rețeaua de analiză cu patru noduri după Noel	
Date	<i>Sunt brute și nu au semnificație în sine. Se pot regăsi sub forme diferite (cuvânt, imagine, înregistrare audio etc.). Pot fi sau nu</i>	Nodul de date	<i>Constă din seturi de fapte pretinse din observa-re, mărturie, înregistrări și /sau dispozitive tehnologice</i>

Intelligence and CounterIntelligence. Vol. 21, nr 4, p. 680.
<http://www.informaworld.com/smpp/title~content=t713723134> (accesat 11.09.2020).

	<i>utile</i>		
Informații	<i>Date procesate, cărora li s-a stabilit utilitatea și care oferă răspunsuri la întrebările CINE? CE? UNDE? CÂND? Au o semnificație dată de stabilirea unei corelații. Semnificația poate fi utilă, dar nu cu titlu obligatoriu</i>	Nodul informațional	<i>Seturi de fapte pretinse care au fost reprezentate și structurate (de obicei, prin tehnologie) pentru a fi ușor de înțeles și analizate</i>
Cunoașterea	<i>Concretizarea datelor și informațiilor, răspunsul la întrebare a CUM? Presupunere culegerea adecvată a informațiilor utile</i>	Nodul cunoștințelor	<i>Concluzii adevărate bine justificate care răspund la întrebări urgente ale consumatorilor din viața reală</i>
Înțelegere	<i>Evalua-re răspunsului la întreba-</i>	Nodul înțelegerii	<i>Achiziționarea de către consumator a</i>

	<p>rea DE CE?. Înțelegerea este un proces probabilistic, cognitiv și analitic, prin care, pe baza a ceea ce cunoaștem, extragem noi cunoștințe.</p> <p>Diferența dintre înțelegere și cunoaștere este similară diferenței dintre memorare și învățare</p>		<p>cunoștințelor analiștilor și aplicarea acestor cunoștințe la provocările lor majore</p>
Înțelepciune	<p>Evaluarea înțelegerii, proces de extrapolare, nondeterminist, nonprobabilistic; spre deosebire de nivelurile anterioare, adresează întrebări acolo unde nu există răspun-</p>		

	<p>suri ușor de formulat, este procesul specific uman, care nu poate fi suplinit prin tehnologie, prin care discernem între bine și rău, just și injust</p>		
--	---	--	--

Tabel: Date și informații după Ackoff (1999) și Noel(2008).

Sursa: CHIRU I. *Analiza în Intelligence – de la artă la știință*. București, Editura Tritonic, 2019, 218 p., p. 22; HENDRICKSON N. *Critical Thinking in Intelligence Analysis*. In: *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*. Vol. 21, nr 4, pp. 679 – 693. <http://www.informaworld.com/smpp/title~content=t713723134>

În absența informațiilor cu privire la o anumită problemă, analistul va iniția colectarea celor ce le va considera relevante pentru problemă și va determina ce cunoaște și ce judecăți poate face, precum și va identifica lacunele din cunoștințele sale. Pentru a facilita demararea unui proces analitic, literatura de specialitate ne propune un model simplu, prin care putem determina aspectele cunoscute și cele necunoscute din problema studiată, conform figurii ce urmează. Analistul are sarcina de a transforma datele în informație, după care informația în cunoaștere. Informațiile sunt definite aici ca date care conțin sens. De calitatea datelor va depinde și calitatea informației, deoarece anume datele sunt acel material brut cu care lucrează analistul.

STIU CĂ STIU Ce știm că știm?	STIU CĂ NU STIU Ce știm că nu știm?
NU STIU CĂ STIU Ceea ce nu ne dăm seama că știm	NU STIU CĂ NU STIU Ceea ce nu știm că nu știm

Figura: Aspecte ale cunoașterii și necunoașterii după Vandeppeer.

Sursa: VANDEPEER, Ch. B. *Applied thinking for intelligence analysis: a guide for practitioners*. 2014, 106 p., p.32. <http://www.airpower.airforce.gov.au/APDC/media/PDF>

Pentru prelucrarea nodului informațional (tabel: date și informații) analistul va adresa un șir de întrebări, ce-i va permite să structureze datele și să le stabilească semnificația. Când are de-a face cu trecutul ori prezentul, analistul poate prezenta cunoștințe, deși, cunoștințele acestuia despre evenimentele/faptele trecute ori prezente pot fi corecte, incorecte sau parțiale. În plus, cunoștințele analistului nu sunt fixe, ci se schimbă pe măsură ce recepționează noi informații¹²⁵. Adresarea întrebărilor în continuare (în tabel: întrebările reflectate la nivelul de cunoștințe și înțelegere) îi va permite analistului să-și lărgescă cunoașterea vizavi de un pericol de securitate națională, fapt ce-i va facilita înțelegerea. Înțelegerea evenimentului, faptei ori situației de problemă se argumentează prin informațiile din posesie despre acestea. În baza înțelegerii informațiilor justificăm argumentele. De asemenea, nu putem ști ce se va întâmpla în viitor, doar putem face presupuneri. Prognozarea solicită competențe de înțelegere a declanșării problemei, cauzelor generatoare, evoluției contextului etc. Analiza informațiilor se referă

¹²⁵ VANDEPEER, Ch. B. *Applied thinking for intelligence analysis: a guide for practitioners*. 2014, 106 p., p.29. <http://www.airpower.airforce.gov.au/APDC/media/PDF> (accesat 11.09.2020).

preponderent la prezent și viitor. Referirea la trecut se efectuează în cazul în care cauzele problemei sunt în trecut ori avem o analogie în trecut. Atunci când examinăm informații, încercăm să ajungem la o explicație sau presupunere coerentă și credibilă, în esență o poveste care poate fi descrisă și studiată. Analistii încearcă să facă acea poveste coerentă din informații voluminoase, incerte, diverse și adesea conflictuale¹²⁶.

Parcurgând traseul date – informații – cunoștințe – înțelegere, analistii se vor confrunta cu probleme de raționament ce vor proveni din dificultatea de a ajunge la cunoaștere¹²⁷. Cercetătorul dr. Noel Hendrickson, în calitate de profesor de analiză a informațiilor la Universitatea James Madison din Harrisonburg, Virginia, într-un studiu al său cu referire la gândirea critică, abordează provocările analizei de informații, condiționate de raționamentul cognitiv, care sunt următoarele:

Insuficiența: marea majoritate a cunoștințelor dezvoltate de analiști se vor baza, în cele din urmă, pe datele colectate, dar, de cele mai dese ori, analistii trebuie să se bazeze pe date incomplete și adesea inexacte. Nu pot presupune niciodată că dețin toate datele relevante sau că datele pe care le dețin sunt certe. În ciuda acestui fapt, trebuie să formeze, pe cât posibil, concluzii adevărate, bine justificate, pe baza acestor date.

Irelevanța: cunoștințele pe care analistii le deduc provin din informațiile la care au acces. Dar volumul acestor informații este imens și majoritatea vor fi irelevante pentru problema analistului, chiar dacă analistul va depista o multitudine de factori care par legați statistic de problema de interes. Însă, doar un subgrup selectat de acești factori poate

¹²⁶ *Ibidem*, p. 36.

¹²⁷ HENDRICKSON, N. *Critical Thinking in Intelligence Analysis*, In: *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*. Vol. 21, nr 4, pp. 679-684. <http://www.informaworld.com/smpp/title~content=t713723134> (accesat 11.09.2020).

afecta cu adevărat rezultatul. Prin urmare, analiștii muncesc, inclusiv cu un volum de date irelevante, în ciuda aparențelor, și trebuie să discearnă care dintre informațiile din posesie pot influența cu adevărat rezultatul.

Nedeterminarea/nu este inevitabil: majoritatea evenimentelor pe care analiștii încearcă să le înțeleagă, și mai ales cele pe care încearcă să le anticipeze, nu sunt inevitabile. Chiar dacă analiștii ar ști totul despre un anumit terorist, tot nu ar fi posibil să se deducă cu certitudine de o sută de procente ce ar face acel terorist în diverse situații. Deciziile și acțiunile agenților umani, precum și multe procese naturale, sunt nedeterminate. Adică, acestea nu sunt consecințele inevitabile ale factorilor cauzali anteriori, ci mai degrabă sunt doar unul dintre mai multe rezultate posibile diferite, fiecare având o anumită posibilitate reală de a se produce. Analiștii nu pot presupune niciodată că lucrurile ar putea merge într-un singur mod posibil.

Nu întotdeauna util: analiștii dobândesc cunoștințe nu doar de dragul acestora, ci pentru a aborda în mod specific provocările cu care se confruntă consumatorii lor. Analiștii nu își pot permite o perioadă de timp nedeterminată sau chiar optimală pentru a face o analiză. Plus, consumatorul de produse analitice are atât obiective foarte specifice, cât și nevoia de a lua decizii în timp util pentru a le atinge. Analiștii caută cunoștințe special pentru a îmbunătăți luarea deciziilor.

Aceste probleme sunt semnificative, în opinia autorului, deoarece fiecare derivă dintr-o bază fundamentală a cunoașterii și a relației sale cu celelalte noduri majore din rețeaua analitică. Fără îndoială, analiștii de informații se confruntă mai mult decât cu aceste patru provocări de raționament. O altă provocare, cu impact asupra formării raționamentului din partea analistului, este diversitatea informațiilor, care oferă, de asemenea, o provocare pentru analiști. Analiștii se ocupă de informații foarte diverse din contexte complet diferite. Datele analizei de informații sunt extrem de

complexe și variate. Un raport HUMINT (Human intelligence – colectarea informațiilor din surse umane) este mult diferit de imaginea unui satelit și ambele sunt diferite, în mai multe moduri, de o conversație înregistrată pe un jurnal web etc.¹²⁸. În acest caz, se impune revizuirea continuă a programelor de pregătire profesională în domeniul analizei informațiilor, cu accentuarea problemelor ce apar în ciclul de intelligence și a acelor erori cognitive care sunt descoperite permanent, pentru a putea fi evitate. În mod inerent, apar o serie de probleme și erori de procesare analitică (imaginea în oglindă, paradigma eficienței, paradoxul specializării etc.), ceea ce implică riscuri de alterare a diagnozelor și prognozelor. Ori, rolul serviciilor de informații ca furnizor de cunoaștere constă în prevenirea posibilelor erori de cunoaștere.

Cu cât citim și observăm mai mult, cu atât ne sporim cunoștințele și devenim conștienți de noile întrebări de adresat și de urmărit într-un proces de analiză. Chiar și așa, cu cât învățăm mai mult, cu atât mai mare este aprecierea noastră pentru cât de mult nu știm, astfel putem obține mai multe cunoștințe chiar dacă obținem o apreciere mai mare a limitărilor noastre. Pentru un analist, acumularea de cunoștințe demarează de la “a ști” și apoi se îndreaptă spre dobândirea de experiență și obținerea de abilități practice privind aplicarea celor învățate prin “a ști cum”. Acestea trebuie să devină parte a unei personalități profesionale în analiza informațiilor.

Produsul de intelligence

Produsul de intelligence este cunoașterea analistului despre problema abordată, care devine baza pentru adoptarea de decizii de către beneficiari. Deci, produsul de intelligence este un mijloc de diseminare a cunoașterii, și nu un scop în sine. Diseminarea informațiilor clasificate

---

¹²⁸ VANDEPEER, Ch. B. *Applied thinking for intelligence analysis: a guide for practitioners*, 2014 106 p., p. 36.
<http://www.airpower.airforce.gov.au/APDC/media/PDF> (accesat 11.09.2020).

este ghidată de principiul nevoii de a ști "need to know", către acei factori de decizie statali care, conform prevederilor legale, pentru îndeplinirea atribuțiilor funcționale beneficiază de accesul la acest gen de informații. Valoarea informației constă în capacitatea ca ea să ajungă la momentul potrivit și sub formă credibilă la autorități pentru a fi exploatată. Nivelul aplicativ al produsului de intelligence se va resimți în eficiența deciziilor și acțiunilor beneficiarilor/utilizatorilor. Prin acest document, analistul va furniza avertismente referitoare la pericolele majore pentru securitatea națională și estimări privind tendințe și evaluări ale dezvoltării diferitor riscuri, amenințări, bazate pe probe empirice. Amintim că beneficiarul final al stării de siguranță națională sunt cetățenii statului, iar analiza își justifică valoarea prin deciziile ce sunt luate de către decidenți pentru asigurarea calitativă a securității naționale.

Elaborarea unui produs analitic prezintă în general un traseu bine determinat, caracterizat atât de operațiuni de sortare, clasificare, verificare și evaluare a datelor / informațiilor, cât și supunerea acestora unor metode de analiză. Însă ceea ce este mai rar recunoscut este că analiza inteligenței este ea însăși o formă de luare a deciziilor. Analiza inteligenței este un proces continuu de formare a judecăților (adică luarea deciziilor) bazate pe informațiile disponibile, în timp ce se ocupă de incertitudinea inerentă. Această analiză a informațiilor, precum și a judecăților și aprecierilor pe care le fac analiștii, reprezintă procesul de luare a deciziilor de analiză a informațiilor. În consecință, analiza informațiilor face parte din procesul de luare a deciziilor și judecățile pe care le fac analiștii influențează calitatea deciziilor altor persoane¹²⁹. Abordarea dată accentuează responsabilitatea analiștilor de informații

---

¹²⁹ VANDEPEER, Ch. B. *Applied thinking for intelligence analysis: a guide for practitioners*. 2014, 106 p., p. 8.
<http://www.airpower.airforce.gov.au/APDC/media/PDF> (accesat 11.09.2020).

față de emiterea propriilor decizii, a judecăților și evaluărilor.

Pentru ca analiza să poată juca un rol relevant în domeniul securității, Matthew Herbert oferă un set util de principii necesare la elaborarea produsului analitic, specificate de către Colin Powell directorului american de informații naționale, Mike McConnell. Se spune că, Powell l-a sfătuit pe McConnell că: în calitate de ofițer de informații, responsabilitatea ta este să-mi spui ce știi?, spune-mi ce nu știi?, ai voie să-mi spui ce crezi?. Dar îi ții mereu pe cei trei separați. Astfel, Herbert susține că cei mai buni analiști care speră să obțină un produs eficient trebuie să prezinte fluxul de informații *în fapte, viziuni și necunoscute pertinente*¹³⁰. Deci delimitarea a ceea ce se cunoaște cu certitudine și ceea ce este o viziune a analistului este necesar de specificat și în produsul analitic.

Un alt aspect care poate să influențeze utilitatea produsului analitic este cel ce ține de relația dintre analist și factorul solicitant al produsului. Pentru a obține un raport de analiză care să corespundă scopului pentru care a fost creat, este primordial ca între analist și managerul solicitant să existe o bună comunicare din start. Este de dorit ca de la faza incipientă factorii decizionali statali ori instituționali și analistul să discute în vederea definirii „problemei” și stabilirii termenilor de referință, pentru a clarifica ceea ce se dorește, ce trebuie studiat, de la cine, de ce, ce mijloace există la dispoziție și timpul acordat în care produsul trebuie să fie finalizat. Cunoașterea elaborată de analist își va atinge scopul doar în cazul, când factorii de decizie vor gestiona și utiliza produsele de intelligence eficient în soluționarea acelor probleme de securitate națională pentru care au fost elaborate. Acest lucru este înțeles la nivelul cel mai înalt de către specialiștii în domeniul analizei informațiilor, motiv pentru care introduc ca parte componentă a cilului de

---

¹³⁰ *Ibidem*, p. 30.

intelligence după etapa de diseminare, cea de realizare și feedback, ori etapa adoptării deciziilor și realizarea lor.

În concluzie, remarcăm că, în contextul în care majoritatea serviciilor de intelligence încearcă să se adapteze la noul mediu de securitate, ideea îmbogățirii actualului arsenal conceptual utilizat în elaborarea de analize și estimări menite să implementeze noi politici de securitate este de o importanță majoră. Calitatea produselor analitice a serviciilor de intelligence se va reflecta în forța opțiunilor și a politicilor practice unui stat. Iar rolul serviciilor de informații, alături de alți furnizori de cunoaștere din zona privată ori academică, constă în prevenirea posibilelor erori de cunoaștere. Prin cunoașterea pe care o furnizează, născută din analiza specializată a informațiilor culese, ele contribuie la crearea „statului inteligent”¹³¹. Un stat bine informat, trebuie să fie capabil să recunoască amenințările, dar și oportunitățile de atingere a intereselor naționale, conștient de potențialele consecințe ale propriilor acțiuni sau inacțiuni. *Astăzi un serviciu special are sarcina de a deveni un „furnizor de cunoaștere și securitate”, nu doar un simplu „producător de informații și securitate”*. Pentru statul modern, cunoașterea din timp a anumitor amenințări și riscuri, prognozarea evoluției și consecințelor acestora este o sarcină prioritară nedeclarată pentru orice putere statală. Este cert că reușita unui stat este rezultatul puterii intelectuale a celor ce o conduc. Iată de ce rolul oricărui serviciu special în statul modern este acela de a „produce” cunoaștere, ce ar ajuta factorii de conducere statali să-și fundamenteze deciziile pe domeniul de securitate în plan național și internațional.

---

¹³¹ MAIOR, G. C., NIȚU, I. *ARS ANALYTICA. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*, 2013, 572 p., p. 12.

BIBLIOGRAFIE

1. VANDEPEER, Ch. B. *Applied thinking for intelligence analysis: a guide for practitioners*. 106 p.
<http://www.airpower.airforce.gov.au/APD/C/media/PDF>, 2014 (accesat 11.09.2020).
2. CHIRU, I. *Analiza în Intelligence – de la artă la știință*. București, Ed. Tritonic, 2019, 218 p.
  1. MOORE, D. T. *Critical Thinking and Intelligence Analysis*. National Defense Intelligence College. Washington, DC, March, 2007, 134 p.
  2. DÂNCU, V. S. *Războiul cognitiv, cultura de securitate și percepția riscurilor. România și ceilalți*. În: MAIOR, G.C (coord.). *Un război al minții. Intelligence. Servicii de informații și cunoaștere strategică în secolul XXI*. București, Ed. RAO, 2010, 480 p.
  3. FORCADE, O., LAURENT, S. *Serviciile secrete, puterea și informația secretă în lumea modernă*. Chișinău, Ed. Cartier, 2008, 280 p.
  4. MAIOR, G. C., NIȚU, I. *ARS ANALYTICA. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*. București, 2013, 572 p.
  5. MAIOR, G. C., *Cunoaștere strategică în era globalizării*, În: MAIOR, G.C (coord.). *Un război al minții. Intelligence. Servicii de informații și cunoaștere strategică în secolul XXI*. București, Ed. RAO, 2010, 480 p.
  6. NATE, S. *Intelligence și securitate societală. Provocările unei tranziții comune*. București, 2014, 172 p.
  7. HENDRICKSON, N. *Critical Thinking in Intelligence Analysis*. În: *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*. Vol. 21, nr 4, pp. 679 – 693.
<http://www.informaworld.com/smpp/title~content=t713723134> (accesat 11.09.2020).
  8. SHERMAN KENT *Strategic Intelligence for American World Policy*. Princeton, NJ, Princeton University Press, 1949, 224 p.

9. ДОРОНИН, А.И. *Бизнес-разведка*. Москва, 2003, 384 р.
10. КУЗНЕЦОВ, И.Н. *Учебник по информационно-аналитической работе*. Информация: сбор, защита, анализ. Москва, 2001, 318 р.
11. КУРНОСОВ, Ю. *Азбука аналитики*. Москва, 2015, 231 р.
12. КУРНОСОВ, Ю. В. *Аналитика как интеллектуальное оружие*. Москва, Русаки, 2012, 618 р.
13. КУРНОСОВ, Ю., КОНОТОПОВ, В. *Аналитика. Методология, технология и организация информационно-аналитической работы*. Москва, 2004, 472 р.
14. Под ред. СЕМЕНОВА, В.А., КОЛЕСНИКОВА, В. Н. *Политический анализ и прогнозирование*. Питер, 2014, 432 р.
15. КУРИЛЛО, В. *Латентная политика. Политическая латентология: Учебное пособие*. Москва, Спутник+, 2013, 724 р.

18.09.2020

THE JEWISH ETHNIC MINORITY IN BESSARABIA: BETWEEN IDENTITY AND ALTERITY

Gasser ELKARAN

Jerusalem, Israel

dean, High School ORT ABO ARABENA

e-mail: gasser_elkaran@yahoo.com

The history of the Jews of Bessarabia is contradictory and has several perspectives of biased approach, which have generated several myths and stereotypes of perception towards this minority. On the one hand, this ethnic and religious community has a long history in Bessarabia, during that time, as in other parts of the Eastern Europe, it has developed a legitimate sense of the anchorage in this territory. On the other hand, after 1812, Bessarabia became part of the Russian Empire, which in 1897 concentrated about five million Jews (almost half of the world's Jewish population), of whom nearly a quarter of a million lived on the territory between the Prut and Dniester.

Keywords: ethnic minority, Jews, Bessarabia, the territory between the Prut and the Dniester, the Russian Empire.

MINORITATEA ETNICĂ A EVREILOR DIN BASARABIA: ÎNTRE IDENTITATE ȘI ALTERITATE

Istoria evreilor din Basarabia este contradictorie și are mai multe perspective de abordare tendențioasă, care au generat mai multe mituri și stereotipuri de percepție față de această minoritate. Pe de o parte, această comunitate etnică și religioasă are o istorie îndelungată de aflare în Basarabia, timp în care, la fel ca și în alte părți ale Europei de Est, a dezvoltat o senzație legitimă de ancorare în acest teritoriu. Pe de altă parte, după 1812, Basarabia a devenit parte a Imperiului Rus, care la 1897 concentra circa cinci milioane de evrei (aproape jumătate din populația evreiască a lumii), dintre care aproape un sfert de milion locuiau pe teritoriul dintre Prut și Nistru.

Cuvinte-cheie: minoritate etnică, evrei, Basarabia, teritoriul dintre Prut și Nistru, Imperiul Rus.

ЭТНИЧЕСКОЕ МЕНЬШИНСТВО ЕВРЕЕВ В БЕССАРАБИИ: МЕЖДУ ИДЕНТИЧНОСТЬЮ И АЛЬТЕРИЕЙ

История евреев Бессарабии противоречива, отражая несколько точек зрения предвзятого подхода, породивших несколько мифов и стереотипов восприятия этого меньшинства. С одной стороны, у этого этнического и религиозного сообщества долгая история пребывания в Бессарабии. За это время, как и в других частях Восточной Европы, у него сформировалось законное чувство привязанности к этой территории. С другой стороны, после 1812 г. Бессарабия вошла в состав Российской империи, в которой в 1897 г. проживали около пяти миллионов евреев (почти половина еврейского населения мира), из которых почти четверть миллиона проживали на территории между Прутом и Днестр.

Ключевые слова: этнические меньшинства, евреи, Бессарабия, территория между Прутом и Днестром, Российская империя.

LA MINORITÉ ETHNIQUE JUIVE DE BESSARABIE ENTRE IDENTITÉ ET ALTÉRITÉ

Entre identité et altérité l'histoire des Juifs de Bessarabie est contradictoire et présente plusieurs perspectives d'approche biaisée, qui ont généré plusieurs mythes et stéréotypes de perception envers cette minorité. D'une part, cette communauté ethnique et religieuse a une longue histoire de présence en Bessarabie, période au cours de laquelle, comme dans d'autres parties de l'Europe de l'Est, elle a développé un sentiment légitime d'ancrage sur ce territoire. D'autre part, après 1812, la Bessarabie est devenue une partie de l'Empire russe, qui en 1897 concentrait environ cinq millions de Juifs (près de la moitié de la population juive mondiale), dont près d'un quart de million vivaient sur le territoire entre le Prout et le Dniestr.

Mots clés: *minorité ethnique, juifs, Bessarabie, territoire Prout-Dniestr, Empire russe.*

The issue of the Jewish colonies in Bessarabia is related to a historiographical analysis of the archive documents, which mostly refers to the policy of colonizing the Jews of the Russian Empire in the region called Novorossiia (New Russia). The delimitation of the colonization of the Bessarabian Jews over the entire colonization process is difficult. Moreover, in Bessarabia, until the Russian annexation in 1812, the history of the Jewish communities was an active one. The integration of the Jews in the trade and industry in this region was a good one, and, with few exceptions, the major conflicts between the Jews and the native population did not exist.

Thus, there are a number of works that refer to the history of “Moldovan Jew”, “Jews in Romania”, “Russian Jews”, and “Bessarabian Jews”¹, each of these historiographical approaches would require a more detailed explanation, as the authors are trying to study the Jewish population within each historical-geographic region from the perspective of the evolution of political regimes, without taking into account the subtleties of identity or various details of their life (mentality, self-determination, community consciousness, etc.), we will opt for the

deepening of these characteristics in the process of defining the Bessarabian Jews.

Berg's work, *Naselenie Bessarabi - etnograficeskij sostav i cislennost (S10 - Verstnoj etnograficeskoj kartoj) Petrograf 1923*, is one of the references studied about Bessarabia, the author considered to be a specialist in this field. Thus, Berg had published in 1918 a book entitled “*Bessarabija - Strana, ljudi, hozjajstvo, (Bessarabia - country, people, and economy)*” in 1918. Berg obviously uses mostly ethnographic material and demographic data of the time².

In this article, we will refer to the study of L. S. Berg “The population of Bessarabia, the ethnographic composition and the number”³, Petrograd 1923, published by the Academy of Sciences of Leningrad in the collection entitled “The papers of the commission for the study of the ethnic composition of the Russian population”. This study as any other has its shortcomings. Thus, the most notable is the fact that it is not based on a recent census, but rather on the data on the ethnographic situation of the Bessarabian population gathered in 1907 by N. V. Butovici, who in turn had his material collected not directly but through the teachers.

---

¹ KING, C. *The Moldovans: Romania, Russia, and the Politics of Culture*. Stanford, Stanford University Press, 2000, p. 125.

---

² MENDELSON, E. *The Jews of East Central Europe Between the World Wars*. Bloomington, Indiana University Press, 1987, p. 6.

³ KAPPELER, A. *The Russian Empire: A Multi-Ethnic History*. Harlow, Longman, 2001, p. 60.

Berg himself acknowledges that these data cannot be regarded as a fully satisfactory census. Another big deficiency is that the data on which Berg is relying solely concerns the spread of the rural population of Bessarabia. Relatively, in cities, the author finally gives statistical data 10 years older than those of Butovici, that is, 1897.

Berg confesses that “later, reliable information about the situation of the urban population was not known”. So, given the date of his study, this data is twenty-six years old, and Butovici's material - about the rustic population - is also 16 years old. But these are periods during which major demographic and ethnographic changes have taken place, due to natural growth and especially due to the world war. Berg reveals the mosaic character of the Bessarabian population made up of different nationalities.

Obviously, this is true, if we consider not only the nations that make up the compact mass, but all that is a distinct nationality, regardless of its number of inhabitants, which may be as small as it may be. Referring to the outcome of the 1897 census, Berg points out that the Romanians (“Moldovans”) in the entire Basarabia reach 47.58%; Ukrainians 19.62%; Jews 11.71%; Bulgarians 5.33% etc⁴.

Dr. Manuila, in his statistics, in which he divides the population of Romania according to various criteria, gives us a distribution according to the usual spoken language. In this section, for Russian-speaking Bessarabia, we notice in all counties especially in the cities - a much higher percentage than that of the Russian headings / rubric. However, as most often the declaration of nationality in the census is related to the current language of the declarant, the rubric of Russians after the nation is not based on the criterion of hereditary ethnicity. Among them are

---

⁴ POȘTARENCU, D. *O istorie a Basarabiei în date și documente, 1812–1940*. Chișinău, 1998, p. 69.

many Orthodox Ukrainians, and colonized Jews. Among the many Jews, Russian - speakers, as a common language, are many who have not been declared Jews anymore. All of them should be searched among the Russians⁵.

The presence of Jews in Moldova has been signaled since ancient times. Exiled from Spain in the fifteenth century, they invade the cities of Germany and Poland, especially Poland, where Jews already existed, and from there they enter Moldova as merchants and craftsmen. It was natural for them to settle in the eastern part of Moldova. In an ancient cemetery in Căușeni there are tombstones dating back to the 16th century. In Moldova, however, their number was very small, judging by the fact that they do not appear as such in the old Moldovan documents.

Their number grew in the 18th century, as they traveled to Moldova after Russian armies, especially as sellers of spirits (rachiu - a strong alcoholic drink). However, in 1817 the number of Jews in Bessarabia was not high. In 1817 there were about 19,000 Jews in the cities of Bessarabia, according to other documents about 25,000 (5000 families)⁶.

By 1862, in Bessarabia, were found 16 colonies of this kind, populated by compact groups of Jews, who were dealing with - without much success - agriculture, without abandoning their old occupations, trade and crafts. All this led to the growth of the Jewish population in the Prut-Dniester province, whose figure rose in 1897 to 228,168, or 11 %, after the 1930 census but their total is only 204,858, or 7, 2%. This big difference, which is even more important if the natural growth rate is added over the 33-year period, is explicable by declaring many Jews as Russians at the census.

---

⁵ IANCU, C. *Jews in Romania 1866-1919: From Exclusion to Emancipation*. Carvel de Bussey, Boulder: East European Monographs, 1996. p. 19.

⁶ DUBNOW, S. *Nationalism and history essays on old and new Judaism*. New York, Andesite Press 2017, p. 40.

Even between 1930 and 1940, the number of Jews in Bessarabia increased excessively following the pogrom in Germany and other neighboring countries. Although the urban population excelled - in cities and markets they reach 37.2% after Berg - these are quite large numbers even in the villages where after according to this author would reach 7%. By making the percentage of the rustic Jewish population in counties, it is distributed very unequally; the highest percentage is in northern Bessarabia, where it would reach 11.9% (Hotin County) and 10.8% (Soroaca County) while in Lapusna County have the lowest percentage of 2.7%. On the contrary, the Jews are overwhelming in most of the big cities of Bessarabia, where, after Berg, they have a majority in Orhei 57.8%, Soroaca 56.9%, Bălți 55.9%, Hotin 50%, Chisinau 45.9 %⁷.

All this leads us to formulate that the importance of an integral knowledge of the colonization process in Bessarabia is particularly useful. The rise of the Jewish population to a figure that brought them about 12% or even more, simply because they did not declare ethnic Jews in the census, is of major importance. Because both the Jews in the colonies and the Jews who were in Bessarabia until the colonization have contributed greatly to the development of the cities, industry and commerce.

The Jewish presence in the space inhabited by Romanians has been proven since the ancient times. The sources mentioned by historians are the coins since the period of Bar Kohba's rebellion (132-135 BC), as well as some epigraphic monuments that keep inscriptions in Hebrew (most often funeral stars) dated to the 1st and 2nd centuries BC⁸.

---

⁷ KING, C. *The Moldovans: Romania, Russia, and the Politics of Culture*. Stanford, Stanford University Press, 2000, p. 224.

⁸ KING, C. *The Moldovans: Romania, Russia, and the Politics of Culture*. Stanford, Stanford University Press, 2000, p. 224.

In the Moldavian region, the Jews are dated back to the reign of Roman I (1393-1394), a moment recorded as the beginning of the evolution of the Jewish community on these lands. Due to the first Jewish migrants, within a few centuries, a local community with specific characteristics was formed, being quasi-autonomous and having the autocephalous leadership institutions. It is supposed that these migrants of Jewish origin left the Ottoman Empire to Greece, and after a short period of time in which they lived in the Balkans they would migrate to the Romanian territories. The presence of the Jewish element can be demonstrated by the multitude of Jewish names in the documents of the Princely Chancellery of that period⁹.

These Jews were of Sephardic origin, speakers of the Ladino language. Their number has never been too high during this period. When they became too numerous, the princes of the country drove them to Galicia and Podolia, their places of origin. Such a moment was in the sixteenth century during the time of Prince Petru Șchiopul. The main concern was merchandise, though they had strong competitors from the Greeks and Armenians, the owners of some old trade relations with the levantine world. In the period up to 1812 they borrowed some cultural aspects of the indigenous population, such as linguistic loans (some of the words from the usual language), the lifestyle, the clothing (production material), the preparation of food (traditional dishes), the housing construction, the weapons and the manufacture of working tools. We can actually talk about a mutual loan, because all these cultural elements have become common to the local community as well.

In the eighteenth century, the Jews of Ukraine began to penetrate in great numbers in Moldavia between Prut and Nistru. In a while, they were administrators of the Dniester, replacing

---

⁹ Ibidem, p. 225.

Moldovans and Greeks, but the captain of Soroca called for their removal. Among the merchandise articles were alcohol (horilca) originally brought from Ukraine, but then they produced it in the commandments established at the boyars' manor.

The second wave of Jewish migration, already much more massive came from the Black Sea, in this case the migrants representing marquis and ambulance merchants. Another wave of Jewish migrants came on the territories inhabited by Romanians during the 14th century from northern Europe. At that time there was a massive exodus of the Jewish population from the German lands to the Polish lands, another direction was the Dnieper River.

Regarding Bessarabia, the formation of the Jewish communities had two sources of identity that differed according to their spatial origins, these being the *Sephardes* and *Ashkenazim*, the dichotomy among them remained close in all the regions except Bessarabia, where the *Sephardins* were assimilated by *Ashkenazim*.

Within 500 years from the beginning of the establishment of the first Jewish colonists to 1812, the number of Jewish populations increased sharply. According to the existing data, in 1812, after annexation, Bessarabia had a population of 20,000 Jews. The crucial moment of annexation of Bessarabia was also a frightening time for the population of Jewish origin according to the 1828 *Settlement of the Bessarabia region*¹⁰, the Jews were nominated as a special social class and all the privileges offered by the Moldovan rulers were preserved, a unique case of the Tsarist Russia, this contributing to the attractiveness of the Basarabian Territory for the foreign colonists from all parts of the Europe, as well as for the Jewish colonists in Novorossia (New

Russia)¹¹. These 20,000 Jews who were part of the cultural space of historical Moldavia in the sense of the moral-psychological features felt the homogenization policy promoted by the Tsarist administration, the principle of melting pot being used with much zeal in reforming the new territory annexed to the Empire. But the Census (census) of 1817 indicates in Bessarabia the number of 3,826 Jewish families¹².

We consider that the colonization policy of the Russian Jews was delayed in Bessarabia due to the fact that the Russian administration is betting on the Jewish population of the territory to establish its own administration. Another aspect that makes us think about this refers to the fact that the population of Romanian origin lived in villages, and the Bessarabian fairs and cities were inhabited by Jews, Armenians, Greeks and other ethnic groups who were engaged in trade.

Until the XIXth century, Tsarist Bessarabia never formed a special geographic, administrative or historical entity within the Moldovan Principality. It was inhabited by the same Romanian people who can be met in Moldova, Transylvania, Dobrogea or Banat. The Russians are descendants of the eastern branch of the Slavic kindred. On May 16/28, 1812, in the Articles IV and V of the Peace Treaty of Bucharest is recognized officially the division in two of Moldova and the abduction by the Russian Empire of the wider regions of the Prut and Dniester, then called Bessarabia (Tsarist Bessarabia). The treaty violates international practice and the rules of law existing at the moment, as the Ottoman Empire gave up lands that did not belong

---

¹⁰ KAPPELER, A. *The Russian Empire: A Multi-Ethnic History*. Harlow, Longman, 2001. p. 109.

---

¹¹ KAPPELER, A. *The Russian Empire: A Multi-Ethnic History*. Harlow, Longman, 2001, p. 112.

¹² BRUCHIS, M., *The Jews in the Revolutionary Underground of Bessarabia and their Fate after Its Annexation by the Soviet Union*. In: *Nations-Nationalities-People: A Study of the Nationalities Policy of the Communist Party in Soviet Moldavia*. Boulder, 1984, p. 145.

to it, and which were part of a vassal but autonomous state with which the empire had a treaty guaranteeing the frontiers of that time. The treaty of Peace in Bucharest made Moldova lose forever more than half of its territory.

According to the census data of 1803, 4,000 Jews - tax payers - lived in Moldova. During the Russian-Turkish wars of the early XXth century, Chisinau was burned twice. Russian soldiers and Romanian volunteers organized the massacre of the Jews.

A part of the Sephardic Jews - merchants had the commercial stability route through this region, orienting from the Black Sea to Poland. Some of the Hebrews have settled in this region, especially in the central and northern parts of the Dniester and Prut regions. The Jewish communities were also discovered in the southern part of Bessarabia in the XVIth century.

Towards the XVIIIth century, several Jewish settled on the borders of the small trade fairs between the Dniester and the Prut. In the XVIIIth and XIXth centuries, the Jews actively participated in the local trade as well as in the manufacture of alcoholic beverages.

During the annexation of the territory between Nistru and Prut in 1812, the province with the name Bessarabia had a constant Jewish community - 20000 people. There were 16 Jewish schools operating in the harbors with about 2100 students and 70 synagogues. The region became the center of literature in the Hebrew and Yiddish languages. In 1836, the Jewish population grew to 94045 people, and by 1897 there were already 228620 Jews living in Bessarabia (11.8% of the population). Towards the end of the XIXth century, the Jews constituted about half the population of Chisinau, numbering 125,000 people¹³.

The manufacturers, traders, shopkeepers, merchants, musicians, writers - Jews' contribution to the country's economy and culture is immeasurable.

The colonization of the Bessarabian province was a powerful migration process that took place in Tsarist Bessarabia as part of the Russian Empire during the years 1812-1917 (most active during 1808-1865 / 1870) and had long-lasting effects on the population and the ethnic structure of the Prut-Nistru territory.

The Russian rule of 105 years, starting with 1812 in the eastern part of the medieval Moldavia, led to the major changes in the the Bessarabian ethnic structure because of immigration policy in neighboring countries and provinces. Territorially, the immigration was not uniform, so in the north and south of Bessarabia (for example, Hotin and Akkerman), immigration led to a larger number of Ukrainians than Moldovan natives (Romanians), while in the rural areas in the center of the province remained the majority (Romanians) Moldovans.

New Bessarabia formed at the beginning of the XIXth century was a region with few inhabitants, and its population consisted of about 256,000 people, of whom Jews constituted about 12%.

In the first half of the XIXth century, the Bessarabian Jews were not subjected to the actions of Russia's harsh decrees directed against the Jews. Towards 1835, when Bessarabia gradually began to lose its autonomy and the Russification actions were multiplying, the Russian laws directed against the Jews also applied to the Jews in the province. In 1869, 1879, and 1891, decrees were issued about the exile of Jews from different cities.

According to an estimate, the number of Jews in Bessarabia amounts to 75751 in 1856. But the number of Jewish colonies diminished.

In 1866, the Jews were forbidden to purchase land. In 1874 there were only eight Jewish colonies (including one unpopulated): a colony in Iasi county with a population of 220 men who had 384

---

¹³ SLEZKINE, Y. *The Jewish Century*. Princeton, Princeton University Press, 2004, pp. 91-92.

tenths of land and 7 colonies (including one unpopulated) in Soroca county with a population of 479 men, respectively, 5479 tenths of earth.

In 1882 the Jews were forbidden to lease land and live in rural areas. After the death of Alexander II, the pogroms took place in the Russian Empire. In Bessarabia, the pogroms did not occur.

In 1897, there was an increase in the Jewish population from 95927 (9.56%) to 228,168 (11.79%) of the total population of Bessarabia, with strong positions in the banking sector and trade¹⁴. Therefore, in Bessarabia the Jews lived in 200 fairs and cities. Periodically, the Bessarabian Jews emigrated in America, Latin America and Europe. Likewise, the Bessarabian Jews will be among the first immigrants to Palestine.

The increase was not due to the natural increase but to the refugees of the Jewish population from the colonies of Novorossia (New Russia), where the Russian administration's policy was discriminatory and repressive¹⁵.

Some colonies also appeared in the late 90s of XIXth century. Based on the decision of the Committee of Ministers of June 10, 1898, Minister of Internal Affairs Goremakin proposes to endorse the draft regulation for the Jewish population of part of the "Djenan-Abbad" estate in Bender County belonging to Baroness Horatiu Ghinteburg.

The colony included 500 tenths of the land, including: 400 tenths were to be divided into Jewish settlers' families, each family receiving 20 tenths, and 100 tenths for grazing and reserve batches. The Jews concluded contracts with the owner of the estate, stipulating the rights and obligations

of the colonists, the way of paying the money for the occupied land, the construction of the houses, etc.

On June 19, 1898, the decision of the Committee of Ministers was confirmed by the Emperor. The colony was called "Rossianka". The colonists were selected by the owner of the estate or his /her descendants, among the Jews who graduated from agricultural, horticultural and forestry schools or other educational institutions.

Only Jews released by the military service and known for agricultural work were admitted. When selecting large families, they had priorities over few families. The colonists were exempt in the first four years from paying the taxes for the benefit of the owner.

The average size of the Jewish family in the Bessarabian colonies was close to that of the native peasants. So, in 1899, in the Jewish colonies, the size of the average family was 5.90 people, and the average was 5.96. A family of the Jewish peasants had 1.28 male workers. Thus, single-worker families have predominated¹⁶.

The first colonists who moved from the settlements arrived in the colony in traditional Jewish clothes. Agricultural work and constant communication with the peasants in the surrounding villages have gradually changed the clothes of the Jewish settlers. Farming, animal care requires appropriate clothing for these jobs. As a result, colonizers during the week seemed so or almost like the peasants around.

At the end of the XIXth century, the Jewish settlers' clothes were influenced by general fashion, primarily expressed in the use of the fabrics, garments, hats, shoes, and even a change in design¹⁷.

---

¹⁴ DUBNOW, S., *Nationalism and History: Essays on Old and New Judaism*. New York, 1970, p. 45.

¹⁵ BRUCHIS, M., *The Jews in the Revolutionary Underground of Bessarabia and their Fate after Its Annexation by the Soviet Union*. In: *Nations-Nationalities-People: A Study of the Nationalities Policy of the Communist Party in Soviet Moldavia*, Boulder, 1984, p. 143.

---

¹⁶ GITELMAN, Z. *The Emergence of Modern Jewish Politics: Bundism And Zionism In Eastern Europe (Russian and East European Studies)*. Pittsburgh, University of Pittsburgh Press, 2014, p. 67.

¹⁷ WALKER, C. *Ethnonationalism: The Quest for Understanding*. Princeton, Princeton University Press, 1994, p. 89.

On Holidays and Saturdays, Jewish settlers were dressed almost like the small Jewish bourgeoisie in town.

Despite the major changes in clothing, mandatory for men (13 years old) and married women, the wearing of traditional items remained. The married men wore beard. As far as the women in the colonies were concerned, they had to follow the Jewish laws.

The colonists' food was "kosher" (according to the laws of Judaism) a modest food. The main product was bread, which was made by housewives. The dairy products, herring, potatoes and other vegetables, cereals, mainly home-made pasta, less prepared and other flour products were consumed. On Saturday, even the poorest family had an indispensable duty to have a festive meal. The festive meals were a traditionally filled fish, sweet and sour sweet meat, kugel and compote. In the colonies, the Jews will not accept to grow pigs, and they will not eat pork, that was forbidden by the Jewish laws¹⁸.

The gender and age division of the Jewish farmer's family had some differences from other peasant families. The wives of the Jewish farmers were rarely out in the field. They were working at home concentrating on raising and educating children. The male children were involved in the cattle breeding and poultry. The sons of the Jewish farmer went into the work much later than those of the native peasants. Up to 13 years they were in a hidden place, and their father did not allow them to leave their studies. In addition, the (paid) study was associated with significant expenses that the native peasants did not know. The physical burden on all members of the Jewish settlers' family has been elevated and does not differ from other peasant families.

Physical work has over several decades changed the appearance of the Jewish settlers. The last pre-revolutionary

---

¹⁸ SLEZKINE, Y. *The Jewish Century*. Princeton, Princeton University Press, 2004, p. 191.

researcher M.E. Zemtsov wrote about the inhabitants of the Jewish agricultural colonies, "they have a common feature as the urban population – paleness, physical underdevelopment - these features are still visible in the colonies, but together with it there is the impression of farmers, with the special impression of physical force, which is so unlike to Jewish farmers... The Jews lived after non-agricultural habits"¹⁹.

The structure of the colonies was linear. One or more parallel streets (often straight) stretched along a river. The main street of the colony served as a road. Perpendiculars to the streets were the roads leading to the colonists' sections.

The first settlers lived in the so-called "state homes", divided into two separate parts (for two families).

The houses of this type gradually disappeared, but by the end of the XIXth century most settlers lived in the simple houses. A description of these was found in a historiographical source of time: "the house is a single-room chalet with a porch and single-roofed stables built of clay bricks with low walls and small windows, with a floor of clay and the living room, covered with straw, with a stove in a corner, with wooden bunk beds, and benches around the walls"²⁰.

The success of the Jews in economic activity since 1861 has changed the appearance of their colonies. New urban houses made of stone and brick were built²¹.

In homes they began to allocate small rooms for bedrooms and kitchens, the size of the doors and windows increased. The roofs were made of tile or clay pots, wooden floors were laid. The walls of many houses have been hung with portraits of Jewish celebrities. The new buildings also

---

¹⁹ TAMIR, Y. *Why Nationalism*. Princeton, Princeton University Press, 2019 p. 22.

²⁰ BAUMAN, Z. *Modernity and Ambivalence*. Oxford: Polity, 1991, p. 132.

²¹ WALKER, C. *Ethnonationalism: The Quest for Understanding*. Princeton, Princeton University Press, 1994, p. 56.

featured adequate urban furniture. - cabinets, sofas, etc. with a kerosene lamp, wall clocks, sewing machine - all these things represented the symbol of wealth and prosperity²².

During the reign of Czar Nicholas II (1894-1917), a significant event in the history of Bessarabia was the pogrom from 1903. On 6 and 7 April that year - the Easter - the groups armed with bats from the slums of the city of Chisinau devastated and stolen from Jewish shops and molested the owners. The number of victims amounted to 41 (after other sources the number would amount to 47, two of the victims being of Christian religion). The absence of the law enforcement agencies was one of the reasons and attempts of Christians to stop the excesses of the power and violence were unsuccessful²³.

The origins of the action are not very clear. Prince S. Urusov, the governor of Bessarabia immediately after the event (1903-1904), who studied the secret police files, did not find any precise information. He provides an explanation in his memoirs published in Moscow in 1907. The author considers it was not a manifestation of adversity towards the Jews, but he declared that the pogrom was psychologically prepared by the newspaper of a certain Pavel Krusevan, who was supported by circles in the Directorate General for Press Affairs.

On the other hand, the extremist organization „Real Russians”²⁴, largely made up of people with dubious reputations, having the leading entrepreneur, Pronin, was involved in the preparation of the action. He developed in Bessarabia business deals and built a real Palace on the former Viilor Street in

Chisinau, which became the headquarters of the Royal Romanian Foundation in the interwar period.

A second Jewish pogrom took place between 19 and 20 October 1905, during which 19 Jews were assassinated and 56 were injured. This time, some Jews organized the self-defense detachments to defend their community. The well-known poetry *Be-Ir ha-Haregah* (“In the Massacre City”) was written after the second massacre of the Jewish community in Chisinau. The Pogroms of 1903 and 1905 strongly influenced the Jewish community in Bessarabia, thousands of Jews emigrating to the United States.

One of the problems in this thesis is the delimitation of the historiographical and statistical sources of the Jewish colonies in Bessarabia. The statistics presented by various authors create confusion, and a precise definition of these can contribute to the understanding of the whole colonization phenomenon with the Jewish population of the region.

Russian Empire’s policy regarding the colonization of the Jews (1802-1917)

At the end of the XVIIIth century in Russia, there was a population of about one million Jewish²⁵. The most densely populated centres by Jews were in Belarus, Podolia and Volyn. The main occupations of the Jews in these territories were small trade, crafts (dominated by the tailors, shoemakers, furriers, hairdressers, but there were also the carpenters, turners, bricklayers, blacksmiths, bakers, etc.), the owners of inns, taverns, restaurants, mills and others. In Russia in the XVIIIth century, with a predominantly agrarian population and undeveloped from an industrial point of view, these activities were not taken into account. These occupations were considered to be very cunning and were made by cheating. Moreover, some activities were considered

---

²² *Jewish Policies and Right-Wing Politics in Imperial Russia*. In: *Journal of Social History*, Vol. 20, Issue 4, Summer 1987, p.787, <https://doi.org/10.1353/jsh/20.4.787>, (accessed 04.10.2020)

²³ *Ibidem*.

²⁴ BARON, S-W. *The Russian Jew under Tsars and Soviets*. New York, Macmillan, 1964.

---

²⁵ KAPPELER, A. *The Russian Empire: A Multi-Ethnic History*. Harlow: Longman, 2001, p 176.

to be „merciless exploitation of the peasant population”²⁶. Thus, in feudal Russia of the XVIIIth century, agriculture was seen as the only "normal activity" and was not available to the Jews. The Jewish were forbidden to buy and rent land.

The idea of including Jews into agricultural work first appeared in the late XIXth century. The project (1788) belonged to a Polish lawyer, T. Chatsky, Lithuanian governor IG. Frisel and, in particular, the well-known Russian poet and state man G.R. Derzhavin. Also, in this project was included the Russian businessman of Jewish origin, Notkin (in 1797).

To examine the situation of the Jews in the western provinces, the Emperor Alexander I established in 1802 a "Committee for the Improvement of Jews". The Committee had to take measures "to arrange the Jews for the benefit of the State and of their own." In October 1804, Alexander I approved the project "Regulations for Jews". The improvement of the situation of the Jews in Russia was based on the new Jewish law, which was concerned with the "correction of Jewish morals" through education and to determine to do "honest and friendly" types of work, especially agriculture. The most violent action against the Jews was dealt within Article 34 of the "Regulation"²⁷.

The Jews had to turn into factory workers and farmers. The good part of the project was that the "Russian regulations" gave Jews the right to set up factories and hold land: "to buy unoccupied land, to sell, to promise, to give and to inherit it". It could process land purchased by contract-based workers. The Jews were allowed to take land from landlords for rent. Those

who did not have the means to buy or rent land were colonized on state land.

For the first time officially in Russia, the class of Jewish farmers, which was officially established through Derjavin's Project, appeared. The Jews who accepted to become farmers were granted the status of colonists (foreign colonists involved in agriculture) with concessions and privileges from the Russian administration. They were given public land to their use, being exempt from tax for a period of 10 years. But at the end of the grace years, Jewish farmers had to pay "all taxes together with other subjects (Germans, Greeks, Bulgarians, Serbs, etc.) equally."

But, unlike them, the Jews did not have the necessary knowledge and experience in agriculture. The "provision" did not include Derjavin's proposal to organize trainings for young Jewish colonizers in agriculture and skills building.

Colonization projects have already existed in Russia. However, due to repeated failures, the Project of February 20, 1804 was more pragmatic, and at the same time absolutely unrealistic for many ethnicities who became foreigners on Russian territory. In a report of 1804 of the Minister of Internal Affairs "Regarding the rules for the acceptance and placement of foreign colonists", the pre-existing rules have changed. To establish themselves in Russia, only wealthy owners who owned the property and capital or assets worth at least 300 guilders were invited. Preference was given to the large farmers, people who had the ability to grow grapes, silk and other useful plants, as well as the cattle breeders.

However, the colonization process, even for hereditary farmers, was very complex and tragic. Despite the very generous assistance of the Russian government and the preparatory work done by the local population, it has led to great losses for the state and colonists. Thus, of 904 Swedish peasants, reinstated in 1781 from the island of East Dago to the province of Herson, only 148 survived in

---

²⁶ FREEZE, G. *Russia: A History*. New York; Oxford, Oxford University Press, 1997, p. 67.

²⁷ FRANKEL, J. *Prophecy and Politics: Socialism, Nationalism, and the Russian Jews, 1862 - 1917*. Cambridge, Cambridge University Press, 1981, p. 90.

1798. 756 people died on the road due to the illnesses, unusual climate change and food, partly due to the homelessness and the lack of other life necessities.

The project initiated by Derjavin expresses the desire of the authorities to solve three tasks in one shot: to evacuate the Jews from the villages; to reduce the number of Jewish populations in Western provinces; to populate the steppe lands of Russia. All this "to correct the damaging Jews" after they become accustomed to agriculture²⁸. Despite the importance of tasks, the colonization program was extremely limited. For the implementation of the treasury has been allocated 300 thousand rubles and 30 thousand acres of land. The Jewish families were assigned about 270 rubles (to build a house - 125 rubles and to mobilize a farm - 145 rubles).

This Jewish colonization initiative in Novorossiya provided for the resettlement of some 1,100 families, while in the rural areas of the western provinces at that time approximately 60,000 Jewish families lived. The overwhelming majority of Jews who lived in rural areas were evicted from their homes and placed in the villages of the western provinces.

The state money allocated to the Jewish settlers was spent (a considerable part being stolen by officials) for three years. At the same time, 2.5 million rubles were allocated annually for the installation of Germans, Bulgarians and other colonists from the Treasury. If for the placement of a Jewish family was given 270 rubles, for the placement of a German family in the province of Herson was "spent" 1100 and for Bulgarian - 440 rubles. It follows that the difference in benefits was huge, but not in favour of the Jews.

The Jews on the territory of Russia have not rushed to become farmers. One year after the "Regulation" was promulgated, no one wanted to move to

Novorossiya. The authorities have resorted to the forced eviction. The Jews were forced out of the villages. They asked for postponement, screaming and groaning, but without any result²⁹.

The local authorities responsible for colonization were ordered to establish Jewish colonies. The colonies were villages of foreigners who had accepted the Russian citizenship, and the foreigners were resettled from other regions of the country. The colonies were to be located at some distance from the Christian villages, and the Jewish settlers were forbidden to buy land there. Thus, the Jews will be endowed with land at the discretion of the local authorities, which would mean, on average, 10-20 dessiatines per household. Similarly, the Jewish settlers were forbidden to abandon the agricultural occupation.

The authorities were not prepared for the mass relocation. In the departments involved in installing the colonies, there were confusions and inconsistencies. The allocated funds have been stolen and have not been used for the intended purpose. Abuse has seriously affected the welfare of colonies. For three years, the authorities have spent less than half of the funds allocated for the Jewish resettlement. In these years, the number of Jews in Belarus and Lithuania has fallen by more than 10 thousand. Not all of them have reached the Promised Land.

Because of these impediments by the Decree of April 6, 1810, the government ordered the temporary suspension of the settlement of the Jews in the Novorossiysk region.

At the same time, the forced evictions of Jews from the western provinces of Russia were stopped, which threatened an unprecedented economic catastrophe, and the Jewish collaboration with Napoleon's armies advancing to Russia were also suspended.

---

²⁸GATRELL, P. *The Tsarist Economy, 1850-1917*. London, Batsford, 1986, p. 175.

---

²⁹ GASSENSMIDT, C. *Jewish Liberal Politics in Tsarist Russia, 1900-1914: The Modernization of Russian Jewry*. New York, New York University Press, 1995, p. 48.

The second resettlement began in 1822, the Jews from the Belarusian provinces were colonized in the Southwest of Russia. It was mentioned at that time: “hundreds of the Jews died because of overcrowding, exhaustion along the road, due to the lack of food, clothing, and climate change.”

In order to save the situation, Emperor Alexander I (January 9, 1823) approved the increase in allowances for Jews who arrived in the Southwest of Russia: 400 rubles, however, on January 16, 1823, the allocation was again suspended³⁰.

During the time of Emperor Nicholay I, who experienced a mystical fear of Jews, the pressure on them intensified. Nicholay I was obsessed with the idea of “putting on the right path the Jews” and protecting Christians. The main role in the re-education of the Jews and their Christianization was attributed to the army. On August 26, 1827, the emperor approved the “Charter of Recruitment and Military Service of the Jews.” Jews at the age of 12 (for the rest of the population aged 18) were enrolled in the military service. The Jewish children, recruits under the age of 18, were sent to battalions of cantoners. The Jewish recruits were sent to the farthest corners of the empire. Their military service has been associated with a violation of the Jewish religious precepts (the Sabbath, dietary laws) and the coercion of accepting baptism. Also, through this charter, they were given “favours” to Jewish farmers who decided to move to the special lands, and their children were exempt from recruitment for 50 years³¹.

The idea of reducing the number of Jews in Western provinces and transferring them to the farming professions in

Novorossiya was still dominant in the Russian government. On July 24, 1829, Nicholay I approved a more detailed law. It was authorized that the Jews should not be absent from the colonies during their free time, from the field work. They were given indications for the marketing of agricultural products and for payments from the Jewish colonies. In addition, they were forbidden to “trade, serve to buy”, and therefore not to trade anymore.

The climate and other deficiencies in Novorossiya have been reported to Finance Minister Count EF. The Russian government will give the Jews an empty steppe of Siberia for agriculture: the Tobolsk region and Omsk. A year later, on November 20, 1836, it was issued a decree “On the colonization of Jews in the province of Tobolsk and Omsk.”

In 1836, Bludov, responsible for the Jewish colonies, will report to Nicholay I acknowledging the failure of colonizing the Jewish communities, and the risk of colonizing the Jews in Siberia, where the Russian army did not have control. Thus, Bludov draw attention to the possibility of the Jews to return to the sphere of commerce on a huge, uncontrolled state structure. Similarly, the report noted that regardless of the restrictions imposed on the Jews, they escaped in the proximity of the cities of Odessa, Herson, Mykolayiv for commercial activities. Buldov proposed to the Tsar Emperor a Consolidation and Surveillance project of the colonies in the Southwest of Russia and sought “tools to link the Jews to the ground, stopping frequent absences and encouraging agriculture”.

On December 26, 1844, a new imperial “Jewish Farmers Provision” was issued, based on “the substitute material for all previously scattered and incoherent regulations” and proposals on improving the process of transition to farmers of the Jews on the entire territory of the Russian Empire. Through this “regulation”, all the colonization costs were attributed to the “box collection” (the state Jewish

---

³⁰ SLEZKINE, Y. *The Jewish Century*. Princeton, Princeton University Press, 2004, p. 185.

³¹ *Jewish Policies and Right-Wing Politics in Imperial Russia Journal of Social History*. Vol. 20, Issue 4, Summer 1987, p.788, <https://doi.org/10.1353/jsh/20.4.787>, (accessed 05.10.2020).

community tax), of which a certain sum was to be divided annually. Thus, the subsequent resettlement of the Jews was carried out exclusively at the Jewish own expense.

Since then, the colonization has required considerable expense from Jewish communities. Based on the deductions from the 1847 collection of taxes, the Jewish settlement capital was created as a fund to finance Jewish colonization. The Jews were assigned a land in the amount of “5 to 8 dessatines for each masculine soul”. The colonists received the privileges: for 10 years from the payment of all taxes; for 25 years (instead of 50 years in the “Rules” of 1829) from the recruitment; exempt from payment all arrears formed prior to switching to farmers. The “Regulations,” along with existing privileges, gave Jews the right to hire Christian farmers for the first three years to “acquire the necessary knowledge in agriculture”³².

Undoubtedly, an experienced peasant could learn a beginner farmer in three years. The Jews, as well as the state peasants, had the right to engage in trade without commercial certificates (which they had to pay) on the land of the colony. They were allowed to build shops, labs, workshops, small factories at their homes, to keep transports and post offices, etc. The colonists could work in trades and trade, but without excluding them from agricultural titles. Thanks to this Regulation, the Jewish settlers had new opportunities for the activity and earnings.

The Jewish farmers were granted loans under favourable conditions by savings houses and auxiliary cash registers, which were set up in the colonies. The funds were made up of the collection of taxes from the Jewish farmers. The project was approved on 5 June 1849.

Based on the new “Regulation” P. D. Kiselev intended to create new “exemplary” Jewish colonies. In 1847, four colonies were founded in the province of

Herson: Novozhtomir, Novopodolsk, Novokovno, Novovitebsk.

In the 1840s the Nicholay's government proposed to build the Jewish settlements in the province of Ekaterinoslav. Even in 1837, Vorontsov proposed to allocate land in the province of Alexander Ekaterinoslav County for colonists to settle, including many Jews. However, the most convenient settlement place was already occupied, and the Jews had to settle in open arid areas and suffer from this significant deprivation. The resettlement of the Jews from Alexander County began at the end of 1844 - early 1845. In 1845, immigrants from the provinces of Grodno, Kaunas, Mogilev and Vitebsk founded the Vesel, Krasnoselka and Mezhirich colonies³³.

Despite the good intentions of Kiselev, the establishment of the Jewish colonies in the province of Ekaterinoslav was as difficult as in the province of Herson in the last decade.

But due to the lack of barns, where they could bring their threshing grain and due to the impossibility in the connection with the long journeys for allocations - the harvest was lost. Late in the autumn of the same year, the colonists finally moved to their homes, however many of them proved to be inadequate for life and to add to all of this, the winter was cold and unbearable. Beyond this misfortune appeared various epidemic diseases. There was no home left, where one would not have been crying for the deceased parents or children, and many, even the whole family in a short time, have died of cold and thirst”³⁴.

The colonization of the Jews in the Russian Empire and their introduction in the sphere of agriculture was slow. Thus, on August 19, 1852, a new law “On measures to facilitate the passage of the Jews in the agricultural state” appeared. This law simplifies the case review process to solve the colonization.

---

³²ROGGER, H. *Jewish Policies and Right-Wing Politics in Imperial Russia*. Berkeley, University of California Press, 1986, p.183.

---

³³ *Ibidem*, p.183.

³⁴ KAPPELER, A. *The Russian Empire: A Multi-Ethnic History*. Harlow, Longman, 2001, p. 89.

The new law of 30 May 1866 interrupted the Jewish colonization process. The government has also taken steps to partially extend the rights of the Jewish farmers. On February 12, 1865, the Committee of Ministers proved the Regulation "On Measures to Facilitate the Transition of the Jews from Agriculture to Other Occupations".

The involvement of the Jews in agriculture required more attention, patience, and costs from the authorities. However, the Russian government did not have sufficient economic and organizational resources not only for the Jews, but also to solve many of the nation's problems in this area.

In 1871, all settlers, except the Jews, were transferred under the control of the provincial and district agencies as well as the general local businesses for peasant.

The government feared that Jews would use the right to sell their land and would engage in more profitable activities. Therefore, Jewish farmers did not become owners of the land they cultivated. The land was still considered only in their use as long as they were in the colonies.

The cities of south-western Russia have grown rapidly. There was an acute shortage of traders and artisans. Naturally, the Jewish settlers saw a broad field in front of them and rushed to reach their usual occupations, which brought them bigger gains in cities than those of the agricultural labour.

In 1869, the Ministry of State Property began to analyse the population of Jewish colonies in order to separate those who handle agriculture from those who left the colony or did not respect other prescribed rules. In addition, the Jewish colonies escaped the title of "harmful members" of the society, for which they paid taxes and fees³⁵.

For the period 1869-1882 "for vagabondage, neglect of the economy and accumulated arrears" 10354 Jewish men,

women and children were excluded from the ranks of agricultural colonies.

However, the colonies did not collapse, they continued to exist. Most of the settlers, who in 1880 amounted to 2,778 people, remained tenacious in their allowance. From this point on, the process of stabilizing the Jewish colonies began, then the stage of sustainable development of their farms. At the end of the 1880s, the Jewish settlers, according to statistical data, "in the colonies remained only the Jews who assimilated the firm conviction that agricultural activity is their only provision and a firm guarantee of their future welfare".

After the assassination of Alexander II, the new Tsar's policy, of Alexander III, was the return to anti-Jewish measures. On May 3, 1882, he approved the "Provisional Rules," which blocked the Jews' access to the land, and finally put an end to the policy of Jewish involvement in agriculture. The "Provisional Rules" became a permanent law until March 1917, when they were abolished by the Provisional Government. These rules banned Jews, to restore themselves to the countryside, to purchase land and houses outside the cities, or to rent the land plots. At that time, the agricultural Jews were allowed to rent only free land (reserve) from the Jewish agricultural colonies, but with the condition that the Jews cultivated it personally.

BIBLIOGRAPHY

1. BARON, S. W. *The Russian Jew under Tsars and Soviets*. New York, Macmillan, 1964.
2. BAUMAN, Z. *Modernity and Ambivalence*. Oxford, Polity, 1991.
3. BRUCHIS, M. *The Jews in the Revolutionary Underground of Bessarabia and their Fate after Its Annexation by the Soviet Union*. In: Nations-Nationalities-People: A Study of the Nationalities Policy of the Communist Party in Soviet Moldavia, Boulder, 1984.

---

³⁵ FRANKEL, J. *Prophecy and Politics: Socialism, Nationalism, and the Russian Jews, 1862 - 1917*. Cambridge, Cambridge University Press, 1981, p. 90.

4. FRANKEL, J. *Prophecy and Politics: Socialism, Nationalism, and the Russian Jews, 1862- 1917*. Cambridge, Cambridge University Press, 1981.
5. FREEZE, G. *Russia: A History*. New York, Oxford University Press, 1997.
6. GASSENSCHMIDT, Ch. *Jewish Liberal Politics in Tsarist Russia, 1900-1914: the Modernization of Russian Jewry*. New York, New York University Press, 1995.
7. GATRELL, P. *The Tsarist Economy, 1850-1917*. London, Batsford, 1986.
8. GITELMAN, Z. *The Emergence of Modern Jewish Politics: Bundism And Zionism In Eastern Europe (Russian and East European Studies)*. University of Pittsburgh Press, 2014, 228 p.
9. IANCU, C. *Jews in Romania 1866-1919: From Exclusion to Emancipation*. Carvel de Bussey. Boulder: East European Monographs, 1996.
10. *Jewish Policies and Right-Wing Politics in Imperial Russia*. In: *Journal of Social History*, Vol. 20, Issue 4, Summer 1987, pp. 787–788,
<https://doi.org/10.1353/jsh/20.4.787>
(accessed 05.10.2020).
11. KAPPELER, A. *The Russian Empire: A Multi-Ethnic History*. Harlow, Longman, 2001.
12. KING, Ch. *The Moldovans: Romania, Russia, and the Politics of Culture*. Stanford, Stanford University Press, 2000, 304 p.
13. MENDELSON, E. *The Jews of East Central Europe Between the World Wars*. Bloomington, Indiana University Press, 1987, 320 p.
14. POȘTARENCO, D. *O istorie a Basarabiei în date și documente, 1812–1940*. Chisinau, 1998.
15. ROGGER, H. *Jewish Policies and Right-Wing Politics in Imperial Russia*. Palgrave Macmillan UK, 1986, 289 p.
16. DUBNOW, S. *Nationalism And History Essays On Old And New Judaism*, New York, Andesite Press 2017, 408 p.
17. SLEZKINE, Y. *The Jewish Century*. Princeton, Princeton University Press, 2004, 456 p.
18. WALKER, C. *Ethnonationalism: The Quest for Understanding*. Princeton, Princeton University Press, 1994, 234 p., p. 89.
19. YAEL, T. *Why Nationalism*. Princeton, Princeton University Press, 2019, 224 p.

18.10.2020

THE IMMIGRATION MODELS FROM SOCIAL – POLITICAL PERSPECTIVE

Miriam BEN HAMOO

Israel
Chisinau, Republic of Moldova
Academy of Public Administration
Ph. D student,
Miribh2@gmail.com

Liliana BENIUC

Chisinau, Republic of Moldova
University of European Studies of Moldova
associate prof., PhD in political science
laurililiana@yahoo.com

Immigration is the human face of globalization in the XXIst century. All around the world people move from their country of origin to a different nation due to the economic, social, political, or other reasons. The migration provides opportunities for countries and communities to benefit enormously in matters of the geopolitics, trade, and cultural exchange. Historically, migration has offered opportunities for the millions of people worldwide to create safe and meaningful lives abroad and it has helped improve people's lives in both origin and destination countries. This article will try to describe some of the immigration models, which have taken place these years.

Keywords: globalization, migration, immigration model, immigration policy.

MODELE DE IMIGRARE DIN PERSPECTIVĂ SOCIO – POLITICĂ

Migrația este chipul uman al globalizării din secolul XXI. Oamenii din întreaga lume se mută din țara de origine într-un alt stat din cauza conflictelor economice, sociale, politice etc. Migrația oferă oportunități țărilor și comunităților de a beneficia enorm în problemele de geopolitică, comerț și schimb cultural. Istoric, migrația a oferit oportunități pentru milioane de oameni din întreaga lume de a crea vieți sigure și semnificative în străinătate și a contribuit la îmbunătățirea vieții oamenilor atât în țările de origine, cât și în cele de destinație. Acest articol v-a încerca să descrie câteva dintre modelele de imigrare, care s-au produs în ultimele decenii.

Cuvinte-cheie: globalizare, migrație, model de imigrare, politica de imigrare.

МОДЕЛИ ИММИГРАЦИИ С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКОЙ ПЕРСПЕКТИВЫ

Иммиграция — это человеческое лицо глобализации XXI века. Люди во всем мире переезжают из своей страны происхождения в другую страну по экономическим, социальным, политическим и другим причинам. Миграция предоставляет странам и сообществам возможность в получении огромной выгоды в геополитике, торговле и культурном обмене. Исторически сложилось так, что миграция предоставляла миллионам людей во всем мире возможности для безопасной и полноценной жизни за границей и помогала улучшить жизнь людей как в странах их происхождения, так и в

странах назначения. В данной статье мы попытаемся описать некоторые модели иммиграции прошлых лет.

Ключевые слова: глобализация, миграция, иммиграционная модель, иммиграционная политика.

MODÈLES D'IMIGRATION DE LA PRESPECTIVE SOCIOPOLITIQUE

L'immigration est le visage humain de la mondialisation du XXI -e siècle. Chose normale de nos jours, des gens quittent leur pays d'origine pour une autre direction en raison des conflits économiques, sociaux, politiques ou autres. La migration offre aux pays et aux communautés la possibilité de bénéficier de la géopolitique, du commerce et des échanges culturels. Historiquement, la migration a offert à des millions de citoyens la possibilité de créer une vie sûre et enrichissante à l'étranger et a contribué à améliorer la vie des gens dans leurs pays d'origine et de destination. Cet article tentera de décrire certains modèles d'immigration qui se sont écoulés au cours de ces dernières années.

Mots clés : mondialisation, modèle d'immigration, politique d'immigration.

Immigration policy from a social - political perspective

The era in which we live nowadays is characterized by the rapid transformations between the countries and continents. It is possible to observe it in all lives' fields such as macroeconomy, demographic changes in states, globalization processes, as well as professional and ideological mobility. Those elements create a multicultural society, on one hand, and a global one, on the other hand. Learning and working in groups that consist of the members from different states and cultures has become a daily reality. The technology allows cultures to communicate and to get to know each other. Vladlena¹ explains that humans need to find the universal values and the uniqueness of every culture itself when they immigrate to other countries, in order to initiate a debate which is based on the openness and mutual understanding. Nevertheless, in the age of the science, it is also possible to observe the racism, aggressiveness and nationalism.

According to the definition of the author², an immigration policy is any policy of a state that deals with the transit of persons across its borders into the country, but especially those that intend to work and stay in the country. The immigration policies can range from prohibiting migration at all to allowing most types of migration, such as free immigration. Often, racial or religious bias is tied to the immigration policy. The ethnic relations policy within a country can usually be broadly categorized as either 'assimilationist' or 'multiculturalist'. Nowadays, the immigration policy is often closely related to other policies and issues: the tax, tariff and trade rules that determine what good immigrants may bring with them, what services they may perform while temporarily being in the country, and who is allowed to remain, since the European Union has few immigration restrictions. Almost any citizen or resident of any of the signatory nations may move and seek the work anywhere within the EU, and there is little that member states can do to stop it without leaving the EU or renegotiating the treaty.

---

¹VLADLENA, B., STEPHANIE, M., FRAGKISKOS, F. *Social career management: Social media and employability skills gap*. London, Kingston Business School, Kingston University, Kingston Upon Thames, Surrey KT2 7LB, UK, 2013. pp. 213 – 216.

---

²BIJAK, J. *Central European Forum for Migration and Population*. Warsaw, 2011, pp. 59 – 63 p.

The question everyone should ask himself is, what is the state's position in the age of science?

Vladlena³ also notes the globalization and multicultural that politically affect the power of a modern country, as advanced technologies and ideas cross international borders. The transformation involves not only the humans or money. The main meaning of this change is the deduction of international borders that also influence governments and the sovereign state. Jallade⁴ describes that the process of globalization predicts two scenarios. The optimistic one that includes the neo-liberal theory which claims that the state's sovereignty would be pushed aside, and that the global citizens that are loyal to common interests would be created.

Immigration is the human face of the globalization in the XXIst century. All around the world people move from their country of origin to a different nation due to economic, social, political, or another type of strife. Migration provides opportunities for the countries and communities to benefit enormously in matters of the geopolitics, trade, and cultural exchange. Historically, migration has offered opportunities for millions of people worldwide to create safe and meaningful lives abroad and it has helped improve people's lives in both origin and destination countries. In fact, the number of international migrants reached 258 million in 2018, which is approximately 3.3% of the world's population. The dynamics and effects of immigration make it one of the most complex issues in contemporary society and a crucial public policy issue.

---

³ VLADLENA, B., STEPHANIE, M., FRAGKISKOS, F. *Social career management: Social media and employability skills gap*. London, Kingston Business School, Kingston University, Kingston Upon Thames, Surrey KT2 7LB, UK, 2013. pp. 213 – 216.

⁴ JALLADE, J. *Access to Higher Education in Europe: Problems and Perspectives*. Rome: Paper presented at the Joint Conference on Access to Higher Education in Europe, 1992, pp. 85 – 88 p.

The pessimistic approach is that there is a risk that a completion would be created between states that will not want to lose their cultural identity. According to Fertig⁵, the models of immigrant absorption are several models of the cultural absorption, each yielding a different outcome:

1. **Assimilation Model.** In the assimilation model, the immigrants adopt the values of the dominant culture, whether voluntarily or in response to the demands of the new society, with the goal of transforming themselves into the members of the host society.

The assimilation, sometimes known as integration or incorporation, which is called **Modern Assimilation Model**, is the process by which the characteristics of members of the immigrant groups and host societies come to resemble one another. That process, which has both economic and sociocultural dimensions, begins with the immigrant generation and continues through the second generation and beyond. Although the experiences of the European groups coming to the United States in the early-XXth century suggest that full assimilation generally occurs within three to four generations, no fixed timetable governs completion of the process. For example, recent historical research made by sociologist Sharon L. Sessler on European immigrants to the United States has shown that, in 1920, the educational attainment of even third-generation Irish and Germans lagged well behind that of the whites who had been in the country more than three generations.

Indeed, the groups may vary in the apparent incompleteness of their assimilation for several reasons, including the level of human capital (education) they bring with them and the social and economic structure of the society they enter. Different aspects of assimilation

---

⁵ FERTIG, M., SCHMIDT, C. *International Migration, Aggregate-Level Migration Studies as a Tool for Forecasting Future Migration Streams*. London, Ed. Djajic S, 2008, pp110–136.

may also vary in the completeness at any point in time. For example, an immigrant may master a host-country language faster than he or she matches the earnings of the native born. Finally, the incompleteness of the assimilation may be similarly affected across groups if the economic or other structural changes reduce most people's chances of the economic mobility.

The assimilation may be incomplete because it is blocked outright, delayed, or merely unfinished. But the type of the incompleteness matters, because each type is freighted with different implications for the theory, and thus for the policy.

Some theoretical frameworks specify that certain factors block the assimilation, while other theories emphasize the factors that merely slow it down. The empirical analyses of the assimilation need to consider whether a relative lack of the convergence between newcomers and the native majority may stem from the actual blockage or simply delays in the assimilation. The blockage factors may be deeply embedded in the society and thus lose their influence only slowly, making it hard to distinguish them from delays in the assimilation, for example, the entry policies that admit large numbers of immigrants with low levels of education could exacerbate crowding in the labor market and thus slow the economic mobility. Or, as sociologist Bijak⁶ research shows, many immigrants and their children share resources with other co-ethnics out of economic necessity, thus delaying assimilation but not permanently forestalling it. In the XIXth and early-XXth centuries, the native-born Americans were widely perceived immigrant groups, such as the Irish and Italians, as inferior national-origin groups. As a result, they were treated in "racialized" ways. But because these groups were non-black, they eventually came to be seen as white, in part because their members segregated

themselves from African Americans both residentially and occupationally. The academics are still debating whether today's new immigrant groups from Asia and Latin America will similarly be defined as "white."

One of the most difficult tasks in the gauging group differences in the completeness of assimilation involves figuring out how much the race and ethnicity affects the economic mobility rather than other factors. The immigrants who become "racialized" and are treated as the disadvantaged racial or ethnic minorities may find their pathways to the economic mobility and assimilation blocked because of racial/ethnic discrimination.

2. Integration Model. In the integration model, the immigrants adopt some of the new cultural patterns of the receiving society while retaining certain patterns of their old culture, due to the desire to preserve their former identity, at least a part of it, and the need for a sense of continuity, belonging, and self-esteem. The integration is the process by which immigrants become accepted into society, both as individuals and as groups. This definition of integration is deliberately left open because the particular requirements for the acceptance by a receiving society vary greatly from country to country.

It has been customary since the 1980's to associate the idea of integration with that of a "model", as if each country had a specific "pattern" when dealing with its immigrants. This notion is not unfounded, although it leads to simplified and partially incorrect representations in the way that countries manage their diversity. It is anchored in the observation that the way cultural, linguistic and religious diversity is treated differs according to the political systems. Michaël Walzer⁷ is one of the only authors who have offered a classification of the political systems according to their approach to the diversity. He defines

---

⁶ MAUSS, M. *Sociologia e antropologia*. São Paulo, Cosac & Naify, 2003, 255 p.

---

⁷ WALZER, M. *Response to Bader*, in *Political Theory*. In: *Political News Journal*, Vol. 23. No. 2, May, 1995, pp. 72 – 76.

five types of "political tolerance systems" in the West: multinational empires, international society, consociations, Nation-States and emigration societies. Each of these systems is typified by a specific management of the cultural, linguistic and religious diversity, which are the foundation of a specific mode of cohabitation.

The Nation-State, which is the most common form of the State, can be defined by the sharing of a common language and culture. It means that a single dominant group organizes life together according to its own history and culture. This type of state accepts and recognizes the presence of minorities in its territory, but this tolerance never goes as far as challenging the cultural and linguistic monopoly granted to the majority. The minorities are allowed the free expression of their religion, culture and language within their private spheres, but the demonstration of the particularities in the public sphere is suspected of jeopardizing social cohesion and the values of the majority. Hence, in France, a Nation State par excellence, the wearing of the veil in schools has been the focus of debate and concern before it has been banned. The collective way of thinking goes hand in hand with a certain apprehension of integration, whether we consider it a "model" or not. It does not just involve immigrants, but the entire population, both past and present living in this nation.

Hence, according to Marcel Mauss⁸, there cannot be a nation without having a certain integration of society, since, by definition, the nation is a group which is typified by the sharing of certain common cultural features. The integration of the immigrants in the society is therefore inseparable from the national integration as a whole, that explains the link that is so frequently established between the national identity and the theme of the immigration. For their construction,

nations often had to carry out a gradual forced assimilation of various communities or groups living on its territory. In France the revolution triggered a process of the political, cultural and linguistic unification that was underpinned by the abolition of the feudal orders and all of the intermediary bodies between the State and the citizen that might jeopardize the nation's unity. The use of the regional languages in schools was banned and the division of France into departments helped break any attachment to the old provinces.

This process of the homogenization has continued throughout the XIXth century. The way that nations have been constructed explains the expectations, both implicit and explicit, on the part of the State and the majority of the citizens with regard to the immigrants. They are expected to integrate the culture of the majority, i.e., to adopt behavior that is in line with the way the majority behaves. Although the term "assimilation" has been banned from the official language, the term "integration" which replaced it continues to indicate a certain degree of acculturation. From a theoretical point of view the idea of assimilation refers to the total relinquishment of the immigrant's culture of origin, whilst the term integration admits the possibility of remaining attached to one's original culture and internalizing the behavioral standards of a society. However, in reality, the Nation State's expectations of the immigrants remain similar on the whole: they are invited to learn the official language, respect the culture and values and to comply with the majority's way of life. In other countries, however, the distinction between integration and assimilation is much sharper.

In Canada, for example, for the individual it seems clear that integration does not mean the loss of his/her identity, of his/her initial features, his original and culture language. The immigrant is therefore invited to keep and maintain his culture of origin, without this bringing his

---

⁸ MAUSS, M. *Sociologia e antropologia*. São Paulo, Cosac & Naify, 2003, 255 p.

participation in the society into question. The immigrant's integration is assessed via a series of parameters linked to his social, economic and professional status which recalls that integration is a mutual movement that concerns the host society as much as it does the one being hosted. In this immigration society, the State tries to treat the cultures present on its territory with the greatest impartiality as possible.

3. Segregation Model. In the segregation model, the immigrants retain their former patterns of behavior and do not adopt the new patterns of the receiving society. As a rule, this type of model comes to the fore when the majority group in the host society refuses to accept the newcomers, or when the latter are opposed to the culture of the new society.

4. Marginalization Model. In the marginalization model, the cultural shock experienced by the new immigrants leads to the feelings of loss, estrangement, lack of belonging, and alienation. As a result, they are unable to form a connection with the dominant majority and are shunted to the margins of society.

In addition to these models, the unique characteristics of the particular migrant group and the economic, political, and cultural changes in the receiving society must be taken into account. These factors, taken in combination, have a decisive effect not only on the absorption process but on the society as a whole.

To define the term and the effect of immigration, the Author, in her Article "*The influence of immigration on the educational systems*"⁹, argues that the immigration is a process through which individuals become permanent residents or citizens of a new country. Historically, the process of immigration has been of great social, economic, and cultural benefit to

states. The immigrant experience is long and varied and has resulted in many cases in the development of multicultural societies; many modern states are characterized by a wide variety of cultures and ethnicities that have derived from the previous periods of immigration. Some states attempted to deal with the social exclusion of the immigrants by limiting future immigration, whereas others approached it as a more inclusive "melting pot" focusing on the amalgamation of diverse cultures into one coherent understanding of citizenship. According to Biljac¹⁰, this approach has been integral to the notion of citizenship in the United States, where the immigrants getting the U.S. citizenship swear allegiance to their new place of residence. The critics of this approach highlights the assimilation of diverse cultures and the suppression of differences in the state. The immigration is therefore closely related to the citizenship and the social and political rights to which citizens of a state are entitled.

Massey¹¹ describes a reality when the states maintain control of their borders and therefore are able to monitor and determine the number of immigrants who are able to remain permanently. This can vary across states, and in some areas, the borders are more open than in others. In 2005, for example, the European states signed an agreement in Schengen, Luxembourg, to end internal border checkpoints and controls, and subsequently, the European Union (EU) has passed the law on immigration and asylum that was agreed by the European Council in

---

⁹ BEN HAMOO, M. *The influence of emigration on the educational systems*. In: International conference „Probleme actuale ale contemporanietății: cercetare științifică și căile de rezolvare”. Slavon University, 24-27 April 2018, Chisinau, Republic of Moldova.

---

¹⁰ BIJAK, J., KUPISZEWSKA, D., KUPISZEWSKI, M. *Replacement migration revisited: Simulations of the effects of selected population and labour market strategies for the ageing Europe, 2002–2052*. Warsaw, Popul Res Policy Rev, 2008, pp. 321–342.

¹¹ MASSEY, D. S. *Worlds in Motion: Understanding International Migration at the End of the Millennium*. Paris, IUSSP International Studies in Demography, 2014, pp.192 – 196.

Tampere, Finland, in 1999. The EU law¹² states that citizens of the European Economic Area (EEA) are given the right to live and work (the right of residence) in other member states. In many states, this entitles newly arrived immigrants to public services (housing and social services, for example). In the United States, the mechanism for the selecting legal immigrants is complex, but all legal emigration flows have at least three components: family (spouses, parents, or children of U.S. citizens), employment (many different categories, including unskilled workers and investors), and humanitarian (including refugees and asylum seekers).

BIBLIOGRAPHY

1. BEN HAMOO, M. *The influence of emigration on the educational systems*. In: International Conference "Probleme actuale ale contemporanietății: cercetare științifică și căile de rezolvare". Slavon University 2018, Chisinau, Republic of Moldova.
2. BIJAK, J. *Central European Forum for Migration and Population Research*. Warsaw, 2011.
3. BIJAK, J., KUPISZEWSKA, D., KUPISZEWSKI, M. *Replacement migration revisited: Simulations of the effects of selected population and labour market strategies for the ageing Europe, 2002–2052*. Warsaw, Popul Res Policy Rev, 2008.
4. FERTIG, M., SCHMIDT C. *International Migration, Aggregate-Level Migration Studies as a Tool for Forecasting Future Migration Streams*. London, Ed. Djajic S, 2008.
5. JALLADE, J. *Access to Higher Education in Europe: Problems and Perspectives*. Rome, Paper presented at the Joint Conference on Access to Higher Education in Europe, 1992.
6. MASSEY, D. S. *Worlds in Motion: Understanding International Migration at the End of the Millennium*. Paris, IUSSP International Studies in Demography, 2014.
7. MAUSS, M. *Sociologia e antropologia*. São Paulo: Cosac & Naify, 2003.
8. ROGERS, A. *Demographic modeling of the geography of migration and population: A multiregional perspective*. Bonn, Geog Analysis, 2006.
9. SHARON, L. *School Participation Among Immigrant Youths: The Case of Segmented Assimilation in the Early XXth Century*. London, Sessler First Published January 1, 2006. Research Article Available at: <https://doi.org/10.1177/003804070607900101> (accessed 11.10.2020)
10. VLADLENA, B., STEPHANIE, M., FRAGKISKOS, F. *Social career management: Social media and employability skills gap*. London, Kingston Business School, Kingston University, Kingston Upon Thames, Surrey KT2 7LB, UK, 2013.
11. WALZER, M. *Response to Bader, in Political Theory*. New York, Political News Journal, Vol. 23, No2, May 1995.

26.10.2020

---

¹² ROGERS, A. *Demographic modeling of the geography of migration and population: A multiregional perspective*. Bonn, Geog Analysis, 2006, pp. 276–296.

ON-LINE ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА. ОСОБЕННОСТИ СОВРЕМЕННОГО ЭТАПА ЦИФРОВИЗАЦИИ

Ирина БАЛИНА

Республика Молдова, Кишинёв,
директор Центра IT и дистанционного обучения, Славянский университет в Республике Молдова, доктор экономики, доцент
эл. почта: balina_i_v@mail.ru

Использование современных IT информационных технологий, возможностей Интернет ресурсов в учебном процессе можно рассматривать как часть новой, формирующейся информационно-коммуникативной образовательной среды – экономики знаний. В перспективе (при должном программно-техническом, технологическом, финансовом и кадровом обеспечении) Интернет может стать основным образовательным ресурсом для системы довузовского и высшего образования РМ, подобно тому, как это произошло в странах Западной Европы, США и др.

Предпринятое сопоставление данных различных открытых источников позволило выявить основные тренды глобального состояния цифровых технологий на 2020 год и текущие изменения, обусловленные с объявленной пандемией коронавируса. Появляется новая терминология – «парадокс цифровой конфиденциальности»: выявляются проблемы повышенного внимания к обеспечению сохранности и конфиденциальности данных параллельно с повсеместным внедрением smart-технологий в личную жизнь/дом/семью. Дополнительными раздражающими факторами продолжают выступать блокировщики рекламы, рост фэйковых новостей и др. Выделены тенденции роста общего числа пользователей глобальной сети Интернет и социальных сетей по всему миру, дальнейшее проникновение феномена 2019 года – сети TikTok в молодёжную развлекательную и образовательную среду. В ходе мониторинга культурно-просветительской и образовательной составляющих виртуального пространства и проведенной систематизации Интернет-ресурсов выполнен гипертекстовый поиск и анализ онлайн сервисов экономики знаний в условиях «интеллектуальной изоляции».

Ключевые слова: цифровизация высшего образования, экономика знаний, образование онлайн, безопасность данных, «парадокс цифровой конфиденциальности».

TEHNOLOGII ON-LINE ALE PROCESULUI EDUCAȚIONAL. CARACTERISTICILE STADIULUI MODERN AL DIGITALIZĂRII

Utilizarea tehnologiilor IT moderne, capacitățile resurselor Internet în procesul de învățare, pot fi văzute ca parte a unui nou mediu educațional informațional și comunicativ-economia cunoașterii. În perspectivă, Internetul poate deveni principala resursă educațională pentru sistemul de învățământ preuniversitar și superior al Republicii Moldova, așa cum s-a întâmplat în țările Europei de Vest, SUA etc.

Gruparea datelor din diferite surse deschise a permis identificarea tendințelor majore ale stării globale a tehnologiei digitale pentru anul 2020, modificările actuale asociate pandemiei coronavirusului fiind anunțate. Apare o nouă terminologie - "paradoxul digital

de confidențialitate", unde sunt identificate probleme de atenție sporită la asigurarea integrității și confidențialității datelor, în paralel cu omniprezența implementării smart tehnologiei în viața personală/casă/familie, prin intermediul căreia continuă să acționeze blocatori de publicitate, și distribuirea știrilor false etc. Sunt evidențiate tendințele de creștere a numărului total de utilizatori de internet la nivel mondial și rețelele sociale din întreaga lume, penetrarea în continuare a fenomenului în anul 2019 - rețeaua TikTok, în special în rândul tinerilor. În cadrul monitorizării componentelor cultural-educative și educaționale ale spațiului virtual și a sistematizării resurselor internet s-a efectuat analiza serviciilor on-line în condițiile "izolării inteligente".

Cuvinte cheie: digitalizarea învățământului superior, economia cunoștințelor, educația on-line, securitatea datelor, paradoxul confidențialității digitale.

THE ON-LINE TECHNOLOGIES OF THE EDUCATIONAL PROCESS. FEATURES OF THE CURRENT STAGE OF DIGITALIZATION

The use of modern IT and Internet resources in the educational process can be considered as part of a new, emerging information and communication educational environment - the knowledge economy. In the future (with proper software, technology, financial and human resources), the Internet can become the main educational resource for the system of pre-University and higher education in the Republic of Moldova, just as it happened in the Western Europe, the United States, etc.

The comparison of data from various open sources revealed the main trends in the global state of digital technologies for 2020, as well as the current changes related to the declared coronavirus pandemic. A new terminology appears - the "digital privacy paradox": problems of the increased attention to ensuring data security and confidentiality are revealed in parallel with the widespread introduction of smart technologies in personal life/home/ family, and blockers, the growth of fake news, etc. and others that continue to act as the additional irritating factors. The article highlights the growth trends in the total number of users of the global Internet and social networks around the world, as well as the further penetration of the phenomenon of 2019 - the TikTok network into the youth entertainment and educational environment. During the monitoring of the cultural and educational components of the virtual space and the systematization of the Internet resources, a hypertext search and analysis of the online services of the knowledge economy in the conditions of "intelligent isolation" was performed.

Keywords: digitalization of higher education, knowledge economy, on-line education, data security, "digital privacy paradox".

TECHNOLOGIE DE PROCESSUS D'APPRENTISSAGE EN LIGNE. CARACTÉRISTIQUES DE L'ÉTAPE MODERNE DE LA NUMÉRISATION

L'utilisation des technologies informatiques modernes, les capacités des ressources Internet dans le processus d'apprentissage peuvent être considérées comme faisant partie d'un nouvel environnement éducatif informationnel et communicatif émergent-l'économie de la connaissance. Dans l'avenir (avec un logiciel approprié, technique, technologique, financier et personnel), l'Internet peut devenir la principale ressource éducative pour le système d'enseignement pré - universitaire et supérieur de la République de Moldova, processus produit dans les pays d'Europe occidentale, les États-Unis, etc.

La comparaison des données provenant de diverses sources ouvertes a révélé les principales tendances de l'état numérique mondial pour 2020, les changements actuels liés à la pandémie déclarée de coronavirus. Il y a une nouvelle terminologie - "le paradoxe de la

confidentialité numérique » : les problèmes de l'attention accrue accordée à la sécurité et à la confidentialité des données sont identifiés parallèlement à l'introduction généralisée des technologies intelligentes dans la vie privée/la maison/ la famille, les bloqueurs de publicité, la croissance des fausses nouvelles, etc. continuent d'être des facteurs irritants supplémentaires. Les tendances de la croissance du nombre total d'utilisateurs d'Internet et de réseaux sociaux dans le monde entier ont été mises en évidence, la pénétration du phénomène 2019 du réseau TikTok dans l'environnement de divertissement et d'éducation des jeunes. Dans le cadre du suivi des composantes culturelles, éducatives et éducatives de l'espace virtuel et de la systématisation des ressources Internet, une recherche hypertexte et une analyse des services op–line de l'économie du savoir dans des conditions d' « isolement intelligent » ont été effectuées.

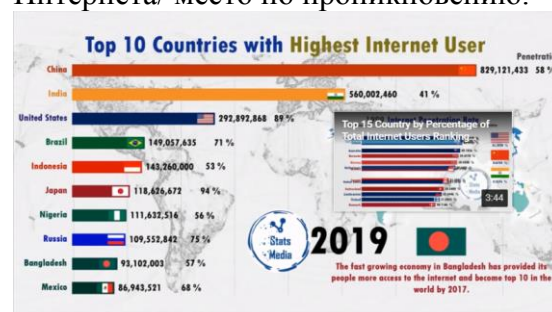
Mots-clés: numérisation de l'enseignement supérieur, économie du savoir, éducation en ligne, sécurité des données, «le paradoxe de la confidentialité numérique».

Одной из стратегических целей информатизации на всех ступенях образования является подготовка обучающихся к полноценному и эффективному участию в общественной и профессиональной областях жизнедеятельности в условиях цифровой экономики, увеличение степени доступности образования за счет развития средств телекоммуникаций и системы дистанционного обучения посредством внедрения в учебный и научный процессы новых информационных онлайн технологий on-line.

Наряду со стратегической целью, имеются и частные цели цифровизации высшего образования. К ним в полной мере относится интеграция системы образования РМ в научную, производственную, социально-общественную и культурную инфраструктуру сообщества стран восточной Европы, СНГ, мирового образовательного пространства и др. Удобным средством доступа к таким инфраструктурам по-прежнему остаётся глобальная телекоммуникационная сеть Интернет.

Информационный потенциал Интернет неисчерпаем, как в области получения информации, так и обмена ею с пользователями по всему миру. На рис. 1 показана инфографика рейтинга стран мира по количеству Интернет-пользователей по параметрам: страна/ количество пользователей/ население/

место по количеству/ проникновение Интернет/ место по проникновению.

Рис.1. Инфографика. Top 10 стран-пользователей Интернет.

Источник:

<https://tyulyagin.ru/ratings/rejting-stran-mira-po-kolichestvu-internet-polzovatelej.html>

Как явствует из представленных данных, в десятку стран с максимальным количеством пользователей Интернет в мире относятся Китай, Индия, США, Бразилия, Индонезия и Япония, Нигерия, Россия, Бангладеш, Мексика. Сохраняется лидерство государств Европы, особенно Северной, и Ближнего Востока. В то же время по проникновению Интернет самая высокая доля пользователей Интернет приходится на Катар и Кувейт — 99 процентов. В Европе лидируют Исландия, Дания, Андорра, Норвегия, Монако, Люксембург и Лихтенштейн.

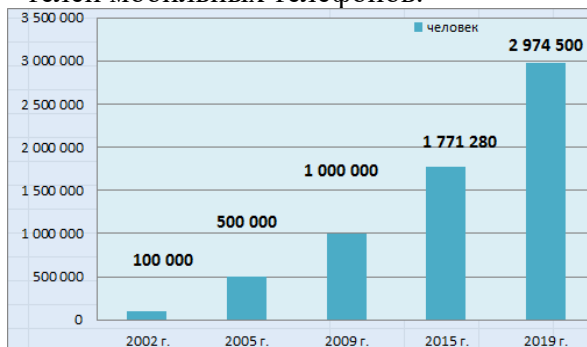
Данные по Республике Молдова за 2019 год приведены в Таблице 1.

Таблица 1. Рейтинг стран мира по количеству Интернет-пользователей за 2019 год (выборочно).

Страна	Количество пользователей	Население	Место по количеству	Проникновение Интернета	Место по проникновению
Палестинская автономия	3208312	4920724	99	64,40% (2018)	87
Молдова	3083783	4051212	100	76,12% (2017)	68
Буркина-Фасо	3047909	19193382	101	16,00% (2017)	183

По данным ежегодного исследования в отчетах We Are Social и Hootsuite о глобальном состоянии цифровых технологий на 2020 год в мире насчитывалось 4,54 миллиарда Интернет-пользователей, 3,80 миллиарда пользователей социальных сетей, 5,19 миллиарда человек – пользователи мобильных телефонов.

Рис. 2. Динамика пользователей Интернет в Республике Молдова¹.

Ключевыми позициями молдавского Интернет являются следующие:

- ✓ В 1991 г. был зарегистрирован домен moldova.su, в 1994 г. - домен .md.
- ✓ В 1995 - первые интернет-провайдеры «CRI» и «Relsoft Communications» начинают предлагать доступ в Интернет в режиме онлайн.
- ✓ 1996 г. – с помощью Фонда Сороса установлена первая спутниковая линия, соединяющая местные университеты. Построена первая линия FTTx между Кишиневом и Бухарестом.
- ✓ 1998 – Ассоциация DNT расширяет существующую сеть, созданную

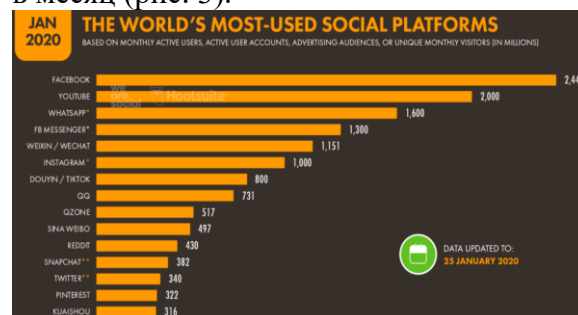
¹ Источник: составлено автором по данным открытых источников.

Фондом Сороса, для обеспечения доступа в Интернет-школам и университетам. Moldtelecom начинает предлагать услуги Интернет-провайдера. Коммерческое крыло DNT зарегистрировано под брендом Globnet².

Исторически основными провайдерами услуг Интернета в Республике Молдова являлись: 1999 г.- Aгах; 2000 г. – Интерднестрком; 1 апреля 2001 г. – Moldtelecom; 2003 г. – StarNet; 1 апреля 2010 г.- Unité Moldtelecom; 19 октября 2016 г.- Orange Moldova приобрела 100% уставного капитала SunCommunications³.

Среди основных трендов, которые можно выделить по итогам цифрового отчета We Are Social и Hootsuite, имеющих непосредственное отношение к экономике знаний, сформулируем следующие:

1. Растет количество пользователей социальных сетей, однако, на 1 месте продолжает оставаться facebook.com – 2,5 миллиарда активных пользователей в месяц (рис. 3).

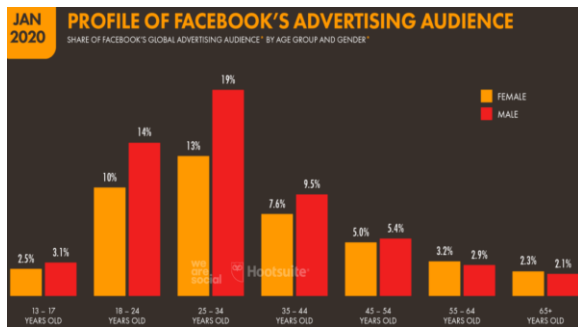

Рис. 3. Наиболее часто используемые социальные платформы 2020 г. в мире.

По итогам 2019 года 1/3 взрослого населения планеты являются пользователями сети Facebook, более половины из которых - в возрасте от 18 до 34 лет (рис.4).

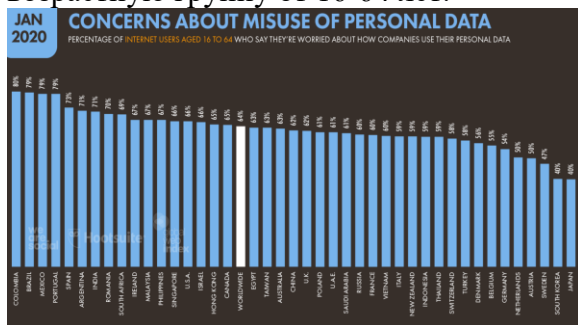
² По данным - Интернет в Молдове. https://ru.qaz.wiki/wiki/Internet_in_Moldova (дата обращения 05.10.2020).

³ Источник: *Вся статистика интернета на 2020 год — цифры и тренды в мире и в России.* Режим доступа: <https://www.webcanape.ru/business/internet-2020-globalnaya-statistika-i-trendy/> (дата обращения 07.10.2020).

Рис. 4. Рекламная аудитория 2020 социальной сети FACEBOOK по возрастным группам и полу.

2. Возрастает уровень тревожности в сети, по сравнению с 2018 годом (63%); в большей степени пользователей интересует сохранение конфиденциальности информации (64%). Эта проблема волнует возрастную группу от 16-64 лет.

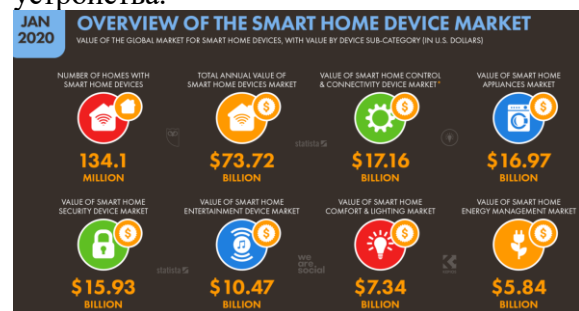

Рис. 5. Статистика обеспокоенности пользователей сохранностью персональных данных.

По данным опрошенных Институтом изучения журналистики Reuters, люди в возрасте от 18 лет на 56% доверяют тому, что они видят и слышат в Интернете (против 54% в 2018 году). При этом количество людей в возрасте от 16 до 64 лет, которые используют блокировщики рекламы ежемесячно, также возросло со времени публикации отчета Digital 2019. GlobalWebIndex сообщает, что почти половина всех пользователей интернета указанной возрастной категории пользовались блокировщиками рекламы (2018 год - 47%)⁴.

⁴ Источник: *Вся статистика интернета на 2020 год — цифры и тренды в мире и в России.*

В настоящее время даже появился термин «парадокс цифровой конфиденциальности»: с одной стороны – пользователей волнует сохранение конфиденциальности в сети, с другой - растет число приобретаемых и устанавливаемых smart-технологий, которые способны сохранять личные сведения о их владельцах. Например, по данным Statista, на 1/3 возросло количество домашних smart-устройств, и их владельцы согласны тратить в среднем 550 долларов в год на данные устройства.

Рис. 6. Обзор рынка smart-технологий и устройств для умного дома- 2020.

3. Набирает обороты, в том числе и в период пандемии 2020 года, востребованность нового ресурса - открытия 2019 года – TikTok, который в настоящее время имеет 800 миллионов активных пользователей в месяц, 500 миллионов из которых (более 60% от общего числа) проживают в Китае. Несмотря на неравномерность использования в разных странах, TikTok в настоящее время поднялся на шестое место в глобальном рейтинге мобильных приложений по количеству активных пользователей за 2019 год (после WhatsApp, Facebook, WeChat и Instagram). Можно скептически относиться к качеству основного контента TikTok, но и нельзя отрицать, что данная социальная платформа активно используется в образовательном

Режим доступа: <https://www.web-canape.ru/business/internet-2020-globalnaya-statistika-i-trendy/> (дата обращения 07.10.2020).

процессе, в том числе и в Славянском университете в Республике Молдова. В форме игровых роликов удобно в понятной для молодежи среде донести краткую, но значимую информацию по различным учебным дисциплинам, например – для студентов специальностей «Информационные технологии», «Психология и педагогика», «Актёрское мастерство» и др.

Возможности, предоставляемые Интернетом, колоссальны, однако наиболее наглядны они в учебном онлайн процессе. К ним относятся:

- *доступная форма знакомства с информацией на сайтах крупнейших отечественных и зарубежных средств массовой информации;*
- *легкость установления контактов с гражданами любой страны с помощью электронной почты, аудио- и видеоконференций, chat-технологий;*
- *удобство пользования базами данных научных и образовательных центров по всему миру;*
- *получение дистанционного образования на расстоянии в учебных заведениях России или зарубежных стран.*

При этом ресурсы Интернет могут использоваться для:

- *повышения квалификации преподавателей, а также их самообразования;*
- *углубления содержания традиционных учебных курсов, для подготовки обновленных конспектов и дидактических материалов;*
- *индивидуальной работы студентов над контрольными и курсовыми работами и дипломными проектами;*
- *совершенствования лекционной работы (таблицы, карты, иллюстрации, интерактивные и анимационные модели, электронные презентации и др.)*
- *онлайн тестирования знаний студентов, использования сайтов с информацией о учебном заведении, факультете, кафедре.*

Указанные ресурсы активно используются дидактическими кадрами и студентами. Например, в режиме *chat-технологий* осуществляются консультации и проверка курсовых работ/защита учебных, производственных и преддипломных практик, дипломных работ и магистерских диссертаций, проведение групповых онлайн консультаций удобно в форме *аудио- и видеоконференций и др.* Удобной формой цифрового образования становятся электронные порталы. Так, в Славянском университете созданы и успешно функционируют 2 электронные площадки: официальный сайт <http://surm.md> и сайт дистанционного образования в форме учебного центра онлайн <http://surmstudy.md>, где для каждой специальности по циклам и курсам размещаются аналитические программы по всем дисциплинам, теоретический материал, задания к самостоятельным работам, контрольным срезам, итоговым формам проверки знаний, учебные планы специальностей, рейтинг успеваемости и др. Часть материалов размещены в открытом доступе – календарные графики учебного процесса, концепция сайта и др. Подобного рода образовательные ресурсы имеются и в других вузах Республики Молдова, но по степени наполняемости, удобству интерфейса и оперативности размещенных данных следует отметить сайт Комратского государственного университета <https://kdu.md>.

Таким образом, Интернет в условиях дистанционного онлайн обучения позволит в максимально удобной форме обеспечить преподавателя:

- *современными учебными и учебно-методическими материалами;*
- *обратной связью между преподавателем и обучаемым;*
- *совместным доступом к отечественным и зарубежным информационным и справочным системам;*

- доступом к электронным библиотекам;
- обменом управленческой информацией внутри системы обучения.

В рамках учебных занятий на старших курсах студенты изучают особенности работы поисковых систем, получают перечень электронных адресов сайтов других вузов, архивов, электронных библиотек, могут получить доступ к научным статьям и монографиям, первоисточникам, справочникам и энциклопедиям. Грамотное использование студентами ресурсов сети значительно повышает качество лабораторных, контрольных, курсовых работ, а в последующем и дипломных работ, стимулирует учебную и научную деятельность, способствует формированию информационной компетентности. В качестве примера можно привести библиотеку Бельцкого государственного университета имени Алеку Руссо, работники которой на период пандемии с марта по июнь не только перешли на онлайн режим работы со всеми студентами-пользователями библиотечного фонда, но и обеспечивали оперативное сканирование (оцифровку) отдельных разделов имеющихся в наличии книжных изданий для подготовки к семинарам, написания курсовых и дипломных работ.

Пандемия коронавирусной инфекции внесла коррективы в такие составляющие электронного пространства, как культурно-просветительская и образовательная. По мере распространения угрозы заражения вирусом и введения ограничительных мер в Интернет пространстве и его Рунет-сегменте, новостной поток буквально взорвался сообщениями о наиболее популярных ресурсах «интеллектуальной изоляции».

В ходе мониторинга этой сферы виртуального пространства и проведенной систематизации Интернет-ресурсов выполнен гипертекстовый поиск и анализ онлайн сервисов. Его

результат по шести позициям приведен на диаграммах 6 и 7.

Рис. 6. Гипертекстовый поиск культурно-образовательных ресурсов в браузерах Google и Yandex.

Рис. 7. Соотношение тематических групп культурно – образовательных ресурсов в браузере Google ⁵.

Анализ показывает, что наиболее востребованными в период пандемии коронавируса, когда домашний карантин повышает потребность у детей и взрослых в самообразовании и появляется необходимость распределять/занимать свободное время, становятся игровые контент (38%) и культура онлайн (31%). Показательно, что по поисковой группе «Культура» нашлось 8 тыс. результатов и 125 тыс. просмотров за один месяц, т.е. в среднем каждый ресурс просмотрели более 15 раз. Пример поискового запроса «Музеи онлайн трансляция» показан на рисунке 8.

⁵ Источник: расчёты автора по данным поисковых систем Google и Yandex. Источник: Поисковые страницы браузеров Google и Yandex 2020 (дата обращения 21.09.2020 – 24.09.2020).

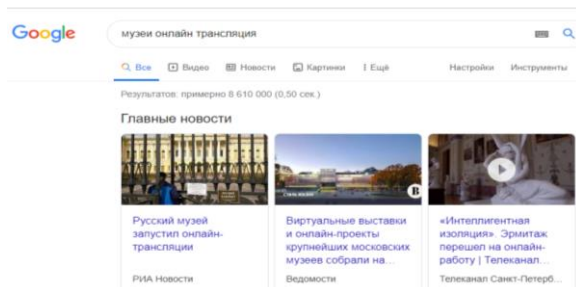

Рис. 8. Скриншот поискового запроса⁶.

В обозначенных выше тематических группах основными составляющими стали: 1) игры (познавательные, логические, онлайн, развивающие, топ-67 игр, по возрасту); 2) видеоуроки и видеокурсы, презентации по предметам, по классам; 3) дистанционные бесплатные онлайн курсы (с сертификатами), университеты мира и др.

Ниже показаны отдельные результаты исследованного автором потенциала культурно-образовательного сегмента глобальной сети Интернет в особых экстралингвистических условиях:

1. В социальной сети facebook.com дискурсы в ленте новостей, обсуждения в группах, ссылки на другие Интернет-ресурсы. Так, в Public группе «Питер - неповторимый город России» опубликована информация о начале трансляции бесплатных онлайн спектаклей Александринского театра Петербурга: спектакль «Маузер» режиссера Теодороса Терзопулоса и в таком же формате - премьеры спектакля «Нана» Андрия Жолдака. Интересны география и социальный статус участников обсуждения: 14 стран, 29 городов, преимущественно люди с высшим образованием (педагогическим, психологическим, инженерным, медицинским). В почтовые сервисы (mail.ru, gmail.com, yandex.ru и др.) поступают предложения о прохождении новых курсов повышения квалификации и профессиональной переподготовки,

⁶ Источник: Поисковая страница браузера Google 2020. <https://www.google.com> (дата обращения 24.09.2020).

вебинаров, тестов, о получении дипломов и сертификатов с любого дня в любое время. Например: ресурс ЗНАНИО педагогам, ЭБС Znanium.ru и др.

2. Интернет-ресурсы видеохостинга <https://www.youtube.com> и не только в категории «Образование».

Учебные ресурсы, предлагаемые в открытом доступе в сети Интернет, можно условно классифицировать следующим образом:

- *обучающие в помощь родителям и учителям:* «Где учиться детям во время карантина: 28 онлайн-курсов для школьников», онлайн журнал MC.today – генератор прописей, логика для первоклассников: childdevelop.com.ua, упражнения по чтению, азбука Брайля: gcompris.net⁷;
- *для дошкольного и младшего школьного возраста:* «Как быстро научить ребенка пересказывать текст» медиа - ресурса <https://zen.yandex.ru>;
- *с элементами игрового характера:* коллективные игры, по возрастным категориям школьного образования (г. Одесса, по предметам 1-12 классов);
- *для обучения русскому и иностранным языкам:* «10 мультсериалов, которые помогут дошкольникам выучить английский язык» - современный медиа-портал mel.fm о российском и мировом образовании и воспитании. Например: загрузка сразу с портала mel.fm «50 minutes Kids cartoon Dialogues»/«Диалоги на английском для детей»;
- *игровые ресурсы:* видеопособие из Китая «Как не сойти с ума с детьми дома» включает рисование, игры, приложения, упражнения, поделки;
- *для студентов и старших школьников:* лекции преподавателей ВШЭ по истории, литературе, психологии и др., выложенные в свободный доступ⁸,

⁷ Источник: on-line журнал MC.today 2020. <https://mc.today> (дата обращения 24.09.2020).

⁸ ПОДОСОКОРСКИЙ, Н.Н. Лекции преподавателей ВШЭ по истории, литературе, психологии и др., 2020.

Интернет-ресурсы для учебы во время карантина (10-минутный ролик, 105 048 просмотров, 14 марта 2020 г. <https://www.youtube.com>⁹) и др.

Следует обратить внимание на уникальные явления в социокультурном сегменте Интернет-пространства, появившиеся как реакция на неординарную ситуацию всеобщего карантина.

Новые виды занятости и досуга: «Виртуальные вакансии», «виртуальное волонтерство» (в помощь пожилым людям в период пандемии), «онлайн культурный карантин».

Развивающие ресурсы на стыке учебных дисциплин. Как пример, возможность обучаться в рамках комплексного модуля «Математика + Информатика + Литература». В курсе «10 математических подсказок, которые научат вас считать очень быстро», предлагается запомнить первые 8 цифр числа Пи, выучив рифмовку: «Чтобы нам не ошибаться, надо правильно прочесть: три, четырнадцать, пятнадцать, Девяносто два и шесть».

Включенное подвижничество – добровольная помощь специалистов высшего образования. Например, Технический университет Молдовы открыл онлайн курсы по математике на русском языке. Это примечательное событие в системе среднего образования. При том, что объявление о проведении бесплатных онлайн-курсов для выпускных классов по подготовке к экзамену на степень бакалавра кажутся уже обычными, но и здесь тоже новшество. Используется не страница официального сайта университета, а страница университета в социальной сети Facebook.com, где fb выступает, как альтернативный ресурс + формат онлайн + возможность просмотреть в

записи, то есть калька, ставших традиционными обучающих вебинаров.

Увеличение в условиях карантина количества платформ и возможностей, предоставляющих услуги дистанционного обучения онлайн. Показательным примером тому может служить платформа Учи.ру. В анонсе к проведенным в марте – мае 2020 года вебинарам указывается первопричина предоставления современных онлайн-инструментов для удобной работы педагога в очном или удалённом формате с классом и отдельными учениками: «... Школьное образование в связи с известными мировыми событиями сейчас переживает непростые времена – многие школы закрываются на карантин, но, несмотря на это, учителю и ученикам необходимо выполнять требования учебной программы».¹⁰

Выводы:

1. IT технологии и проблемы, связанные с ними, касаются всех областей их применения.
2. В образовательной среде в условиях цифровизации знаний, учебный процесс не требует повышенной надежности и стабильности работы как аппаратного, так и программного обеспечения, однако и он постоянно нуждается в совершенствовании подходов к настройке и введению компьютерных сетей в организациях с повышенными требованиями к безопасности и надежности.
3. Внедрение современных «продвинутых» технологий позволит подготовить будущих специалистов к серьезной работе в ведущих сферах Республики Молдова, где слишком многое зависит от надежности работы системы в целом.

<https://philologist.livejournal.com> (дата обращения 24.09.2020).

⁹ Сайт видеохостинга YouTube 2020. <https://www.youtube.com> (дата обращения 20.03.2020).

---

¹⁰ ГАВРИЛЕНКО С. В. *Применение технологий образовательной платформы Учи.ру в рамках дистанционного обучения*, 2020. <https://pruffme.com/landing/u151497/tmp1584460870> (дата обращения 15.03.2020).

Таким образом, использование современных ИТ, возможностей Интернет ресурсов в учебном процессе (как онлайн, так и офлайн) можно рассматривать как часть новой, формирующейся информационно-коммуникативной образовательной среды. В перспективе (при должном техническом и финансовом обеспечении) Интернет может стать основным образовательным ресурсом для системы довузовского и высшего образования в Республике Молдова, подобно тому, как это произошло в странах Западной Европы, США и др.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. *Вся статистика интернета на 2020 год — цифры и тренды в мире и в России.* <https://www.webcanape.ru/business/internet-2020-globalnaya-statistika-i-trendy/> (дата обращения 07.10.2020).
2. *Интернет в Молдове - Internet in Moldova.* https://ru.qaz.wiki/wiki/Internet_in_Moldova (дата обращения: 05.10.2020).
3. *Интернет-пользователи в Молдавии.* Образовательный проект Countries.World &ndash. https://ru.countries.world/Молдавия/Интернетпользователи-701_103.html (дата обращения: 05.10.2020).
4. *Число пользователей мобильного интернета в Молдове растет.* <https://noi.md/ru/obshhestvo/chislo-polizovatelej-mobilinogo-interneta-v-moldove-rastet> (дата обращения: 07.10.2020).
5. *Поисковая система Google.* <https://www.google.com> (дата обращения: 24.09.2020).
6. *Поисковая система и интернет – портал Yandex.* <https://www.yandex.ru>. (дата обращения: 21.09.2020).
7. *Украинский on-line журнал MC.today. Media for creators."* <https://mc.today>. (дата" обращения: 25.09.2020).
8. ПОДОСОКОРСКИЙ, Н. Н. *Лекции преподавателей ВШЭ по истории, литературе, психологии и др.* <https://philologist.livejournal.com>. (дата обращения: 21.03.2020).
9. *Сайт видеохостинга YouTube.* <https://www.youtube.com> (дата обращения: 20.03.2020).
10. *Пока все дома: 20 новых российских сериалов смотреть онлайн бесплатно.* Информация с официального сайта интернет ресурса про кино и сериалы. <https://www.kinoteatr.ru/kino/art/serial/5616/> (дата обращения: 14.03.2020).
11. ГАВРИЛЕНКО, С. В. *Применение технологий образовательной платформы.* Учи.ру в рамках дистанционного обучения. <https://pruffme.com/landing/u151497/tmp1584460870> (дата обращения: 15.03.2020).
12. *Библиотека электронных книг Компания ЛитРес.* https://www.litres.ru/?msg_type=1&utm_campaign=eml_2294267&utm_medium=email_&utm_source=link_0001&utm_nooverride=1&from=email&pin=213742336&ticket=7125100310 (дата обращения: 17.03.2020).
13. *Официальный канал сайта КиноТеатр.Ру.* <https://www.kinoteatr.ru/teatr/news/y2020/3-19/20724/> (дата обращения: 19.03.2020).

22.10.2020

SECURITATE INTERNAȚIONALĂ

INTEGRAREA SISTEMULUI DE COORDONARE A SECURITĂȚII FRONTALIERE A REPUBLICII MOLDOVA ÎN SISTEMUL EUROPEAN DE SUPRAVEGHERE A FRONTIERELOR (EUROSUR)

Anatoli BUZEV

Republica Moldova, Chișinău,
Ministerul Afacerilor Interne, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră
șef adjunct direcție, comisar principal
doctorand, Academia Militară a Forțelor Armate ”Alexandru cel Bun”
e-mail: anatolbuzev@mail.ru

Svetlana CEBOTARI

Republica Moldova, Chișinău,
Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și
Administrative, Departamentul Relații Internaționale
doctor habilitat, conferențiar universitar
e-mail: svetlana.cebotari@mail.ru

Apropierea imediată a Republicii Moldova de Uniunea Europeană a făcut necesară reconfigurarea politicilor de securitate relevante, în conformitate cu cele ale UE. Fiind unul dintre statele participante la Politica Europeană de Vecinătate (PEV), Republica Moldova depune eforturi substanțiale pentru a securiza granițele estice ale Uniunii și a deschide noi perspective de dezvoltare a relațiilor cu UE.

Acest articol își propune să cerceteze principalele acțiuni întreprinse de Republica Moldova pentru implementarea Sistemului European de Supraveghere a Frontierelor (EUROSUR), care prevede stabilirea sistemelor de control și supraveghere a frontierei de stat, instrumentelor ce facilitează schimbul de informații, cooperarea cu statele terțe și reanimarea infrastructurii la frontiera de stat. Un rol important în acest domeniu a fost aprobarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru perioada 2017–2019, unde au fost conturate obiectivele strategice și prioritățile relațiilor dintre UE și Republica Moldova. Acest document contribuie la soluționarea problemelor ce țin de asigurarea securității naționale și regionale, combaterea criminalității transfrontaliere, migrației ilegale și a traficului de ființe umane.

Cuvinte-cheie: EUROSUR, FRONTEX, supraveghere a frontierei, criminalitate transfrontalieră, migrație ilegală, UE.

INTEGRATION OF THE BORDER SECURITY COORDINATION SYSTEM OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE EUROPEAN BORDER SURVEILLANCE SYSTEM (EUROSUR)

The immediate rapprochement of the Republic of Moldova to the European Union created the need to reconfigure the relevant security policies, in accordance with those of the EU. As one of the states participating in the European neighborhood policy (ENP), the Republic of Moldova is putting a lot of effort in securing the EU eastern border and opening new perspectives in developing the relations with the EU.

This article attempts to research the main actions taken by the Republic of Moldova to ensure the implementation of the European Border Surveillance System (EUROSUR), that establishes a state border control and surveillance systems, the instruments that facilitate the exchange of information, cooperation with the third countries and the revival of the border infrastructure. An important role in this field was the approval of the national action plan on the implementation of the Association Agreement between the Republic of Moldova and the European Union for 2017-2019, containing the strategic objectives and priorities of the relations between EU and the Republic of Moldova. This document contributes to the solving of the problems related to ensuring the national and regional security, combating the cross-border crime, illegal migration and trafficking in human beings.

Key words: EUROSUR, FRONTEX, border surveillance, cross-border crime, illegal migration, EU.

ИНТЕГРИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ КООРДИНИРОВАНИЯ ПОГРАНИЧНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА С ЕВРОПЕЙСКОЙ СИСТЕМОЙ НАДЗОРА ГРАНИЦ (EUROSUR)

Неуклонное сближение Республики Молдова с Европейским Союзом обусловило необходимость изменения, соответственно, политики безопасности согласно политики ЕС. Как одно из государств, участвующих в Европейской политике соседства (ЕПС), Республика Молдова прилагает значительные усилия для обеспечения безопасности восточных границ Евросоюза и открытия новых перспектив для развития отношений с ЕС.

Статья направлена на изучение основных действий, предпринятых Республикой Молдова, для внедрения Европейской системы наблюдения за границами (EUROSUR), устанавливающей системы контроля и наблюдения за государственной границей, инструменты, способствующие обмену информацией, сотрудничеству с третьими странами и возрождению пограничной инфраструктуры. Важную роль в данной области сыграло утверждение Национального плана действий по реализации Соглашения об ассоциации между Молдовой и Европейским Союзом на период 2017–2019 г., в котором определены стратегические цели и приоритеты отношений между ЕС и Республикой Молдова. Этот документ способствует решению вопросов, связанных с обеспечением национальной и региональной безопасности, борьбой с трансграничной преступностью, нелегальной миграцией и торговлей людьми.

Ключевые слова: EUROSUR, FRONTEX, пограничный контроль, трансграничная преступность, нелегальная миграция, ЕС.

L'INTÉGRATION DU SYSTÈME DE COORDINATION DE LA SÉCURITÉ FRONTALIÈRE DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA AU SYSTÈME EUROPÉEN DE SURVEILLANCE FRONTALIÈRE (EUROSUR)

Le rapprochement immédiat de la République de Moldavie avec l'Union Européenne a rendu nécessaire la reconfiguration des politiques de sécurité pertinentes, conformément à celles de l'UE. En tant que l'un des États participant à la politique européenne de voisinage (PEV), la République de Moldavie déploie des efforts substantiels pour sécuriser les frontières orientales de l'Union et ouvrir de nouvelles perspectives de développement des relations avec l'UE.

Cet article vise à examiner les principales actions entreprises par la République de Moldavie pour la mise en œuvre du système européen de surveillance des frontières (EUROSUR), qui prévoit la mise en place de systèmes nationaux de contrôle et de

surveillance des frontières, des outils pour faciliter l'échange d'informations, la coopération avec les pays tiers et la réanimation de l'infrastructure à la frontière de l'État. Un rôle important dans ce domaine a été l'approbation du plan d'action national pour la mise en œuvre de l'accord d'association Moldavie - Union européenne pour la période 2017-2019, qui définit les objectifs stratégiques et les priorités des relations entre l'UE et la République de Moldavie. Ce document contribue à résoudre les problèmes liés à la garantie de la sécurité nationale et régionale, à la lutte contre la criminalité transfrontalière, la migration illégale et la traite des êtres humains.

Mots clés: EUROSUR, FRONTEX, surveillance des frontières, criminalité transfrontalière, migration illégale, UE.

Politica Europeană de Vecinătate a fost abordată, pentru prima dată, în Comunicarea Comisiei Europene asupra Europei extinse (martie 2003), care a trasat principiile acestei politici și a pus accentul pe atenția acordată de Uniunea Europeană (UE) relațiilor cu vecinii săi¹. Realizarea Politicii Externe de Vecinătate a determinat semnarea la 22 februarie 2005, la Bruxelles, a Planului Individual de Acțiuni (PA) Republica Moldova – Uniunea Europeană. Complexitatea PA Uniunea Europeană – Republica Moldova conține prevederi cu privire la oportunitatea intensificării relațiilor politice, economice, culturale și de securitate cu Uniunea Europeană, reglementării conflictului din raioanele de est și securizării frontierei Republicii Moldova². Este imperios de menționat că europenizarea legislației statelor postsovietice, prin implementarea acquis-ului comunitar este în sine o procedură necesară statelor care aspiră la integrarea în Uniunea Europeană sau sunt în căutarea unor modele noi de dezvoltare³. Astfel, Marius Lazurcă, în

calitate de ambasador al României în Republica Moldova, afirmă că sprijinirea multilaterală a itinerarului european al Republicii Moldova de România se realizează sub următoarele forme: cooperare interministerială, formalizată prin acorduri bilaterale, proiecte europene conduse, inclusiv de România, transfer nemijlocit de legislație, expertiză și bune practici, detașarea unor specialiști români și primirea unor funcționari guvernamentali⁴.

Victor Juc subliniază că, prin intermediul PA Uniunea Europeană – Republica Moldova, părțile au convenit să dezvolte dialogul și cooperarea în domeniul politicii externe și de securitate, ameliorării climatului investițional, eficientizării managementului frontierei pe toate sectoarele hotarului Republicii Moldova, inclusiv pe cel transnistrean, iar Uniunea Europeană s-a angajat să-și sporească participarea în procesul de identificare a soluțiilor pe marginea conflictului din raioanele de est, respectând și recunoscând suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova în cadrul frontierelor recunoscute internaționale⁵.

¹ POPESCU, C. *Politica europeană de vecinătate – o nouă formă de parteneriat și cooperare*, p.66 <http://steconomiceuoradea.ro/anale/volume/2006/ecomomie-si-administrarea-afacerilor/1.pdf> (accesat 12.08.2020).

² LAUR, L. *Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova: priorități și probleme de realizare*. În: *Procese integraționiste europene: opțiuni, costuri, riscuri, avantaje*. Materialele Conferinței științifice internaționale (5-6 mai 2006). Chișinău, CEP USM, 2006, p.128-134.

³ LEAHU, O., CEBOTARI, S. *Rolul și perspectivele Parteneriatului Estic în sporirea capacității de integrare europeană a Republicii Moldova*. În: *Studia Universitatis, Revistă*

Științifică a Universității de Stat din Moldova, 2012, nr.8 (58), p.190.

⁴ LAZURCĂ, M. G. *Ambasadorul României la Chișinău, 19 noiembrie 2012*. În: *Pulsul geostrategic*, 2012, Noiembrie, p.52-54. <http://www.romania.mfa.md/img/docs/numar-special-rm-ro.pdf> (accesat 12.08.2020).

⁵ JUC, V. *Repere teoretico-metodologice de cercetare a relațiilor internaționale postrăzboi rece*. În: *Relațiile internaționale – domeniu specific*

Sistemul European de Supraveghere a Frontierelor (EUROSUR)

În comunicarea Comisiei Europene din data de 30 noiembrie 2006 privind consolidarea gestionării frontierelor maritime meridionale ale UE⁶, s-a propus crearea unei rețele permanente de patrulare de coastă pentru frontierele maritime meridionale externe și crearea unui sistem european de supraveghere a frontierelor. Acesta ar trebui privit în contextul modelului Schengen de control de acces, structurat pe patru nivele, care include cooperarea cu țări terțe și care contribuie la îmbunătățirea coordonării politicilor de control la frontieră ale UE cu alte politici, cum ar fi cercetare și dezvoltare, pescuit și transport.

La etapa incipientă, Sistemului european de supraveghere a frontierelor i se atribuie un rol esențial în formarea „imaginii situaționale” a frontierelor externe ale UE și a „zonei de frontieră”, aceste informații fiind colectate dintr-o varietate de surse, inclusiv sateliți, senzori, drone, nave, vehicule și alte mijloace operate atât de autoritățile naționale, cât și de Frontex.

Propunerea Comisiei Europene din 12 decembrie 2011 privind aprobarea Parlamentului European și Consiliului Uniunii Europene, cât și a Regulamentului privind Sistemul european de supraveghere a frontierelor (EUROSUR)⁷ avea ca scop consolidarea schimbului de informații și a cooperării operative dintre autoritățile naționale ale statelor membre, precum și cu Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii

---

de activitate. Contribuția instituțiilor de profil. Chișinău, IRIM, 2013, p. 9-21.

⁶ COM (2006) 733 <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:M:2006:0733:FIN:EN:PDF> (accesat 12.08.2020).

⁷COM(2011)873, https://www.google.com/search?q=COM_2011_873_RO_ACTE_f&oq=COM_2011_873_RO_ACTE_f&aqs=chrome..69i57j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8 (accesat 21.07.2020).

Europene, înființată la 26 octombrie 2004 (Frontex)⁸.

Conform Frontex, în anul 2011, peste 141 000 de persoane au trecut ilegal frontierele Uniunii Europene, ceea ce constituie o creștere bruscă față de anul 2010, 104 000 persoane (+35%)⁹. Pentru anul 2012, numărul cazurilor de trecere ilegală a frontierei, de-a lungul frontierelor externe ale Uniunii Europene, a scăzut foarte mult, până la aproximativ 72 500 de cazuri detectate, adică jumătate din numărul raportat în 2011¹⁰.

Astfel, după un sir de discuții și testări, la 22 octombrie 2013, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene aprobă Regulamentul privind Sistemul european de supraveghere a frontierelor (EUROSUR)¹¹. EUROSUR a fost formal stabilit prin legislația aprobată în 2013, deși sistemul a fost dezvoltat și utilizat cu mult înainte să fie supus unui cadru legal.

EUROSUR oferă autorităților de frontieră ale statelor membre și agenției Frontex, infrastructura și instrumentele necesare pentru îmbunătățirea conștientizării situației acestora și a capacității de reacție în cadrul operațiunilor de detectare și prevenire a migrației ilegale, a înfracționalității transfrontaliere, precum și în cadrul protejării și salvării vieților migranților la frontierele externe ale statelor membre ale Uniunii. EUROSUR permite statelor membre să reacționeze rapid nu numai în cazul unor evenimente de

---

⁸ (CE) nr. 2007/2004, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/04f301a5-66eb-4b67-896d-393980b52043/language-ro> (accesat 25.08.2020).

⁹ FRONTEX, raport anual de activitate 2011 https://frontex.europa.eu/assets/Key_Documents/Annual_report/2011/General_Report_RO.pdf (accesat 21.07.2020).

¹⁰ FRONTEX, raport anual de activitate 2012 https://frontex.europa.eu/assets/Key_Documents/Annual_report/2012/General_Report_RO.pdf (accesat 23.07.2020).

¹¹ (UE) nr. 1052/2013 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1052&from=ro> (accesat 21.07.2020).

frontieră izolate, dar și în cazul unor situații de criză, care periclitează securitatea la frontierele externe. În acest scop, frontierele externe terestre și maritime au fost împărțite în „secțiuni de frontieră” și, în funcție de evenimentele ce au avut loc, fiecareia dintre acestea fiindu-i atribuit un „nivel de impact” scăzut, mediu sau ridicat. Această abordare permite identificarea punctelor critice la frontierele externe, determinând o gestiune mai bună a resurselor utilizate și o reacție standardizată la nivel național. La nivel european, EUROSUR are ca structură centre naționale de coordonare pentru supravegherea frontierelor, tablouri situaționale, rețeaua de comunicare, tabloul informațiilor privind zona prefrontalieră, instrumente integrate de supraveghere.

De la începutul crizei migrației, în 2015, au fost adoptate mai multe inițiative importante, fiind propuse o serie de măsuri pentru consolidarea controlului la frontierele externe și restabilirea funcționării normale a spațiului Schengen. O propunere de consolidare semnificativă a mandatului Agenției Europene pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe a fost prezentată în decembrie 2015 și negociată rapid în 2016. Regulamentul care a rezultat, și anume Regulamentul (UE) 2016/1624 al Parlamentului European și al Consiliului, a intrat în vigoare la 6 octombrie 2016. Cu toate acestea, cadrul legislativ al UE în domeniul controlului frontierelor externe, al returnării, al combaterii criminalității transfrontaliere și al azilului trebuie îmbunătățit în continuare.

În acest scop și pentru a susține în continuare eforturile operative actuale și preconizate în viitor, legislatorii europeni au adoptat noul Regulament al Poliției de Frontieră și Gardă de Coastă la nivel european¹². Astfel, prin adoptarea noului Regulament, EUROSUR se instituie în

calitate de cadru integrat pentru schimbul de informații și pentru cooperarea operațională în cadrul Poliției de Frontieră și Gărzii de Coastă la nivel european, în vederea îmbunătățirii conștientizării situației și a sporirii capacității de reacție în scopul gestionării frontierelor Uniunii Europene, inclusiv al detectării, prevenirii și combaterii migrației ilegale și a criminalității transfrontaliere, în vederea contribuției la asigurarea protecției migrantilor și la salvarea acestora.

Cadrul EUROSUR constă din următoarele componente:

- a) centre naționale de coordonare;
- b) tablouri situaționale naționale;
- c) un tablou situațional european;
- d) tablouri situaționale specifice;
- e) serviciile de fuziune EUROSUR;
- f) planificarea integrată.

Totodată, în scopul fortificării eforturilor comune la nivel european, s-a oferit Poliției de Frontieră și Gărzii de Coastă un corp permanent de angajați. Corpul permanent va ajunge, treptat, la o capacitate de 10 000 de membri, personal operativ cu competențe executive, pentru a sprijini, în mod eficace, statele membre pe teren în eforturile lor de a proteja frontierele externe, de a combate criminalitatea transfrontalieră și de a accelera, în mod semnificativ, returnarea efectivă și sigură a migrantilor aflați în situație neregulară. O astfel de capacitate, de 10 000 de membri ai personalului operativ, reprezintă capacitatea maximă disponibilă care este necesară pentru a aborda, în mod eficace, nevoile operative pentru operațiuni existente și viitoare din Uniune și din țările terțe privind frontierele și returnările, inclusiv o capacitate de reacție rapidă pentru a face față crizelor.

Sistemul național de coordonare a securității frontaliere în contextul EUROSUR

La nivelul Republicii Moldova, conceptul EUROSUR a prins contur în anul 2008 și se regăsește în Strategia pentru Management Integrat al Frontierei 2011-2013. Controlul și supravegherea

¹² (UE) nr.2019/1896 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1896&from=EN> (accesat 16.08.2020).

frontierei de stat sunt elementele primordiale în combaterea migrației ilegale și a traficului de persoane, precum și în prevenirea oricărei amenințări la adresa securității interne, a ordinii publice, a sănătății publice și a relațiilor internaționale, fiind o activitate multidisciplinară de aplicare a legii, care suscită interesul comun al tuturor autorităților. Controlul și supravegherea frontierei de stat urmează a fi efectuate în conformitate cu prevederile legislației naționale, armonizate cu Codul frontierei Schengen, precum și se va iniția procesul de implementare a principiilor conceptului EUROSUR¹³.

Primii pași în această direcție au demarat prin adoptarea unui șir de acte legislative și normative în acest sens, precum Legea nr. 215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova, ajustată acquis-ului UE; Hotărârea Guvernului nr. 492 din 7 iulie 2011 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedurile de returnare, expulzare și readmisie a străinilor de pe teritoriul Republicii Moldova”; Hotărârea Guvernului nr. 752 din 20 septembrie 2013 „Pentru aprobarea Regulamentului privind echipele mobile ale Poliției de Frontieră” și completarea Hotărârii Guvernului nr. 357 din 13 mai 2009; Ordinul directorului general al Serviciului Grăniceri cu privire la aprobarea Manualului practic de control și supraveghere a frontierei de stat (similar Catalogului Schengen al UE).

La 7 iulie 2015, prin Hotărârea Guvernului nr. 429, a fost aprobat **Regulamentul cu privire la Sistemul de coordonare a securității frontaliere**, ceea ce reprezintă o transpunere parțială a Regulamentului (UE) nr.1052/2013 din 22 octombrie 2013 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a Sistemului

European de supraveghere a frontierelor (EUROSUR). Regulamentul cu privire la Sistemul de coordonare a securității frontaliere stabilește structura și mecanismele de coordonare a securității frontaliere, precum și cadrul aferent acestuia de cooperare interinstituțională, națională și internațională. Ca parte componentă a Sistemului de coordonare a securității frontaliere fac parte și autoritățile naționale din sistemul de management integrat al frontierei de stat, care cooperează cu Poliția de Frontieră conform actelor normative naționale și acordurilor interinstituționale în vigoare, autoritățile statelor vecine, organizațiile și misiunile internaționale care cooperează cu Poliția de Frontieră în baza acordurilor interstatale sau internaționale¹⁴.

Autoritățile partenere participă la Sistemul de coordonare a securității frontaliere prin:

- centrul operațional de coordonare;
- centrele regionale și locale ale Poliției de Frontieră;
- centrele proprii de coordonare operațională (similare) și/sau alte structuri ale autorităților partenere ori persoane desemnate de către acestea;
- componentele interinstituționale constituite pentru îndeplinirea de sarcini specifice.

Centrul operațional de coordonare funcționează în regim de douăzeci și patru de ore, șapte zile pe săptămână și coordonează activitatea centrelor de coordonare regionale și locale ale Poliției de Frontieră. Centrul operațional de coordonare monitorizează, planifică și coordonează misiunile, acțiunile și operațiunile de frontieră din competența Poliției de Frontieră, coordonează activitățile Poliției de Frontieră în cadrul sprijinului operațional reciproc cu autori-

¹³ Hotărârea Guvernului nr. 1212 din 27.12.2010 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat pentru anii 2011-2013, În: Monitorul Oficial din 21.01.2011, nr. 16-17, art. 07, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=11758&lang=ro (accesat 21.07.2020).

¹⁴ Hotărârea Guvernului nr.429 din 07.07.2015 cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la Sistemul de coordonare a securității frontaliere, publicat în Monitorul Oficial din 17.07.2015, nr. 185-189, art. 485, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=78406&lang=ro (accesat 05.08.2020).

tățile partenere, coordonează activitățile de cooperare cu autoritățile partenere, coordonează activitatea autorităților din Sistemul de coordonare a securității frontaliere în cazul activităților comune pentru îndeplinirea cărora responsabilitatea revine Poliției de Frontieră, asigură punctul de contact cu autoritățile partenere, cu alte instituții naționale și internaționale.

Ca măsuri operaționale de coordonare a securității frontaliere sunt incluse:

- tablourile situaționale, rețelele de comunicații și sistemele informatice aferente;
- coordonarea operațională a acțiunilor și operațiunilor curente, anticiparea măsurilor proactive și stabilirea celor de răspuns;
- cooperarea între autoritățile partenere.

Tablourile situaționale sunt instrumentele utilizate în procesul de coordonare a securității frontaliere. Acestea asigură platforma integrată pentru îndeplinirea atribuțiilor Centrului operațional de coordonare și pentru participarea la Sistemul de coordonare a securității frontaliere a autorităților partenere, prin organizarea și desfășurarea procesului de culegere, evaluare, comparare, analiză, interpretare, utilizare și schimb al informațiilor.

Centrul operațional de coordonare realizează, pe baza datelor și informațiilor provenite de la Poliția de Frontieră, de la autoritățile partenere și din alte surse, următoarele tablouri situaționale: tabloul situațional național, regional, local și tabloul comun al informațiilor privind zona prefrontalieră.

Structurat, tabloul situațional este compus din 3 straturi:

- 1) *stratul evenimentelor* (activități cu tentă a criminalității transfrontaliere, contravențiile înregistrate în zona de frontieră, catastrofe, accidente, provocări la frontieră);
- 2) *stratul operațional* (forțele și mijloacele avute la dispoziție, rezervele, locația și zona de acțiune, forțele și mijloacele cooperante, condițiile de teren, timp, anotimp și meteorologice la frontiera de stat);

3) *stratul analitic* (date și informații privind evoluția situației și indicatorii-cheie relevanți, produse analitice, rapoarte de monitorizare, note de informare, informații operative, date geografice, hărți).

Stratul evenimentelor din tabloul situațional este divizat în niveluri de impact, clasificate gradual, în impact „redus”, „mediu” și „ridicat”.

Centrul operațional de coordonare transmite clasificarea evenimentelor la centrele locale și regionale de coordonare ale Poliției de Frontieră și autorităților partenere, potrivit procedurilor standard de operare aplicabile. Informațiile ce alcătuiesc tabloul situațional sunt acumulate, actualizate și furnizate, în timp real, beneficiarilor din cadrul Poliției de Frontieră și autorităților partenere. Informațiile includ date și informații, analize oportune, relevante, eficiente și exacte referitoare la aria de interes.

Rețelele de comunicații și sistemele informatice asigură compatibilitatea, interoperabilitatea și integrarea, potrivit necesităților operaționale, a rețelelor de comunicații și sistemelor informatice relevante. Acestea susțin capacitatea de acțiune proactivă și de reacție în cadrul Sistemului de coordonare a securității frontaliere, asigură caracterul operațional al tablourilor situaționale și desfășurarea activităților specifice, asigură cooperarea și efectuarea schimbului de informații în timp real, desfășurarea conferințelor video și ale altor activități, ce necesită comunicarea multiplă și simultană, colectarea, stocarea și actualizarea informațiilor.

Coordonarea operațională a acțiunilor și operațiunilor este desfășurată de către Centrul operațional de coordonare și pune de acord operațional acțiunile și operațiunile curente ale subdiviziunilor Poliției de Frontieră și ale componentelor autorităților partenere care cooperează cu aceasta. Pentru coordonarea în cadrul Poliției de Frontieră, Centrul utilizează tablourile situaționale și aplică

procedurile standard de operare interne. În situația acțiunilor și operațiunilor desfășurate în cooperare, Poliția de Frontieră și autoritățile partenere utilizează procedurile standard de operare comune elaborate.

Astfel, prin prisma EUROSUR, în comun cu agenția Frontex, la nivel național și regional, au fost desfășurate multiple operațiuni de control și supraveghere a frontierelor terestre, maritime și aeriene.

De la începutul anului 2014 până în prezent, sunt desfășurate operațiuni comune „Triton”, „Poseidon Rapid Intervention”, „Koštana” „Horizont” „Puncte focale” și „Puncte de coordonare” prin implicarea forțelor și mijloacelor autorităților de frontieră ale statelor membre ale UE și terțelor părți, precum și nave maritime de patrulare, autospeciale de patrulare, autoturisme de serviciu, autospeciale cu termoviziune, echipaje canine, dispozitive de vedere pe timp de noapte și termovizoare. Din punct de vedere geografic, polițiștii de frontieră au fost prezenți, în special, pe zonele clasificate cu impact „ridicat”, la frontiera de est și sud-est a UE, dar și în cadrul punctelor de coordonare instituite pe teritoriul Republicii Moldova.

Cooperarea între autoritățile partenere se efectuează prin intermediul Centrului operațional de coordonare, care face interconexiunea cu autoritățile naționale, cu structurile specializate ale altor state, inclusiv din UE, cu instituții, organizații și misiuni internaționale ce dețin competențe în domeniul combaterii criminalității transfrontaliere și migrației ilegale. Cooperarea se realizează în baza acordurilor bilaterale sau multilaterale încheiate între autoritățile partenere, prin aplicarea procedurilor standard de operare interinstituționale elaborate în acest scop. Domeniile prioritare, în cooperarea cu autoritățile partenere, sunt axate pe activități de instruire, analiză de risc, expertiza documentelor, organizarea operațiunilor comune, calificarea angajaților. Totodată, în contextul Sistemului de coordonare a securității frontaliere, în

contact permanent se află dimensiunea dezvoltare, în special în ceea ce vizează echipamentele și dispozitivele de supraveghere, bazate pe detectarea și observarea la distanță, senzori de mișcare, termovizoare, drone și sistemele automatizate care pot fi relevante pentru sistemul de management integrat al frontierei.

Concluzii

Sistemul de coordonare a securității frontaliere ca concept și mecanism a fost constituit, însă operaționalizarea definitivă și completă este departe de a fi finalizată. Capacitatea de management operațional, de intervenție, management al crizelor și incidentelor este încă limitată în absența structurilor și unităților specializate, dotării insuficiente și problemelor de compatibilitate și interoperabilitate a echipamentelor.

Studiile de fezabilitate privind dezvoltarea infrastructurii de supraveghere și control al frontierei și analizele de necesități privind dezvoltarea componentei de mobilitate operațională și a mecanismului de coordonare a securității frontaliere, efectuate cu suportul Uniunii Europene, au indicat faptul că, în pofida progresului înregistrat, înzestrarea cu echipamente și mijloace tehnice speciale, în comparație cu lista din Catalogul Schengen, este insuficientă, cauzând un deficit de capacitate. Nu a fost încă atins nivelul optim de integrare operațională, iar cooperarea este deficitară din cauza experienței insuficiente, a lipsei de pregătire pentru desfășurarea de activități întrunitate, a incompatibilităților, interoperabilității și integrării reduse între sistemele de conducere, coordonare și informaționale. În același timp, nu există o concepție comună de analiză a informațiilor care să integreze toate autoritățile relevante ale managementului integrat al frontierei de stat, și nici instrumente analitice comune. Deși unele autorități relevante ale managementului integrat al frontierei de stat și-au creat propriile unități analitice, cooperarea între acestea este insuficientă.

Într-o asemenea situație și în conjunctura geopolitică în care se află Republica Moldova, pentru asigurarea securității frontaliere, eficientizarea și operaționalizarea Sistemului de coordonare a securității frontaliere, se cer măsuri concrete de îmbunătățire a capacităților de control al frontierei de stat și a activității operaționale specifice securității frontaliere, cum ar fi: consolidarea capacităților de monitorizare, prevenire și combatere a migrației ilegale și a criminalității transfrontaliere, prin dezvoltarea resurselor instituționale; realizarea compatibilității, interoperabilității și integrării infrastructurii frontierei de stat, a sistemelor informatice și bazelor de date ale autorităților partenere; perfecționarea mecanismelor de cooperare interinstituțională și internațională.

Luată în totalitate și puse în aplicare toate aceste opțiuni, în perioada următoare, vor fi posibile doar după estimarea costurilor și identificarea surselor de finanțare atât la nivel național, cât și a proiectelor de investiții din exterior.

La rândul său, operaționalizarea integrală a Sistemului de coordonare a securității frontaliere va oferi următoarele avantaje: îmbunătățirea calității datelor, a fluxului și vitezei raportării datelor referitoare la controlul și supravegherea frontierei; îmbunătățirea cooperării prin schimbul de date la nivel național, regional și cu statele membre EUROSUR; îmbunătățirea conștientizării situaționale la Centrul Național de Coordonare, la centrele regionale de coordonare și la nivel local; îmbunătățirea planificării și coordonării operaționale între Centrul Național de Coordonare și autoritățile partenere; îmbunătățirea capacităților de reacție ale autorităților naționale cu atribuții în gestionarea frontierei și a situațiilor de criză.

BIBLIOGRAFIE

1. Hotărârea Guvernului nr. 1212 din 27.12.2010 *cu privire la aprobarea Strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat pentru anii 2011-2013*. În: Monitorul Oficial din 21.01.2011, nr. 16-17, art. 07, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=11758&lang=ro (accesat 21.07.2020).
2. Hotărârea Guvernului nr. 429 din 07.07.2015 *cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la Sistemul de coordonare a securității frontaliere*. În: Monitorul Oficial din 17.07.2015, nr. 185-189, art. 485, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=78406&lang=ro (accesat 05.08.2020).
3. *COM (2006) 733*, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0733:FIN:EN:PDF> (accesat 12.08.2020).
4. *COM (2011)873*, https://www.google.com/search?q=COM_2011_873_RO_ACTE_f&aq=chrome..69i57.1197j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8 (accesat 21.07.2020).
5. *(CE) nr. 2007/2004*, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/04f301a5-66eb-4b67-896d-393980b52043/language-ro> (accesat 25.08.2020).
6. *(UE) nr. 1052/2013*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1052&from=ro> (accesat 21.07.2020).
7. *(UE) nr.2019/1896*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1896&from=EN> (accesat 16.08.2020).
8. JUC, V. *Repere teoretico-metodologice de cercetare a relațiilor internaționale postrăzboi rece*. În: Relațiile internaționale – domeniu specific de activitate. Contribuția instituțiilor de profil, Chișinău: IRIM, 2013, p. 9-21.

9. LAUR, L. *Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova: priorități și probleme de realizare*. În: *Procese integraționiste europene: opțiuni, costuri, riscuri, avantaje*. Materialele Conferinței științifice internaționale (5-6 mai 2006). Chișinău, CEP USM, 2006, p.128-134.
10. LEAHU, O., CEBOTARI, S. *Rolul și perspectivele Parteneriatului Estic în sporirea capacității de integrare europeană a Republicii Moldova*. În: *Studia Universitatis, Revistă Științifică a Universității de Stat din Moldova*, 2012, nr.8 (58), p.190.
11. POPESCU, C. *Politica europeană de vecinătate – o nouă formă de parteneriat și cooperare*, p.66.
<http://steconomiceuoradea.ro/anale/volume/2006/economie-si-administrarea-afacerilor/1.pdf> (accesat 12.08.2020).
12. LAZURCĂ, M. G. *Ambasadorul României la Chișinău, 19 noiembrie 2012. Interviu*. În: *Pulsul geostrategic*. Număr special Republica Moldova. 2012, Noiembrie, p.52-54.
<http://www.romania.mfa.md/img/docs/numar-special-rm-ro.pdf> (accesat 12.08.2020).
13. *FRONTEX, raport anual de activitate 2011*
https://frontex.europa.eu/assets/Key_Documents/Annual_report/2011/General_Report_RO.pdf (accesat 21.07.2020).
14. *FRONTEX, raport anual de activitate 2012*
https://frontex.europa.eu/assets/Key_Documents/Annual_report/2012/General_Report_RO.pdf (accesat 21.07.2020).

11.10.2020

**СТРАТЕГИЧЕСКОЕ ПАРТНЕРСТВО ИЗРАИЛЯ И США ПО
ПАЛЕСТИНСКОМУ ВОПРОСУ (1991-2020 ГОДЫ): ДИНАМИКА
ПРОЯВЛЕНИЙ И ПЕРСПЕКТИВЫ СОТРУДНИЧЕСТВА**

Валентин БЕНЮК

Кишинев, Республика Молдова
доктор хабилитат политических наук, доцент
эл. почта: beniu_v@yahoo.com

Саиед САИЕД

Израиль
Кишинев, Республика Молдова
Академия государственного управления при Президенте Республики Молдова
докторант
эл. почта: saied.saied@gmail.com

Израиль является единственным внеблоковым стратегическим партнером Соединенных Штатов Америки в Ближневосточном регионе. Стратегический союз США и Израиля существует несколько десятилетий, обеспечивая военное и политическое прикрытие государства Израиль в условиях непримиримого враждебного окружения. Естественно, научный интерес к данному феномену, к этапам его развития и механизмам взаимодействия очень велик. Во-первых, это вызвано тем фактом, что политическое и военно-стратегическое сотрудничество двух этих стран решающим образом влияет на ситуацию на всём Большом Ближнем Востоке. Соединенные Штаты, являясь за последние почти 8 десятилетий актором №1 не только в мировых делах, но и фактическим постоянным участником региональной ближневосточной подсистемы международных отношений, практически изначально рассматривались в Израиле в качестве главного гаранта существования государства в его военно-политическом противостоянии с соседями.

Ключевые слова: Израиль, США, Ближний Восток, региональная подсистема, стратегический партнер, международные отношения.

**PARTENERIATUL STRATEGIC AL ISRAELULUI ȘI SUA PE SUBIECTUL
PALESTINEI (1991-2020): DINAMICA MANIFESTĂRILOR ȘI
PERSPECTIVELE DE COOPERARE**

Israelul este singurul partener strategic nealinat al Statelor Unite ale Americii din Orientul Mijlociu. Alianța strategică dintre SUA și Israel există de câteva decenii și oferă acoperire militară și politică statului Israel într-un mediu ostil ireconciliabil. Bineînțeles, interesul științific pentru acest fenomen, etapele dezvoltării acestuia și mecanismele de interacțiune este foarte mare. În primul rând, acest lucru se datorează faptului că cooperarea politică și militară-strategică a acestor două țări afectează decisiv situația din întregul Orient Mijlociu. SUA, fiind actorul nr. 1 nu numai în afacerile mondiale din ultimele aproape 8 decenii, ci și un participant permanent de facto la subsistemul regional al Orientului Mijlociu al relațiilor internaționale, este considerat aproape de la început ca principalul garant al existenței statului în confruntarea sa militară și politică cu vecinii săi.

Cuvinte-cheie: Israel, SUA, Orientul Mijlociu, subsistem regional, partener strategic, relații internaționale.

ISRAEL AND THE USA STRATEGIC PARTNERSHIP ON PALESTINE (1991-2020): DYNAMICS OF THE EVENTS AND THE COOPERATION PERSPECTIVES

Israel is the only non-aligned strategic partner of the United States of America in the Middle East region. The strategic alliance between the United States and Israel has existed for several decades and provides military and political cover for the state of Israel in an irreconcilably hostile environment. Naturally, scientific interest in this phenomenon, in the stages of its development and the interaction mechanisms is very large. Firstly, this is due to the fact that the political and military-strategic cooperation of these two countries decisively affects the situation in the entire Middle East. The United States, being No. 1 actor not only in world affairs for nearly eight decades, but also a de facto permanent participant in the regional middle east subsystem of international relations, is initially considered as the main guarantor of Israel's existence in its military and political confrontation with its neighbors.

Keywords: *Israel, USA, Middle East, regional subsystem, strategic partner, international relations.*

LE PARTENARIAT STRATÉGIQUE ISRAËLIEN ET AMÉRICAIN POUR LA QUESTION PALESTINIENNE (1991-2020): LA DYNAMIQUE DES ÉVÉNEMENTS ET LES PERSPECTIVES DE COOPÉRATION

Israël est le seul partenaire stratégique non aligné des Etats-Unis d'Amérique dans la région du Moyen-Orient. L'alliance stratégique entre les Etats-Unis et Israël existe depuis plusieurs décennies et fournit une couverture militaire et politique à l'Etat d'Israël dans un environnement hostile irréconciliable. Naturellement, l'intérêt scientifique pour ce phénomène, les étapes de son développement et les mécanismes d'interaction est très grand. Premièrement, cela est dû au fait que la coopération politique et militaro-stratégique de ces deux pays affecte de manière décisive la situation dans tout le Grand Moyen-Orient. Les Etats-Unis, étant le premier acteur non seulement dans les affaires mondiales depuis près de 8 décennies, mais aussi un participant permanent de facto au sous-système régional des relations internationales au Moyen-Orient, sont presque dès les débuts considérés en Israël comme le principal garant de l'existence de l'état dans sa confrontation militaire et politique avec ses voisins.

Mots clés: *Israël, USA, Moyen-Orient, sous-système régional, partenaire stratégique, relations internationales.*

Американская поддержка серьезным образом повышает устойчивость израильского государства, его способность противостоять нескончаемым попыткам «сбросить его в море» и способствует укреплению его позиций как одного из региональных центров силы. Одновременно, многие стратегически важные для ближневосточной политики США решения принимаются в Вашингтоне с учетом интересов Израиля¹.

Помощник госсекретаря США по военно-политическим делам в администрации Б. Обамы, Э. Шапиро отозвался о политическом и военно-стратегическом союзе двух стран следующим образом: «В настоящее время, в условиях крайне лимитированного бюджета, некоторые задают вопрос, зачем американцы продолжают помогать Израилю?.. На это я отвечу прямо – мы поддерживаем Израиль не по причине многолетних, исторически сложившихся связей. Мы поддерживаем Израиль потому, что это соответствует нашим национальным

¹ BOSLEY, D. *The United States and Israel: A (Neo) Realist Relationship*. В: *In-Spire Journal of Law, Politics and Societies*. Vol. 3, nr.2, 2008, pp. 33-52, ISSN 1753-4453.

интересам»². Довольно серьезным является и экономическое сотрудничество двух стран. Так, только в 2015 году товарооборот США с Израилем составил 38 млрд долларов.

Американский дипломат и бывший посол в Израиле Сэмюэль В. Льюис считал, что американцы испытывали чувство вины перед евреями из-за своего бездействия во время холокоста, что и подтолкнуло Г. Трумэна поддержать создание Израиля³. Именно тогда Вашингтон предложил свой план урегулирования арабо-израильского конфликта. Однако до 1967 г. американо-израильские отношения были недостаточными с точки зрения израильской стороны. Вашингтон опасался, что сближение с государством Израиль могло негативно сказаться на американо-арабских отношениях⁴, которые виделись сквозь призму глобального противостояния с СССР. В Госдепе опасались установления советского контроля над арабскими государствами, что грозило нефтяным поставкам в западные страны⁵.

Суэцкий кризис 1956 г. также раскрыл серьезные проблемы в американо-израильских отношениях⁶. Однако вскоре эти отношения стали

улучшаться и получили развитие при Д. Ф. Кеннеди. Как пишет известный американский историк Герберт М. Дракс, Д. Кеннеди хотел убедить и арабов, и израильтян в том, что он готов к беспристрастному диалогу с обеими сторонами конфликта. Именно в это время Белый Дом стал рассматривать реальные перспективы во взаимоотношениях с Израилем⁷. В 1962 г. состоялась встреча Джона Кеннеди с Голдой Меир, в ходе которой президент заявил, что у США и Израиля должны быть особые отношения⁸.

Но и при Д.Ф. Кеннеди в глазах Вашингтона, эти связи с Израилем в сфере безопасности могли нарушить хрупкий баланс в тех отношениях, которые уже сложились на Ближнем Востоке. Замгоссекретаря У.Ф. Тэлбот резюмировал видение этого вопроса своим ведомством таким образом: «Израиль не может дать нам нефть. Израиль не контролирует большие территории, значит, он не может предоставить нам коммуникационные и транспортные пути. Израиль – государство с маленьким населением, у него лишь один голос в международных форумах, так что он не может оказывать достаточной дипломатической поддержки США. В то время как арабы могут дать нам все это»⁹.

После убийства Дж. Кеннеди, президент Линдон Джонсон продолжил следовать его курсом в ближневосточном регионе. И в мае 1967 г., накануне «шестидневной войны» в

² DAGONI, R. *US and Israel to conduct joint military exercises*. <http://www.globes.co.il/serveen/globes/docview.asp?did=1000695184&fid=1725> (дата обращения 17.02.2019).

³ ПОЛЯКОВА, А. *Роль Израиля в политике США на Ближнем Востоке в президентство Барака Обамы*. В: *Международная жизнь*, №10, 2016, ISSN 0130-9625.

<https://interaffairs.ru/jauthor/material/1750> (дата обращения 03.01.2019). ISSN 0130-9625.

⁴ KAPLAN, R. D. *The Arabists: The Romance of an American Elite*. New York, 1993, 368 p., p. 7., ISBN 0028740238, 978-0028740232.

⁵ *Memorandum of a Conversation, Secretary Dulles' Residence*, Washington, March 30, 1956. В: *FRUS 1955-1957. Arab-Israeli Dispute*. January 1 – July 26, 1956. Document 230.

<https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1955-57v15/d230> (дата обращения 15.02.2019).

⁶ BEN ZVI, A. *Decade of Transition*. New York, Columbia University Press, 1998, 250 p., p. 32. ISBN 0-231-11262-9, 0-231-11263-7.

⁷ BASS, W. *Support any friend. Kennedy's Middle East and the Making of the U.S.-Israel alliance*. New York, Oxford Press, 2003, 360 p., ISBN 0195165802.

⁸ *Memorandum of Conversation*. В: *Palm Beach, FL, December 27, 1962. Washington D.C., Foreign Relations of the United States, 1961-1963. V. XVIII: Near East 1962-1963*, Government Printing Office, 1995, pp. 276-283.

⁹ GRAHAM, U. *Palestine in Crisis: The Struggle for Peace and Political Independence after Oslo*. London: Pluto Press, 1995, 146 p., p. 39, ISBN 0745309747, 978-0745309743.

беседе с израильским дипломатом А. Эбаном он заявил: «Израиль не будет один, если только он не решит действовать в одиночку»¹⁰. Эта война подвигла США окончательно стать на сторону Израиля в арабо-израильском конфликте, посчитав, что он имеет «больше прав» на самооборону, чем арабы. Американская поддержка во время этой войны способствовала усилению позиций Израиля в регионе. Полномасштабная победа Израиля поставила его в ряд реальных союзников США, и внешнеполитическая линия Вашингтона, направленная на поддержку еврейского государства, продолжилась при всех последующих администрациях¹¹.

Благодаря усилиям администрации Дж. Картера в марте 1979 г. в Кэмп-Дэвиде был заключен мир между Израилем и Египтом¹². После его подписания египетско-израильская граница была полностью восстановлена в пределах той линии, которая существовала до 4 июня 1967 г. Длительное время США отказывались вести официальные переговоры с ООП. Ситуация изменилась в первой половине 1990-х годов, когда был начат процесс в Осло и были достигнуты соглашения «Осло-1» и «Осло-2». В рамках начатого в Осло процесса США были ведущим модератором прямых двусторонних палестино-израильских

контактов¹³. Для содействия их реализации США стали предоставлять помощь ПНА, что было ключевой частью обязательства Вашингтона как модератора в палестино-израильских переговорах. Американцы способствовали также созданию и обучению палестинской полиции и армии¹⁴. По данным Счетной палаты США, через UNRWA (бапор) и USAID в 1993-2014 гг. Вашингтон выделил палестинцам более 5 млрд долл. Сотни миллионов долларов выделялись палестинской стороне на развитие местного самоуправления, образования, здравоохранения, на строительство дорог и т. д.¹⁵.

В 1994 г. в присутствии президента Билла Клинтона и государственного секретаря У. Кристофера был подписан израильско-иорданский мирный договор. Долгое время США оставались единственным государством, провозгласившим ближневосточное урегулирование одним из своих национальных интересов. В октябре 1996 г. Б. Нетаньяху, Я. Арафат, иорданский король Хусейн и египетский президент Х. Мубарак были приглашены для обсуждения перспектив мирного процесса в Вашингтон. После переизбрания Б. Клинтона на второй президентский срок внимание американской администрации к Ближнему Востоку было существенно усилено. Вместо У. Кристофера госсекретарем

¹⁰ *Memorandum of Conversation*. В: FRUS 1964-1968. Arab-Israeli Crisis and War 1967. Document 77.

<https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v19/d77> (дата обращения 15.02.2019).

¹¹ ХЛЕБНИКОВА, Л. Р. *Проблемы израильско-американского взаимодействия на Ближнем и Среднем Востоке (2001-2012 гг.)*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата исторических наук. Москва, ИВ РАН, 2015. 291 с., с. 54-192.

¹² БАКЛАНОВ, А. Г. *Ближний Восток на рубеже XXI века: к созданию системы региональной безопасности*. Москва, МГИМО, 2001, 169 с., с. 36.

¹³ КРЫЛОВ, А. В., СОРОКИНА, Н. М. *Анализ основных документов палестино-израильского переговорного процесса после подписания Норвежских соглашений (1996-2001 гг.)*. В: Аналитические доклады. Ин-т международных исследований МГИМО (У) МИД России. 2011, №1. 78 с.

¹⁴ *Foreign Assistance. Controls over US funds Provided for the Benefit of the Palestinian Authority*. В: United States General Accounting Office. Report to Congressional Requests. January, 1996.

¹⁵ MARK, C. *CRS Issue Brief for Congress. Palestinians and Middle East Peace: Issues for the United States*. In: Congressional Research Service. October 10, 2003.

<http://www.iwar.org.uk/newsarchive/crs/25370.pdf> (дата обращения 22.01.2019).

была назначена М. Олбрайт, которая осенью 1997 г. посетила Израиль¹⁶. Но еще до этого, в марте 1997 г., Б. Нетаньяху предложил пересмотреть весь ход палестино-израильского диалога, включая график реализации «соглашений Осло», и созвать саммит на высшем уровне под патронажем США. Так, по идее Б. Нетаньяху начались бы переговоры о постоянном урегулировании. Его аргументация была следующей: «Соглашения Осло призваны были создать «атмосферу доверия», но этого не случилось, поэтому следует пересмотреть сами соглашения»¹⁷. В этом смысле Алек Эпштейн отмечал, что это предложение последовало после того, как часть членов кабинета пригрозила отставкой в случае дальнейших уступок палестинцам, а Б. Нетаньяху столкнулся с категорическим отказом Я. Арафата, в рамках очередного этапа израильского отступления, принять его предложение о передаче под палестинский контроль лишь 2% территории западного берега. Таким образом, политика кабинета Б. Нетаньяху на палестинском направлении зашла в тупик: он не мог согласиться на требование Я. Арафата о передаче под контроль ПНА еще 40% территории западного берега и стоял перед реальной опасностью распада коалиции в случае, если он предложит нечто большее, чем 2%. «По-видимому, оказавшись в политическом тупике, Б. Нетаньяху выдвинул идею международной конференции и пересмотра соглашений Осло. Так или иначе, эта инициатива была отвергнута Я. Арафатом», - резюмировал израильский эксперт¹⁸.

¹⁶ ЗВЯГЕЛЬСКАЯ, И. Д. *История государства Израиль*. Москва: Аспект-Пресс, 2012, 359 с., с. 271.

¹⁷ ROSS, D. *The Missing Peace. The Inside Story of the Fight for Middle East Peace*. New York, Farrar, Straus and Giroux, 2004, 872 p., ISBN 0374199736, pp. 266-268.

¹⁸ Трамп «признал» сирийские Голанские высоты. частью Израиль, с. 216.

Однако отмеченная выше американская помощь палестинцам не исключала воздействия США на палестинские власти, требовавшие от Израиля больших уступок и в более короткое время. 4 мая 1999 г. в соответствии с промежуточным палестино-израильским соглашением формально завершился переходный период. К этому времени должен был быть решен вопрос об окончательном урегулировании. Палестинское руководство неоднократно давало понять, что оно будет готово пойти на односторонние меры и провозгласить независимое палестинское государство¹⁹, что не устраивало Вашингтон. Правительство Б. Нетаньяху угрожало в этом случае аннексией всех оставшихся под контролем Израиля палестинских территорий. Обе стороны шли к новой конфронтации, которая могла бы серьезно осложнить ситуацию на Ближнем Востоке не только в том, что касалось урегулирования конфликта, но и в значительно более широком для американской политики плане²⁰.

Американцы предложили отвод израильских войск с 13,1% территории западного берега, прекращение поселенческой активности Израиля в обмен на меры палестинской власти по удовлетворению требований Израиля в пресечении террористических действий со стороны палестинских исламистских организаций. Нетаньяху соглашался на передачу палестинцам 9-9,5% территории. Направляя в марте 1998 г.

<https://centrasia.org/newsA.php?st=1553251620>
(дата обращения 27.03.2019).

¹⁹ לביא, א. וגל י. פלסטין – המדינה שבדרך? מרכז תמי שטינמן למחקרי שלום ומרכז משה דיין תמי שטינמן למחקרי שלום, 2011. (ЛАВИ, А., ПОМАШИ У. *Палестина - страна в пути?* Центр исследований проблем мира Тами Штайнмеца и Центр исследований проблем мира Моше Даяна Тами Штайнмец, Тель-Авивский университет, 2011 г.).

²⁰ ЗВЯГЕЛЬСКАЯ, И. Д. *История государства Израиль*. Москва, Аспект-Пресс, 2012, 359 с., с. 272.

на Ближний Восток своего представителя Дэниса Росса, Белый Дом главным образом рассчитывал на официальное признание своего плана Я. Арафатом. В этом в первую очередь и заключалась цель поездки Росса в регион. В случае успеха, полагали американские аналитики, ситуация приобретет новую динамику, которая вынудит и израильских лидеров к большей уступчивости. Россу не удалось добиться ощутимых результатов, и в начале мая в Лондоне состоялась встреча госсекретаря США М. Олбрайт с Б. Нетаньяху и Я. Арафатом. Участвовавшие стороны весьма сдержанно оценили ее результаты. Стало очевидным, что США не добились продвижения своего плана²¹.

23 октября 1998 г. Нетаньяху и Арафат при посредничестве президента США подписали *wye river memorandum*²². 14 декабря 1998 г. в Газе при участии Б. Клинтона, состоялось заседание НСП. Оно проголосовало за отмену следующих статей: об освобождении Палестины путем вооруженной борьбы; ликвидации сионистского присутствия в Палестине; непризнании резолюции ООН №181 касательно раздела Палестины на два государства; о непризнании исторических и религиозных связей евреев с Палестиной. Палестинцы отказались также и от концепции о сионизме как об орудии империализма и «незаконном движении», объявляемом вне закона²³.

²¹ ROSS D. *The Missing Peace. The Inside Story of the Fight for Middle East Peace*. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2004., 872 p., pp. 349-397, ISBN 0374199736, 978-0374199739.

²² *The Wye River Memorandum*. В: Israel Ministry of Foreign Affairs. October 23, 1998. <http://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/Peace/Guide/Pages/The%20Wye%20River%20Memorandum.aspx> (дата обращения 22.01.2019).

²³ *U.S. President Bill Clinton: Speech to the Palestinian Leadership (December 14, 1998)*. В: *The Arab-Israeli Reader. A Documentary History of the Middle East Conflict*. New York, Penguin Books, 2008. 640 p., ISBN 0143113798, 978-0143113799.

4 мая 1999 г. действие «соглашений Осло» завершилось. К этому времени переговоры о постоянном урегулировании конфликта тоже должны были завершиться, но они даже не начинались и ни одна из ключевых проблем не была решена²⁴. Выше мы уже писали о провале попыток правительства Э. Барака, при посредничестве лично Билла Клинтона договориться в конце 1999 г. и всего 2000-го с сирийцами и палестинцами. В этом смысле можно с уверенностью констатировать завершение периода «процесса Осло».

Показательно, что начало XXI века ознаменовалось в американо-израильских отношениях тремя основными вехами: взаимопроникновением американской и израильской экономических систем, беспрецедентным «участием» США в палестино-израильском урегулировании и жестким политическим давлением администрации США на Израиль в интересах американского ВПК²⁵. В 2001 г. к власти в США приходит Джордж Буш, а в Израиле А. Шарон, спровоцировавший палестинскую интифаду и вынужденный противостоять ей.

В феврале 2001 г. Шарон заявил, что Израиль «не будет участвовать в переговорах под давлением террора и насилия»²⁶. 20 марта 2001 г. состоялась встреча Буша-Младшего с Шароном. Прибывший на Ближний Восток

²⁴ ЭПШТЕЙН, А. *Израиль – Россия: несостоявшийся роман?* В: *Россия в глобальной*, 2007, №3, с. 217, ISSN 2618-9844. http://www.globalaffairs.ru/number/n_8826 (дата обращения 17.11.2018).

²⁵ САТАНОВСКИЙ, Е. Я. *Израиль в современной мировой политике: вероятные стратегические противники и стратегические партнеры*. Москва, ИИИиБВ, 2001. 164 с., с. 10-11, ISBN 5-89394-055-5.

²⁶ *Israel Ministry of Foreign Affairs. Statements by PM-Elect Sharon and US Secretary of State Powell following their meeting*. В: *MFA.gov.il*. February 25, 2001.

<http://www.mfa.gov.il/mfa/pressroom/2001/pages/statements%20by%20pmelect%20sharon%20and%20us%20secy%20of%20state.aspx> (дата обращения 10.12.2018).

спецпредставитель американского президента сенатор Дж. Митчелл, возглавлявший международную комиссию по прекращению огня и восстановлению доверия между Израилем и ПНА, 30 апреля 2001 г. заявил в Шарм Аш-Шейхе, что Белый Дом может пересмотреть свою позицию постоянной поддержки Израиля, если будет увеличиваться количество поселений и их размеры на палестинских территориях²⁷. Ознакомившись с выводами комиссии Митчелла, госсекретарь Колин Пауэлл 21 мая 2001 призвал стороны осудить насилие, прекратить вооруженные столкновения и потребовал, чтобы после временного прекращения огня последовало окончательное, с тем чтобы стороны смогли вернуться за стол переговоров. Еще ранее он заявлял, что стороны должны сами прийти к миру. В Декларации принципов деятельности правительства Шарона было прописано, что оно будет следовать прежним палестино-израильским договоренностям, но при этом отмечалось, что хотя новые поселения не будут создаваться, правительство будет делать все необходимое для развития уже существующих и конфисковывать земли у поселенцев также не будет²⁸.

Однако начавшаяся интифада, убийства палестинскими смертниками израильтян и вторжение израильских танков в Газу поставили ближневосточное урегулирование на грань полного срыва. В июне 2001 г. американцы, в лице директора ЦРУ Дж. Тенета, еще раз попытались вернуть противостоящие стороны конфликта за стол переговоров. Совет Безопасности

ООН также поддержал данную инициативу²⁹, но из этого ничего не вышло.

В начале июля 2001 г. К. Пауэлл прибыл в Израиль и добился от сторон согласия на прекращение огня на семь дней. Но насилие на улицах продолжилось, и в результате взрыва в Тель-Авиве погибли 21 израильских подросток. Очередная попытка прекратить вооруженные столкновения не принесла плодов: израильтяне и палестинцы, как и ранее, обвиняли друг друга в нарушении договоренностей. Но Буш, Райс и Пауэлл настойчиво продолжали призывать стороны вернуться за стол переговоров³⁰.

С другой стороны, с приходом в Белый Дом администрации Дж. Буша-младшего, ужесточилась американская риторика по отношению к палестинцам. В Стратегии национальной безопасности США (2002 г.) было указано, что, если палестинцы поддержат демократию и верховенство закона, будут бороться с коррупцией и начнут открыто отрицать террор, они могут рассчитывать на американскую поддержку в создании палестинского государства. В этих условиях, весной 2002 г. израильские войска провели военную операцию «оборонительный щит». За два года с начала «Интифады-2000» было убито почти 2 тыс. палестинцев и 700 израильтян; ранения получили десятки тысяч человек³¹.

²⁹ UN Security Council Document. S/ RES/1397 /2002; 561, Nr.1397 от 12.03.2002.

³⁰ СУРКОВ, Н. Ю. *Политика США по урегулированию палестино-израильского конфликта на современном этапе*. В: *Востоковедный сборник*. Москва, ИБВ, 2006, с. 207-217, ISBN 5-89394-164-0.

³¹ *Report of the Special Rapporteur of the Commission on Human Rights, Mr. John Dugard, on the situation of human rights in the Palestinian territories occupied by Israel since 1967, submitted in accordance with Commission resolutions 1993/2 A and 2002/8.*

<https://reliefweb.int/report/israel/report-special-rapporteur-commission-human-rights-situation->

²⁷ *Palestinian Public Opinion Polls: Youth Poll on the Intifada*. В: Jewish Virtual Library, 2003. http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/arabs/youth_poll.html (дата обращения 06.08.2018).

²⁸ *Basic Guidelines of the Government of Israel*. Ministry of Foreign Affairs of Israel. Jerusalem, March 7, 2001.

Вновь произошла оккупация Збри и Газы. Было разрушено и повреждено около 40 тыс. палестинских жилых домов, из которых 2,8 тыс. полностью³². В докладе Amnesty International отмечалось, что повторная оккупация уничтожила большую часть объектов инфраструктуры ПНА, была прекращена подача электроэнергии и воды, замерли муниципальные службы, отсутствовала возможность получения продуктов питания, прерывалось медицинское обслуживание, была серьезно подорвана деятельность системы образования. На всей палестинской территории ощущалась острая нехватка питьевой воды. Палестинская экономика фактически рухнула³³.

В конце 2001 г. Дж. Буш предложил укрепить институт международных посредников с целью недопущения нового витка палестино-израильского противостояния. В момент (2 мая 2002 г.), когда казалось мир уже недостижим, был создан «квартет» коспонсоров ближневосточного урегулирования в составе США, России, ЕС и ООН. 24 июня американский президент

выдвинул собственные предложения³⁴. Но здесь не следует игнорировать тот факт, что Европейский Союз является самым крупным финансовым спонсором ближневосточного мирного процесса. Его доля в международной экономической помощи палестинской автономии составляет 53%, в то время как американская равняется 11%³⁵.

Основным результатом постоянных рабочих встреч «четверки» стала разработка весной-летом 2002 г. документа, получившего известность под названием «Дорожная карта». В нем прописывалось, что по итогам трехэтапного плана должно быть создано независимое палестинское государство³⁶. На первом этапе ключевым вопросом была безопасность. Сначала необходимо было восстановить статус-кво: цахал следовало вывести с территорий, занятых в сентябре 2000 г., а вместо этого планировалось разместить палестинские силы безопасности. Планировалось предоставление ПНА экономической и другой помощи для политической трансформации территорий. Второй этап предполагал создание независимого, суверенного палестинского государства. На третьем этапе Израиль должен был прийти к заключению мира с ПНА, Сирией и Ливаном, что поставило бы точку в арабо-израильском противостоянии³⁷. «Дорожная карта» была решительно поддержана палестинцами, а в апреле 2003 г. – Израилем. По инициативе России этот документ

---

human-rights-palestinian (дата обращения 10.12.2018).

³² UN-HABITAT: *Progress Report Executive Director (Addendum) on the implementation of resolution 18/12 Housing situation in the occupied Palestinian territories and establishment of a human settlements fund for the Palestinian people in the occupied Palestinian territories*. Para. 6. Document UN-HABITAT HSP/GC/19/2/Add.3. 13.05.2003.

³³ World Bank: *Disengagement, the Palestinian Economy and the Settlements*, Washington, October 23, 2004.

<http://documents.worldbank.org/curated/en/998471468176641197/Disengagement-the-Palestinian-economy-and-the-settlements> (дата обращения 08.02.2018); World Bank: *Fifteen Months – Intifada, Closures and Palestinian Economic Crisis: An Assessment*, March 2002. <http://documents.worldbank.org/curated/en/616581468765333893/Twenty-seven-months-Intifada-closures-and-Palestinian-economic-crisis-an-assessment> (дата обращения 08.02.2018).

---

³⁴ БАКЛАНОВ, А. Г. *Ближний Восток: «Дорожная карта» региональной безопасности*. Москва: ИБВ, 2006, 136 с., с. 14, ISBN 5-89394-165-9.

³⁵ ЗАХАРЧЕНКО, А.Н. *США и ЕС в ближневосточном мирном процессе в 90-е гг.: партнерство или соперничество?* Взгляд американских политологов. В: Востокведный сборник. Выпуск 4. Москва, ИИИиБВ, 2002, с. 51-58. ISBN 5-89394-073-3.

³⁶ ФЕДОРЧЕНКО, А. В., ЗАЙЦЕВА, О. А., МАРЬЯСИС, Д. А. *Израиль в начале XXI века*. Москва, ИИИиБВ, 2004. 344 с., с. 94-95.

³⁷ UN Security Council Document. S /2003/529.

получил одобрение Совета Безопасности ООН, который призвал «стороны выполнить свои обязательства по плану „Дорожная карта” в сотрудничестве с „четверкой” и реализовать идею двух государств, живущих бок о бок в условиях мира и безопасности»³⁸.

В соответствии с этим, правительство Израиля должно было заморозить любую поселенческую деятельность. Оно согласилось «заморозить» строительство поселений, но не отказалось от строительства внутри уже существующих поселений и численность поселенцев продолжила расти.

В контексте деятельности института международных посредников в деле палестино-израильского урегулирования, так называемого «квартета», просматривается параллель с международным посредничеством в вопросе приднестровского урегулирования. В первом случае, условно говоря, мы имеем формулу «4+2», во втором – «5+2». Общее здесь состоит в том, что в обоих случаях есть две стороны конфликта и международные посредники. В обоих случаях трое посредников общие – это США, Евросоюз (в приднестровском варианте США и ЕС являются «наблюдателями»), что в данном контексте не суть важно) и Россия. Общее также и то, что в обоих вариантах посредничества между сторонами есть международная организация: в палестино-израильском – это ООН, в молдавско-приднестровском – ОБСЕ. Принципиальное отличие переговорного процесса состоит только в том, что в молдавско-приднестровском конфликте присутствует и одна из соседних с Молдовой стран – Украина (нейтральная по отношению к обоим противостоящим сторонам), а в палестино-израильском переговорном

---

³⁸ *UN Security Council Resolution, NR.1515.* <http://unscr.com/en/resolutions/1515> (дата обращения 22.07.2019).

процессе в рамках «квартета» нет ни одного участника из ближневосточного региона, так как все они или стороны конфликта, или откровенно поддерживают палестинскую сторону против Израиля.

Как уже отмечалось, победа Хамас на выборах 2006 г. привела к тому, что израильское правительство решило не помогать палестинцам. Администрация Буша, наоборот, пришла к выводу, что сокращение данной помощи может «подтолкнуть Хамас к Ирану и Сирии и еще больше радикализировать палестинцев». В Стратегии национальной безопасности США 2006 г. указывалось, что выборы в Палестине прошли честно и открыто, а получившие большинство хамасовцы имеют возможность и ответственность поддержать демократические принципы (защита прав меньшинств, свободные выборы и т.п.). Но, создав правительство, Хамас отрицает их, поэтому оно «не может считаться полностью демократическими»³⁹. Это означало, что Белый Дом стал предоставлять прямую помощь ПНА в сфере безопасности для противоборства Хамас. В первую очередь работа проводилась с национальными силами безопасности (8 тыс. чел.) с палестинской гражданской полицией. Американцы поддерживали палестино-израильское сотрудничество в области борьбы с терроризмом, что после 2007 г. поощрило успешную совместную работу ПНА и Израиля в этой области. Однако у рядовых палестинцев «взаимодействие с врагом» порождало абсолютно отрицательную реакцию. Ни Израиль, ни ПНА не могли убедить население в том, что они способны успешно сотрудничать в такой важной сфере, как борьба с террором. В итоге,

---

³⁹ *The National Security Strategy of the United States of America.* В: National Security Strategy Archive. March 2006. <http://nssarchive.us/NSSR/2006.pdf> (дата обращения 23.01.2019).

считает российская исследовательница Луиза Хлебникова, отсутствие прогресса в палестино-израильском урегулировании обуславливало хрупкость такого сотрудничества⁴⁰.

В свою очередь американский Конгресс сократил финансирование ПНА и администрация президента была вынуждена обратиться к региональным игрокам – Египту, Саудовской Аравии, Иордании и ОАЭ – предоставлять М. Аббасу военную помощь. Но продолжающиеся палестино-израильские противоречия делали невозможной реализацию идеи о создании палестинского государства. И как уже отмечалось, тесная связь США и Израиля негативно воспринималась палестинцами, которые видели в натренированных американцами сотрудниками национальной службы поддержки «израильских полицейских»⁴¹.

Но и Шароном многие были недовольны, даже внутри возглавляемой им партии. В итоге, в ноябре 2005 г. глава правительства покинул правящую партию и объявил о создании им нового политического движения «Кадима». Дальнейшее продвижение плана одностороннего размежевания с палестинцами стало основной политической программой новой партии на выборах 2006 г. Однако в действительности А. Шарон не отказался от своих идей ради осуществления концепции одностороннего отделения Израиля от палестинских территорий. За пять лет его премьерства еврейское население на

Збри увеличилось на 55 тыс. чел.⁴² и было создано множество нелегальных поселений. Почти одновременно с началом избирательной кампании в Кнессет, официальный старт которой был дан 29 декабря 2005 г., премьер-министра Израиля Ариэля Шарона поразил микроинсульт, а в ночь с 4 на 5 января 2006 г. он был срочно госпитализирован, теперь уже в тяжелом состоянии.

Относительно Газы продолжать политику ее блокады, как показали все дальнейшие события, это худший вариант. Мы согласны с теми экспертами, которые считают, что ожидать, что ее жители, даже терпя лишения, отвернутся от Хамас, наивно⁴³. Они во всем и всегда будут винить Израиль и США. Однако, что касается блокады сектора Газа, часть израильтян придерживаются мнения, что в действительности это совсем не блокада. В этом плане, со свойственной ему некоторой категоричностью, А. Шнеер пишет: «Еще одно замечание о термине-стереотипе, усиленно насаждаемом левыми правозащитниками – „блокада Газы”. Бывшие „блокадники”, проживающие в Израиле, хочется верить и не только израильтяне, возмущены употреблением слова „блокада”, употребляемом в отношении Газы. Они вспоминают блокадный Ленинград, голодные смерти, замерзшие трупы на улицах города, штабеля тел на Пискаревском кладбище, шатающихся от голода бредущих по

⁴⁰ ХЛЕБНИКОВА, Л. Р. *Политика США в отношении укрепления государственности на палестинских территориях (2001-2017 гг.)*. В: США и Канада: экономика, политика, культура, 2018, №7, с. 92-106, с.100, ISSN 0321-2068.

⁴¹ ZANOTTI, J. *U.S. Security Assistance to the Palestinian Authority*. January 8, 2010. В: Congressional Research Service. <https://fas.org/sgp/crs/mideast/R40664.pdf> (дата обращения 23.01.2019).

⁴² КРЫЛОВ, А. В. *Израильские поселения на оккупированных арабских территориях (1967-2007 гг.)*. Москва, МГИМО-Университет, 2011, 340 с., с. 115. <http://lib.knigi-x.ru/23ekonomika/162694-1-av-krilov-izraillskie-poseleniya-okkupirovannih-arabskih-territoriyah-1967-2007-gg-izdatelst.php> (дата обращения 03.07.2018).

⁴³ БЫСТРОВ, Г. *ХАМАС: от внесистемной оппозиции к созданию правительства Палестины*. В: Азия и Африка сегодня, 2008, №8, ISSN 0321-5075.

улицам ленинградцев и сегодняшнюю Газу с открытым несколько дней назад новым фешенебельным отелем. Рынки полны товаров, ни одного случая голодной смерти, либо просто находящихся в стадии истощения. Все годы „блокады” Газы Израиль исправно передавал продукты, питал и питает Газу своей электроэнергией и газом. Проводит сложные операции нуждающимся в них в израильских больницах. В. Буковский точно назвал то, что происходит на границе с Газой „усиленным вариантом таможенного контроля”, чтобы не допустить попадания в Газу оружия, либо всего того, что может служить укреплению обороноспособности абсолютно террористического образования на границе с Израилем. А обстрелы Израиля из Газы продолжаются и сегодня...»⁴⁴. По нашему мнению, данное сравнение не совсем корректно, так как тогда любую форму блокады какой-либо территории нельзя будет считать блокадой, если она не доведена до тех экстремальных и бесчеловечных форм, которые фашисты организовали против блокадного Ленинграда.

Профессор Джорджтаунского университета в Вашингтоне Дэниел Байман, в отличие от А. Шнеера, считает, что блокада Газы — это не иллюзия, а реальность, и кроме вреда от нее не может быть ничего более. Он утверждает, что США и другие члены международного сообщества не стали оказывать Газе помощь для развития, молчаливо поддержав израильскую блокаду сектора Газы, и отказались напрямую иметь дело с Хамас. Они надеялись добиться краха Хамас и вернуть к власти Фатх. «Но политика изоляции провалилась, и сейчас Хамас намного сильнее, чем он был, когда впервые захватил власть». В этих условиях внутри движения берут верх

наиболее экстремистские элементы, а также возрастает роль экстремистских сил за пределами Израиля, включая те, что поддерживаются Ираном. И наоборот, мы убеждены, что при справедливом решении израильско-палестинского конфликта палестинцы могли бы внести весомый вклад в установление мира и стабильности на Ближнем Востоке.

До этого пока, однако, далеко, что подтверждается многими фактами и, в частности, тем, что американский президент Джордж Буш и израильский премьер Эхуд Ольмерт без устали твердили о своей преданности идее создания палестинского государства как единственно возможному способу урегулирования ближневосточного конфликта. Между тем более всего ими руководило стремление уничтожить Хамас, что совершенно нереалистично. И вновь мы выразим убежденность в том, что умеренные силы в Палестине никогда не возьмут верх над теми, кого считают экстремистами. Ведь с точки зрения израильских и американских руководителей, умеренность означает согласие палестинцев на расчленение их территории. То, что они предлагают палестинской автономии, одинаково решительно отвергнут и М. Аббас, и движение Хамас. А палестинцы лишней раз убедятся в бесплодности умеренности М. Аббаса и в правоте хамасовцев, ее отвергающих.

В этом контексте, с точки зрения американского менталитета, все мирные инициативы провалились во многом из-за неготовности палестинцев к созданию своего государства. Однако дело тут в другом: Израиль фактически выступает за создание отдельных анклавов, которые палестинцы будут называть государством. Даже Ицхак Рабин, не одобрявший строительство поселений на оккупированных территориях, считал, что возврату подлежат лишь некоторые земли, а за Израилем сохраняются Иорданская равнина и

⁴⁴ ШНЕЕР, А. *Заметки пессимиста*. В: *Relații Internaționale Plus. Revistă științifico-practică*, 2013, nr.2, pp. 181-190. c. 187 ISSN 1857-4440.

другие территории на западном берегу⁴⁵, и эту политику продолжают проводить и все остальные израильские правительства по настоящее время.

Будучи избранным президентом США, Б. Обама стремился достичь согласия между палестинцами и израильтянами и посредством этого улучшить американо-арабские отношения. Подтверждением серьезности намерений его администрации стало включение в стратегию национальной безопасности задачи оправдать «ожидания палестинского народа на создание жизнеспособного государства». Выше мы уже отмечали, что в 2009 г. к власти в Израиле пришла крайне правая националистическая партия «Ликуд» во главе с «ястребом» Биньямином Нетаньяху. Во время своей речи в университете Бар-Илан он заявил, что не стремится править палестинцами и что когда палестинцы «повернутся к миру», борясь с террором, укрепляя правительство и верховенство закона, тогда Израиль будет оказывать им поддержку, в том числе и в сфере экономики. Это, по нашему мнению, подтверждало тот факт, что премьер не стремился к диалогу с палестинцами, не допуская и мысли о каких-либо территориальных уступках им. Но при этом центральным тезисом его речи стало высказывание: «демилитаризованное палестинское государство рядом с еврейским государством Израиль».

В отличие от Б. Нетаньяху, Б. Обама стремился к реальному палестино-израильскому мирному урегулированию⁴⁶. Он выступил против нелегитимного строительства поселений

⁴⁵ *Report on Israeli Settlements in the Occupied Territories*. The Sharm el-Sheikh Memorandum and Israeli Settlements. FMER. Vol. 9, nr.5, September-October 1999.

⁴⁶ КРАВЧЕНКО, И. Ю. *Новый курс Б. Обамы в палестино-израильском конфликте*, с. 197. <https://cyberleninka.ru/article/v/novyy-kurs-b-obamy-v-palestino-izraiskom-konflikte-1> (дата обращения 28.02.2019).

на оккупированных территориях, осудив одновременно и заявления исламистов расправиться с Израилем. «США не признают законности тех, кто заявляет, что Израиль следует сбросить в море, но мы также не признаем и законности дальнейшего расширения израильских поселений. Их строительство нарушает ранее заключенные соглашения и подрывает усилия по достижению мира. Пришло время остановить этот процесс». Кроме того, и специальный уполномоченный ближневосточного квартета Т. Блэр заявил на слушаниях в Конгрессе, что строительство поселений и контроль израильской армией палестинских территорий сводят на нет шансы палестинцев на обретение собственного и независимого государства⁴⁷.

Следует отметить, что ключевые фигуры в администрации Обамы и его ближайшие советники Р. Эмануэль и Дж. Митчелл были жестко настроены по отношению к израильской поселенческой политике. В начале марта 2009 г. Х. Клинтон и Дж. Митчелл встретились сначала с израильскими политиками в Тель-Авиве и с палестинскими представителями в Рамалле. Правительство США решило выделить 900 млн долларов в качестве поддержки палестинцев в связи с последствиями военной кампании «литой свинец». Израильский эксперт И. Рабинович считал справедливым требование Обамы начать переговорный процесс с заморозки строительства поселений⁴⁸.

⁴⁷ *Committee on Foreign Relations. The Middle East: The Road to Peace*. May 14, 2009. US Government Printing Office. <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-111shrg55116/pdf/CHRG111shrg55116.pdf> (дата обращения 04.05.2018).

⁴⁸ RABINOVITCH, I. *The Lingering Conflict. Israel, the Arabs, and the Middle East 1948-2011*. B: A Saban Center at the Brookings Institution Book. Washington DC: Brookings Institution Press, 2011, 308 p., p. 191, ISBN 0815722281, 978-0815722281.

В ноябре 2009 г. израильское правительство объявило мораторий на возведение новых поселений на западном берегу, и в сентябре 2010 г. в Вашингтоне были проведены прямые палестино-израильские переговоры. На первом заседании присутствовали главы Египта и Иордании. Палестинскую сторону представлял лидер М. Аббас. Хамас на них представлен не был. Переговоры должны были продолжаться в течение года и вылиться в подписание рамочного соглашения для дальнейшего продолжения мирного процесса. Переговорный процесс длился с 2 сентября до 11 октября 2010 г. Палестинская сторона отказалась продолжить переговоры из-за нежелания Б. Нетаньяху продлить мораторий на строительство еврейских поселений на палестинских территориях. Против любого компромисса в данном вопросе выступили и члены возглавляемой им правительственной коалиции. Эти же настроения доминировали и в израильском общественном мнении⁴⁹.

Еще 23 марта 2010 г. израильский премьер заявил, что Иерусалим – не поселение, а столица государства Израиль. Поэтому, исходя из этого концепта, мораторий на строительство поселений на Иерусалим не распространяется. Американская администрация оказывала сильное давление на обе стороны конфликта с целью продолжения переговорного процесса, но безрезультатно. Выражая мнение арабов, король Иордании Абдулла Второй Хусейн в апреле 2010 г. подчеркнул, что сохранение статус-кво в мирном процессе недопустимо, так как это ведет к новому раунду насилия,

которое «не пощадит никого из нас»⁵⁰. Переговорный процесс возобновился в сентябре 2010 г. Под эгидой ближневосточного «квартета» (США, ООН, ЕС, России). Однако через несколько дней после начала переговоров они были приостановлены. По мнению палестинской стороны, причиной тому является неизменная израильская поселенческая политика.

Бывший директор Национального Совета Безопасности Израйла Гиора Эйланд считал, что в 2000 г. ситуация была более многообещающей, чем после прихода к власти правительства Б. Нетаньяху. Во-первых, тогдашний израильский премьер-министр левоцентрист Э. Барак искренне верил в необходимость и возможность достижения мирного решения конфликта, что резко отличает его от представлений Б. Нетаньяху. Далее, Я. Арафат обладал тем, чего нет у его преемника: он считался высшим представителем и выразителем национальных интересов палестинского народа. Даже Хамас не оспаривал этого, находясь в 2000 г. в оппозиции, а в 2010 г. он оказался способным препятствовать политическому урегулированию. В 2010 г., после второй интифады, переворота Хамас в Газе и израильской военной операции в этом секторе, уровень доверия между израильтянами и палестинцами резко снизился⁵¹. Палестинцев возмущал и тот факт, что израильское присутствие на их территориях увеличилось: со 190 тыс. евреев в 2000 г, проживавших на западном берегу, до 290 тыс. в 2010 г.

⁵⁰ КАРАСОВА, Т.А. *История израильских поисков альтернативы плану «Два государства для двух народов»*. В: Вестник МГИМО-Университета, 2010, №5, с. 173-181, ISSN 2071-8160, с. 175.

⁵¹ מזה"ת ואפריקה. אוניברסיטת תל אביב. לביא, א. ופישמן, ה. תהליך השלום: שבע עשרה יוזמות בעשר שנים – הערכה של יוזמות, 2012, (ЛАВИ, А., ФИШМАН, Х. *Ближний Восток и Африка*. В: Мирный процесс: семнадцать инициатив за десять лет - оценка инициатив, Тель-Авивский университет, 2012).

⁴⁹ ХЛЕБНИКОВА, Л. Р. *Проблемы израильско-американского взаимодействия на Ближнем и Среднем Востоке (2001-2012 гг.)*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата исторических наук. Москва, ИВ РАН, 2015. 291 с., с. 184-185.

Естественно, их эвакуация не представлялась возможной.

19 мая 2011 г. Б. Обама выступил с речью, уделив внимание и палестино-израильскому конфликту. Он заявил: «США уверены, что в результате переговоров должны быть образованы два государства и установлены постоянные границы Палестины с Израилем, Египтом и Иорданией, а также постоянная граница между Израилем и Палестиной». По его мнению, граница между Израилем и будущим палестинским государством должна пролегать по линиям 1967 г. «Мечты о еврейском и демократическом государстве не могут существовать одновременно с постоянной оккупацией», – подчеркнул президент⁵². В ответ израильский премьер заявил, что возвращение к границам 1967 г. угрожает безопасности Израиля. Во время выступления в Конгрессе Б. Нетаньяху твердо утверждал, что «Израиль не вернется к границам 1967 г.»⁵³. Однако планы Вашингтона решить конфликт между Израилем и Палестиной были сорваны начавшимися в начале 2011 г. массовыми протестными движениями в арабском мире – так называемой «арабской весной», которые отодвинули палестино-израильское урегулирование на второй план в ближневосточных приоритетах Белого Дома⁵⁴. 24 ноября 2011 г. Б. Нетаньяху заявил, и как оказалось вполне справедливо, что эти

⁵² *President Obama's speech on the Middle East and North Africa*

<http://www.ccbeuguarapuava.com.br/president-obamas-speech-on-the-middle-east-and-north-africa/> (дата обращения 08.02.2018).

⁵³ Speech by PM Netanyahu to a Joint Meeting of the U.S. Congress. В: *Israel Ministry of Foreign Affairs*. May 24, 2011.

http://www.mfa.gov.il/mfa/pressroom/2011/pages/speech_pm_netanyahu_us_congress_24-may-2011.aspx (дата обращения 16.02.2019).

⁵⁴ VANDAL, G., AOUN, S. *Barack Obama et le Printemps arabe. Le repositionnement de la politique américaine au Moyen-Orient*. Outremont: Athéna Éditions, 2013. 370 p., ISBN 2924142075.

революции станут «исламскими, антизападными, антилиберальными, антиизраильскими и антидемократическими». Более того, в значительной степени они стали «спусковым крючком», разбалансировавшим всю ближневосточную региональную систему международных отношений, что, в свою очередь, стало одной из причин, породивших Игил/Даиш, и столкнуло интересы многих мировых и региональных акторов в Ливии, Йемене и Сирии.

На фоне стагнации палестино-израильского урегулирования у руководства ПНА возникла идея добиваться одностороннего признания палестинского государства в ООН и оно избрало в качестве своего приоритета борьбу за членство палестины в ООН в статусе независимого государства. В сентябре 2011 г. Махмуд Аббас, глава ПНА, подал заявку в ООН на принятие Палестины в члены организации⁵⁵. А 31 октября ПНА вступила в ЮНЕСКО. 29 ноября 2012 г. Генеральная Ассамблея ООН в результате голосования «предоставила Палестине статус государства-наблюдателя при Организации Объединенных Наций», не являющегося членом ООН – «observer non-member state»⁵⁶.

Государство Палестина признано 135 странами и имеет в них свои посольства и представительства. Оно обладает государственными символами – флагом и гербом, в нем сформированы органы исполнительной и законодательной власти. Стать полноправным членом ООН Палестина не может, так как этому противодействуют

⁵⁵ *Махмуд Аббас подал официальную заявку на членство Палестины в ООН*
<https://daily.rbc.ua/rus/show/mahmud-abbas-podal-ofitsialnuyu-zayavku-na-chlenstvo-palestiny-23092011202000> (дата обращения 14.12.2018).

⁵⁶ НОСЕНКО, Т.В., ИСАЕВ, В.А., МЕЛКУМЯН, Е.С. *Палестинская проблема в ближневосточной политике СССР/России*. В: Вестник МГИМО-Университета, 2017, №4, с. 113-126, ISSN 2071-8160.

постоянные члены Совета Безопасности – США, Великобритания и Франция⁵⁷.

Процесс урегулирования усугублялся и расколом в палестинской власти. Израильяне воспринимали это как препятствие для ведения переговоров, одновременно отказываясь от любых контактов с Хамас. Вашингтон же пытался содействовать примирению Фатх и Хамас для продолжения мирного процесса, при этом американцы, в этом смысле глава организации по наблюдению за помощью Палестине (aid watch palestine). М. Берекдар заметил, что USAID контролирует политическую жизнь палестинцев через механизмы оказания помощи, отказываясь сотрудничать с Хамас, и тем самым сильно ограничивает свою работу с разными группами населения.

Одновременно администрация Б. Обамы продолжила программы, начатые при Дж. Буше-младшем, по обучению и оснащению сил безопасности ПНА. Но в палестинской среде продолжало господствовать мнение, что США занимают строго произраильскую позицию и содействуют оккупации палестинских земель. С 29 июля 2013 г. по 24 апреля 2014 г., при посредничестве США, между израильской и палестинской сторонами вновь велись дипломатические переговоры. Перед началом встречи в Вашингтоне Хамас официально заявил, что «М. Аббас не имеет никакого права вести переговоры от имени палестинского народа». В то время Хамас поддерживали 55% палестинцев, а Фатх – только 38%. К тому же сам Махмуд Аббас заявил о необходимости включить в итоговую резолюцию положение о том, что «Палестинское государство должно иметь территорию, полностью

---

⁵⁷ КОРОЧКИНА, В.А. *Государство в пути. Институциональное строительство Палестины или политическая афера*, Санкт-Петербург: Фонд развития конфликтологии, 2016, 286 с., с. 4, ISBN 978-5-9907824-1-9.

освобожденную от израильских военных и гражданских лиц»⁵⁸.

6 ноября 2013 г. израильская делегация на переговорах сделала заявление: «Палестинского государства в пределах границ 1967 г. не будет, и заградительная стена станет границей между палестинцами и Израилем». В ответ палестинцы обвинили Израиль в срыве переговоров и в «эскалации строительства поселений». Заявлению израильской делегации предшествовало выступление Б. Нетаньяху, после которого депутаты от «Ликуда» запустили процедуру принятия в Кнессете закона об аннексии Иорданской долины. В начале 2014 г. правительство Нетаньяху одобрило план строительства 1400 единиц жилья в еврейских поселениях. В ответ палестинцы заявили, что «Израиль делает все от него зависящее для торпедирования переговоров и введения режима апартеида на палестинских территориях»⁵⁹.

США были готовы признать расширение границ Израиля за счет присоединения 6% территории западного берега, на которой тогда проживали 80% поселенцев, и допустить присутствие израильских войск и сил безопасности на границах западного берега с Иорданией. Израиль настаивал на распространении своего суверенитета на 10% палестинской территории, а палестинцы соглашались на размен только 3% и на передачу контроля над границей с Иорданией военным из США и других стран НАТО. Сверх того, израильская делегация требовала от палестинцев признания Израиля в качестве «Еврейского

---

⁵⁸ КРЫЛОВ, А.В., МОРОЗОВ, В.М. *Палестино-израильский трек: провал Ближне-восточной политики администрации Б. Обамы*. В: Вестник МГИМО-Университета, 2017, №4, с. 99-112, с. 105, ISSN 2071-8160.

⁵⁹ *Israel announces plans for building 1,400 settlement homes*. URL: <http://www.reuters.com/article/us-palestinians-israel-settlements-idUSBREA090KW20140110> (дата обращения 17.02.2019).

государства»⁶⁰. Американская сторона обещала передать 4 млрд долл. для развития палестинской экономики. Однако все усилия госсекретаря Дж. Керри оказались тщетными. 23 апреля 2014 г. Фатх и Хамас договорились сформировать Правительство Национального Единства и провести выборы в законодательный совет Палестины. После провала переговоров Израиль ускорил темпы строительства в поселениях на западном берегу.

В 2015 г. отношения США и Израиля обостряются, так как Б. Нетаньяху выступил против создания Палестинского государства. В связи с этим Белый Дом даже заявил о возможном пересмотре американской политики защиты Израиля от международного давления ООН. В том же году госсекретарь Джон Керри неоднократно встречался с М. Аббасом и Б. Нетаньяху с целью возобновления мирного процесса, но этого не произошло.

При всех усилиях американского правительства, палестино-израильские переговоры проваливались по причине неготовности сторон к компромиссу. М. Аббас не пользовался политическим авторитетом среди палестинцев, а Б. Нетаньяху, в свою очередь, являлся непримиримым «ястребом». Более того, по его мнению политика Ирана на Ближнем Востоке представляет для государства Израиль бóльшую угрозу, чем неурегулированность палестинской проблемы⁶¹.

Подводя некоторые итоги деятельности администрации Б. Обамы по урегулированию палестино-израильских отношений, следует

отметить, что ничего существенного на этом пути добиться не удалось: мирного соглашения нет и палестинское государство не было создано. Правда, американская помощь палестинцам консолидировала позиции администрации М. Аббаса на западном берегу, укрепила вооруженные силы ПНА в противостоянии с Хамас, способствовала установлению закона и порядка на палестинских территориях и дальнейшему развитию палестинской государственности.

После прихода к власти Д. Трампа, линия поведения Вашингтона в палестино-израильском урегулировании серьезно изменилась. В декабре 2017 г. Дональд Трамп заявил о намерении перенести американское посольство из Тель-Авива в Иерусалим. С тех пор палестинцы обвиняют президента США в предвзятости в пользу Израиля и отказываются от участия в его ближневосточных мирных инициативах. В ответ на это в январе 2018 г. было объявлено о замораживании части финансирования БАПОР по причине того, что, как выразился президент, США платят миллионы долларов, «не получая взамен благодарности и уважения». Лаг на чрезвычайном саммите в Каире раскритиковала США за признание Иерусалима столицей Израиля и призвала Вашингтон отменить свое решение. Было заявлено, что решение Д. Трампа является «опасным нарушением международного законодательства» и «ведет к повышению напряженности на Ближнем Востоке»⁶². Однако в мае 2018 г. было принято уже конкретное решение о переносе посольства в Иерусалим⁶³.

⁶⁰ IBISH, H. *Should the Palestinians Recognize Israel as a Jewish State?*
<https://foreignpolicy.com/2011/05/25/should-the-palestinians-recognize-israel-as-a-jewish-state/>
(дата обращения 12.09.2018).

⁶¹ PASSIA, Diary. *Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs*. East Jerusalem, 2009, с. 182-187, ISSN 00205850.

⁶² *Лига арабских государств критикует США за признание Иерусалима столицей Израиля*
<http://www.radiopolsha.pl/6/137/Artykul/339125>
(дата обращения 14.10.2018).

⁶³ ХЛЕБНИКОВА, Л.Р. *Политика США в отношении укрепления государственности на палестинских территориях (2001-2017 гг.)*. В: США и Канада: экономика, политика, культура, 2018, №7, с. 92-106, с. 93-94, ISSN 0321-2068.

14 мая в Иерусалиме состоялась церемония открытия посольства США в Израиле, которое было перенесено из Тель-Авива. В мероприятии приняла участие американская делегация, в которую вошли дочь американского лидера Иванка Трамп и ее супруг, старший советник президента США Джаред Кушнер, глава Министерства финансов Стивен Мнучин. Делегацию США возглавил первый заместитель государственного секретаря Джон Салливан. Со стороны Израиля на церемонии присутствовали глава государства Реувен Ривлин, премьер-министр Биньямин Нетаньяху, спикер парламента Юлий Эдельштейн.

По поводу этого события советник президента по национальной безопасности Джон Болтон так объяснил его причину: «если слону тесно в посудной лавке, тем хуже для лавки. Хрупкий мир там на глазах разлетается на обгоревшие черепки». «Теперь все станет проще! Это признание реальности! Если вы не готовы признать, что Иерусалим – столица Израиля и именно там должно находиться посольство США, значит, вы совсем на другой волне. Я считаю, что осознание реальности всегда приводит к новым возможностям для достижения мира», – заключил Болтон⁶⁴.

Госсекретарь Майк Помпео объявил о том, что США объединяют генконсульство в Иерусалиме с новым американским посольством, в котором будет создан новый отдел по палестинским вопросам⁶⁵. В Палестине же признание Иерусалима столицей Израиля и перенос туда американского посольства восприняли как удар по стремлению создать

---

⁶⁴ США пересекли красную черту: перенос посольства в Иерусалим обсудит Совбез ООН. <https://www.vesti.ru/doc.html?id=3017310> (дата обращения 14.10.2018).

⁶⁵ Помпео: США объединят генконсульство в Иерусалиме с новым американским посольством. <http://newsoftheday.ru/nbpompeo-ssha-obedinyat-genkonsul-stvo-v-ierusalime-s-novym-amerikanskim-posol-stvom.html> (дата обращения 14.10.2018).

независимое Палестинское государство со столицей в восточном Иерусалиме. Действия Дональда Трампа назвали провокационными и незаконными. ООП сразу же заявила, что эта инициатива не имеет ничего общего с усилением эффективности, а исходит из усилий Трампа разрушить фундамент бывшей американской ближневосточной политики и наградить Израиль за его преступления.

Перенос посольства спровоцировал резкое усиление массовых протестов палестинцев, в результате чего погибли 59 граждан этой страны, включая одного ребенка. Еще 2,4 тыс. людей получили ранения⁶⁶. Решение США раскритиковали во всем мире. Немедленно прекратить ужасающее нарушение прав человека на палестинских территориях призвали правозащитники Amnesty International. «Смерть, раскол и отрицание» – под таким заголовком вышла статья об открытии посольства США в Иерусалиме на сайте газеты «The guardian». А французская «Le figaro» окрестила этот день «кровавым понедельником»⁶⁷.

Российский министр иностранных дел С. Лавров выразил обеспокоенность ситуацией, напомнив, что Москва неоднократно предупреждала о негативных последствиях попыток пересмотра статуса Иерусалима в одностороннем порядке. Министр иностранных дел Франции Жан-Ив Ле Дриан также не одобрил переезд американских дипломатов. Он напомнил, что такое решение противоречит нормам международного права и решениям СБ ООН и Генеральной Ассамблеи. Не поддержало действия американской администрации

---

⁶⁶ Перенос посольства США в Иерусалим в Москве назвали ошибкой. <https://www.m24.ru/news/zarubezhom/15052018/32566> (дата обращения 14.10.2018).

⁶⁷ Мировые СМИ резко раскритиковали действия США, спровоцировавшие трагедию в Газе. <https://www.vesti.ru/doc.html?id=3017277> (дата обращения 14.10.2018).

по Иерусалиму и руководство Великобритании. Премьер-министр Тереза Мэй заявила, что британское посольство останется в Тель-Авиве⁶⁸.

Правительство ЮАР отозвало своего посла в Израиле. МИД Турции также отозвал для консультаций своих послов в Вашингтоне и Тель-Авиве. Президент Р.Т. Эрдоган, с присущей ему категоричностью, назвал геноцидом действия Израиля. Во всех крупных городах Турции прошли акции протеста в поддержку палестинцев. В связи с событиями в секторе Газа Анкара объявила трехдневный траур.

Правда, у Дональда Трампа несколько иное мнение по этому вопросу. Так, 25 сентября 2018 г., выступая на 73-й сессии Генассамблеи ООН в Нью-Йорке, президент заявил, что американские власти стремятся к достижению мира между Израилем и Палестиной, а Вашингтон придерживается политики принципиального реализма. По его словам, США стремятся к мирному и стабильному будущему в регионе, в том числе, это касается мира между израильтянами и палестинцами. 45-й американский президент подчеркнул, что США в этом году предприняли значимый шаг на Ближнем Востоке, перенеся американское посольство в Иерусалим: «американская политика принципиального реализма означает, что мы не останемся заложниками всех принципов, дискриминационной идеологии и тех экспертов, которые долгие годы были не правы»⁶⁹.

---

⁶⁸ Британия не согласна с решением Трампа признать Иерусалим столицей Израиля. <http://ria.ru/za-rubezhom/item/25905-britaniya-ne-soglasna-s-resheniem-trampa-priznat-ierusalim-stolitsej-izrailya-reaktsiya-mira-na-demarsh-ssha.html> (дата обращения 12.05.2019).

⁶⁹ Вашингтон придерживается политики принципиального реализма на Ближнем Востоке – Трамп. <https://riafan.ru/1103349-vashington-priderzhivaetsya-politiki-principialnogo-realizma-na-blizhnem-vostoke-tramp> (дата обращения 14.10.2018).

26 сентября на 73-й сессии ГА ООН в Нью-Йорке Д. Трамп заявил на встрече с израильским премьером Б. Нетаньяху, что США ждут от Израиля уступок Палестине после решения перенести американское посольство из Тель-Авива в Иерусалим: «это очень крупная фишка. Израиль получил первую фишку, и она чрезвычайно крупная, в этом нет никаких сомнений. Это также будет означать, что Израиль должен сделать нечто, идущее на пользу другой стороне». Д. Трамп также выразил «абсолютную» уверенность в том, что палестинцы возобновят участие в мирных переговорах с израильтянами⁷⁰.

Но с ним категорически не согласились сами палестинцы. Так, на той же 73-й сессии ГА ООН, Генсек ООП Саиб Арикат, сразу после выступления Д. Трампа, заявил, что Палестина и Израиль никогда не были так далеки друг от друга, как сейчас: «Мы еще никогда не были так далеки от достижения мира с Израилем». Президент Палестины Махмуд Аббас заявил, что американскому лидеру следует пересмотреть решения США, касающиеся столицы Израиля: «Я в очередной раз призываю президента Трампа отменить его решения и декреты, касающиеся Иерусалима, беженцев и поселений»⁷¹.

И уже 28 сентября 2018 г. Палестина подала иск в международный суд ООН в связи с переносом американского посольства из Тель-Авива в Иерусалим. По мнению палестинской стороны, решение Соединенных Штатов «является нарушением Венской конвенции 1961 года. Месяцем ранее решением президента - финансовая помощь ПНА

---

⁷⁰ Trump: Israelis and Palestinians are 'ready to reach for peace' <https://www.politico.com/story/2017/05/23/trump-israel-palestine-peace-238715> (дата обращения 15.05.2019).

⁷¹ Аббас призвал Трампа пересмотреть решение по Иерусалиму https://www.gazeta.ru/politics/news/2018/09/27/n_12095719.shtml (дата обращения 14.10.2018).

была сокращена на 200 млн долл. Ранее Д. Трамп предложил вообще прекратить оказание финансовой помощи Палестине за нежелание вести переговоры с Израилем⁷².

Таким образом, признав Иерусалим столицей Израиля и перенеся в этот город свое посольство, администрация Д. Трампа аннулировала все политические и дипломатические усилия предыдущих американских правительств с начала 1990-х годов в ближневосточном урегулировании. Палестинцы более не признают США беспристрастным посредником, считая их участником конфликта на стороне Израиля. Это заявил Махмуд Аббас, отклонив все предложения встретиться с американским послом в Израиле Дэвидом Фридманом⁷³.

Следует также оценить и очередное заявление американского президента о необходимости признать законной аннексию Голанских высот Израилем, осужденную всем мировым сообществом. А 25 марта 2019 г., в ходе встречи с израильским премьер-министром Биньямином Нетаньяху, Дональд Трамп подписал указ о признании Вашингтоном суверенитета Израиля над Голанскими высотами⁷⁴. Подводя итоги деятельности американских администраций конца 20-го – начала XXI-го века по урегулированию палестино-израильских отношений, следует отметить, что ничего существенного на этом пути добиться не

удалось: мирного соглашения нет и палестинское государство не создано.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. *Basic Guidelines of the Government of Israel*. Ministry of Foreign Affairs of Israel. Jerusalem, March 7, 2001.
2. BASS, W. *Support any friend. Kennedy's Middle East and the Making of the U.S.-Israel alliance*. New York, Oxford Press, 2003, 360 p., ISBN 0195165802.
3. BEN ZVI, A. *Decade of Transition*. New York, Columbia University Press, 1998, 250 p., ISBN 0-231-11262-9, 0-231-11263-7.
4. BOSLEY, D. *The United States and Israel: A (Neo) Realist Relationship*. В: *In-Spire Journal of Law, Politics and Societies*. Vol. 3., nr.2., 2008, pp. 33-52, ISSN 1753-4453.
5. *Committee on Foreign Relations. The Middle East: The Road to Peace*. May 14, 2009. US Government Printing Office. <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-111shrg55116/pdf/CHRG111shrg55116.pdf> (дата обращения 04.05.2018).
- САТАНОВСКИЙ, Е. Я. *Израиль в современной мировой политике: вероятные стратегические противники и стратегические партнеры*. Москва, ИИИиБВ, 2001, 164 с., ISBN 5-89394-055-5.
6. *Foreign Assistance. Controls over US funds Provided for the Benefit of the Palestinian Authority*. В: United States General Accounting Office. Report to Congressional Requests. January 1996.
7. GRAHAM, U. *Palestine in Crisis: The Struggle for Peace and Political Independence after Oslo*. London: Pluto Press, 1995, 146 p., ISBN 0745309747, 978-0745309743.
8. IBISH, H. *Should the Palestinians Recognize Israel as a Jewish State?* <https://foreignpolicy.com/2011/05/25/should-the-palestinians-recognize-israel-as-a-jewish-state/> (дата обращения 12.09.2018).

⁷² США сократят финансовую помощь Палестине. <http://www.rosbalt.ru/world/2018/08/25/1727290.html> (дата обращения 14.10.2018).

⁷³ Палестина официально лишила США роли посредника. <http://geo-politica.info/palestina-ofitsialno-lishila-ssha-rol-i-posrednika.html> (дата обращения 14.10.2018).

⁷⁴ *Das Erste*: заявление Трампа о Голанских высотах не нашло поддержки в мире. <https://russian.rt.com/inotv/amp/2019-03-23/Das-Erste-zayavlenie-Trampa-o> (дата обращения 25.03.2019).

9. *Israel announces plans for building 1,400 settlement homes* URL: <http://www.reuters.com/article/us-palestinians-israel-settlements-idUSBREA090KW20140110>, (дата обращения 17.02.2019).
10. *Israel Ministry of Foreign Affairs. Statements by PM-Elect Sharon and US Secretary of State Powell following their meeting*. В: *MFA.gov.il*. February 25, 2001. <http://www.mfa.gov.il/mfa/pressroom/2001/pages/statements%20by%20pmelect%20sharon%20and%20us%20secy%20of%20state.aspx>, (дата обращения 10.12.2018).
11. KAPLAN, R. D. *The Arabists: The Romance of an American Elite*. New York, 1993, 368 p., ISBN 0028740238, 978-0028740232.
12. MARK, C. *CRS Issue Brief for Congress. Palestinians and Middle East Peace: Issues for the United States*. В: Congressional Research Service, 2003.
13. *Memorandum of Conversation*. В: Palm Beach, FL, December 27, 1962. Washington D.C., Foreign Relations of the United States, 1961-1963. V. XVIII: Near East 1962-1963, Government Printing Office, 1995.
14. *Memorandum of a Conversation, Secretary Dulles' Residence, Washington, March 30, 1956*. В: *FRUS 1955-1957. Arab-Israeli Dispute*. January 1 – July 26, 1956. Document 230. <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1955-57v15/d230> (дата обращения 15.02.2019).
15. *Memorandum of Conversation*. В: *FRUS 1964-1968. Arab-Israeli Crisis and War 1967*. Document 77. <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v19/d77> (дата обращения 15.02.2019).
16. *Palestinian Public Opinion Polls: Youth Poll on the Intifada*. В: Jewish Virtual Library. 2003. http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsources/arabs/youth_poll.html (дата обращения 06.08.2018).
17. PASSIA, D. *Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs*. East Jerusalem, 2009, ISSN 00205850.
18. *President Obama's speech on the Middle East and North Africa* <http://www.ccbeuguarapuava.com.br/president-obamas-speech-on-the-middle-east-and-north-africa/> (дата обращения 08.02.2018).
19. RABINOVITCH, I. *The Lingering Conflict. Israel, The Arabs, and the Middle East 1948-2011*. В: A Saban Center at the Brookings Institution Book. Washington DC: Brookings Institution Press, 2011, 308 p., ISBN 0815722281, 978-0815722281.
20. *Report of the Special Rapporteur of the Commission on Human Rights, Mr. John Dugard, on the situation of human rights in the Palestinian territories occupied by Israel since 1967, submitted in accordance with Commission resolutions 1993/2 A and 2002/8*. <https://reliefweb.int/report/israel/report-special-rapporteur-commission-human-rights-situation-human-rights-palestinian> (дата обращения 10.12.2018).
21. *Report on Israeli Settlements in the Occupied Territories*. The Sharm el-Sheikh Memorandum and Israeli Settlements. FMER. Vol. 9, nr.5, September-October, 1999.
22. ROSS, D. *The Missing Peace. The Inside Story of the Fight for Middle East Peace*. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2004, 872 p., ISBN 0374199736.
23. *Speech by PM Netanyahu to a Joint Meeting of the U.S. Congress*. В: Israel Ministry of Foreign Affairs. May 24, 2011. http://www.mfa.gov.il/mfa/pressroom/2011/pages/speech_pm_netanyahu_us_congress_24-may-2011.aspx (дата обращения 16.02.2019).
24. *The National Security Strategy of the United States of America*. В: National Security Strategy Archive. March 2006. <http://nssarchive.us/NSSR/2006.pdf> (дата обращения 23.01.2019).
25. *The Wye River Memorandum*. В: Israel Ministry of Foreign Affairs. October 23, 1998.

- <http://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/Peace/Guide/Pages/The%20Wye%20River%20Memorandum.aspx> (дата обращения 22.01.2019).
26. *Trump: Israelis and Palestinians are 'ready to reach for peace'* <https://www.politico.com/story/2017/05/23/trump-israel-palestine-peace-238715> (дата обращения 22.01.2019).
27. *U.S. President Bill Clinton: Speech to the Palestinian Leadership (December 14, 1998)*. В: *The Arab-Israeli Reader. A Documentary History of the Middle East Conflict*. New York: Penguin Books, 2008. 640 p. ISBN 0143113798, 978-0143113799.
28. *UN Security Council Document. S/2003/529*.
29. *UN Security Council Document. S/RES/1397 /2002*; 561, Nr.1397 от 12.03.2002.
30. *UN Security Council Resolution, NR.1515*.
31. *UN-HABITAT: Progress Report Executive Director (Addendum) on the implementation of resolution 18/12 Housing situation in the occupied Palestinian territories and establishment of a human settlements fund for the Palestinian people in the occupied Palestinian territories*, Para. 6. Document UN-HABITAT HSP/GC/19/2/Add.3. 13.05.2003.
32. VANDAL, G., AOUN, S. *Barack Obama et le Printemps arabe. Le repositionnement de la politique américaine au Moyen-Orient*. Outremont: Athéna Éditions, 2013, 370 p., ISBN 2924142075, 978-2924142073.
33. *World Bank: Disengagement, the Palestinian Economy and the Settlements*, 40.
- ЗАХАРЧЕНКО, А. Н. *США и ЕС в ближневосточном мирном процессе в 90-е гг.: партнерство или соперничество? Взгляд американских политологов*. В: *Востоковедный сборник*. Выпуск 4. Москва, ИИИиБВ, 2002, с. 51-58, ISBN 5-89394-073-3.
41. ЗВЯГЕЛЬСКАЯ, И. Д. *История государства Израиль*. Москва, Аспект-Пресс, 2012, 359 с.
- Washington, October 23, 2004. <http://documents.worldbank.org/curated/en/998471468176641197/Disengagement-the-Palestinian-economy-and-the-settlements> (дата обращения 08.02.2018).
34. *World Bank: Fifteen Months – Intifada, Closures and Palestinian Economic Crisis: An Assessment*, March 2002. <http://documents.worldbank.org/curated/en/616581468765333893/Twenty-seven-months-Intifada-closures-and-Palestinian-economic-crisis-an-assessment> (дата обращения 22.07.2019).
35. ZANOTTI, J. *U.S. Security Assistance to the Palestinian Authority*. January 8, 2010. В: Congressional Research Service. <https://fas.org/sgp/crs/mideast/R40664.pdf> (дата обращения 23.01.2019).
36. БАКЛАНОВ, А. Г. *Ближний Восток на рубеже XXI века: к созданию системы региональной безопасности*. Москва, МГИМО, 2001. 169 с.
37. БАКЛАНОВ, А. Г. *Ближний Восток: «Дорожная карта» региональной безопасности*. Москва, ИБВ, 2006. 136 с., ISBN 5-89394-165-9.
38. *Британия не согласна с решением Трампа признать Иерусалим столицей Израиля*. <http://riata.ru/za-rubezhom/item/25905-britaniya-ne-soglasna-s-resheniem-trampa-priznat-ierusalim-stolitsej-izrailya-reaktsiya-mira-na-demarsh-ssha.html> (дата обращения 22.01.2019).
39. БЫСТРОВ, Г. *ХАМАС: от внесистемной оппозиции к созданию правительства Палестины*. В: *Азия и Африка сегодня*, 2008, №8, ISSN 0321-5075.
42. КАРАСОВА, Т. А. *История израильских поисков альтернативы плану «Два государства для двух народов»*. В: *Вестник МГИМО-Университета*, 2010, №5, с. 173-181, ISSN 2071-8160.
43. КОРОЧКИНА, В. А. *Государство в пути. Институциональное строительство Палестины или политическая афера*. Санкт-Петербург: Фонд развития

- конфликтологии, 2016, 286 с., ISBN 978-5-9907824-1-9.
44. КРАВЧЕНКО, И. Ю. *Новый курс Б. Обамы в палестино-израильском конфликте*, с. 197. <https://cyberleninka.ru/article/v/novyy-kurs-b-obamy-v-palestino-izraiskom-konflikte-1> (дата обращения 28.02.2019).
45. КРЫЛОВ, А. В. *Израильские поселения на оккупированных арабских территориях (1967-2007 гг.)*. Москва, МГИМО-Университет, 2011, 340 с., <http://lib.knigi-x.ru/23ekonomika/162694-1-av-krilov-izraiskie-poseleniya-okkupirovannih-arabskih-territoriyah-1967-2007-gg-izdatelst.php> (дата обращения 03.07.2018).
46. КРЫЛОВ, А. В., СОРОКИНА, Н. М. *Анализ основных документов палестино-израильского переговорного процесса после подписания Норвежских соглашений (1996-2001 гг.)*. В: Аналитические доклады. Ин-т международных исследований МГИМО (У) МИД России, 2011, №1, 78 с.
47. КРЫЛОВ, А. В., МОРОЗОВ, В. М. Палестино-израильский трек: провал ближневосточной политики администрации Б. Обамы. В: *Вестник МГИМО-Университета*, 2017, №4, с. 99-112, ISSN 2071-8160.
48. *Лига арабских государств критикует США за признание Иерусалима столицей Израиля*.
49. <http://www.radiopolsha.pl/6/137/Artukul/339125> (дата обращения 14.10.2018).
50. *Махмуд Аббас подал официальную заявку на членство Палестины в ООН*. <https://daily.rbc.ua/rus/show/mahmud-abbas-podal-ofitsialnuyu-zayavku-na-chlenstvo-palestiny-23092011202000> (дата обращения 14.12.2018).
51. *Мировые СМИ резко раскритиковали действия США, спровоцировавшие трагедию в Газе*. <https://www.vesti.ru/doc.html?id=3017277>.
52. НОСЕНКО, Т.В., ИСАЕВ, В.А., МЕЛКУМЯН, Е. С. Палестинская проблема в ближневосточной политике СССР/России. В: *Вестник МГИМО-Университета*, 2017, №4, с. 113-126, ISSN 2071-8160.
53. *Перенос посольства США в Иерусалим в Москве назвали ошибкой*. <https://www.m24.ru/news/za-rubezhom/15052018/32566> (дата обращения 14.10.2018).
54. ПОЛЯКОВА, А. *Роль Израиля в политике США на Ближнем Востоке в президентство Барака Обамы*. В: *Международная жизнь*, №10, 2016, ISSN 0130-9625. *Помпео: США объединят генконсульство в Иерусалиме с новым американским посольством*. <http://newsoftheday.ru/nbpompeo-ssha-obedinyat-genkonsul-stvo-v-ierusalime-s-novym-amerikanskim-posol-stvom.html> (дата обращения 14.10.2018).
55. СУРКОВ, Н. Ю. Политика США по урегулированию палестино-израильского конфликта на современном этапе. В: *Востоковедный сборник*. Москва: ИБВ, 2006, с. 207-217, ISBN 5-89394-164-0, с. 207-217
56. *США пересекли красную черту: перенос посольства в Иерусалим обсудит Совбез ООН* <https://www.vesti.ru/doc.html?id=3017310> (дата обращения 14.10.2018).
57. *Трамп «признал» сирийские Голанские высоты. частью Израиля*. <https://centrasia.org/newsA.php?st=1553251620> (дата обращения 27.03.2019).
58. ФЕДОРЧЕНКО, А. В., ЗАЙЦЕВА, О. А., МАРЬЯСИС, Д. А. *Израиль в начале XXI века*. Москва, ИИИиБВ, 2004, 344 с.
59. ХЛЕБНИКОВА, Л. Р. *Политика США в отношении укрепления государственности на палестинских территориях (2001-2017 гг.)*. В: *США и Канада: экономика, политика, культура*, 2018, №7, с. 92-106, ISSN 0321-2068.
60. ХЛЕБНИКОВА, Л. Р. *Проблемы израильско-американского взаимодействия на Ближнем и Среднем Востоке (2001-2012 гг.)*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата исторических наук. Москва, ИВ РАН, 2015, 291 с.

61. ШНЕЕР, А. *Заметки пессимиста*. В: *Relații Internaționale Plus. Revistă științifico-practică*. 2013, Nr.2, pp. 181-190, ISSN 1857-4440.
62. ЭПШТЕЙН А. *Израиль – Россия: несостоявшийся роман?* В: *Россия в глобальной*, 2007, №3, ISSN 2618-9844. http://www.globalaffairs.ru/number/n_8826.
63. לביא, א. וגל י. פלסטין – המדינה שבדרך? מרכז תמי שטינמן למחקרי שלום ומרכז משה דיין, תמי שטינמן למחקרי שלום, אוניברסיטת תל אביב, 2011. (ЛАВИ, А., ПОМАШИ У. *Палестина - страна в пути?* Центр исследований проблем мира Тами

Штайнмеца и Центр исследований проблем мира Моше Даяна Тами Штайнмец, Тель-Авивский университет, 2011 г.).

מזה"ת ואפריקה. אוניברסיטת תל אביב, לביא, א. ופישמן, ה. תהליך השלום: שבע עשרה יוזמות בעשר שנים – הערכה של יוזמות (ЛАВИ, А., ФИШМАН, Х. *Ближний Восток и Африка*. В: *Мирный процесс: семнадцать инициатив за десять лет - оценка инициатив*, Тель-Авивский университет, 2012).

09.09.2020

PERSPECTIVES ON ANTI-SEMITISM AND THE “GERMAN QUESTION” IN ROMANIA

Abo Arabeha HAVEZ

Jerusalem, Israel

Kaye College of Education

lecturer, PhD student

e-mail: havez_aa@yahoo.com

Racist ideology, like anti-Semitism, is an important element in the German case that has been widespread since the XVIIth century. Until the beginning of the XXth century, however, nothing seems to indicate as predictable the theories that will form the basis of the Barbarian Utopia of the 1930s. The topicality of this article lies upon the fact that the disappearance of the totalitarianism has created the space needed to expand studies related to the Holocaust and the role played by the regimes in Eastern European countries in the interwar period. The anti-Semitic problem is a topic of wide interest of research even today, because Holocaust research in general, and its impact on the Jewish people in particular, has conditioned the emergence of theoretical, practical and cognitive studies. Moreover, from a historiographical point of view, the analysis of this phenomenon in the newly created conjuncture offers the possibility to avoid stereotypes and the distorted understanding of the political phenomenon that led to the greatest monstrosity of the XXth century.

Thus, the analysis of recent studies is of great importance and very up-to-date, because it tries to find an answer on the Holocaust by focusing on public opinion in Germany and the transformation of the image of the Jews, between 1933 and 1945, in the collective imagery, trying to argue that the motivation of Holocaust was purely ideological, rooted in a world existing only in the Nazi imagination, where an international Jewish conspiracy to control the world was opposed to a parallel "Aryan" mission, because no genocide up till now had been based completely on myths, on an abstract, non-pragmatic ideology - which was then implemented by very rational and pragmatic means.

Keywords: *fascism, nazism, totalitarian regimes, extreme right, anti-Semitism, the Holocaust, discrimination, concentration camps, Jews, racist laws, Gestapo, extermination through work, deportation, ghetto, genocide.*

PERSPECTIVE PRIVIND ANTISEMITISMUL ȘI „CHESTIUNEA GERMANĂ” ÎN ROMÂNIA

Ideologia rasistă, ca și antisemitismul, reprezintă în cazul german elemente importate difuzate începând cu secolul al XVII-lea. Pană la începutul secolului XX nimic nu pare însă a indica drept predictibilă teoriile ce vor sta la baza Utopiei Barbare a anilor 1930. Actualitatea reiese din faptul că dispariția totalitarismului au creat spațiul necesar extinderii studiilor legate de Holocaust și rolului jucat de regimurile din țările Europei de Est în perioada interbelică. Problema antisemită constituie un subiect de interes amplu de cercetare și în zilele noastre, deoarece cercetării Holocaustului în general, și a impactul lui asupra poporului evreu, în particular a condiționat apariția unor studii cu caracter teoretic, practic și cognitiv. Mai mult, din punct de vedere istoriografic, acest analiza acestui fenomen în noua conjunctură creată oferă posibilitatea evitării unor stereotipuri și înțelegerea deformată a fenomenului politic ce a condus la cea mai mare monstruoziitate a secolului XX.

Astfel, analiza studiilor recente sunt de mare importanță și foarte actuale, deoarece încercă să găsească un răspuns cu privire la Holocaust focalizându-se asupra opiniei publice din Germania și a transformării imaginii evreului între 1933 și 1945 în imaginarul colectiv, încercând să argumenteze că totuși motivația de bază a Holocaustului era pur ideologică, înrădăcinată într-o lume existentă numai în imaginația nazistă, unde unei conspirații evreiești internaționale de a controla lumea i se opunea o misiune "ariană" paralelă, deoarece nici un genocid de până în ziua de azi nu fusese bazat atât de complet pe mituri, pe o ideologie abstractă, ne-pragmatică - care a fost apoi pusă în aplicare prin mijloace foarte raționale și pragmatice.

Cuvinte-cheie: fascism, nazism, regimuri totalitare, extrema dreaptă, antisemitism, Holocaustul, discriminare, lagăre de concentrare, evrei, legi rasiste, Gestapo, exterminare prin muncă, deportare, ghetou, genocid.

ПЕРСПЕКТИВЫ ОТНОСИТЕЛЬНО АНТИСЕМИТИЗМА И «НЕМЕЦКИЙ ВОПРОС» В РУМЫНИИ

Расистская идеология, как и антисемитизм, является импортированным элементом в немецком случае, широко распространенным ещё с XVII века. Однако до начала XX-го века ничто не указывало на предсказуемость теорий, которые лягут в основу варварской утопии 1930-х годов. Проблема антисемитизма является предметом широкого научного интереса даже сегодня, так как исследования Холокоста в целом и его влияния на еврейский народ в частности обусловили появление теоретических, практических и когнитивных исследований. Более того, анализированные с историографической точки зрения, этого явления во вновь созданной конъюнктуре позволяет избежать стереотипов и искаженного понимания политического феномена, приведшего к небывалых размеров чудовищности XX-го века.

Таким образом, анализ последних исследований имеет большое значение и актуален, ввиду того что предпринимается попытки найти ответ на вопрос о Холокосте, сосредоточивая внимание на общественном мнении в Германии и на трансформации образа еврея в период с 1933 по 1945 год в коллективном воображении, на доказательстве того что мотивация Холокоста была сугубо идеологическая, уходя корнями в мир, существующий только в нацистском воображении, где международному еврейскому заговору с целью контроля над миром противостояла параллельная «арийская» миссия, так как до настоящего времени считается, что геноцид не проводился, а основан полностью на мифах, на абстрактной, непрагматической идеологии, реализованной очень рациональными и прагматическими средствами.

Ключевые слова: фашизм, нацизм, тоталитарные режимы, крайний правый, антисемитизм, Холокост, дискриминация, концентрационные лагеря, евреи, расистские законы, гестапо, истребление трудом, депортация, гетто, геноцид.

PERSPECTIVES SUR L'ANTISÉMITISME ET LA «QUESTION ALLEMANDE» EN ROUMANIE

L'idéologie raciste, comme l'antisémitisme, représente dans le cas allemand des éléments importés diffusés depuis le XVIIIe siècle. Jusqu'au début du XXe siècle, cependant, rien ne semble indiquer la prévisibilité des théories qui sous-tendent l'utopie barbare des années 1930 et celle de l'entre-deux-guerres. Le problème antisémite est un sujet de recherche très intéressant encore aujourd'hui, car la recherche sur l'Holocauste en général, et son impact sur le peuple juif en particulier, a conditionné l'émergence des études

théoriques, pratiques et cognitives. De plus, du point de vue historiographique, l'analyse de ce phénomène dans la nouvelle conjoncture créée offre la possibilité d'éviter les stéréotypes et la compréhension déformée du phénomène politique qui a conduit à la plus grande monstruosité du XXe siècle.

Ainsi, l'analyse des études récentes est d'une grande importance et très actuelle, car elle cherche une réponse sur l'Holocauste en se concentrant sur l'opinion publique en Allemagne et la transformation de l'image du juif entre 1933 et 1945 dans l'imaginaire collectif, en essayant de faire valoir que la motivation L'Holocauste était purement idéologique, enraciné dans un monde existant uniquement dans l'imaginaire nazi, où une conspiration juive internationale pour contrôler le monde était opposée par une mission «aryenne» parallèle, car aucun génocide à ce jour basé si complètement sur des mythes, sur une idéologie abstraite et non pragmatique - qui a ensuite été mise en œuvre par des moyens très rationnels et pragmatiques.

Mots-clés: *fascisme, nazisme, régimes totalitaires, extrême droite, antisémitisme, Holocauste, discrimination, camps de concentration, Hébreu, lois racistes, Gestapo, l'extermination par le travail, déportation, ghetto, génocide.*

Some historians perceive the Jewish hatred to be an 'eternal' racism that, in spite of the minor shifts in its formulation, can be traced back over two millennia as a central and unchanging component of the European culture. While such lines of continuity certainly can be found (for example, in the mythical view of the Jews as deicide), such an essential approach tends to overlook the extent to which anti-Jewish prejudice itself has changed radically according to the historical context.

The anti-Semitism has been a part of the Romanian history ever since the establishment of the state. Discussing the roots of the virtual anti-Semitic consensus in the interwar Romania¹, the authors of the „Final Report”² of the International Commission on the Holocaust in Romania explicitly state that “the anti-Semitism that manifested itself in Romania between the two world wars grew directly from seeds sewn at the major turning points of the country’s development starting in the mid-XIXth century”³. As a modern phenomenon replacing the previous religious anti-Judaism, the anti-Semitism

appeared at this time throughout Europe⁴, and Romania was no exception. Its development needs to be placed in the context of a significant migration of Jews to the Romanian principalities after the Treaty of Adrianople (1829), which has opened up the opportunities for trade in the territories that later have become the Old Kingdom of Romania. The 'German Question', as referred today, has been avoided and hidden in the past. If this issue is still spoken and analyzed today, as something that is reduced to a problem of aggression, then it is because there is a hope of a restoration of the status quo in Europe. In order to succeed to reach this goal, a civil war was needed. A civil war that swept the continent, which emerged as necessary to “restore” the idea of war in the direction of the XIXth century as a purely national conflict, where there were more countries than movements and more people than governments to suffer the defeats and to obtain the victories.

The literature devoted to the 'German question' was to be largely read as a revised and corrected edition of the propaganda of the last war, which merely embellished the official point of view by appropriate historical knowledge, that was

---

¹ HITCHINS, K. *The Romanians 1774-1866*. Oxford, Clarendon Press, 1996, p. 162.

² *Ibidem*, p. 163.

³ *Ibidem*, p. 166.

---

⁴ IANCU, C. *Jews in Romania 1866-1918: From Exclusion to Emancipation*. New York, Columbia University Press, 1996, p. 77.

certainly no more and no less than its German counterpart.

According to Bauer, comparing Hitler with Napoleon or with Bismarck was done, in one case as well as in other cases, to excuse Hitler and to use the greatest freedoms as regards the historical roles of Napoleon and Bismarck. Napoleon, in spite of everything, continued to live in the memory of Europe as the military chief of armies animated by the distorted image of the French Revolution; Bismarck was no better or worse than most statesmen of the different European nations: they all played the game of power politics in the interests of their nation, but their ends were clearly defined, and clearly limited. Although, he tried to extend the borders of Germany, Bismarck never dreamed to annihilate any of the rival nations. He unwillingly accepted Lorena's incorporation into the Reich, yielding to Moltke's strategic reasons, but did not want foreign thorns within the German frontiers, and did not harbor the ambition to reduce foreign people to the condition of dominated races⁵.

Ideologically, Nazism had no basis in tradition, and we would do better to recognize the danger posed by the radical denial of the whole tradition that was the main distinctive feature of the Nazism from the beginning, unlike what happened with Italian fascism, in its first phase Kennedy⁶.

The very monstrosities of the Nazi regime should have warned us: we were here before anything we could not explain referring to the history, although in the darkest periods because never, neither in Antiquity, nor in the Middle Ages, nor in modern times, destruction was a clearly formulated program, and its execution was never superiorly organized, bureaucratized, systematized in such terms.

---

⁵ BAUER, Y. *A History of the Holocaust*. New York, Franklin Watts, 1982. p.102.

⁶ LINDEMANN, A. S. *Antisemitism: a history*. London, Oxford University Press, 2010, p.28.

It is true that the Nazis sometimes used the language of militarism, just as they used that of the nationalism; they used the languages of all existing 'isms', including those of socialism and communism, which did not stop them from liquidating socialists, communists, nationalists, militarists, and so many "companies" they considered dangerous. Contrary to what one might think, the Nazism did in fact mean the overthrow of all German and European traditions, both good and bad.

When the Nazis claimed the famous *Fronterlebnis*, they did not only arouse the memories of the *Volksgemeinschaft* (people's community) of the trenches but revived the seduction of a time when the individual enjoyed an exacerbated power to act and intervene Verheyen⁷.

The only tangible psychological sense of the 'German question' revealed that the real difficulty lay not in the German national character, but in the disintegration of that character, or at least in the fact that it no longer played any part in the German politics.

The truth is that the national state, which was the very symbol of the sovereignty of the people, no longer represented the people, incapable of securing their internal and external security or because Europe had become too small for this form of organization, or because the European people had overflowed the organization of their national states, the truth was that these peoples no longer behaved like nations and had ceased to be accessible to national sentiments. For the most part, they felt reluctant to enter into a national war, albeit by safeguarding their own independence Muller⁸.

The naivety of the European people, who in many cases let the Nazis invade

---

⁷ *The downfall of the anti-Semitic political parties in imperial Germany*. New Haven, Yale U. Press, 1975, 335 p.

⁸ MACMASTER, N. *The Rise of Political Anti-Semitism*. In: *Racism in Europe 1870–2000*, Macmillan Education UK, 2001, pp.86-114.

their countries because the Nazi lies touched on certain fundamental truths, cost them an unreasonable price. However, they learned at least one great lesson: none of the old forces that produced the vortex of emptiness was as terrible as the new force that broke out of this emptiness and whose purpose was to organize people according to their law, that is, the law of destruction.

It was therefore natural that the „German question”⁹, as the experts put it, raised very little interest in European resistance, in which it was immediately understood that the old insistence on the 'German question' had only served to obscure the 'Ideological war' and thus putting Germany out of the law would prevent any possible solution to the European issue.

Those who knew intimately the Europe during the two wars must have experienced a certain shock when they saw the speed, with which the same people who, a few years before, had not been interested in the questions of the political forms, which, at that time, had discovered the conditions of the future of the Europe. Under the Nazi oppression, they not only re-learned the sense of freedom, but regained respect for themselves, while at the same time they manifested a new will to assume responsibility¹⁰.

The return of the governments from exile could quickly put an end to the new feeling of the European solidarity because the very existence of these governments depended on the restoration of the status quo, therefore they tended irresistibly to weaken and disperse the resistance movements and aimed at destroying the political renaissance of the European people Kennedy.

---

⁹ LINDEMANN, A. S. *Antisemitism: a history*. London, Oxford University Press, 2010, p.102.

¹⁰ NAGY-TALAVERA, N. *The Green Shirts and Others: A History of Fascism in Hungary and Romania*. Stanford, Hoover Institutions Press, 1970, p. 37.

Therefore, there was nothing to be expected of the restoration, since in case of its revenge, the process of the last thirty years could begin, and this time at a greatly accelerated pace, because restoration must begin with the 'German question'. The vicious circle that characterized all discussions of the „German question”¹¹ clearly showed how the realism and political powers were utopian when applied to the real problems of our time. Having said this, there was no alternative to these outmoded methods, which would not even be able to preserve peace, let alone liberty, but the path chosen by the European resistance.

The monstrous perversity of those who established such equality exceeds the capacities of human understanding, but the innocence of those who died in this equality is likewise monstrous and exceeds human justice. The gas chambers were worse than anything, and before them the most abominable criminal was as innocent as a newborn. As for the maxims of the kind „better to suffer evil than to commit it”¹², they could not more easily bear the monstrosity of such innocence. What mattered, therefore, was not so much those who by chance of birth were thus condemned to death without having committed any crime for, just as the others were spared from the death, since we know well that guilt and innocence ceased to be products of human behavior. No crime imaginable would justify a similar punishment, nor could any sin have coincided with a hell where both the saint and the sinner saw themselves as equals reduced to the status of future corpses.

After entry into the death factories (concentration camps, gas chambers) everything became accidental and was completely beyond the control of both those who inflicted suffering and those

---

¹¹ BAUER, Y. *A History of the Holocaust*. New York, Franklin Watts, 1982. p.12.

¹² *Antisemitism: historical encyclopedia of prejudice and persecution*. Santa Barbara, CA: ABC-Clio Press, Vol. 1, 2005, p. 189.

who endured it. As a result, there were many cases in which those who had inflicted the suffering became victims. This is the most conspicuous picture of what was the evillest in the history of mankind, to the extent that the destruction was so cruel that even today we still shudder to describe it and accept it as an event that was possible to be achievable a century ago. Our capacity for understanding cannot accept such a terrible crime against humanity, and so we still feel horror and shame for this massacre of millions of people today.

Behind the horror of the German genocide was an inflexible logic, the characteristic of certain paranoid systems in which everything chained with an absolute necessity. Hence that such systems are called crazy not only by their starting point but in their own logic that unfolded independently of all the facts without taking into account the reality that, for its part taught us that whatever our actions could not bring them to the fruition in an absolutely perfect way. In other words, it was not only the non-utilitarian character of the camps themselves but the absurdity of “punishing” totally innocent people, more precisely, the inability to wrest the useful work from them in terms of their living conditions, the futility of terrorizing a population that was already completely subdued, which gave the concentration camps their particular and disturbing qualities, but also their anti-utilitarian function, the fact that the priority emergencies of military activities could not have interfered or inflicted “demographic policies”¹³.

The ambition to rule the world was not synonymous with the monopoly of the totalitarian governments, and thus we could explain it as something characteristic of an unbridled appetite for power. All of these aspects of the totalitarian governments, atrocities and crimes that

---

¹³ MACMASTER, N. *Anti-Semitism in the Nazi Era*. In: *Racism in Europe 1870–2000* Macmillan Education UK, 2001, p.140.

took place had a common feature that distinguishes them from the phenomenon that we are addressing here, unlike the concentration camps, since these had a well-defined objective. The motives were clear and the means of achieving the end were utilitarian in the common sense of the term.

The difficulty we experience when trying to understand the institution of concentration camps and to discover a place in the memory of human history is precisely the result of the absence of a similar utilitarian criteria, an absence which, more than anything else, is responsible for the unreal aspect that surrounded this institution and all that is referred to it¹⁴.

In the context of totalitarian terror, the extermination camps appeared as a paroxysmal form of the concentration camps. In Romania, like elsewhere, the extermination touched on human beings who were already “dead” for all practical purposes. That being said, the concentration camps existed long before totalitarianism that made them the central institution of government, which distinguished themselves by the fact that they were not criminal institutions and did not have detainees accused of a crime because they had first of all to take charge of the „*undesirable element*”¹⁵, that is to say persons who, for one reason or another, had lost their legal identity and their place under the law of the country in which they were located.

It is interesting to note that the totalitarian concentration camps, initially set up for the individuals who had committed a “crime”¹⁶, more precisely, for those who opposed the established regime, increased in number as the political opposition diminished, to spread in the

---

¹⁴ MENDELSON, E. *The Jews of East Central Europe Between the World Wars*. Bloomington, Indiana University Press, 1987, p.174.

¹⁵ *Antisemitism in the modern world. Anthology of texts*. Lexington, MA.: D.C. Heath, 1990, p. 79.

¹⁶ *Ibidem*.

moment in which the reservoir of individuals actually hostile to the regime was coming to an end.

The complete neutralization of the anti-Nazi opposition took place, it seems, in January 1934; at least that was the opinion of the Gestapo and the Nazi superiors.

The concentration camps were again filled in 1938 after the mass arrests carried out during the events of November, targeting all German male Jews.

Only a limited number of prisoners, generally survivors of previous years, could be considered as opponents of the regime. The percentage of criminals sent to the camps after having served a prison sentence, and the elements classified as antisocial, homosexual, homeless, irregular, etc. was much higher. But most individuals who constituted the mass of the camp population could not be considered to be composed of opponents of the regime: innocents from all points of view, they were not guilty of either political convictions or criminal acts.

Another characteristic of the camps established by Himmler under SS law: their permanence. Compared with Buchenwald, which housed more than 80,000 prisoners in 1944, all previous camps lose their importance, thus making more evident the permanent nature of the gas chambers whose costly equipment made it almost essential to hunt for new “materials” for the manufacture of corpses¹⁷.

The prisoners were given numerous internal administration tasks and were forced to mistreat their fellow prisoners in roughly the same way as before the SS, and over time and with the institutionalization of the system, torture and ill-treatment have made the prerogative of the so-called *kapos*.

These measures were neither incidental nor relevant to the extent of the camps: in several cases, the SS were expressly ordered

to leave the prisoners with the task of executions, which, in parallel, in ordinary camps, the massacre in the form of mass executions became increasingly mechanized.

What is harder to imagine and more horrible to understand was the absolute isolation that separated the fields from the outer world, as if those with their occupants were no longer part of the world of the living. This isolation, already characteristic of all previous forms of the concentration camps, but now brought to the point of maximum perfection under the totalitarian regimes, is hardly comparable to the isolation of prisons, ghettos or forced labour camps, because the prisons, ghettos and forced labour (slavery) never ceased to be an integral part of the structures of societies, unlike the concentration camps, which did not allow any kind of contact with the outside world and where segregation was exercised over families, hence the families in question constitute a kind of closed society and an appearance of coexistence and belonging to the community.

Both in Romania and Germany, at the time, the ultimate goal of totalitarian governments consisted not only of the ostensible ambition to confiscate a global power in the long run but also in the never acknowledged and yet accomplished attempt to completely dominate man. The concentration camps were the laboratories of an experience of total domination, and since human nature was what it was, such an objective could only be achieved in the extreme circumstances of a human-made hell¹⁸.

Complete domination was consumed when the human person, who was always a particular mixture of spontaneity and conditioning, which had been transformed into a fully conditioned being and whose reactions could be foreseen, even if they were leading to certain deaths Gulea¹⁹.

---

¹⁷ MACMASTER, N. *Anti-Semitism in the Nazi Era*. In: *Racism in Europe 1870–2000*, Macmillan Education UK, 2001, p.141.

---

¹⁸ KALLIS, A. *Genocide and Fascism: The Eliminationist Drive in Fascist Europe*. New York, Routledge, 2009, p. 120.

¹⁹ *Ibidem*, p. 120.

The disintegration of the personality of the Jews can be understood in several stages: the first is at the time of arbitrary arrest with the destruction of the legal person and this, not because of the injustice constituted by the detention but because the detention has no relation whatsoever with actions or opinions of the detained person.

The second stage of the destruction concerned the moral person and took place through the separation between the person and the rest of the world, a separation that rendered meaningless, empty and ridiculous martyrdom.

Finally, the last stage explained the destruction of one's individuality and was effected through the permanent institutionalization of torture, hence the ultimate result was the reduction of human beings to the lowest common denominator of "identical reactions", or to the disintegration of the very identity of each of these innocent men who died at the hands of the Nazi military and executors and of the totalitarian ideologies of Nazism²⁰.

The unreality that prevailed in the hellish experience was so vividly experienced by the occupants of the camp that it made both the guards and the prisoners forget the murder perpetrated on one or more persons, and the non-utilitarian character of the institution constituted a heavy difficulty for a scientific approach.

For common sense accustomed to thinking in terms of utility, and for which both good and evil have a meaning, they are deeply disturbed by the madness of a world where the innocent was punished, not the criminal, where the labor was not aimed at productivity and where crimes did not benefit and did not even aim to benefit its authors.

All this program of destruction and extermination associated with a demented logic has been deduced from the premises of racism, which was even more embarrassing, since the super-ideological sense that reigned over a fabricated,

meaningless universe explained 'everything' and therefore did not explain anything. Yet, it was certain that those who perpetrated these unprecedented crimes did so in the interest of their ideology, which they thought was based on science, experience, and the laws of life Vasile L²¹.

We found out that the executioners had complete absence of the remorse, even elementary. After the end of the war, when a sign of self-accusation could have been useful to them in court, and their statements were constantly repeated, according to which the responsibility for the crimes was attributable only to certain higher authorities, seemed to indicate that the fear of responsibility was not only stronger than the conscience, but that in certain circumstances it was even more intense than the fear of death. And even if they knew that the objective of the concentration camps was to serve as laboratories with the purpose of reducing individuals to the bundles of reactions conditioned by fear and terror, which made possible the spread of Jews extermination.

The general atmosphere of the unreality witnessed by the survivors of the German genocide depicts uniformly the terror of the concentration camps, although this does not allow us to see and feel what these survivors felt in their body and soul.

In Romania and not only, the common sense was confused by actions that were not inspired by either passion or utility, and where our morals felt incapable of facing these crimes that were not foreseen by the Ten Commandments. They, therefore, felt apprehensive when judging and condemning the criminals of the extermination of the Jews, hence they (judges) realized that it was absurd to condemn to the gallows a murderer who participated in the manufacture of corpses, with no other possibility to refuse to execute these innocent men, which showed them that they were facing crimes to which

---

²⁰ *Ibidem*, p. 121.

---

²¹ IANCU, C. *Jews in Romania 1866-1918: From Exclusion to Emancipation*. New York, Columbia University Press, 1996, p. 78.

no punishment seemed to be possible, just and proper, since the death penalty was the limit of any punishment.

However, we must realize and emphasize that the greatest danger to the understanding of our history is the too natural tendency of the historian to delineate analogies, hence it is true that Hitler did not resemble Genghis Khan and was no worse than any other criminal but yes, he was entirely different. To conclude, what remains unprecedented is neither the murderer himself / herself, nor the number of his / her victims²², nor even the number of persons who have participated in the commission of such crimes, but the ideological absurdity that provoked them, the mechanical aspect of their execution, and the minutely programmed manifestation of a world of agonizers where they had felt nothing.

BIBLIOGRAPHY

1. *Antisemitism in the modern world. Anthology of texts.* Lexington, MA: D.C. Heath, 1990, 260 p.
2. *Antisemitism: historical encyclopedia of prejudice and persecution.* Santa Barbara, CA: ABC-Clio Press, Vol.2, 2005, 828 p.
3. BAUER YEHUDA. *A History of the Holocaust.* New York, Franklin Watts, 1982, 162 p.
4. HITCHINS, K. *The Romanians 1774-1866.* Oxford, Clarendon Press, 1996, 337 p.
5. IANCU, C. *Jews in Romania 1866-1918: From Exclusion to Emancipation.* New York, Columbia University Press, 1996, 298 p.
6. KALLIS, A. *Genocide and Fascism: The Eliminationist Drive in Fascist Europe.* New York, Routledge, 2009, 426 p.
7. LINDEMANN, A. S. *Antisemitism: a history.* London, Oxford University Press, 2010, 288 p.
8. MENDELSON, E. *The Jews of East Central Europe Between the World Wars* Bloomington, Indiana University Press, 1987, 320 p.
9. NAGY-TALAVERA, N. *The Green Shirts and Others: A History of Fascism in Hungary and Romania.* Stanford, Hoover Institutions Press, 1970, 427 p.
10. MACMASTER, N. *Anti-Semitism in the Nazi Era.* In: *Racism in Europe 1870–2000.* Macmillan Education UK, 2001, pp. 140-165.
11. MACMASTER, N. *The Rise of Political Anti-Semitism.* In: *Racism in Europe 1870–2000.* Macmillan Education UK, pp.86-114.
12. *The downfall of the anti-Semitic political parties in imperial Germany.* New Haven, Yale U. Press, 1975, 335 p.

23.11.2020

---

²² *Antisemitism: historical encyclopedia of prejudice and persecution.* Santa Barbara, CA: ABC-Clio Press, Vol. 2, 2005, 828 p.

SECURITATE UMANĂ

DIPLOMAȚIA PUBLICĂ A UNIUNII EUROPENE – MODALITATE DE PROMOVARE A SECURITĂȚII UMANE ÎN TIMPUL PANDEMIEI COVID -19

Rodica PANȚA

Republica Moldova, Chișinău

Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Jurnalism, ULIM

doctor în științe politice

e-mail: rodicapanta8@gmail.com

Articolul reprezintă o încercare de a conecta conceptele de diplomație publică și securitate umană prin intermediul experienței Uniunii Europene, în contextul pandemiei COVID-19.

În prima parte sunt analizate conceptele de diplomație publică și securitate umană. Diplomația publică este o formă a diplomației contemporane orientată spre informarea, înțelegerea și influențarea publicului din alte state în scopul realizării obiectivelor de politică externă și de securitate. Securitatea umană vizează calitatea vieții oamenilor, în maniera în care orice factor ce îi diminuează din această calitate, este percepută ca o amenințare la adresa securității.

Partea a doua este axată pe identificarea aspectelor definiției ale diplomației publice a Uniunii Europene, ca modalitate de realizare a obiectivelor de politică externă și securitate.

Ultima parte vizează modalitățile prin care Uniunea Europeană a încercat să răspundă la provocările generate de coronavirus și infodemiei cu implicații asupra securității umane. De asemenea, au fost identificate valorile securității umane ce sunt promovate prin intermediul activităților de diplomație publică, atât în interiorul, cât și exteriorul Uniunii Europene.

***Cuvinte-cheie:** diplomație publică, propagandă, soft power, hard power, securitate umană, Uniunea Europeană, Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE), coronavirus, COVID-19, infodemie.*

EUROPEAN UNION PUBLIC DIPLOMACY – METHOD TO PROMOTE HUMAN SECURITY DURING THE COVID - 19 PANDEMIC

The article is an attempt to connect the concepts of the public diplomacy and human security through the experience of the European Union in the context of the COVID-19 pandemic.

In the first part, the concepts of the public diplomacy and human security are analyzed. Public diplomacy is a form of contemporary diplomacy focused on information, understanding and influencing the public in other states in order to achieve the goal. Human security aims at the quality of people's lives, in the way that any factor that diminishes their quality is perceived as a threat to security.

The second part focuses on identifying the defining aspects of the public diplomacy in the European Union, as a way to achieve foreign policy and security objectives.

The last part deals with the ways in which the European Union has tried to respond to the challenges posed by pandemic and infodemic coronavirus with the implications for human security. Also, the values of human security that are promoted through public diplomacy activities have been identified, both inside and outside the European Union.

Keywords: *public diplomacy, propaganda, soft power, hard power, human security, European Union, European External Action Service (SEA), coronavirus pandemic, COVID-19, infodemic pandemic.*

ПУБЛИЧНАЯ ДИПЛОМАТИЯ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА - КАК МЕТОД ПРОДВИЖЕНИЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ВО ВРЕМЯ ПАНДЕМИИ КОВИД-19

Статья представляет собой попытку соединить концепции публичной дипломатии и безопасности человека по опыту Европейского Союза в контексте пандемии КОВИД-19.

В первой части анализируются концепции публичной дипломатии и безопасности человека. Публичная дипломатия - форма современной дипломатии, ориентированная на информацию, понимание и влияние на общественность в других государствах для достижения цели. Безопасность человека нацелена на качество жизни людей в том смысле, что любой фактор, ухудшающий их качество, воспринимается как угроза безопасности.

Вторая часть посвящена выявлению определяющих аспектов публичной дипломатии в Европейском Союзе как способа достижения целей внешней политики и безопасности.

В последней части рассматриваются способы, с помощью которых Европейский Союз пытался ответить на вызовы, создаваемые коронавирусом и инфодемией, которые имеют последствия для безопасности человека. Кроме того, были определены ценности человеческой безопасности, которые продвигаются посредством публичной дипломатии, как внутри, так и за пределами Европейского Союза.

Ключевые слова: *публичная дипломатия, пропаганда, мягкая сила, жесткая сила, безопасность человека, Европейский Союз, Европейская служба внешних действий (ЕСВД), коронавирус, КОВИД-19, инфодемия.*

DIPLOMATIE PUBLIQUE DE L'UNION EUROPÉENNE - METHODE DE PROMOUVOIR LA SÉCURITÉ HUMAINE PENDANT LA PANDÉMIE COVID -19

L'article est une tentative de relier les concepts de diplomatie publique et de sécurité humaine à travers l'expérience de l'Union européenne, dans le contexte de la pandémie COVID-19.

Dans la première partie, sont analysés les concepts de diplomatie publique et de sécurité humaine. La diplomatie publique est une forme de la diplomatie contemporaine axée sur l'information, la compréhension et l'influence du public dans d'autres États afin d'atteindre les objectifs. La sécurité humaine concerne la qualité de la vie des gens, de la même manière que tout facteur qui en diminue la qualité est perçu comme une menace pour la sécurité.

La deuxième partie se concentre sur l'identification des aspects déterminants de la diplomatie publique de l'Union européenne, comme moyen d'atteindre les objectifs de la politique étrangère et de sécurité.

La dernière partie traite la manière dont l'Union européenne a tenté de répondre aux défis posés par le coronavirus et l'infodémie avec des implications pour la sécurité humaine. En outre, on a identifié les valeurs de la sécurité humaine qui sont promues par des activités de diplomatie publique, tant à l'intérieur qu'à l'extérieur de l'Union européenne.

Mots clés: *diplomatie publique, propagande, soft power, hard power, sécurité humaine, Union européenne, Service Européen pour l'Action Extérieure (SEAE), coronavirus, COVID-19, infodémie.*

Diplomația publică este o formă a diplomației contemporane orientată spre informarea, înțelegerea și influențarea publicului din alte state în scopul realizării obiectivelor de politică externă și de securitate. Pe parcursul anilor, diplomația publică a trebuit să facă față unui șir de provocări, care au determinat-o să se adapteze și să găsească noi modalități de realizare a obiectivelor.

Pandemia de coronavirus reprezintă o provocare la adresa diplomației publice și o amenințare la adresa securității umane. Ea a afectat toate componentele securității umane: securitatea economică, securitatea alimentară, ocrotirea sănătății, securitatea persoanei, securitatea publică și politică. În unele aspecte - cu transformări ireversibile și cu consecințe care vor fi resimțite pe tot parcursul secolului XXI.

Diplomația, de asemenea, a suferit transformări. Diplomații au trebuit să se orienteze rapid la noile realități, prin adaptarea modalităților deja existente sau crearea altora. Diplomația publică este, probabil, cea formă a diplomației care dispunea de cele mai multe mecanisme pentru a reacționa la o asemenea situație. Statele lumii și-au organizat activitățile de diplomației publice, adaptându-le la pandemie. Uniunea Europeană, de asemenea, și-a adaptat diplomația publică, pentru a-și realiza obiectivele de politică externă și de securitate.

Conceptul de diplomație publică

Etimologic, prima utilizare a termenului de *diplomație publică* datează din 1856. În acel an, a fost utilizat în revista "Times" de către președintele american F. Peers, ca sinonim pentru adresarea către populație, și se referea la respectul de care se bucură un om politic atât în țară, cât și peste hotare.

În SUA, termenul diplomație publică a fost folosit pentru prima dată în 1871 într-un articol din "New York Times" ca

sinonim al diplomației deschise – enunțată de președintele american Woodrow Wilson după încheierea Primului Război Mondial.

Majoritatea cercetătorilor din domeniul științelor politice îl consideră pe Edmund Guillion autorul sintagmei „diplomație publică” contemporană¹. Diplomat de carieră, Edmund Guillion a folosit conceptul în 1965, în legătură cu înființarea Centrului *Edward R. Murrow* în cadrul Universității Tuft din SUA, Facultatea de Drept și Diplomație. În materialul informativ al Centrului acest termen era definit drept „influența atitudinii publice în formarea și executarea politicilor externe. Aceasta cuprinde dimensiuni ale relațiilor internaționale, dincolo de diplomația tradițională, inclusiv formarea de către guverne a opiniei publice din alte țări; interacțiunea dintre grupuri de interese private din diferite țări; informarea populației privind afacerile internaționale și influența acestora asupra politicii interne; comunicarea între cei a căror funcție este comunicarea, precum diplomații și jurnaliștii străini; (și) procesul comunicării interculturale”².

Încheierea războiului rece a condus la atenuarea atenției publicului asupra diplomației publice ca un instrument de politică externă. Diplomația publică a fost considerată un element caracteristic pentru această perioadă, iar odată cu dispariția dușmanului ideologic – URSS, activitățile de diplomație publică au devenit

¹PANȚA, R. *Diplomația publică, o nouă modalitate de realizare a politicii externe la începutul secolului XXI*. În: Creșterea impactului cercetării și dezvoltarea capacității de inovare. Chișinău, USM, 2012, p. 434.

² CULL, N. *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Los Angeles, University of Southern California, 2007.

<http://uscpublicdiplomacy.org/publications/perspectives/CPDPerspectivesLessons.pdf> (accesat 20.10.2020).

neatractive pentru SUA. Situația s-a schimbat după atacurile teroriste din 11 septembrie 2001, când SUA au resimțit necesitatea de a revitaliza activitățile de diplomație publică.

Alături de Statele Unite ale Americii, alte state, precum Marea Britanie, Germania, Franța, Federația Rusă, China au dat startul programelor de diplomație publică. Urmând exemplul american, aceste țări au creat propriile modele de diplomație publică, adaptate la specificul statelor lor, conștientizându-se importanța acestui instrument de politică externă în contextul globalizării. Uniunea Europeană nu este o excepție, în cadrul organizației la fel s-a dat startul diverselor activități de diplomație publică.

Spre deosebire de diplomația tradițională, diplomația publică este direcționată nu doar spre guverne, cât mai ales spre indivizi și organizații non-guvernamentale, care alcătuiesc societatea civilă. Astfel, activitățile de diplomație publică reprezintă nu doar pozițiile guvernelor, ci și ale cetățenilor, angajând diverse și numeroase elemente non-guvernamentale ale unei societăți.

Influențarea populației prin activități de diplomație publică se poate realiza prin difuzarea unui mesaj, a ideilor sau a informațiilor în scopul convingerii auditoriului vizat. Această definiție, din perspectivă etimologică, stabilește o conexiune logică între diplomația publică și propagandă.

Propaganda reprezintă utilizarea de către un grup de oameni a capacităților comunicaționale de orice fel în scopul modificării atitudinii sau comportamentului altui grup de oameni³. Această definiție recunoaște existența celor două elemente obligatoriu prezente în cadrul propagandei: *informația* și *scopul informației* – pentru a modifica atitudinii și

---

³POTTER, E.H. *Canada and the New Public Diplomacy*. p. 5.
http://www.clingendael.nl/publications/2002/20020700_cliyaper_dip_issue81.pdf (accesat 12.09.2020).

comportamente. Ambele elemente sunt caracteristice și diplomației publice, dar există mai multe condiții pe care diplomația publică trebuie să le îndeplinească pentru a fi clar diferențiată de propagandă.

Aceste cerințe sunt: o bună înțelegere a publicului – țintă, menținerea unui flux bidirecțional al mesajelor, depășirea formelor intelectuale ale comunicării și demonstrarea relevanței⁴. Un pas important în planificarea activităților de diplomație publică este înțelegerea publicului – țintă, ceea ce presupune o activitate de cercetare a acestuia și stabilirea de ce ești perceput așa cum ești și ce poți face pentru a schimba percepția. Ulterior urmează aplicarea diferitor instrumente pentru a legitima convingerile noastre de bază în domenii ca: drepturile omului și drepturile femeilor, sănătate, siguranță sau protecția mediului în societăți diferite. Scopul trebuie să fie nu ceea ce spui, ci răspunsul pe care îl dorești⁵.

Diplomația publică nu este un concept exclusiv politic, ci se află la intersecția mai multor domenii, cum ar fi comunicații, marketing internațional și relații internaționale. Absența asentimentului în definirea diplomației publice se explică și prin faptul că abia în ultimii ani noțiunea a început să fie (re)analizată. „Redescoperirea termenului” este strâns legată de lucrarea cercetătorului american Joseph Nye, „Bound to Lead”, publicată în 1990, în care autorul utilizează noțiunea de soft power (putere blândă)⁶.

În timp ce puterea dură/ hard power reprezintă presiunile, incitățile sau amenințările militare sau economice aplicate de către un stat pentru a obține ceea ce își dorește, puterea blândă are același scop, dar mijloacele de realizare

---

⁴ PREDATU, E. *Delimitări ale diplomației publice*. În: *Analele Universității Creștine „Dimitrie Cantemir”*, București, Seria Istorie, nr. 2/2010, Anul 1, p. 163.

⁵ *Ibidem*, p. 164.

⁶ PANȚA, R. *Public Diplomacy- Foreign policy instrument*. In: *Agora, Oradea*, Vol. VI, nr. 1/ 2012, p. 54.

sunt diferite și se bazează pe puterea de atracție⁷. Puterea blândă are limitele sale, fiindcă un guvern nu controlează în totalitate sursele puterii sale, cum este, mai ales, cazul culturii. Din această cauză nu trebuie să considerăm, că în contextul globalizării, instrumentele puterii dure au încetat să mai joace rolul lor tradițional în politica mondială. Ele sunt combinate cu instrumente ale puterii blânde, motiv pentru care în ultimul timp o întrebuințare mai mare o are termenul de „smart power”/ puterea inteligentă, care reprezintă o combinație a celor două⁸.

Diplomația publică tradițională este ineficientă pe internet, pentru că statul este incapabil să controleze în totalitate răspândirea mesajelor⁹. Internetul este un instrument de acțiune asupra minților: de captare a atenției, de selecționare a informației sau a subiectelor de interes public și de sugerare a opiniilor diferitor persoane. Din această perspectivă, internetul apare ca un dispozitiv capabil să lege audiența de media și să ofere internauților un acces alternativ la spațiul public¹⁰. Există o multitudine de termeni utilizați de către cercetători pentru a desemna modalități inovatoare de influență prin internet: diplomația digitală, diplomația on-line (diplomația internet), rețelele de diplomație sociale (Twitter diplomație) și diplomație publică Web 2.0; cel mai utilizat termen este ultimul.

Diplomația publică Web 2.0 reprezintă un mecanism de influență asupra publicului din străinătate prin următoarele metode: plasarea de programe radio și de televiziune

pe internet, răspândirea literaturii în format digital, monitorizarea discuțiilor în spațiul de blog-uri, crearea de pagini personalizate ale membrilor guvernului în rețele sociale, precum și informarea prin intermediul telefoanelor mobile¹¹. Această formă a diplomației a devenit foarte utilă, în contextul pandemiei COVID-19, care a impus distanțarea socială.

Conceptul de securitate umană și pandemia COVID

Pandemia COVID-19, aflată în derulare de aproape un an de zile, a demonstrat că nu este doar o criză de sănătate. Ea are un impact economic, social, psihologic și politic etc. În același timp, pandemia reprezintă un factor important în regândirea conceptului de securitate umană.

Deja de mai bine de 50 de ani, experții din domeniul securității polemizează în legătură cu pandemiile, dacă acestea sunt sau nu riscuri de securitate pentru sistemul internațional¹². Reprezentanții școlii de la Copenhaga, încă în anii '90 ai secolului trecut au evidențiat deplasarea abordării teoretice a conceptului de securitate de la analiza strict militară la una mai cuprinzătoare ce include și amenințări convenționale¹³.

În 1994, Raportul pentru Dezvoltare Umană al Adunării Generale a ONU, menționa trecerea de la ”securitatea nucleară la securitatea umană”, accentuând problemele cronice ca: foametea, bolile și represiunea¹⁴. Ideea a fost preluată în 1995

⁷ ДАВЫДОВ, Ю. ”Жесткая” и ”мягкая” сила в международных отношениях. В: США, Канада: экономика, политика, культура, 2007, № 1, с. 12.

⁸ NYE, J. JR. *Viitorul puterii*. București: Polirom, 2012, p. 229.

⁹ FISHER, A. *Music for the Jilted Generation: Open-Source Public Diplomacy*. In: The Hague Journal of Diplomacy, 2008.

http://wandrenpd.files.wordpress.com/2008/09/hjd_003_02_03-fisher.pdf (accesat 14.08.2020).

¹⁰ SORIANO, P. *Internet et les pouvoirs*. In: Observatoire géostratégique de l'information, septembre 2010, p. 3.

¹¹ RAȚA, AL-CL. *Aplicații ale internetului și noua diplomație digitală*. În: Cultură și comunicare, nr. 5/2011.

<http://culturasicomunicare.com/pdf/2011/Rata%20Alex.pdf> (accesat 25.10.2020).

¹² COVID-19: *pandemia și viitorul securității medicale. Amenințările „fără pașaport”*. https://adevarul.ro/international/in-lume/covid-19-pandemia-viitorul-securitatii-medicale-amenintarile-fara-pasaport-1_5e8366605163ec427157639c/index.html (accesat 25.10.2020).

¹³ BUZZAN, B. *Popoarele, statele și frica*. Chișinău, Cartier, 2014.

¹⁴ *Raportul pentru Dezvoltare Umană al Adunării Generale a ONU*

de Departamentul de Stat al SUA în cadrul Strategiei HIV/AIDS, care a inclus bolile infecțioase pe lista factorilor ce pot "iniția conflicte"¹⁵. În 2010, în Strategia de Securitate Națională a SUA, s-a declarat responsabilitate de protejare a poporului american inclusiv prin angajamentul de a face față următoarelor amenințări și pericole: terorismul, catastrofe naturale, atacuri cibernetice la scară largă și pandemii¹⁶.

Deși conceptul de securitate umană este unul actual, definiția acestuia este complexă, fiind supus multor critici. Până în prezent, experții se contrazic asupra faptului ce ar trebui considerat o amenințare la adresa securității umane și ce nu ar trebui¹⁷. Definițiile elaborate de experți în domeniu detaliază conceptual, făcând referință la reducerea sărăciei, asigurarea creșterii economice și oportunităților, a accesului la educație, la asistență medicală la prețuri accesibile, respectarea drepturilor omului, securității personale și a comunității, accesul la informație veridică etc¹⁸. Altfel spus, securitatea umană se referă la calitatea vieții oamenilor, astfel că orice factor care tinde să degradeze această calitate reprezintă o amenințare la adresa securității¹⁹. Securitatea umană vizează

cele două dimensiuni importante: lipsa pericolelor (foamete, îmbolnăviri, represalii) și protejarea indivizilor.

Indiferent de definire și abordare, cu siguranță, COVID-19 reprezintă o amenințare la adresa securității umane globale și va avea un impact nu doar asupra regândirii termenului de securitate umană, dar și identificării modalităților de prevenire și gestionare a pandemiilor.

Aspecte definitorii ale diplomației publice a Uniunii Europene

Uniunea Europeană încă la originile sale a fost un proiect destinat de a evita războiul între statele membre. Inițial, această idee a evoluat spre o mutualizare a obligațiilor și o partajare a suveranității statelor membre. În cadrul relațiilor externe, Uniunea Europeană a dat preferință evitării conflictelor, aplicând o diplomație complementară diplomației tradiționale a statelor membre. Această formă a diplomației s-a regăsit în "multilateralismul efectiv și diplomația valorilor"²⁰. Citând art. 2 al Tratatului de la Lisabona și reflectând asupra diplomației publice a Uniunii Europene, menționăm că UE s-a autoproclamat ca model al unui spațiu al "demnității umane, al libertății, democrației, egalității, statului de drept și respectului drepturilor omului"²¹.

Diplomația publică a Uniunii Europene poate fi împărțită în două etape: înainte și după semnarea Tratatului de la Lisabona (2007). Înainte de Lisabona, principala caracteristică a diplomației publice a Uniunii Europene era fragmentarea sa. În conformitate cu schema de repartizare a diverselor domenii ale Uniunii Europene în piloni, unul dintre ei fiind consacrat politicii externe și de

---

http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/255/hdr_1994_en_complete_nostats.pdf.

¹⁵ COVID-19: pandemia și viitorul securității medicale. Amenințările „fără pașaport”. *Op. cit.*

¹⁶ NEČAS, P., LIPPAY, B.j, SZABO, S. *Viziunea lui Barack H. Obama asupra securității mondiale: o schimbare în politica externă și de securitate a SUA?* În: Impact Strategic, nr.2/2011, p. 130.

¹⁷ ALBU, N. *Corelația dintre securitatea umană și securitatea națională: perspective pentru Moldova.* În: Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice, 3(175)/2017, p. 71-87.

¹⁸ Masa rotundă: „Respectarea securității umane în condiții de criză – bune practici și lecții învățate” <https://infocenter.md/masa-rotunda-respectarea-securitatii-umane-in-conditii-de-criza-bune-practici-si-lectii-invatare/> (accesat 20.08.2020).

¹⁹ CAVAROPOL, D. V. *Securitatea umană - concepte și abordări moderne.* În: Revista Academiei de Științe ale Securității naționale, nr. 1/2016, p. 136-152.

---

²⁰ *L'Union Européenne au Togo. Une diplomatie publique de proximité.* p. 65.

http://eeas.europa.eu/delegations/togo/documents/press-corner/20141215_fr.pdf (accesat 20.08.2020).

²¹ *Versions consolidées du traité sur l'Union européenne et du traité sur le fonctionnement de l'Union européenne Charte des droits fondamentaux de l'Union européenne.* Luxembourg: Office des publications de l'Union européenne 2010, p. 17.

securitate, diplomația publică a fost coordonată de Secretariatul Consiliului și de către Comisia Europeană. Din perspectiva Comisiei, diplomația publică consista în furnizarea de informații cetățenilor europeni și publicului mondial, principalul instrument de comunicare fiind Centrele de Informare ale UE, create încă în 1960. Inițial, aceste centre au fost plasate sub egida Direcției Generale de Comunicare a Comisiei Europene, dar realizarea aspectelor legate de relații internaționale au fost transferate Direcției Generale a Relațiilor Externe (RELEX). Direcția Generală RELEX avea un buget anual doar pentru domeniul „comunicare” de aproximativ 7 milioane de euro, dintre care aproximativ 5 milioane erau destinați capacităților de comunicare ale delegațiilor UE²². Astăzi UE are peste 500 de Centre de Informare în lume. Create inițial ca centre de documentare, centrele de informare au evoluat în centre de furnizare a serviciilor informatizate, axate pe cerere.

Diplomația publică în cadrul Direcției Generale RELEX era coordonată de Comitetul de Informare, alcătuit din 70 de funcționari și cu un buget de 30-40 milioane de euro pe an²³. Comitetul monitoriza ca comunicarea delegațiilor spre terți să exprime poziția Comisiei Europene.

În conformitate cu prevederile tratatului de la Lisabona art. 24 paragraful 3, statele membre sunt obligate să sprijine activ și fără rezerve politica externă și de securitate a Uniunii în spiritul de loialitate și solidaritate mutuală și să respecte acțiunea Uniunii Europene în acest domeniu. Acest angajament presupune crearea unei diplomații publice naționale complementare cu diplomația publică a UE ca un mijloc de realizare a acestui angajament.

---

²² FISKE, P. H. *European Infopolitik: Developing EU Public Diplomacy Strategy*. London: The Foreign Policy Centre, 2005, p. 8.

²³ *Projet de communication de Mme Ferrero-Waldner à la Commission, «L'Union européenne dans le monde – vers une stratégie de communication pour la politique extérieure de l'Union européenne, 2006-2009»*, C(2006) 329/1.

O versiune succintă a modalității prin care Uniunea Europeană percepe diplomația publică a fost prezentată într-o broșură publicată cu ocazia aniversării a 50 de ani ai Uniunii Europene. ”Diplomația publică își propune influențarea atitudinilor publice. Ea vizează promovarea intereselor Uniunii Europene prin înțelegere, informare și influențare, consistă în explicarea clară a obiectivelor, politicilor și activităților Uniunii Europene și își propune facilitarea înțelegerii obiectivelor sale prin intermediul dialogului cu cetățenii, cu diverse grupuri, instituții și mass-media”²⁴.

În versiunea Uniunii Europene, diplomația publică include mai multe elemente - cheie: promovarea intereselor și a persuasiunii publice destinate în general presei și decidenților, prin transmiterea informațiilor prin internet, rețele sociale, publicații sau direct prin intermediul seminarelor sau conferințelor, la care participă un public bine informat, compus din reprezentanții sectorului privat, ai mediului universitar, ai societății civile și ai cetățenilor. Pentru Uniunea Europeană este o misiune dificilă de a transpune în realitate principiul *unității în diversitate* a culturilor și tradițiilor membrilor săi, într-o formulă inteligibilă pe plan extern, acceptabilă ca numitor comun, în care să se regăsească fiecare cetățean european²⁵.

În conformitatea cu Rezoluția adoptată de Parlament la 12 mai 2011, UE trebuie să folosească mai mult aspectele culturale în cadrul eforturilor sale diplomatice de promovare a drepturilor omului, a democrației și a dezvoltării țărilor terțe. Recomandările incluse în acest document, dar și cele anterioare au contribuit la materializarea unor obiective concrete, cu valențe simbolice, culturale,

---

²⁴ *Commission européenne. La diplomatie publique de l'UE à l'œuvre, les célébrations du 50e anniversaire de l'UE dans le monde*. Luxembourg: Office des publications officielles des Communautés européennes, 2007, p. 12.

²⁵ JORA, L. *Diplomația culturală a Uniunii Europene. Aspecte funcționale ale serviciului european de acțiune externă*. În: *Revista de Științe politice și internaționale*, nr. IX- 2/2012, p. 42.

identitare precum moneda unică europeană, canalul de televiziune *Euronews*, premiile europene pentru literatură, săptămânile europene, zilele europene și capitalele culturale europene.

Diplomația publică a Uniunii Europene, în conformitate cu planul de acțiuni stabilit de către Comisia Europeană, a fost orientată spre interior. Aceasta presupunea ”stabilirea de relații și a unui dialog cu cetățenii europeni – un element determinant al procesului politic european”²⁶.

De cele mai dese ori, diplomația publică este asociată cu comunicarea ”destinată publicului străin și realizată în străinătate”²⁷. Mesajul central al Uniunii Europene este fondat pe ipoteza că partenerii externi vor dori să urmeze exemplul Uniunii Europene ca un model al păcii, stabilității și prosperității aplicat de către statele membre ale UE²⁸.

Natura simbiotică a aspectelor interne și externe ale diplomației publice a UE a fost explicată în cadrul proiectului strategiei de comunicare a politicii externe a UE din anii 2006-2009. Benita Ferrero-Waldner, fostul comisar însărcinat cu politica externă, menționa că ”scopul nostru este de a informa publicul larg din statele terțe cu privire la politicile UE, valorile și obiectivele UE în calitate de actor mondial. În același timp, este necesar de a menține un dialog susținut și deschis cu publicul din cadrul UE în ceea ce privește politica externă”²⁹.

²⁶ *Commission européenne, DG Communication, Plan d'action de la Commission européenne relatif à l'amélioration de la communication sur l'Europe, juillet 2005.*

http://ec.europa.eu/dgs/communication/pdf/communication_com_fr.pdf (accesat 20.09.2020).

²⁷ HUIJGH, E. ”*Changing Tunes for Public Diplomacy: Exploring the Domestic Dimension*”, In: *The Journal of Public Diplomacy – Facets of Diplomacy*, 2011, p. 63.

²⁸ DUKE, S. *Le Service européen pour l'action extérieure et la diplomatie publique*. Hays: Institut néerlandais des relations internationales «Clingendael», Août 2013, p. 9.

²⁹ *Projet de communication, Op. cit.*, p. 1.

După adoptarea Tratatului de la Lisabona, diplomația publică nu este realizată doar de către Secretariatul Consiliului și Comisia Europeană, ci și de către Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE). Un proiect de decizie a Consiliului din 25 martie 2010 stabilește organizarea și funcționarea SEAE și prevede că *Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe și Politică Securitară va fi responsabil de comunicare și diplomație publică*.

SEAE a devenit operațional la 1 ianuarie 2011. Organigrama sa include o Direcție DG „Instrumentele politicii externe”, care a fost creată de Comisie în octombrie 2010. Această direcție este responsabilă de diplomația publică și observările electorale³⁰.

SEAE și-a propus realizarea comunicării strategice, a diplomației publice și a angajamentului UE de a crea o cultură a comunicării globale care ar acoperi toate instituțiile UE implicate în acțiunile externe³¹. De asemenea, de la crearea SEAE trebuia să se doteze cu o comunicare mediatică puternică care ar face față unei culturi mondiale, ce necesită informații și comentarii. Un rol important în cadrul acestei comunicări i-a revenit stabilirii dialogului cu societatea civilă, ONG-urile și alți actori nonstatali și utilizarea noilor mijloace media, inclusiv internetul, pentru a favoriza înțelegerea problemelor de politică externă³².

³⁰ *Décision du Conseil du 26 juillet 2010 fixant l'organisation et le fonctionnement du service européen pour l'action extérieure (2010/427/UE)*, JO L 201 du 3.8.2010, p. 65. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010D0427&from=FR> (accesat 20.10.2020).

³¹ VATAMAN, D. *Rolul Serviciului European se acțiune externă în cadrul sistemului internațional al Uniunii Europene*. În: *Revista Română de Geopolitică și Relații Internaționale*, Vol. IV, nr. 1/2012, p. 61.

³² *The European External Action Service: A step change in external policy for the Union: Delivering on the promise of the Lisbon Treaty*. http://www.europolitics.info/pdf/gratuit_fr/267601-fr.pdf (accesat 17.09.2020).

Instituirea funcției de Înalt Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe și Politică Securitară a avut repercusiuni vizibile, care s-au manifestat printr-un număr mare de comunicate și declarații. În pofida dificultăților existente, diplomația publică a UE prin intermediul SEAE promovează imaginea pozitivă a UE și centralitatea normelor și principiilor în acțiunea externă a UE.

Acordarea Premiului Nobel pentru Pace UE în 2012 este un moment reprezentativ pentru diplomația publică a UE. Comitetul Nobel și-a argumentat decizia prin rolul stabilizator jucat de UE în pacificarea unei părți a Europei și rolului său în promovarea democrației și drepturilor omului.

Una dintre cele mai semnificative transformări introduse de Tratatul de la Lisabona din perspectiva diplomației publice a fost acordarea statutului de personalitate juridică pentru delegațiile Uniunii Europene. Rolul delegațiilor în cadrul diplomației publice a crescut odată cu dispariția președenției Consiliului European în relațiile externe a UE. În decembrie 2012 SEAE (Direcția ”Comunicare strategică”) și Direcția Generală DEVCO (unitatea ”Comunicare și transparență”) au publicat ”Manualul informării și comunicării pentru delegațiile UE”. Acest document a subliniat importanța promovării comune a vizibilității UE în acțiunile ei externe. Documentul încurajează delegațiile să organizeze ”mesajul” Uniunii Europene în jurul următoarelor domenii prioritare ”inspirate de promovarea valorilor UE și bazate pe promovarea păcii, securității și prosperității”: promovarea UE ca partener principal în tranziția spre democrație (în particular, în vecinătate); promovarea UE ca principal donator din lume în favoarea cooperării și dezvoltării; promovarea drepturilor omului prin intermediul dialogului politic la nivel înalt cu partenerii și a programelor de cooperare strategică; promovarea UE ca promotor al

securității care reacționează la amenințările ce pot apărea la nivel mondial³³.

Capacitatea delegațiilor UE de realizare a activităților de diplomație publică variază în funcție de statul unde se află delegația. Cel mai bun exemplu este delegația UE la Washington DC, care include un departament de Presă și Diplomație Publică din ianuarie 2006. Delegația de la Washington DC este prima care a inclus diplomația publică ca o direcție aparte care depășește simpla comunicare și afacerile publice.

Existența modelelor naționale ale diplomației publice a statelor membre determină Uniunea Europeană să-și direcționeze diplomația sa publică pe probleme politice transversale, precum schimbările climatice, imigrația sau drepturile omului, care necesită o abordare mai diversificată. Uniunea Europeană este conștientă de necesitatea de a comunica într-o manieră proactivă cu societatea civilă, mai ales în cazul dimensiunii meridionale a Politicii Europene de Vecinătate. Pentru realizarea acestor obiective, UE utilizează diverse mecanisme de comunicare cu societatea civilă. Mizele politice sunt mari și sunt determinate de stabilirea naturii societății civile (Din cine este compusă? Membrii acestora au o afiliere politică? Originea finanțării lor).

Eforturile Uniunii Europene în domeniul diplomației publice au fost adeseori complicate de diplomația publică a statelor membre. Dimensiunea externă a diplomației publice a Uniunii Europene din punct de vedere național este adeseori percepută ca parte integrantă a diplomației naționale a statelor membre, care se referă la proiectarea țării în exterior și promovarea unei imagini marcante. Includerea în cadrul activităților de diplomație publică a unor elemente culturale sensibile, cum ar fi

³³ *Information and Communication Handbook for EU Delegations in third countries and to International Organisations* p. 4.
http://eeas.europa.eu/delegations/ghana/documents/press_corner/20121231_en.pdf (accesat 20.10.2020).

utilizarea limbilor la nivel internațional, complică într-un fel diplomația publică a Uniunii Europene.

În conformitate cu un clasament realizat în 2019, ”Soft Power 30”³⁴ cu referire la puterea blândă a statelor lumii, pe primele locuri s-au clasat Franța, Marea Britanie și Germania, Statele Unite fiind abia pe locul 5 după Suedia. După cum menționează Bogdan Mureșan de la Serviciul Studii Europene, ”binomul Franța – Germania se va afla la timona puterii blânde a Uniunii Europene”³⁵ și implicit activitățile de diplomație publică franceze și germane vor avea un impact considerabil și asupra diplomației Uniunii Europene, inclusiv în contextul pandemiei. Atât Germania, cât și Franța dispun de experiență în cadrul diplomației publice. Ambele state au reușit să depășească rivalitatea militară dintre ele (1870-1945), concilierea franco-germană reprezentând un rezultat inclusiv al diplomației publice a celor două țări.

Pandemia COVID 19 – provocare la adresa diplomației publice a Uniunii Europene

Până la pandemia COVID -19, două au fost provocările majore la care a trebuit să facă față Uniunea Europeană în general și diplomația sa publică și securitatea umană în particular: criza refugiaților și Brexit-ul.

Ambele au evidențiat că ”Uniunea nu reușește să se pronunțe unilateral în problemele de politică externă”³⁶ și, în același timp, s-a subliniat că nu este pe deplin definitivat rolul pe care dorește să îl joace Uniunea Europeană pe scena internațională. De cele mai multe ori, în momentul apariției problemelor internaționale, povara cade pe guvernele naționale, ceea ce crește tentația statelor

membrilor de a acționa unilateral în condiții de criză, inclusiv pandemia COVID-19, ce necesită, totuși, nu doar o abordare comună, dar și acțiuni comune.

În ianuarie 2020, Comisia Europeană a adoptat documentul ”Action Document for Public and cultural relations”³⁷. Pentru o durată de 36 de luni, acesta include diverse modalități și acțiuni ce au ca scop creșterea puterii blânde a Uniunii Europene. O atenție deosebită se acordă comunicării strategice, investițiilor și în diferite domenii, astfel încât politica externă a Uniunii Europene să fie susținută mai activ de cetățenii europeni și să fie mai bine explicată și comunicată partenerilor externi.

Câteva luni mai târziu, pandemia COVID-19 va pune la încercare solidaritatea internă a Uniunii Europene. Ulterior, pe site-ul oficial al Uniunii Europene va fi creată o secțiune specială, ”Răspunsul la criza creată de coronavirus”, pe care în timp util este plasată informația ce vizează acest subiect. O atenție sporită se acordă mediatizării și argumentării solidarității europene – ”Coronavirus: solidaritatea europeană în acțiune”, în care zilnic se plasează informații despre ajutorul intraeuropean.

Cele două dimensiuni ale diplomației publice a Uniunii Europene – internă și externă – sunt foarte sesizabile, mai ales în timpul pandemiei. Cea internă are ca scop protejarea unității interne dintre state, cea externă vizează imaginea Uniunii ca actor global. Problema cea mai stringentă a fost critica la care au fost supuși europenii pentru maniera în care au gestionat criza. Critica a venit din partea statelor membre, mai ales din partea Italiei, ce a fost cel mai grav afectată. Or, pandemia a actualizat necesitatea unei convergențe reale între interesele naționale și cele comunitare, mai ales pe dimensiunea externă.

³⁴ *The Soft Power 30*. <https://softpower30.com/wp-content/uploads/2019/10/The-Soft-Power-30-Report-2019-1.pdf> (accesat 10.11.2020).

³⁵ MUREȘAN, B. *Diplomația Uniunii Europene în vremea pandemiei*, Newsletter IER, anul XII, nr. 102, martie 2020, p. 5.

³⁶ MUREȘAN, B. *Op. cit.* p. 4.

³⁷ *Action Document for Public and Cultural Diplomacy* https://ec.europa.eu/fpi/sites/fpi/files/ann11_public_diplomacy_and_cultural_relations.pdf (accesat 11.11.2020).

Pe parcursul ultimilor luni, Uniunea Europeană a elaborat câteva direcții de acțiuni ce urmează să fie aplicate pentru depășirea pandemiei și care acoperă toate componentele securității umane: economică, alimentară, ocrotirea sănătății, ecologică, a persoanei, publică și politică.

1. Sprijinirea redresării Uniunii Europene, care presupune măsuri ce vor permite atenuarea impactului economic și social al pandemiei, în acest sens fiind creat un fond special, numit "Next Generation EU" în valoare de 750 de miliarde de Euro.
2. Coordonarea măsurilor privind călătoriile.
3. Încetinirea răspândirii virusului.
4. Promovarea unui vaccin împotriva COVID-19.
5. Sprijinirea sistemelor de sănătate ale UE.
6. Protejarea locurilor de muncă.
7. Sprijinirea țărilor din UE să își finanțeze răspunsul la COVID-19.
8. Stimularea solidarității europene.
9. Sprijinirea sectoarelor agriculturii și pescuitului.
10. Un parteneriat pentru sprijinirea partenerilor în întreaga lume³⁸.

Diplomația publică a marilor puteri, în timpul pandemiei, este axată, în primul rând, pe promovarea imaginii unui stat/organizație ce a reuși să depășească pandemia în interior și acordă un ajutor substanțial în exterior. În prezent, China a devenit un lider al reacției globale împotriva pandemiei. Ea a depus un efort diplomatic, intens mediatizat, pentru crearea acestei imagini. Acuzată de SUA și alte state de acoperirea gravității virusului, China a reușit să transforme efectele negative ale crizei în avantaje strategice atât politice, cât și economice. În conformitate cu datele oficiale, China a reușit să depășească pandemia în decurs de 3 luni și

a elaborat strategii de limitare a contactelor dintre persoane, devenind un "consilier global" în prevenirea, tratarea și vindecarea pandemiei provocate de noul coronavirus³⁹.

În al doilea rând, statul care primul va obține un vaccin eficient anti-COVID se va bucura de un prestigiu internațional incontestabil și de rolul de "salvator al lumii". Și la acest capitol, China este lider, 9 din cele 29 vaccinuri aflate astăzi în stadiu de cercetare sunt chineze. Chiar dacă Rusia, este primul stat din lume care a înregistrat oficial primul vaccin anti-COVID, Sputnik-V (11 august 2020) și al doilea, EpiVacCorona (16 octombrie), nu reușește deocamdată să se poziționeze ca statul care a salvat lumea de COVID, eficiența acestora fiind contestată la nivel mondial din cauza lipsei transparenței informațiilor privind producerea sa. Unii experți cataloghează aceste vaccinuri ca fiind elemente de propagandă.

Fiind supusă unor critici dure din partea comunității internaționale, dar și a cetățenilor europeni, Uniunea Europeană a elaborat, la 10 iunie 2020, documentul privind "Combaterea dezinformării în legătură cu COVID-19 – Asigurarea unei informări corecte". Aceasta menționează despre infodemia care însoțește pandemia și se manifestă prin dezinformare și distribuirea informațiilor false, ce afectează securitatea umană a cetățenilor europeni. Pentru a depăși această situație, se propun acțiuni, dintre care un loc de frunte îl ocupă comunicarea strategică în interiorul și în afara UE. În acest sens, o acțiune importantă este "consolidarea în continuare a capacităților de comunicare strategică și de diplomație publică ale delegațiilor UE, în strânsă colaborare cu rețeaua diplomatică a statelor membre

³⁸ 10 lucruri pe care le face UE pentru combaterea COVID-19 și asigurarea redresării
<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/coronavirus/10-things-against-covid-19/> (accesat 11.11.2020).

³⁹ MEDAR, S. *Criza covid-19 și competiția dintre marile puteri*.
<https://monitorulapararii.ro/criza-covid-19-si-competitia-dintre-marile-puteri-1-30414>. (accesat 11.11.2020).

UE⁴⁰”. De asemenea, se propune și asigurarea libertății de exprimare și a unei dezbateri democratice. Un rol important îi revine Comisiei și Înalțului Reprezentant, care ”vor lansa acțiuni clar direcționate în cadrul programelor de diplomatie publică în țări din întreaga lume, pentru a sprijini actorii societății civile în furnizarea de informații fiabile⁴¹”.

Printre alte documente adoptate de Uniunea Europeană, ce vizează pandemia COVID-19, menționăm și ”Un plan de redresare pentru Europa”, adoptat la 21 iulie 2020 și presupune un buget de 1800 de miliarde de euro. A fost apreciat de Ursula von der Leyen ca fiind ”un semnal puternic de încredere și un moment istoric pentru Europa⁴²”.

La 10 noiembrie 2020, într-un comunicat de presă, președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, a anunțat despre semnarea unui contract cu companiile BioNTech și Pfizer, pentru un vaccin anti-COVID, considerat ”cel mai promițător de până acum”, care în momentul în care va fi disponibil să fie ”implementat cât mai rapid, peste tot în Europa⁴³”. Statele membre urmează să pregătească campanii de vaccinare⁴⁴.

---

⁴⁰ *Combaterea dezinformării în legătură cu Covid-19 – Asigurarea unei informări corecte.* <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/coronavirus/fighting-disinformation/> (accesat 12.11.2020).

⁴¹ *Combaterea dezinformării în legătură cu COVID-19 – Asigurarea unei informări corecte*, p. 15. <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/coronavirus/fighting-disinformation/> (accesat 12.11.2020).

⁴² *Răspunsul la criza provocată de coronavirus.* https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response_ro (accesat 11.11.2020).

⁴³ *Comisia Europeană semnează mâine un contract cu Pfizer și BioNTech pentru 300 de milioane de doze de vaccine.*

<https://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/comisia-europeana-semneaza-maine-un-contract-cu-pfizer-si-biontech-pentru-300-de-milioane-de-doze-de-vaccin-1399501> (accesat 10.11.2020).

⁴⁴ *UE: vaccinurile anti-Covid vor fi distribuite „în același timp, și în aceleași condiții”.*

Anterior, au fost semnate contracte cu AstraZeneca, Sanofi și Johnson & Johnson pentru potențialele lor vaccinuri împotriva COVID-19.

Analiza diplomatiei publice ca modalitate de promovare a securității umane, exemplul Uniunii Europene ne permit să facem câteva concluzii.

Ambele concepte – diplomatie publică și securitate umană, sunt complexe și continuă să fie acuzate de lipsă de precizie. Cu toate acestea diplomatia publică, este o modalitate de realizare a obiectivelor de politică externă și securitate și în contextul pandemiei. Cele două concepte interacționează în domeniul politicii externe, iar datorită noilor tehnologii informaționale (diplomatie publică Web 2.0), diplomatia publică răspândește valorile securității umane nu doar în interiorul Uniunii Europene, dar și în exterior.

În momentul elaborării acestui articol, într-o manieră destul de agresivă, statele Uniunii Europene erau cuprinse de al doilea val al pandemiei COVID-19. Modalitatea cum va fi depășit și acesta va confirma sau infirma eficiența măsurilor care au fost luate în această jumătate de an de către Uniunea Europeană. Sistemele medicale și farmaceutice vor fi cele care vor fi actorii importanți ai acestei ”lupte” alături de deciziile liderilor politici. Al doilea val al pandemiei va evidenția eficiența măsurilor luate de Uniunea Europeană în domeniul securității umane, iar diplomatia publică a Uniunii Europene va fi doar un barometru ce va fixa sau nu imaginea Uniunii Europene ca un actor care a reușit rapid și eficient să depășească această criză.

---

https://moldova.europalibera.org/a/30920506.html?fbclid=IwAR1_c8U74q7_7OH4Jmy7usnQcYIRSO54plx0c8WRl2CjAU4ZlriXkogFX4g (accesat 10.11.2020).

BIBLIOGRAFIE

1. *10 lucruri pe care le face UE pentru combaterea COVID-19 și asigurarea redresării.*
<https://www.consilium.europa.eu/ro/polici es/coronavirus/10-things-against-COVID-19/> (accesat 11.11.2020).
2. *Action Document for Public and Cultural Diplomacy*
https://ec.europa.eu/fpi/sites/fpi/files/ann1_1_public_diplomacy_and_cultural_relations.pdf (accesat 11.11.2020).
3. ALBU, N. *Corelația dintre securitatea umană și securitatea națională: perspective pentru Moldova.* În: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*, 3(175)/2017, p. 71-87.
4. BUZZAN, B. *Popoarele, statele și frica.* Chișinău, Cartier, 2014.
5. CAVAROPOL, D. V. *Securitatea umană-concepte și abordări modern.* În: *Revista Academiei de Știință ale Securității naționale*, nr. 1/2016, p. 136-152.
6. *Combaterea dezinformării în legătură cu COVID-19 – Asigurarea unei informări corecte.*
<https://www.consilium.europa.eu/ro/polici es/coronavirus/fighting-disinformation/> (accesat 12.11.2020).
7. *Comisia Europeană semnează mâine un contract cu Pfizer și BioNTech pentru 300 de milioane de doze de vaccine.*
<https://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/comisia-europeana-semneaza-maine-un-contract-cu-pfizer-si-biontech-pentru-300-de-milioane-de-doze-de-vaccin-1399501> (accesat 10.11.2020).
8. *COVID-19: pandemia și viitorul securității medicale. Amenințările „fără pașaport”.*
https://adevarul.ro/international/in-lume/COVID-19-pandemia-viitorul-securitatii-medicale-amenintarile-fara-pasaport-1_5e8366605163ec427157639c/index.html (accesat 25.10.2020).
9. CULL, N. *Public Diplomacy: Lessons from the Past.* Los Angeles: University of Southern California, 2007.
<http://uscpublicdiplomacy.org/publications/perspectives/CPDPerspectivesLessons.pdf> (accesat 20.10.2020).
10. *Commission européenne, DG Communication, Plan d'action de la Commission européenne relatif à l'amélioration de la communication sur l'Europe, juillet 2005.*
11. *Commission européenne. La diplomatie publique de l'UE à l'œuvre, les célébrations du 50e anniversaire de l'UE dans le monde.* Luxembourg: Office des publications officielles des Communautés européennes, 2007, p. 12.
12. *Décision du Conseil du 26 juillet 2010 fixant l'organisation et le fonctionnement du service européen pour l'action extérieure (2010/427/UE), JO L 201 du 3.8.2010, p. 65.* <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010D0427&from=FR> (accesat 20.10.2020).
13. DUKE, S. *Le Service européen pour l'action extérieure et la diplomatie publique.* Haye: Institut néerlandais des relations internationales «Clingendael», Août 2013, 46 p.
14. *Delivering on the promise of the Lisbon Treaty.* http://www.europolitics.info/pdf/gratuit_fr/267601-fr.pdf (accesat 17.09.2020).
15. FISHER, A. *Music for the Jilted Generation: Open-Source Public Diplomacy.* In: *The Hague Journal of Diplomacy*, 2008.
http://wandrenpd.files.wordpress.com/2008/09/hjd_003_02_03-fisher.pdf (accesat 14.08.2020).
16. FISKE, PH. *European Infopolitik: Developing EU Public Diplomacy Strategy.* London: The Foreign Policy Centre, 2005, p. 8.
http://ec.europa.eu/dgs/communication/pdf/communication_com_fr.pdf (accesat 20.09.2020).
17. HUIJGH, E. *„Changing Tunes for Public Diplomacy: Exploring the Domestic Dimension”*, In: *The Journal of*

Public Diplomacy – Facets of Diplomacy, 2011, p. 62-73.

18. *Information and Communication Handbook for EU Delegations in third countries and to International Organisations* p. 4.

http://eeas.europa.eu/delegations/ghana/documents/press_corner/20121231_en.pdf (accesat 20.10.2020).

19. JORA, L. *Diplomația culturală a Uniunii Europene. Aspecte funcționale ale serviciului european de acțiune externă*. În: *Revista de Științe politice și internaționale*, nr. IX- 2/2012, p. 30-44.

20. *L'Union Européenne au Togo. Une diplomatie publique de proximité*. p. 65. http://eeas.europa.eu/delegations/togo/documents/press-corner/20141215_fr.pdf (accesat 20.08.2020).

21. Masa rotundă: „Respectarea securității umane în condiții de criză – bune practici și lecții învățate” <https://infocenter.md/masa-rotunda-respectarea-securitatii-umane-in-conditii-de-criza-bune-practici-si-lectii-invatare/>(accesat 20.08.2020).

22. MEDAR, S. *Criza COVID-19 și competiția dintre marile puteri*. <https://monitorulapararii.ro/criza-COVID-19-si-competitia-dintre-marile-puteri-1-30414> (accesat 11.11.2020).

23. MUREȘAN, B. *Diplomația Uniunii Europene în vremea pandemiei*, Newsletter IER, anul XII, nr. 102, martie 2020, p. 5.

24. NEČA, S P., LIPPAY, B.J, SZABO, S. *Viziunea lui Barack H. Obama asupra securității mondiale: o schimbare în politica externă și de securitate a SUA?* În: *Impact Strategic*, nr.2/2011, p. 128-134.

25. NYE, J. JR. *Viitorul puterii*. București: Polirom, 2012. 328 p.

26. PREDATU, E. *Delimitări ale diplomației publice*. În: *Analele Universității Creștine „Dimitrie Cantemir”*, București, Seria Istorie, nr. 2/2010, Anul 1, p. 160-169.

27. *Projet de communication de Mme Ferrero-Waldner à la Commission,*

«L'Union européenne dans le monde – vers une stratégie de communication pour la politique extérieure de l'Union européenne, 2006-2009», C(2006) 329/1.

28. PANȚA, R. *Public Diplomacy- Foreign policy instrument*. In: *Agora*, Oradea, Vol. VI, nr. 1/ 2012, p. 53-65.

29. PANȚA, R. *Diplomația publică o nouă modalitate de realizare a politicii externe la începutul secolului XXI*. În: *Creșterea impactului cercetării și dezvoltarea capacității de inovare*. Chișinău, USM, 2012, p. 434-437.

30. POTTER, E.H. *Canada and the New Public Diplomacy*. p. 5.

http://www.clingendael.nl/publications/2002/20020700_cliaper_dip_issue81.pdf (accesat 12.09.2020)

31. *Raportul pentru Dezvoltare Umană a Adunării Generale a ONU* http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/255/hdr_1994_en_complete_nostats.pdf (accesat 12.09.2020)

32. *Răspunsul la criza provocată de coronavirus*. https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response_ro (accesat 11.11.2020)

33. RAȚA, AL-CL. *Aplicații ale internetului și noua diplomație digitală*. În: *Cultură și comunicare*, nr. 5/2011. <http://culturasicomunicare.com/pdf/2011/Rata%20Alex.pdf> (accesat 25.10.2020).

34. SORIANO, P. *Internet et les pouvoirs*. In: *Observatoire géostratégique de l'information*. septembre 2010, p. 2-3.

35. *The Soft Power 30*. <https://softpower30.com/wp-content/uploads/2019/10/The-Soft-Power-30-Report-2019-1.pdf> (accesat 10.11.2020).

36. *UE: vaccinurile anti-COVID vor fi distribuite „în același timp, și în aceleași condiții”*.

https://moldova.europalibera.org/a/30920506.html?fbclid=IwAR1_c8U74q7_7OH4Jmy7usnQcYIRSOS4plx0c8WR12CjAU4ZlriXkogFX4g (accesat 10.11.2020)

37. VATAMAN, D. *Rolul Serviciului European se acțiune externă în cadrul sistemului internațional al Uniunii*

Europene. În: Revista Română de Geopolitică și Relații Internaționale, Vol. IV, nr, 1/2012, p. 55-67.

38. *Versions consolidées du traité sur l'Union européenne et du traité sur le fonctionnement de l'Union européenne* *Charte des droits fondamentaux de l'Union européenne*. Luxembourg: Office

des publications de l'Union européenne 2010, 403 p.

39. ДАВЫДОВ, Ю. "Жесткая" и "мягкая" сила в международных отношениях. В: США, Канада: экономика, политика, культура, 2007, № 1, с. 3-25.

11.11.2020

SECURITATE JURIDICĂ

REFLECȚII PRIVIND UTILIZAREA INFORMAȚIEI INVESTIGATIV-OPERATIVE LA FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ

Valeriu CUȘNIR

Chișinău, Republica Moldova
doctor habilitat în drept, profesor universitar
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
e-mail: cusnirvm@gmail.com

Vitalie RUSU

Chișinău, Republica Moldova
doctor în drept, conferențiar universitar
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
e-mail: rusu_vitalie@yahoo.com

Informațiile investigativ-operative includ date obținute în urma efectuării activității speciale de investigații, care pot deveni probe sau contribuie la obținerea lor, fiind folosite în vederea prevenirii infracțiunilor, precum și alte date, utilizate în organizarea și identificarea activităților cu profil tactic ale unităților specializate de investigații. Obținerea datelor de fapt de către subdiviziunile investigativ-operative și probatoriul în cadrul urmăririi penale reprezintă procese de cunoaștere orientate spre perceperea unui singur fenomen – al infracțiunii, având în același timp și un singur scop – stabilirea adevărului. Indiferent de tendință și evoluție, aceste procese de cunoaștere se deosebesc prin subiecți, prin metodele și mijloacele aplicate, prin normele de reglementare și condițiile în care se realizează. Însă este important că datele de fapt și probele au o bază unică – infracțiunea, iar formele de activitate, orientare spre obținerea lor, au un singur scop – cunoașterea infracțiunii ca fenomen al lumii materiale.

Cuvinte-cheie: *activitate specială de investigații, urmărire penală, ofițer de investigații, informații investigativ-operative, proces penal, probe, date de fapt, probatoriu, acțiuni de urmărire penală, reprezentanți ai organelor de urmărire penală, admisibilitate, infracțiune, făptuitor, tactică, circumstanțe ale cauzei, aprecierea probelor, principii.*

REFLECTIONS REGARDING THE USE OF INVESTIGATIVE-OPERATIVE INFORMATION AT THE CRIMINAL INVESTIGATION LEVEL

The operational and investigative information includes data obtained as a result of the special investigation activity that may become evidence or contribute to their obtaining, being used in order to prevent crimes, as well as other data used in organizing and identifying tactical activities of operation and investigative structures. The obtaining of factual data by the operational and investigative subdivisions and the cumulative evidence within the criminal investigation represent knowledge processes oriented towards the perception of a single phenomenon - the crime, having at the same time a single purpose - the establishment of the truth. Regardless of the trend and evolvement, these processes of knowledge differ by subjects, methods and means applied, as well as by the norms that regulate them and the conditions in which they are implemented. However, it is important that the facts and evidence have a unique basis – the crime, while the forms of activity oriented towards obtaining them to have a single purpose - the knowledge of crime as a phenomenon of the material world.

Keywords: *special investigation activity, criminal investigation, investigation officer, operational and investigative information, criminal trial, cumulative evidence, factual data, evidence, criminal prosecution actions, representatives of criminal investigation bodies, admissibility, crime, perpetrator, tactics, circumstances of the case, assessment of evidence, principles.*

ОБ ИСПОЛЬЗОВАНИИ ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЙ ИНФОРМАЦИИ НА ЭТАПЕ УГОЛОВНОГО ПРЕСЛЕДОВАНИЯ

К оперативно-розыскной информации относятся данные, полученные в результате проведения специальных следственных мероприятий, которые могут стать доказательствами или способствовать их получению, используемые для предотвращения преступлений, а также другие данные, используемые при организации и выявлении тактической деятельности специализированных расследовательных подразделений. расследования. Получение фактических данных следственно-оперативными подразделениями и доказательств в уголовном расследовании представляют собой процессы познания, ориентированные на восприятие единого явления - преступления, имея при этом единственную цель - установление истины. Независимо от тенденции и развития, эти процессы познания различаются по предметам, по применяемым методам и средствам, по нормативным нормам и условиям, в которых они выполняются. Однако важно, чтобы факты и доказательства имели уникальную основу - преступление, а формы деятельности, направленные на их получение, имели единственную цель - познание преступности как явления материального мира.

Ключевые слова: *специальная следственная деятельность, уголовное расследование, дознаватель, оперативно-следственная информация, уголовный процесс, доказательства, фактические данные, доказательства, действия уголовного преследования, представители органов уголовного преследования, допустимость, преступление, преступник, тактика, обстоятельства, дела, оценка доказательств, принципы.*

CERTAINES RÉFLEXIONS SUR L'UTILISATION DES INFORMATIONS D'ENQUÊTE-OPÉRATIONNELLE EN PHASE DE POURSUITE PENALE

Les informations sur les opérations d'enquête comprennent les données obtenues à la suite de la réalisation d'activités d'enquête spéciales qui peuvent devenir des preuves ou contribuer à leur obtention, utilisées pour prévenir des crimes, ainsi que d'autres données utilisées pour organiser et identifier les activités tactiques des unités spécialisées d'enquêtes. L'obtention des données factuelles par les subdivisions d'enquête-opératoire et les preuves dans l'enquête criminelle représentent des processus de connaissance orientés vers la perception d'un phénomène unique - du crime, ayant en même temps un seul but - l'établissement de la vérité. Indépendamment de la tendance et de l'évolution, ces processus de connaissance diffèrent selon les sujets, par les méthodes et les moyens appliqués, par les normes réglementaires et les conditions dans lesquelles ils sont réalisés. Cependant, il est important que les faits et les preuves aient une base unique - le crime, et les formes d'activité, orientées vers leur obtention, ont un seul but - la reconnaissance du crime en tant que phénomène du monde matériel.

Mots clés: *activité d'enquête spéciale, enquête criminelle, enquêteur, informations sur les opérations d'enquête, procès pénal, preuves, données factuelles, preuves, poursuites pénales, représentants des organes d'enquête pénale, recevabilité, crime, auteur, tactiques, circonstances de l'affaire, appréciation des preuves, principes.*

Avându-se în vedere că instituția informației reprezintă în lumea contemporană un element în jurul căruia se circumscriu la propriu interesele tuturor persoanelor, indiferent de sectorul în care acestea își desfășoară activitatea, nici domeniul juridic nu putea face excepție și cu precădere aspectele ce țin de dreptul penal. Ceea ce stă la baza constatării săvârșirii unei anumite fapte de natură penală, sau în ceea ce privește identificarea făptuitorilor care au săvârșit delictul, precum și stabilirea eventualei răspunderi pe care aceștia o poartă, este informația pe care organele judiciare trebuie să o obțină prin diversele mijloace și măsuri reglementate de lege. În materia procesual-penală, informația necesară soluționării sau clarificării unui anumit aspect al cauzei se subsumează noțiunii de „probă”, care constituie orice element de fapt care servește la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, la identificarea persoanei care a săvârșit-o și la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei¹.

Asigurarea informațională reprezintă condiția obligatorie a eficacității activității din orice domeniu, a oricărui sistem social, inclusi a justiției penale. În condițiile absenței legăturilor informaționale la nivel de sistem nu putem vorbi despre o anumită corelație între elementele acestuia².

Noțiunea de „informație investigativ-operativă” este folosită în literatura de specialitate începând cu anii '60 ai secolului trecut. Prin ea se subînțelegea cumulul de date operative ce caracterizau: anumite aspecte ale condițiilor, împrejurărilor tactico-opetative, particularitățile psihologice ale persoanelor bănuite în pregătirea și comiterea infracțiunilor,

¹ TUDORAN, V. M. *Teoria și practica interceptărilor și înregistrărilor audio sau video judiciare. Abordare duală: actualele și noile Cod penal și Cod de procedură penală*. București, Ed. Universul Juridic, 2012, pp. 17-18.

² ДЖОНСОН, Р., КАСТ, Ф., РОЗЕНЦВЕЙГ, Д. *Системы и руководство (теория систем, руководство системами)*. Москва, 1971, с. 137-160.

măsurile profilactice curente, modalitățile comiterii faptelor infracționale, semnamentele particulare ale făptuitorului și a bunurilor sustrate, informațiile privind pregătirea infracțiunilor, circumstanțele de importanță nemijlocită sau potențială pentru planificarea și înfăptuirea măsurilor investigativ-operative, efectuarea lucrului operativ analitic, precum și informațiile care pot contribui la desfășurarea urmăririi penale³.

Actualmente, regulile procedurale în cadrul activității speciale de investigații sunt cele care, în mare parte, urmează să transpună în practică teza din CEDO⁴ conform căreia nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea dreptului la respectarea vieții private, decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora⁵.

Or, pentru secolul XX, mai ales în a doua jumătate, o dominantă a dreptului la scară mondială a constituit-o grija față de drepturile omului și garantarea acestora atât în edictarea tuturor normelor legale, cât mai ales în domeniul activității judiciare. Pașii uriași pe care știința și tehnica i-au făcut în secolul trecut proiectează perspective ample pe linia constantă și, probabil, accelerată a acestei

³ ЛУКАШОВ, О. А. *О сущности и значении оперативно-розыскной информации*. Москва, 1973, с. 21-22.

⁴ *Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale din 4 noiembrie 1950*. Semnată de către Republica Moldova la 13 iulie 1995, Ratificată prin Hotărârea Parlamentului RM nr.1298-XIII din 24 iulie 1999. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 54-55/502 din 1999.

⁵ COVALCIUC, I. *Măsurile speciale de investigații autorizate de procuror în procesul penal*. Autoreferatul tezei de doctor în drept. Chișinău, 2018, p. 16.

tendențe. Nu știm ce ne rezervă viitorul în adoptarea unor procedee și mijloace nebănuite de descoperire a infractorilor. Oricare ar fi acestea și oricât de sofisticate ar fi ele, nu trebuie să devină un scop în sine și mai ales o justificare a ideii că în folosul general informațiile de mare importanță pot fi obținute prin orice mijloace⁶.

Studierea literaturii de specialitate ne-a permis să constatăm că o contribuție substanțială în evoluția teoriei și practicii utilizării informațiilor investigativ-operative la descoperirea și investigarea infracțiunilor a avut-o cercetătorul S. S. Ovcinski. În opinia acestui autor, informația investigativ-operativă se deosebește de alte informații sociale prin scop (lupta cu infracționalitatea), prin metodele de obținere și regimul de folosire, care asigură caracterul conspirativ, secretizarea sigură a surselor, posibilitatea verificării informațiilor acumulate și aplicarea lor doar de către persoanele strict determinate de lege⁷ (*ofițeri de investigații și ofițeri de urmărire penală – n.n.*).

Fără a pune la îndoială poziția cercetătorului S. S. Ovcinski, atragem atenție la faptul că informațiile investigativ-operative sunt acumulate doar în scopul luptei cu infracționalitatea, și anume în vederea prevenirii și descoperirii infracțiunilor. Pentru realizarea acestor sarcini sunt necesare informații referitoare la anumite evenimente, persoane, obiecte și circumstanțe care ne vorbesc despre legătura lor cu fapta cercetată, precum și

informații privind urmele infracțiunii. Aceste date pot fi acumulate atât prin mijloace procesuale, cât și neprocesuale. Însă legea condiționează realizarea acestor obiective prin utilizarea informațiilor care fac față următoarelor criterii: prezența sursei procesuale de informare, forma procesuală de obținere și perfectare, prezența faptelor ce au legătură cu fapta investigată. Or, în cazul de față avem în vedere prioritatea informațiilor obținute prin mijloace procesuale și caracterul asigurator (accesoriu) al informațiilor obținute pe cale neprocesuală, inclusiv prin aplicarea metodelor și mijloacelor investigativ-operative (adică informațiile investigativ-operative). Astfel, datele care formează conținutul informației investigativ - operative trebuie să se caracterizeze prin următorul obiectiv – să se transforme pe viitor în mijloc de probă sau să contribuie la obținerea probelor. Anume prin aceasta se caracterizează destinația de bază a informației investigativ-operative.

În afară de aceasta, informația investigativ-operativă trebuie să conțină date ce pot fi utilizate pentru organizarea activității subdiviziunilor specializate de investigații cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii infracțiunilor. Astfel, informațiile investigativ-operative reprezintă date obținute în urma efectuării activității speciale de investigații, care pot deveni probe sau sunt de natură să contribuie la obținerea lor, fiind folosite în vederea prevenirii infracțiunilor, precum și alte date, utilizate în organizarea și realizarea activităților cu caracter tactic ale unităților specializate de investigații.

Reieșind din cele menționate supra, informația investigativ-operativă este obținută prin mijloace neprocesuale din anumite surse prin utilizarea anumitor metode și mijloace specifice. După conținut, ea poate fi aplicată atât în vederea asigurării probatoriului în cauzele penale, cât și pentru curmarea faptelor infracționale.

În legătură cu acest fapt, clasificarea informațiilor investigativ-operative prezin-

⁶ VOLONCIU, N. *Cuvânt înainte*. În: UDROIU, M., SLĂVOIU, R., PREDESCU, O. *Tehnici speciale de investigare în justiția penală*. București, Ed. C. H. BECK, 2009.

⁷ ОВЧИНСКИЙ, С. С. *Оперативно-розыскная информация. Проблемы теории и практики*. Москва, 1976, с. 16; ОВЧИНСКИЙ, С. С. *Оперативно-розыскная информация: Теоретические основы информационно-прогностического обеспечения оперативно-розыскной и профилактической деятельности органов внутренних дел по борьбе с организованной преступностью*. ИНФРА-М. Москва, 2000, с. 17-37.

tă importanță nu doar ca mijloc de cunoaștere, de percepere, ci și din punct de vedere al utilității practice.

Literatura de specialitate a identificat mai multe criterii de clasificare a informației investigativ-operative. Unii cercetători sunt de părerea că datele obținute în procesul activității speciale de investigații pot fi divizate în următoarele grupe:

- 1) Informațiile care indică nemijlocit asupra anumitor date de fapt care, ulterior, fiind acumulate și fixate prin mijloace procesuale, vor servi în calitate de probe în procesul penal;
- 2) Informațiile ce nu conțin anumite date concrete referitor la sursele de obținere a probelor, la modalitățile de identificare a acestora, dar care, în același timp, reflectă faptul infracțiunii, anumite circumstanțe ale cauzei, identifică cercul de persoane bănuite în comiterea faptelor antisociale⁸.

Alți cercetători trec în revistă încă un grup al informației investigativ-operative: „materialele perfectate ca rezultat al activității speciale de investigații, care, respectiv, reprezintă produsul nemijlocit al acesteia”. Aceste materiale sunt utile nu atât prin sine înseși, cât prin indicațiile pe care le conțin în privința probelor materializate obiectiv, ce urmează a fi acumulate prin mijloace procesuale⁹.

Autorul V. Gh. Samoilov clasifică toate datele obținute de pe urma activității speciale de investigații în următoarele două grupe:

- 1) Date ce conțin indicații în privința surselor probelor judiciare;
- 2) Datele care nu conțin asemenea informații, ci ne permit doar să ne orientăm în spectrul circumstanțelor legate de fapta investigată.

⁸ ХОМКОЛОВ, В. П. *Организация управления оперативно-розыскной деятельностью*. Москва, Изд. ЮРИТИ, 1999, с. 91-92.

⁹ ХЛЫНЦЕВ, М. Н. *Криминалистическая информация и моделирование при расследовании преступлений*. Саратов, 1982, с. 38.

Primul grup este, la rândul său, divizat de V. Gh. Samoilov în următoarele subgrupe: a) datele ce indică direcția de identificare a probelor sau a mijloacelor de obținere a probelor; b) datele fixate pe anumiți purtători de informații, obținuți sau perfectati în procesul activității speciale de investigații¹⁰.

Cercetătorii A. Serbulov și A. Soloviov divizează datele investigativ-operative în informații nemateriale și obiecte materiale. Primele se conțin în diferite documente, în informațiile, comunicatele legate de desfășurarea măsurilor speciale de investigații, iar cele din urmă sunt reflectate în diverse obiecte și documente depistate în procesul efectuării activității speciale de investigații¹¹.

Savanții A. F. Osipov și V. C. Lohov clasifică informațiile investigativ-operative în funcție de posibilitatea utilizării lor la faza începerii și efectuării urmăririi penale. Ei identifică două grupe: a) informația investigativ-operativă cu caracter orientativ; b) informația investigativ-operativă care deține importanță probatorie. Prima grupă ajută reprezentantul organului de urmărire penală să înțeleagă, să perceapă mecanismul comiterii infracțiunii, să identifice direcția ulterioarei cercetări și versiunile optime de urmărire penală. Cea de-a doua grupă include datele investigativ-operative verificate, care ne vorbesc despre circumstanțele infracțiunii, despre făptuitori, ele fiind obținute în baza anumitor obiecte concrete – purtători de informații ce pot fi utilizați în calitate de mijloace de probă¹².

¹⁰ САМОЙЛОВ, В. Г. *Значение для расследования данных, полученных из оперативных источников*. Труды ВШ МВД СССР, 1968, с. 31.

¹¹ СЕРБУЛОВ, А., СОЛОВЬЕВ, А. *Использование в следственной работе материалов, полученных в результате принятия оперативно-розыскных мер*. În: Криминалистика и судебная экспертиза. Киев, РИО МООН УССР, 1967, Вып. 4, с. 123-128.

¹² ОСИПОВ, А. Ф., ЛОХОВ, В. К. *Условия и пределы использования данных оперативно-розыскного характера при производстве по уголовному делу*. Москва, 1979, с. 18-29.

Cercetătorii autohtoni V. Cușnir și V. Moraru¹³ promovează clasificarea informației investigativ-operative după următoarele criterii:

a) după îmbinarea metodelor publice și secrete:

- rezultate publice;
- rezultate secrete.

b) după modul de obținere:

- obținute nemijlocit ca rezultat al măsurilor speciale de investigații prevăzute în Legea nr. 59 din 29.03.2012;
- obținute cu concursul confidenților;
- imediate (din sursa originală);
- mediate (analize, deducție, inducție, din evidențe etc.);
- prin metode tehnico-științifice;
- parvenite de la alte organe ș.a.

c) după caracter:

- informative (date, informații);
- materiale (corpuri delictive, documente, alte lucruri).

d) în raport cu elementul de noutate:

- primare;
- complementare.

e) după efectele juridice:

- informativ-orientative;
- tactico-metodologice;
- probatorii.

f) după aplicarea mijloacelor tehnice:

- colectate și fixate cu ajutorul mijloacelor tehnice;
- colectate și fixate fără aplicarea mijloacelor tehnice.

Cercetătorul I. Covalciuc susține că, din punct de vedere al utilizării rezultatelor activității speciale de investigații în cadrul probatoriului în cauzele penale, măsurile speciale de investigații se împart în măsuri care pot fi folosite în probatoriu și măsuri ale căror rezultate nu pot fi folosite în cadrul probatoriului. La prima grupă sunt atribuite acele măsuri ale căror rezultate sunt fixate și prezentate în modul corespunzător organului de urmărire penală. Cea de-a doua grupă include măsurile speciale

de investigații ale căror rezultate au un caracter informativ, nu însă și probator.

Analizând activitatea practică în privința realizării măsurilor speciale de investigații și a utilizării rezultatelor acestora în cadrul probatoriului în cauzele penale, I. Covalciuc ajunge la concluzia precum că problema fundamentală în reglementarea juridică a înfăptuirii măsurilor speciale de investigații o reprezintă îngrădirea drepturilor omului și cetățeanului. Astfel, ca urmare, măsurile speciale de investigații, indiferent de categorie și tactica realizării, urmează a fi, în primul rând, clasificate și apreciate în funcție de gradul de îngrădire a drepturilor și libertăților omului, în măsuri care nu limitează și îngrădesc drepturile constituționale ale omului, nefiind necesare în acest sens autorizarea judecătorească respectivă și măsuri care limitează și îngrădesc drepturile omului, fiind necesară, în cazul dat, autorizarea judecătorească corespunzătoare¹⁴.

Vorbind despre importanța datelor (informațiilor) investigativ-operative în procesul cercetării infracțiunilor, autorul R. S. Belkin exprimă părerea că ele pot: a) indica la obiectele potențiale purtătoare de informații probatorii, la caracterul, locul de aflare și modalitățile de identificare a surselor de obținere a probelor; b) conține informații referitoare la posibilul comportament al participanților la procesul penal în cadrul audierilor sau în timpul efectuării altor acțiuni de urmărire penală; c) ghida reprezentantul organului de urmărire penală pe segmentul identificării circumstanțelor care urmează a fi stabilite, contribuind la selectarea corespunzătoare a celor mai eficiente mijloace de probă, a procedurilor tactico-tehnice de administrare a materialului probator, la aprecierea lui corectă¹⁵.

¹³ CUȘNIR, V., MORARU, V. *Activitatea operativă de investigații*. Chișinău, Institutul Național al Justiției, 2009, p. 212.

¹⁴ COVALCIUC, I. *Clasificarea și condițiile realizării măsurilor speciale de investigații*. În: materialele Conferinței naționale cu participare internațională „Știința în nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective”. 25-26 septembrie 2015. Bălți, 2015, p. 230.

¹⁵ БЕЛКИН, Р. С. *Собирание, исследование и оценка доказательств*. Москва, 1966, с. 42-43.

În opinia noastră, clasificările informațiilor investigativ-operative vizate supra iau în calcul doar un singur criteriu – importanța acestora pentru urmărirea penală. Totodată însă un volum mare al informației investigativ-operative este pus în aplicare și în vederea prevenirii infracțiunilor, prognozării comportamentului infracțional, organizării eficiente a activității subdiviziunilor care efectuează activitatea specială de investigații etc. Din acest considerent, suntem de părerea că informația investigativ-operativă poate fi divizată în următoarele patru grupe:

- 1) Informațiile ce pot figura în calitate de probe sau care pot contribui la obținerea lor;
- 2) Informațiile ce contribuie la prevenirea comiterii faptelor infracționale;
- 3) Informațiile care determină funcționarea eficientă a unităților investigativ-operative;
- 4) Informațiile ce servesc în calitate de temeuri pentru elaborarea anumitor prevederi ale politicii penale și în materia investigațiilor speciale.

Din totalul clasificărilor enunțate ale informației investigativ-operative, aceasta poate fi interpretată, percepută ca fiind un cumul de „informații”, „modalități”, „date” etc. Legea procesual-penală identifică „datele factice” ca fiind mijloc de bază de obținere a probelor.

Conform prevederilor art. 93, alin. (1) Cod de procedură penală al Republicii Moldova¹⁶, probele sunt elemente de fapt, dobândite în modul stabilit de lege, care servesc la constatarea existenței sau inexistenței infracțiunii, la identificarea făptuitorului, precum și la stabilirea altor împrejurări importante pentru justa soluționare a cauzei.

Raportul dintre datele factice și probe urmează a fi perceput, în opinia noastră, într-un singur sens – fiind exprimate în forma corespunzătoare prevăzută de norma

procesuală, ele devin probe, adică datele factice reprezintă premisa obținerii probelor. Totodată însă nu toate datele factice devin probe; ele pot să nu răspundă cerințelor prevăzute de lege în acest sens. Mai mult decât atât, procedeele și mijloacele descoperirii probelor trebuie să facă față anumitor condiții generale, determinate de specificul depistării materialului probator. Aceste cerințe generale se referă la conținut, la condițiile aplicării anumitor procedee și mijloace, la asigurarea autenticității rezultatelor obținute de pe urma utilizării lor. De asemenea, la categoria cerințelor generale se mai atribuie și unitatea premiselor juridice privind aplicarea procedeelelor și mijloacelor pentru descoperirea probelor, adică prezența principiilor și regulilor care determină condițiile admisibilității, caracterul și conținutul, scopul și ordinea folosirii acestor mijloace și procedee de către subiectul participant la probatoriu¹⁷.

Datele de fapt și probele reprezintă rezultatul unui proces unic de cunoaștere a unui asemenea fenomen al lumii materiale cum este infracțiunea. Dacă fapta a fost comisă, ea deja există în lumea materială și poate fi obiectiv cunoscută, percepută. Obiectele, participanții, martorii oculari, figurând în calitate de purtători ai anumitor informații trebuie să fie potențial pregătiți pentru a interveni, în cadrul procesului de cunoaștere, în calitate de surse „originale” de reflectare. Dacă însă cunoașterea, în sens larg, reprezintă prin sine obținerea anumitor informații despre anumite obiecte sau fenomene, atunci probatoriul constă în argumentarea, motivarea anumitor momente, în crearea condițiilor pentru perceperea anumitor circumstanțe de către alte persoane. Probatoriul se evidențiază prin caracterul său comunicativ, asigurând transmiterea cunoștințelor de la o persoană la alta, este adresat persoanelor terțe, în

¹⁶ *Codul de procedură penală al Republicii Moldova*: Legea Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.104-110.

¹⁷ БЕЛКИН, Р. С. *Курс советской криминалистики*. Том 1. Общая теория советской криминалистики. Москва, 1977, с. 51.

timp ce perceperea se poate limita doar la subiectul cunoașterii¹⁸.

Respectiv, și obținerea datelor de fapt de către subdiviziunile specializate de investigații și probatoriul în cadrul urmăririi penale reprezintă procese de cunoaștere orientate spre perceperea unui singur fenomen – a infracțiunii, având în același timp și un singur scop – stabilirea adevărului.

Indiferent de tendința, direcția unică, aceste procese de cunoaștere se deosebesc prin subiecți, prin metodele și mijloacele aplicate, prin normele care le reglementează și condițiile în care se realizează. Însă, în opinia noastră, este important că datele de fapt și probele au o bază unică – infracțiunea, iar formele de activitate, orientare spre obținerea lor, au un singur scop – cunoașterea infracțiunii ca fenomen al lumii materiale. Totodată, transformarea datelor de fapt în probe nu trebuie examinată izolat, ci ca un proces în dezvoltare, în evoluție, de la formele simple spre cele complexe. Or, este corectă poziția în baza căreia datele de fapt sunt nemijlocit antrenate în cadrul probatoriului. Astfel, probatoriul reprezintă o activitate axată pe transformarea datelor de fapt în probe prin atribuirea unei forme procesuale corespunzătoare.

În contextul celor menționate, sistemul asigurării investigativ-operative a activității de urmărire penală va acționa eficient, iar reprezentanții organelor de urmărire penală vor soluționa cu succes sarcinile legate de investigare și descoperirea infracțiunilor doar în cazurile în care informația investigativ-operativă le va fi accesibilă în volum deplin și în forma în care a fost materializată inițial.

Acest punct de vedere este susținut de cercetătoarea V. E. Conovalova. Ea menționează că „*Reprezentantul* organului de urmărire penală trebuie să cunoască toate informațiile relevante pentru cauza investigată și importante pentru stabilirea circumstanțelor ei. Pentru el nu există și

nici nu pot exista secrete în materia informațiilor investigativ-operative referitoare la cauza aflată în proces de cercetare”¹⁹.

Actualmente, descoperirea oricărei infracțiuni, mai mult sau mai puțin complicate poate fi efectuată doar cu eforturile unui grup de lucrători ai organelor de urmărire penală și speciale de investigații. Anume în interacțiunea diferitelor servicii ale organelor de drept – de urmărire penală, speciale de investigații, tehnico-criminalistice – rezidă succesul în descoperirea infracțiunilor, identificarea făptuitorilor și trimiterea acestora în judecată. În afară de aceasta, în procesul cercetării oricărei infracțiuni, ofițerul de urmărire penală, procurorul deseori recurg la ajutorul altor subdiviziuni ale organelor speciale și de drept²⁰.

Ofițerii de urmărire penală sunt investiți să desfășoare diverse activități procedurale în vederea determinării pe baze de probe a faptei și a autorului acesteia. La rândul lor, organele autorizate cu funcții investigativ-operative dispun de mijloace și forțe care fac posibilă supravegherea activă a persoanelor pasibile de a comite infracțiuni, reținerea făptuitorilor în flagrant delict, stabilirea diverselor surse de informații probante, inclusiv a martorilor oculari și a mijloacelor materiale de probă ascunse etc. Posibilitățile organelor investigativ-operative au crescut esențial datorită dezvoltării și avansării bazei legale și materiale a activității respective, aplicării pe scară largă a datelor din bazele informaționale de evidență criminalistică și investigativ-operativă. Or, colaborarea acestor organe, ca formă specifică de interacțiune, adică de a activa în comun la descoperirea și cercetarea infracțiunilor, se impune de necesitatea corelării mijloacelor și metodelor de lucru

¹⁸ ЛУЗГИН, И. М. *Расследование как процесс познания*. Москва, 1969, с. 22.

¹⁹ КОНОВАЛОВА, В. Е. *Психология в расследовании преступлений*. Харьков, 1978, с. 35-36.

²⁰ GHEORGHITĂ, M. *Tratat de criminalistică*. Chișinău, FEP. Tipografia centrală, 2017, p. 352.

ale structurilor menționate, conjugării competențelor pe care acestea le posedă²¹.

Activitatea organelor de urmărire penală, în special la cercetarea infracțiunilor, presupune realizarea unui sistem rațional de decizii (hotărâri) organizatorice, acțiuni procedurale și speciale de investigații în scopul îndeplinirii mai eficace a sarcinilor legislației penale, procesual-penale și asigurării intereselor ordinii de drept, securității interne a republicii. Aceste decizii și acțiuni ale organelor de urmărire penală poartă atât caracter procesual, cât și neprocesual (tactic ori ganizatoric). Caracterul lor unitar constă în faptul că atât deciziile și acțiunile procesuale, cât și cele neprocesuale sunt orientate spre îndeplinirea sarcinilor urmăririi penale, cercetării și descoperirii infracțiunilor, identificării infractorului și tragerii lui la răspundere penală, rezolvarea altor probleme ale procesului penal. Deosebirea constă în faptul că deciziile (hotărârile) și acțiunile procesuale și neprocesuale au bază diferită și își găsesc expresie în forme diferite. Astfel, dacă cele dintâi se bazează pe normele concrete ale legislației penale și de procedură penală, care se reflectă în documentele oficiale întocmite pe marginea acțiunii penale, cele din urmă se bazează pe diferite recomandări ale teoriei și practicii pozitive ale organelor de drept și speciale de investigații, pe instrucțiuni, norme, pe experiența proprie a lucrătorilor organelor respective.

De regulă, în materialele dosarului penal sunt reflectate numai rezultatele deciziilor și acțiunilor procesuale ale organelor de urmărire penală; celelalte se fixează în materialele de lucru, dosarele de evidență operativă. La deciziile și acțiunile cu caracter procesual, care fac parte din organizarea cercetării, se referă: pornirea urmăririi penale în legătură cu depistarea infracțiunii; aplicarea măsurilor de reprimare față de persoanele suspectate ori

reținute; efectuarea unor anumite acțiuni procesuale (inițiale, de neamânat și ulterioare) și a măsurilor speciale de investigații, orientate spre obținerea probelor infracțiunii; audierea martorilor; victimelor și a persoanelor suspectate; formularea și aducerea la cunoștință a învinuirii etc.

La deciziile și acțiunile cu caracter neprocesual (tactic), care, de asemenea, fac parte din organizarea cercetării infracțiunilor sus-numite, se referă: colectarea, obținerea și analiza informației, a datelor despre infracțiune; elaborarea versiunilor speciale de investigații și de urmărire penală; planificarea cercetării și realizarea măsurilor speciale de investigații; realizarea interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu serviciile operative, ministere, departamente etc.; analiza materialelor obținute și controlul desfășurării lucrului în baza materialelor cauzei concrete²².

Ceea ce deosebește utilizarea rezultatelor măsurilor speciale de investigații în cadrul probatoriului procesual-penal ține de metoda prin care probele sunt identificate, acumulate și prezentate organului judiciar, regula generală fiind că în cadrul procesului penal probatoriul este realizat prin mijloace proprii, iar, în anumite condiții strict prevăzute de lege, pot fi utilizate măsuri speciale de investigații. În acest sens, este necesar să fie asigurată legalitatea administrării probelor, moment care a fost luat în calcul și de către legiuitorul autohton²³.

Este important să acordăm atenție și faptului că specificul folosirii informațiilor investigativ-operative la faza de urmărire penală constă în necesitatea cifrării, secretizării metodelor și surselor obținerii lor în raport cu anumite persoane care sunt interesate în insuccesul investigațiilor.

²¹ DORAȘ, S. *Criminalistica*. Chișinău, Ed. Cartea Juridică, 2011, pp. 291-292.

²² GHEORGHITĂ, M. *Tratat de criminalistică*. Chișinău, FEP. Tipografia centrală, 2017, pp. 335-336.

²³ COVALCIUC, I. *Măsurile speciale de investigații autorizate de procuror în procesul penal*. Autoreferatul tezei de doctor în drept. Chișinău, 2018, p. 19-20.

Această sarcină urmează a fi realizată prin eforturile comune ale ofițerilor de investigații și ale reprezentanților organelor de urmărire penală.

Autorii V.Cușnir și V. Moraru subliniază că admisibilitatea și aprecierea probelor conform exigențelor formulate în art. 95 și 101 CPP al RM este imposibilă fără verificarea lor, condiție expres prevăzută de legea procesual-penală și în raport cu datele de fapt obținute prin activitate operativă de investigații. Potrivit acestora, datele de fapt obținute prin activitatea operativă de investigații, potrivit reglementărilor stipulate în art. 93 CPP, pentru a fi admise în calitate de probe în cauzele penale urmează a fi verificate prin intermediul mijloacelor de probă sau procedeele probatorii reglementate în art.102-164 CPP al RM. Spre exemplu, rezultatele măsurii operative de investigații *chestionarea* (art.18, alin.(3), lit. "a" din Legea privind activitatea specială de investigații) se supun verificării prin intermediul mijlocului de probă declarațiile bănuțului, învinuțului, inculpatului, ale părții vătămăte, părții civile, părții civilmente responsabile, martorului (art.93, alin.(2), pct.1) CPP al RM) sau prin procedeele probatorii – declarațiile bănuțului, învinuțului, inculpatului (art.103 CPP al RM); audierea bănuțului, învinuțului, inculpatului (art.104 CPP al RM); declarațiile martorului și condițiile audierii lui (art.105 CPP al RM); modalități speciale de audiere a martorului și protecția lui (art.110 CPP al RM); confruntarea (art.113 CPP al RM)²⁴.

În fine, potrivit autorilor V.Cușnir și V.Moraru²⁵, admisibilitatea datelor de fapt obținute prin activitatea specială de investigații în calitate de probe pentru cauzele penale impune cerințe ca și privitor la probe:

- să fie pertinente, adică să aibă legătură cu cauza soluționată în procesul penal, cu circumstanțele care trebuie dovedite în proces;
- să fie concludente, adică să fie esențiale pentru cauză, să contribuie în mod hotărâtor la soluționarea cauzei penale;
- să fie utile, prin urmare să posede calitatea de a clarifica anumite fapte sau împrejurări necesare pentru soluționarea cauzei.

Totodată, este de remarcat că informațiile și materialele investigativ-operative pot servi drept reper orientativ pentru pregătirea diferitor acțiuni de urmărire penală, îndeosebi la selectarea tacticii desfășurării lor, la alegerea unor sau altor scheme metodologice de investigare a infracțiunii, pentru precizarea versiunilor și direcționarea cercetărilor, pentru cunoașterea personalității bănuțului, învinuțului, precum și soluționarea altor probleme de tactică și metodică privind investigarea infracțiunilor²⁶.

În opinia autorului F. Iu. Berdicevski, activitatea de cercetare și descoperire a infracțiunilor trebuie programată de reprezentantul organului de urmărire penală de comun cu reprezentanții structurilor investigativ-operative. Programarea oricărei activități este imposibilă fără o reprezentare corespunzătoare despre esența și posibilitățile ei²⁷. Cercetătorul I. Covalciuc susține poziția că doar în cadrul urmăririi penale măsurile speciale de investigații urmează a fi efectuate conform prevederilor CPP al RM, ceea ce ar însemna că până la pornirea urmăririi penale, măsurile speciale de investigații să fie posibil a fi efectuate în afara exigențelor procesual penale²⁸. În opinia

²⁴ CUȘNIR, V., MORARU, V. *Activitatea operativă de investigații*. Chișinău, Institutul Național al Justiției. 2009, p. 283.

²⁵ CUȘNIR, V., MORARU, V. *Op. cit.*, p.284.

²⁶ *Ibidem*, p. 273.

²⁷ БЕРДИЧЕВСКИЙ Ф. Ю. *Условия эффективности взаимодействия органов следствия и милиции по уголовному делу*. Проблемы повышения эффективности предварительного следствия: Тезисы научно-практической конференции. Ленинград, 1976, с. 50-52.

²⁸ COVALCIUC, I. *Măsurile speciale de investigații autorizate de procuror în procesul*

aceluiași autor, persoana cu funcție de răspundere care dă indicațiile corespunzătoare urmează să țină cont de faptul că o mare parte a măsurilor speciale de investigații necesită emiterea unei ordonanțe în acest sens, care fie constituie forma unor autorizări din partea procurorului, fie constituie o premisă pentru obținerea unei autorizări ulterioare din partea judecătorului. Din acest considerent, informațiile expuse în conținutul indicațiilor, care pot constitui o premisă pentru inițierea măsurilor speciale de investigații, trebuie să conțină suficiente elemente pentru obținerea autorizării măsurilor speciale de investigații, inclusiv în vederea posibilei îngrădiri a drepturilor și libertăților persoanelor²⁹.

În acest sens, interacțiunea poate fi *de natură administrativă*, când ea se bazează pe actele normative departamentale, și *de natură procesuală*, când activitatea în comun a câtorva reprezentanți ai organelor speciale și de drept se bazează pe legea de procedură penală. De exemplu, actele departamentale ale organelor speciale obligă lucrătorii operativi să analizeze și să aprecieze în comun cu organele de urmărire penală materialele cu privire la activitatea ilicită a figurantului/figuranților aflați în control operativ/prelucrare operative. În cazuri necesare, organele de urmărire penală responsabile de aceste materiale pot recomanda efectuarea măsurilor investigative-operative suplimentare în scopul dobândirii și documentării informației probante, ele sunt, de asemenea, în drept să-și expună părerea referitor la modul de legiferare a datelor operative, realizare a dosarelor de evidență operativă, existența temeiurilor de

tragere la răspundere penală în mod operativ a persoanelor supravegheate de organe etc. În viziunea savantului M. Gheorghiuță, se consideră justă recomandarea privind realizarea materialelor, dosarelor de evidență operativă prin pornirea proceselor penale, pe care organele speciale și de urmărire penală trebuie să le efectueze elaborând un plan comun de lucru.

Dacă într-un caz sau altul ofițerii de investigații instrumentează un material sau dosar special (investigativ-operativ), în care este documentată infracțiunea săvârșită și persoanele implicate, atunci materialele pot fi realizate prin pornirea procesului penal în modul stabilit, asigurând confidențialitatea datelor operative. La pornirea procesului penal în baza materialelor dosarului de evidență operativă trebuie să se respecte următoarele condiții: 1) examinarea și estimarea în comun a materialelor operative de către ofițerul de urmărire penală și reprezentanții subdiviziunilor speciale de investigații; 2) elaborarea în comun a unui plan special de realizare a materialelor operative, în care sunt prevăzute toate măsurile organizatorice, acțiunile inițiale de urmărire penală și măsurile speciale de investigații; 3) adoptarea unei decizii comune a conducătorilor organului de urmărire penală și specială de investigații despre formarea grupei de cercetare în cazurile când urmărirea penală este voluminoasă și complicată.

Aceste cazuri, de obicei, necesită planificarea unui număr mare de acțiuni de urmărire penală și măsuri speciale de investigații în scopul documentării procesuale a acțiunilor ilicite, administrării și fixării probelor³⁰.

Potrivit autorilor V. Cușnir și V. Moraru³¹ eficacitatea utilizării informa-

---

penal. Autoreferatul tezei de doctor în drept. Chișinău, 2018, p. 16.

²⁹ COVALCIUC, I. *Temeiurile efectuării măsurilor speciale de investigații*. În: Materialele Conferinței internaționale științifico-practice „Știința juridică în condițiile de integrare europeană a Ucrainei și Moldovei: repere moderne de dezvoltare juridică”. 24-25 martie 2017. Chișinău, 2017, p. 258.

---

³⁰ GHEORGHIUȚĂ M. *Tratat de criminalistică*. Chișinău, FEP. Tipografia Centrală, 2017, p. 355-356.

³¹ CUȘNIR V., MORARU V. *Activitatea operativă de investigații*. Chișinău, Institutul Național al Justiției, 2009, p. 259.

țiilor și materialelor obținute în procesul documentării, în cadrul dosarelor speciale, în mare măsură este determinată de oportunitatea și corectitudinea realizării materialelor investigativ-operative acumulate. În opinia autorilor citați mai sus, realizarea materialelor operative presupune planificarea și îndeplinirea unui complex de măsuri speciale de investigații și acțiuni de urmărire penală întru asigurarea utilizării rezultatelor (informațiilor și materialelor) controlului operativ, prelucrării operative în procesul penal, urmărindu-se probarea infracțiunii și aplicarea sancțiunilor față de cei vinovați. Realizarea materialelor operative se îndeplinește după un plan elaborat (de ofițerul de investigații în coordonare cu organul de urmărire penală) din timp, care va include măsuri investigativ-operative și acțiuni de urmărire penală, inclusiv:

- planificarea unor operațiuni tactice (combinații informativ-operative) privind reținerea bănuțiilor (figuranților), complicilor lor și efectuarea concomitentă a perchezițiilor, ridicărilor, atât la domiciliu, locul de muncă, cât și în alte locuri;
- dispunerea de inventarieri, revizii documentare, constatări tehnico-științifice etc.;
- sechestrarea bunurilor și luarea altor măsuri asiguratorii;
- protecția de stat a martorilor și altor persoane participante în procesul penal;
- protecția confidențelor;
- planificarea unor măsuri în vederea preîntâmpinării posibilei eschivări de la urmărirea penală a bănuțiilor (figuranților), complicilor lor sau de distrugere a urmelor;
- măsuri privind asigurarea utilizării datelor confidențiale, conspirate;
- măsuri de interacțiune cu alte subdiviziuni specializate de investigații, organe de stat, specialiști;
- după caz, măsuri de cooperare pe plan internațional, regional.

Necesitatea interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu serviciile investigativ-

operative ale organelor de drept și aparținând altor entități rezultă mai curând din comunitatea intereselor și sarcinilor asigurării descoperirii rapide și complete a infracțiunilor, identificării infractorilor, precum și asigurării aplicării juste a legii, pentru ca cel ce a săvârșit o acțiune ilicită să-și primească pedeapsa meritată și niciun om nevinovat să nu fie tras la răspundere penală și condamnat.

Astfel, interacțiunea dintre ofițerul de urmărire penală și alte servicii, organe, departamente este determinată de motive obiective și deci trebuie efectuată permanent, periodic ori după caz. Ea depinde de decizia unor persoane concrete și se efectuează la apariția anumitor circumstanțe. Această activitate reprezintă un sistem de măsuri, acțiuni ale reprezentanților organelor speciale și de drept, sistem bine organizat și coordonat, care funcționează permanent, eficient, în vederea depistării, descoperirii, cercetării și prevenirii infracțiunilor³².

Concluzii: Eficacitatea folosirii informației investigativ-operative la faza urmăririi penale depinde de un spectru larg de factori obiectivi și subiectivi. Este vorba despre nivelul de profesionalism și competență atât al ofițerilor de investigații, cât și al angajaților organului de urmărire penală, experiența acestora, profilul psihologic și particularitățile psihice. La condițiile obiective putem atribui circumstanțele legate de locul și timpul folosirii informațiilor.

Sistemul asigurării investigativ-operative a activității de urmărire penală va acționa eficient, iar reprezentanții organelor de urmărire penală vor soluționa cu succes sarcinile legate de investigarea și descoperirea infracțiunilor doar în cazurile în care informația investigativ-operativă le va fi accesibilă în volum deplin și în forma în care a fost materializată inițial.

Eficacitatea asigurării informaționale a urmăririi penale depinde de funcționarea

---

³² GHEORGHITĂ, M. *Tratat de criminalistică*. Chișinău, FEP. Tipografia Centrală, 2017, p. 354.

corespunzătoare a următoarelor elemente: determinarea corectă a sursei de informare; utilitatea informației pentru stabilirea adevărului; transmiterea informațiilor în termene cât mai restrânse, în volum deplin și cu excluderea denaturărilor; capacitatea ofițerului de urmărire penală de a utiliza informațiile corect și eficient în procesul soluționării sarcinilor urmăririi penale.

Reprezentantul organului de urmărire penală trebuie să cunoască toate informațiile relevante pentru cauza investigată și importante pentru stabilirea circumstanțelor ei. Pentru el nu ar trebui să existe secrete de serviciu în materia informațiilor de semnificație și valoare probatorie pentru cauza aflată în proces de cercetare.

Specificul folosirii informațiilor investigativ-operative la faza de urmărire penală constă în necesitatea cifrării, secretizării metodelor și surselor obținerii lor în raport cu anumite persoane care sunt interesate în insuccesul investigațiilor. Această sarcină urmează a fi realizată prin eforturile comune ale ofițerilor de investigații și ale reprezentanților organelor de urmărire penală.

BIBLIOGRAFIE

1. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova*: Legea Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.104-110. În vigoare din 12 iunie 2003.
2. *Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale din 4 noiembrie 1950*. Semnată de către Republicii Moldova la 13 iulie 1995, Ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.1298-XIII din 24 iulie 1999. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr. 54-55/502.
3. COVALCIUC, I. *Clasificarea și condițiile realizării măsurilor speciale de investigații*. În: materialele Conferinței naționale cu participare internațională „Știința în nordul Republicii Moldova:

realizări, probleme, perspective”. 25-26 septembrie 2015. Bălți, 2015, pp. 228-231, ISBN 978-9975-3054-5-7.

4. COVALCIUC, I. *Temeiurile efectuării măsurilor speciale de investigații*. În: Materialele Conferinței internaționale științifico-practice „Știința juridică în condițiile de integrare europeană a Ucrainei și Moldovei: repere moderne de dezvoltare juridică”. 24-25 martie 2017. Chișinău, 2017. p. 256-259, ISBN 978-9975-3078-3-3.

5. COVALCIUC, I. *Măsurile speciale de investigații autorizate de procuror în procesul penal*. Autoreferatul tezei de doctor în drept. Chișinău, 2018, 30 p.

6. CUȘNIR, V., MORARU, V. *Activitatea operativă de investigații*. Chișinău, Institutul Național al Justiției, 2009.

7. DORAȘ, S. *Criminalistica*. Chișinău, Ed. Cartea Juridică, 2011, 632 p., ISBN 978-9975-53-015-6.

8. GHEORGHITĂ, M. *Tratat de criminalistică. FEP*. Chișinău, Tipografia Centrală, 2017, 872 p., ISBN 978-9975-53-834-3.

9. *Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală*, nr. 333 din 10.11.2006. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 195-198 din 22.12.2006.

10. *Legea Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații*, nr. 59 din 29.03.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 113-118/373 din 08.06.2012.

11. *Legea Republicii Moldova cu privire la Procuratură*, Nr. 3 din 25.02.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 69-77/113 din 25.03.2016.

12. TUDORAN, V. M. *Teoria și practica interceptărilor și înregistrărilor audio sau video judiciare. Abordare duală: actualele și noile Cod penal și Cod de procedură penală*. București, Ed. Universul Juridic, 2012. 407 p., ISBN 978-973-127-872-8.

13. VOLONCIU, N. *Cuvânt înainte*. În: UDROIU M., SLĂVOIU R.,

- PREDESCU O. *Tehnici speciale de investigare în justiția penală*. București, Editura C. H. BECK., 2009, 225 p., ISBN 978-973-115-494-7.
14. БЕЛКИН, Р. С. *Собирание, исследование и оценка доказательств*. Москва, Изд. Наука, 1966, 295 с.
15. БЕЛКИН, Р. С. *Курс советской криминалистики*. Том 1. Общая теория советской криминалистики. Акад. МВД СССР. Москва, 1977, 340 с.
16. БЕРДИЧЕВСКИЙ, Ф. Ю. *Условия эффективности взаимодействия органов следствия и милиции по уголовному делу*. Проблемы повышения эффективности предварительного следствия: Тезисы научно-практической конференции. Ленинград, 1976, с. 50-52.
17. ДЖОНСОН, Р., КАСТ, Ф., РОЗЕНЦВЕЙГ, Д. *Системы и руководство (теория системы, руководство системами)*. Сов. радио. Москва, 1971, 647 с.
18. КОНОВАЛОВА, В. Е. *Психология в расследовании преступлений*. Изд-во при Харьков. ун-те. Харьков, 1978, 143 с.
19. ЛУЗГИН, И. М. *Расследование как процесс познания*. Науч.-исслед. и ред.-издат. отд. Москва, 1969, 176 с.
20. ЛУКАШОВ, О. А. *О сущности и значении оперативно-розыскной информации*. В: Информационное сообщение лаборатории проблем оперативно-розыскной деятельности. ВШ МВД СССР. Москва, 1973, вып. 3, с. 21-22.
21. ОВЧИНСКИЙ, С. С. *Оперативно-розыскная информация. Проблемы теории и практики*. Москва, 1976.
22. ОВЧИНСКИЙ, С. С. *Оперативно-розыскная информация: Теоретические основы информационно-прогностического обеспечения оперативно-розыскной и профилактической деятельности органов внутренних дел по борьбе с организованной преступностью*. Москва, ИНФРА-М., 2000, 365 с., ISBN 5-16-000200-6.
23. ОСИПОВ, А. Ф., ЛОХОВ, В. К. *Условия и пределы использования данных оперативно-розыскного характера при производстве по уголовному делу*. Москва: Академия МВД СССР, 1979, 186 с.
24. САМОЙЛОВ, В. Г. *Значение для расследования данных, полученных из оперативных источников*. Труды ВШ МВД СССР. Москва, 1968, 31 с.
25. СЕРБУЛОВ, А., СОЛОВЬЕВ, А. *Использование в следственной работе материалов, полученных в результате принятия оперативно-розыскных мер*. В: Криминалистика и судебная экспертиза: Респуб. межвед. сб. науч. и науч.-метод. работ. Киев: РИО МООП УССР, 1967, Вып. 4, с. 123-128.
26. ХЛЫНЦЕВ, М. Н. *Криминалистическая информация и моделирование при расследовании преступлений*. Изд-во Саратов. ун-та. Саратов, 1982, 159 с.
27. ХОМКОЛОВ, В. П. *Организация управления оперативно-розыскной деятельностью*. ЮНИТИ: Закон и право, 1999, 189 с., ISBN 5-238-00075-8.

07.09.2020

SECURITATEA ȘI CONTROLUL ACTIVITĂȚII OPERATORILOR DE TRANSPORT RUTIER CONFORM LEGISLAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA

Iurie MIHALACHE

Chișinău, Republica Moldova

doctor habilitat în drept, conferențiar universitar

USPEE "C. Stere"

e-mail: mihalacheiurie1983@gmail.com

Instituția de stat responsabilă de implementarea politicilor publice și controlul operatorilor de transport rutier din Republica Moldova este autoritatea administrativă „Agenția Națională de Transport Rutier” (AA „NRTA”). Din păcate, activitatea A.A. „NRTA” se concentrează pe implementarea politicilor de transport și nu are pârghii legale adecvate pentru exercitarea dreptului de control. Practica europeană demonstrează că politicile publice, implementarea și controlul realizării acestora trebuie să fie efectuate de 3 autorități publice diferite. De exemplu, în România există un Inspectorat de Stat pentru Controlul Transporturilor Rutiere, care asigură controlul transportului rutier, Ministerul Transporturilor cu rolul Politicii de Transport și Agenția Rutieră din România - rolul a implementării politicii de transport. Concluzia este că în Moldova, controlul transportatorilor rutieri nu poate fi efectuat de către AA. „NRTA”. Este necesar să se creeze o structură de control, cum ar fi „Inspectoratul de transport rutier”.

***Cuvinte-cheie:** transport rutier, amendă contravențională, inspecție în transport, bilet de călătorie în transportul rutier, foaie de parcurs, certificat de înmatriculare.*

SAFETY AND CONTROL OF THE ACTIVITY OF ROAD TRANSPORT OPERATORS UNDER THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

The state organ responsible for implementing public policies and control of road transport operators in the Republic of Moldova is the Administrative Authority „National Road Transport Agency” (A.A. „NRTA”). Unfortunately, the activity of A.A. „NRTA” focuses on implementing the transport policies and lacks the adequate legal levers to exercise the right of control. The European practice proves that the public policy, the implementation and control of their achievement should be performed by three different public authorities. For example, in Romania there are State Inspectorate for Control in Road Transport, which ensures the control of the road transport, the Ministry of Transport with the role of transport policy and Romanian Road Agency – the role of transport policy implementation. The conclusion is that in Moldova the control of the road transport operators cannot be carried out by A.A. „NRTA” only. It is necessary to create a control structure, such as „Road Transport Inspectorate”.

***Keywords:** road transport, contravention fine, transport inspectorate, road transport ticket, roadmap, registration certificate.*

БЕЗОПАСНОСТЬ И КОНТРОЛЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОПЕРАТОРОВ АВТОМОБИЛЬНОГО ТРАНСПОРТА В СООТВЕТСТВИИ С ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВОМ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

Государственным органом, ответственным за реализацию государственной политики и контролирующим операторов автомобильного транспорта в Республике Молдова, является Административный орган «Национальное агентство автомобильного транспорта» (А.А. «NRTA»). К сожалению, деятельность А.А. «NRTA» фокусируется на реализации транспортной политики и не имеет адекватных юридических рычагов для осуществления права контроля. Европейская практика доказывает, что государственная политика, реализация и контроль за их достижением должны осуществляться 3 разными государственными органами. Например, в Румынии есть Государственная инспекция по контролю за автомобильным транспортом, которая обеспечивает контроль за автомобильным транспортом, Министерство транспорта, отвечающее за транспортную политику, и Румынское дорожное агентство, которое выполняет роль реализации транспортной политики. Делается вывод, что в Молдове контроль за автотранспортными операторами не может осуществлять только А.А. «NRTA». Необходимо создать контрольную структуру, например «Инспекцию автомобильного транспорта».

***Ключевые слова:** автомобильный транспорт, штраф, транспортная инспекция, дорожный билет, дорожная карта, свидетельство о регистрации.*

LA SÉCURITÉ ET LE CONTRÔLE DE L'ACTIVITÉ DES OPÉRATEURS DU TRANSPORT ROUTIER EN VERTU DE LA LÉGISLATION DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA

L'organe d'État responsable de la mise en œuvre des politiques publiques et le contrôleur des opérateurs de transport routier en République de Moldova est l'autorité administrative «Agence nationale des transports routiers» (AA «NRTA»). Malheureusement, l'activité A.A. «NRTA» se concentre sur la mise en œuvre des politiques de transport et manque de leviers juridiques adéquats pour exercer le droit de contrôle. La pratique européenne prouve que les politiques publiques, la mise en œuvre et le contrôle de leur réalisation doivent être effectués par 3 autorités publiques différentes. Si l'on suivi l'exemple de la Roumanie, il existe une inspection d'État pour le contrôle des transports routiers, qui assure le contrôle du transport routier, le ministère des transports avec le rôle de la politique des transports et l'Agence roumaine des routes - le rôle de la mise en œuvre de la politique des transports. La conclusion est qu'en Moldavie, le contrôle des transporteurs routiers ne peut pas être effectué par les AA. "NRTA". Il est nécessaire de créer une structure de contrôle, telle que «Inspection des transports routiers».

***Mots clés :** transport routier, amende d'infraction, contrôle des transports, titre de transport routier, feuille de route, certificat d'immatriculation.*

Îmbunătățirea performanțelor sectorului public este o prioritate imediată pentru Republica Moldova. Experiența Uniunii Europene dovedește că separarea instituțională a proceselor de elaborare a politicilor publice de cele de implementare a lor, acordă o relativă autonomie managerială și autonomie de implementare

a politicilor în raport cu instituțiile care le elaborează, astfel încât sporește gradul de credibilitate și eficiență a sectorului public. Crearea unei autorități de implementare a politicilor publice separată instituțional de cea de elaborare a politicilor este în conformitate cu conceptul de „agențificare” a teoriei „New Public Mana-

gement”¹. Implementarea conceptului de „agentificare” vine să reformeze mecanismele complexe de ierarhizare a sistemului public și luare a deciziilor de sus în jos, astfel încât să se producă o descentralizare a managementului public.

Menționăm faptul că în Republica Moldova principiul separării autorităților publice care elaborează politici publice de cele care se ocupă de implementarea lor se aplică deja în domeniile: telecomunicațiilor (Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației), audiovizualului (Consiliul Coordonator al Audiovizualului), energiei (Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică), dar și transportului aerian (Autoritatea Aeronautică Civilă). În acest context, reforma în domeniul transporturilor rutiere, prin implementarea anumitor agenții cu funcții de control, este promovată intens de Uniunea Europeană, Banca Mondială, Fondul Monetar Internațional. Aducem exemple că „agentificarea” drept concept de reformă a managementului de stat în domeniul transportului rutier este o practică larg răspândită nu doar în țările industrializate, precum Marea Britanie, Germania, Franța, Italia etc., dar și în țări în curs de dezvoltare, precum România, Ungaria, Polonia etc.² Cu această ocazie, ediția din anul 2014 a proiectului Codului transporturilor rutiere prevedea crearea Autorității Naționale Rutiere a Republicii Moldova, ca instituție cu autofinanțare, împuternicită cu funcții de licențiere, autorizare, supraveghere și control³, însă

---

¹ WEISEL, F., MODELL, S. *From New Public Management to New Public Governance? Hybridization and Implications for Public Sector Consumerism*. În: *Financial Accountability & Management* (Suedia), 2014, Vol. 30, Issue 2, p.175-176.

² THALLER, C. *Managing public transport in developing countries*. În: *Commercial Transport: Proceedings of the 2nd Interdisciplinary Conference on Production Logistics and Traffic 2015*. Berlin: Springer International, 2015, p.315.

³ *Nota informativă din 02.03.2012 elaborată de Ministerul Transporturilor și Infrastructurii*

recomandările au fost excluse din varianta finală a proiectului.

Conform Legii privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător nr.131/2012,⁴ se consideră control orice formă de verificare, revizie, audit, evaluare și/sau analiză exercitată de către un organ de control la fața locului și/sau prin solicitare directă de la persoana controlată a documentației și a altei informații prin poștă, inclusiv prin poșta electronică, sau prin telefon, informație pe care aceasta, în virtutea legii, nu este obligată să o ofere periodic (art. 4). Efectuarea controlului se admite doar în cazul când sunt întrunite cumulativ cerințele prevăzute expres de lege privind: a) dreptul organului de control de a efectua controlul; b) cazurile, limitele și durata controlului.

Autoritatea de control este în drept să efectueze controlul doar în privința aspectelor ce țin de competența sa exclusivă și care nu sunt supuse controlului de alte organe de control. Se interzice suprapunerea domeniilor de control între organele de control, iar unul și același organ de control nu este în drept să exercite controlul asupra uneia și aceleiași persoane mai mult decât o dată într-un an calendaristic (art.14 alin.(1)). Cheltuielile ce țin de efectuarea controalelor urmează a fi suportate de organele de control. Până la finele trimestrului de gestiune, organul de control aprobă graficul controalelor pentru trimestrul următor și îl publică pe pagina sa electronică (art.15 alin.(2) și (3)).

Codul transporturilor rutiere al Republicii Moldova⁵ stabilește că organul abilitat cu funcții de implementare a politicilor publice și de control al activității

---

Drumurilor la Proiectul Codului transporturilor rutiere,
<http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=234> (accesat 15.07.2019).

⁴ *Legea privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător*, nr.131 din 08.06.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.181-184.

⁵ *Codul transporturilor rutiere al Republicii Moldova*, nr.150 din 17.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr.247-248.

operatorilor de transport rutier pe teritoriul Republicii Moldova este Autoritatea Administrativă „Agenția Națională Transport Auto” (A.A. „ANTA”), creată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.539 din 23.04.2008⁶ (art.9 alin.(1) lit.(a)). A.A. „ANTA” se află în subordinea Ministerului Economiei și Infrastructurii, iar finanțarea este asigurată din contul veniturilor acumulate din taxele pentru eliberarea actelor permisive.

Până în anul 2014, A.A. „ANTA” s-a axat pe implementarea politicilor de transport, fiind lipsită de pârghii juridice adecvate pentru exercitarea dreptului de control. Situația gravă se datora și reorganizărilor instituționale efectuate pe parcursul anilor precedenți. Astfel, în anul 2005 a fost lichidat Inspectoratul Transporturilor de Mărfuri și Călători, iar în 2008 a fost lichidată Agenția Moldovei Trafic Auto Internațional, ca instituții specializate de control. Drept urmare, în traficul național a dispărut controlul specializat, iar de la vamă au fost retrași colaboratorii specializați ai instituțiilor subordonate MTID⁷. Lipsa unei instituții funcționale investită cu funcții de supraveghere și control specializat în domeniul transporturilor rutiere a generat sporirea traficului ilicit de călători⁸.

---

⁶ Hotărârea Guvernului Republicii Moldova, nr.539 din 23.04.2008 *cu privire la crearea Instituției publice „Agenția Națională Transport Auto”*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.82 din 2008.

⁷ MIHALACHE I. *Noul Proiect al Codului transporturilor rutiere și impactul lui asupra legislației din transport*. În: „Annual Congress of the American Romanian Academy of Arts and Sciences (ARA): The University of European Political and Economic Studies „Constantin Stere”, June 04-09, 2013. Proceedings. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013, p.81.

⁸ *Declarația de poziție a Congresului extraordinar al Asociației Patronale Uniunea Transportatorilor și Drumarilor din Republica Moldova cu privire la situația din ramura transportului rutier (22 aprilie 2015, mun. Chișinău)*, <http://aita.md/index.php/ro/component/content/article/111-noutati/481-congresului-extraordinar-al-asociației-patronale-uniunea-transportatorilor-si->

Consolidarea competențelor de control ale A.A. „ANTA” s-a realizat odată cu adoptarea Codului transporturilor rutiere și modificarea pct.8 din Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.539/2008, prin care autorității i-au fost conferite o serie de drepturi și obligații de control: să elibereze, să suspende, să retragă, parțial sau total, autorizații, permise de activitate pe rută și certificate, conform legii; să emită prescripții privind înlăturarea încălcărilor depistate în urma controalelor efectuate; să controleze îndeplinirea de către agenții transportatori străini pe teritoriul Republicii Moldova și a transportatorilor autohtoni care efectuează transporturi internaționale, a condițiilor acordurilor internaționale AETR (Acordul european privind activitatea echipajelor, vehiculelor care efectuează transporturi internaționale pe șosele) și INTERBUS (Acordul privind transportul internațional ocazional de călători cu autocarul și autobuzul).

Controlul activității de transport rutier poate fi efectuat în trafic și/sau la sediile operatorilor de transport rutier, în conformitate cu Legea privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, de către inspectorii împuterniciți în acest scop prin decizii de control ale A.A. „ANTA”. Decizia de control va conține: a) denumirea (numele) persoanei supuse controlului; b) tipul controlului și scopul acestuia; c) temeiul efectuării controlului, în cazul controalelor inopinate; d) aspectele ce urmează a fi examinate în cadrul controlului; e) numele complet al controlorului; f) termenul de efectuare a controlului; g) perioada de activitate supusă controlului. Majoritatea controalelor efectuate de A.A. „ANTA” poartă caracter planificat, fiind realizate conform unui grafic publicat trimestrial pe site-ul autorității de control.

A.A. „ANTA” este în drept de a efectua și controale inopinate, cu aplicarea

---

drumarilor-din-republica-moldova (accesat 20.10.2020).

de sancțiuni contravenționale, în limitele competențelor sale (art.9 alin.(2) lit.(a) din Codul transporturilor rutiere). Controalele inopinate nu pot fi desfășurate în baza informațiilor neverificate, provenite dintr-o sursă anonimă, precum și în cazul când organul de control are și alte modalități directe sau indirecte de obținere a informației necesare. Despre efectuarea controalelor inopinate organul de control este obligat să notifice autoritatea de monitorizare a controalelor (Cancelaria de Stat), în maximum 5 zile lucrătoare după desfășurarea controlului. La notificare se vor anexa toate documentele și probele necesare pentru ca Cancelaria de Stat să poată monitoriza întrunirea condițiilor stabilite de lege.

Asemeni colaboratorilor de poliție, inspectorii A.A. „ANTA” au dreptul să oprească vehiculele care execută activități de transport rutier. În acest scop, inspectorii trebuie să fie echipați și plasați astfel încât să poată fi observați și recunoscuți cu ușurință de către participanții la trafic. Pe timpul zilei, semnalele de oprire se execută cu brațul sau cu bastonul reflectorizant, iar pe timpul nopții – numai cu bastoane iluminate sau reflectorizante, similare cu cele din dotarea polițiștilor rutieri. Refuzul de a opri la semnalul inspectorului în trafic și sustragerea de la efectuarea controlului se sancționează în conformitate cu prevederile Codului contravențional.

Legea nr.131/2012 prevede că inspectorii pot începe controlul doar în cazul când sunt întrunite cumulativ anumite condiții de procedură: a) prezentarea legitimației și a deciziei de control; b) înmânarea exemplarului delegației de control; c) existența probelor care demonstrează prezența temeiurilor prevăzute de lege, în cazul controalelor inopinate; d) expirarea termenului de notificare, în cazul controalelor planificate; e) completarea condiției de înregistrare a controalelor. În cazul când nu se respectă condițiile respective, persoana supusă controlului este în drept: a) să interzică accesul în incintă și

să refuze orice cooperare cu persoana care pretinde a fi controlor; b) să apeleze la suportul organelor de poliție pentru evacuarea din incintă a persoanei care pretinde a fi controlor (art.21).

Procedura de control se încheie prin întocmirea unui act de control: în termen de cel mult 10 zile lucrătoare de la data încheierii controlului – în cazul controalelor planificate, și de cel mult 3 zile lucrătoare de la data încheierii controlului – în cazul controalelor inopinate (art.28 din Legea nr.131/2012). În scopul asigurării cadrului legal de aplicare a dispozițiilor legale cu privire la control, a fost aprobat formularul-tip al procesului-verbal de constatare a contravențiilor din transportul rutier. *De facto*, ordinul respectiv a abrogat un ordin mai vechi cu privire la instituirea formularului-tip de procese-verbale⁹. La stabilirea încălcărilor ce conțin indicii ai unei infracțiuni, organul de control este obligat să expedieze organelor de urmărire penală o notificare despre săvârșirea infracțiunii.

Constatăm faptul că excesul de formalism în accesul la profesie este o piedică în dezvoltarea normală a domeniului transporturilor rutiere. Modalitatea de inițiere și desfășurare a afacerii în domeniul transporturilor rutiere din Republica Moldova este una extrem de complexă¹⁰. Problema dată a fost reliefată pe larg în literatura de specialitate autohtonă de către cercetătorii Academiei de Transporturi, Informatică și Comunicații – Gh.Ceban,

---

⁹ Ordinul ministrului transporturilor nr.69 din 17.04.2014 „Cu privire la aprobarea formularelor Procesului-verbal de constatare a contravenției și Procesului-verbal cu privire la controlul sarcinii pe osie”. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.103 din 2014 (abrogat).

¹⁰ Raport de expertiză la proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul rutier, Codul contravențional, Legea privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător), nr. 57.2015 din 6 martie 2015, elaborat de Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției. <http://capc.md/ro/expertise/avize/> (accesat 20.07.2019).

N.Garștea¹¹, B.Corețchi, O.Sârbu¹² și M.Cucereanu¹³. Ca soluție, se propune simplificarea procesului birocratic de acces la profesie prin concentrarea procedurilor de eliberare a actelor permise în cadrul A.A. „ANTA”.

Anumite reglementări cu referire la controlul operatorilor de transport rutier sunt prevăzute în Regulamentul transporturilor auto de călători și bagaje nr.854/2006¹⁴. Problema este că actul normativ nominalizat face trimitere la sintagma „controlul activității”, dar nu aduce detalii cu privire la tipul de control. De exemplu, pct.80 stabilește că controlul activității transportului auto de călători este exercitat de angajații organelor abilitate, care dispun de legitimație pentru dreptul de control. Controlul respectării pe traseu a prevederilor actelor normative în vigoare este exercitat de către grupele mobile mixte ale organelor abilitate cu acest drept (pct.81). Pot fi antrenați în acțiunile de control și reprezentanții agenților transportatori ce activează în această direcție (pct.82).

Persoana care efectuează controlul trebuie să aibă documentația de strictă evidență (formulare de acte și procese-verbale), să fie echipată cu uniformă specială, să aibă la loc vizibil ecuson cu fotografia și numele, și să respecte

cerințele cu privire la staționarea vehiculelor fără a cauza prejudiciu traficului asigurat (pct.80). De asemenea, înainte de efectuarea controlului, persoana cu funcții de control este obligată să prezinte șoferului sau taxatorului legitimația pentru dreptul de control. Șoferul și taxatorul sunt obligați să prezinte toate documentele solicitate pentru control, să acorde ajutor la efectuarea controlului, să îndeplinească toate indicațiile ce țin de competența persoanelor cu funcții de control. Dacă în autovehiculul ce transportă pasageri lipsește documentația necesară, controlorul purcede la întocmirea procesului-verbal, care se expediază organelor abilitate, în scopul aplicării sancțiunilor prevăzute de legislație.

Dacă în autobuzul care transportă pasageri pe rute regulate au fost depistați pasageri fără bilete, cu bilete nevalabile ori persoane care nu beneficiază de dreptul de a călători gratuit, șoferului sau taxatorului i se aplică o amendă în cuantumul stabilit de legislație sau se întocmește un proces-verbal, călătorul procură biletul, iar șoferul sau taxatorul vinovat de transportarea pasagerului fără bilet în scopul însușirii încasărilor este tras la răspundere contravențională (pct.83). În situația în care pasagerul contravenient nu are bani, precum și în cazul în care refuză să achite amenda sau plata pentru călătorie, se întocmește un proces-verbal, care urmează a fi expediat organelor judecătorești, iar pasagerul este obligat să părăsească unitatea de transport auto. Procesul-verbal trebuie să fie semnat de persoana care l-a întocmit și de către contravenient. Dacă acesta refuză să semneze procesul-verbal, refuzul trebuie să fie confirmat în procesul-verbal de către martori (pct.84).

Una dintre obligațiile de bază ale A.A. „ANTA” constă în efectuarea controlului respectării perioadelor de conducere și de odihnă ale conducătorilor auto. În acest sens, Codul transporturilor rutiere stabilește că operatorii de transport rutier trebuie să organizeze activitatea conducătorilor auto astfel încât aceștia să se conformeze duratelor de conducere,

¹¹ GARȘTEA N., GUBER I. *Administrarea publică în sistemul de transport*. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Sisteme de Transport și Logistică”*, Ediția a II-a, mun.Chișinău, 25-26 octombrie 2007, Chișinău, Evrica, 2008, p.55-56.

¹² COREȚCHI B., SÂRBU O. *Impactul transportului asupra comerțului extern al Republicii Moldova*. În : *Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Sisteme de Transport și Logistică”*, Ediția a IV-a, Chișinău, 9-11 decembrie 2011. Chișinău, Evrica, 2012, pp.40-41.

¹³ CUCERANU M. *Particularitățile dezvoltării business-ului mic în ramura transporturilor din Republica Moldova*. În : *Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Sisteme de Transport și Logistică”*, Ediția a III-a, mun.Chișinău, 22-23 octombrie 2009. Chișinău, Evrica, 2010, p.32-33.

¹⁴ Regulamentul transporturilor auto de călători și bagaje nr.854 din 28.07.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 124-125.

pauzelor și perioadelor de repaus (art.143). Problema este că, până în prezent, în Republica Moldova nu există obligativitatea dotării autovehiculelor cu tahografe pentru calcularea duratei de conducere și odihnă a conducătorilor auto. Situația dată contravine Regulamentului nr.165/2014 al Parlamentului European din 04.02.2014 privind tahografele în transportul rutier¹⁵, care stabilește că fiecare stat trebuie să prevadă prin lege introducerea obligatorie a tahografelor (pct.12). Din motiv că Republica Moldova nu s-a conformat acestor reguli, ca soluție de alternativă, în art.144 din Codul transporturilor rutiere s-a stabilit că, până la intrarea în vigoare a prevederilor privind obligativitatea dotării vehiculelor rutiere cu tahografe, evidența timpului de muncă și odihnă urmează a fi efectuată de fiecare membru al echipajului în scris, pe foaia de parcurs, cu folosirea simbolurilor grafice adecvate și cu indicarea perioadelor de conducere și de repaus.

Codul transporturilor rutiere prevede că durata de conducere zilnică nu trebuie să depășească 9 ore. Această durată poate fi prelungită până la cel mult 10 ore, dar nu mai mult de două ori pe parcursul săptămânii. În total, durata de conducere săptămânală nu trebuie să depășească 56 de ore. După o perioadă de 4 ore și jumătate de conducere, conducătorul auto trebuie să facă o pauză neîntreruptă de cel puțin 45 de minute (art.139). Membrii echipajului trebuie să aibă mereu la ei și să poată prezenta la control foile de înregistrare pentru săptămâna în curs și pentru ultima zi a săptămânii precedente în care a condus. Foile de înregistrare completate se păstrează la sediul operatorului de transport pe o perioadă de cel puțin 12 luni consecutive de la data ultimei înscrieri și se prezintă, la cerere, agenților de control (art.141).

---

¹⁵ *Regulamentul (UE) nr.165/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 04.02.2014 privind tahografele în transportul rutier.* În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2014, nr.60/1.

Altă atribuție principală a A.A. „ANTA” ține de controlul aplicării procedurilor de evaluare a conformității și de certificare a sistemelor de management (art.9 alin.(2) lit.(j) din Codul transporturilor rutiere). Certificatul de conformitate, numit și certificatul sistemului de management, se eliberează de organismele de evaluare a conformității și atestă faptul că operatorul de transport rutier a implementat și menține un sistem de management al calității. În acest context, Codul transporturilor rutiere prevede că întreprinderile care efectuează transport rutier prin servicii regulate, transport rutier ocazional și în regim de taxi au obligația, pe toată durata transportului, să dețină la bordul vehiculului rutier copia autenticată a certificatului de conformitate (art.70 lit.(g), art.72 lit.(f), art.76 alin.(2) lit.(e), art.83 lit.(d)). Deși obligativitatea procedurii de evaluare a conformității și de certificare a sistemelor de management în domeniul transporturilor rutiere este reglementată de Codul transporturilor rutiere, aceasta urmează a fi pusă în aplicare începând cu data de 1 ianuarie 2016 (art.153 alin.(1) lit.(h)). Problema este că, în practică, prezența certificatelor de conformitate este dublată de alt document asemănător, numit raportul de verificare tehnică a vehiculului, motiv din care suntem de părerea că certificatele de conformitate sunt inutile și necesită a fi excluse.

Anumite competențe de control în domeniul transportului rutier au autoritățile publice locale. Conform Legii cu privire la transporturi nr.1194/1997¹⁶, în componența organelor administrației publice locale se creează comisii specializate pentru coordonarea funcționării transporturilor din cadrul unității teritorial-administrative. Activitatea lor trebuie să fie de așa natură, încât să nu influențeze libertatea comercială și cea de conducere a organizațiilor de transport, deoarece legea interzice ames-

---

¹⁶ *Legea cu privire la transporturi*, nr.1194 din 21.05.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr.67.

tecul autorităților administrației publice locale în activitatea economică a întreprinderilor de transport (art.4 și 5). În acest context, Codul transporturilor rutiere prevede o serie de competențe pentru autoritățile publice locale în raporturile cu operatorii de transport rutier care prestează servicii contra cost în trafic local, municipal sau raional: a) să convoace ședințe cu operatorii de transport rutier în vederea stabilirii măsurilor necesare pentru soluționarea problemelor apărute; b) să monitorizeze periodic modul de prestare a serviciilor de transport rutier contra cost de persoane în trafic local, municipal și raional, după competență; c) în cazul constatării unor încălcări, să sesizeze A.A. „ANTA” în vederea retragerii autorizațiilor acordate; d) să solicite motivat organelor competente anularea regimului de licențiere sau notificare (art.15).

Concluzii. O condiție pentru integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană constă în armonizarea legislației naționale la regulamentele europene din domeniul transporturilor rutiere, precum: Regulamentul CE nr.1071/2009 de stabilire a unor norme comune privind condițiile ocupației de operator de transport rutiere, Regulamentul CE nr.1073/2009 privind normele comune pentru accesul la piața internațională a serviciilor de transport cu autocarul și autobuzul, Regulamentul nr.561/2006 privind armonizarea anumitor dispoziții ale legislației sociale în domeniul transporturilor etc. Ținând cont de faptul că în Republica Moldova nu a existat o instituție funcțională investită cu funcții de control în domeniul transporturilor rutiere, după modelul țărilor Uniunii Europene, dar și a țărilor din Europa de Est (de exemplu, Ространснадзор – Federația Rusă, АСМАР – Ucraina, Транспортная инспекция – Republica Belarusi etc.), armonizarea legislației naționale la acquisul european este o misiune cu șanse reduse de realizare.

Practica europeană dovedește că elaborarea politicilor publice, implementarea și controlul îndeplinirii acestora

trebuie realizate de 3 autorități publice diferite. De exemplu, în România există Inspectoratul de Stat pentru Controlul în Transportul Rutier, care asigură controlul activității transporturilor rutiere, Ministerul Transporturilor, cu rol de elaborare a politicilor de transport, și Agenția Rutieră Română – cu rol de implementare a politicilor de transport¹⁷. Inspecții de stat pentru controlul în transportul rutier, ca autorități publice distincte, există în Polonia, Bulgaria, Lituania, Letonia, Estonia, Ungaria, Slovenia etc. Cu regret, A.A. „ANTA” din Republica Moldova asigură concomitent atât implementarea setului de politici publice, cât și controlul activității transportului rutier. Luând în considerare ipostaza dublă ce revine A.A. „ANTA”, aceasta nu deține împuterniciri depline de control al situației din transportul rutier. Mai mult ca atât, grație actualei forme de organizare a A.A. „ANTA” (efectiv redus de personal, salarii mici și lipsa structurilor teritoriale), aceasta nu ar putea organiza un sistem complex de control asupra respectării legislației din domeniul transporturilor.

Pornind de la aceste realități, ajungem la concluzia că în Republica Moldova controlul traficului rutier de persoane, al activității operatorilor de transport rutier, precum și al activităților conexe nu poate fi efectuat tot de A.A. „ANTA”, fapt ce impune necesitatea creării unei structuri de control, cum ar fi „Inspectoratul Rutier în Transport”. Din punct de vedere structural, Inspectoratul Rutier în Transport urmează a fi un organism tehnic permanent specializat, care să asigure la nivel național inspecția și controlul respectării reglementărilor naționale și internaționale în domeniul transporturilor rutiere. Crearea Inspectoratului Rutier în Transport ca instituție specializată de control va diminua semnificativ traficul ilicit de

---

¹⁷ Portalul oficial al Inspectoratului de Stat pentru Controlul în Transportul Rutier din România, http://www.isctr-mt.ro/isctr-mt-ro_doc_42_organizare-si-functionare_pg_0.htm (accesat 21.10.2020).

călători, va contribui la responsabilizarea operatorilor de transport rutier și la creșterea calității serviciilor prestate. Pentru mai multă eficiență, propunem ca Inspectoratul să aibă subdiviziuni teritoriale la Edineț, Bălți, Orhei, Ungheni, Cahul și Comrat.

În scopul eficientizării activității de combatere a traficului ilicit de călători, recomandăm formarea grupurilor mobile mixte în componența: colaboratorilor din cadrul A.A. „ANTA”, Inspectoratului Național de Investigare, Inspectoratului Național de Patrulare, Departamentului Poliției de Frontieră și Serviciului Fiscal de Stat. Grupurilor mobile mixte necesită a fi antrenate pe traseele locale, naționale și internaționale, precum și pe străzile adiacente ale gărilor și stațiilor auto din țară, în scopul documentării situațiilor de transport ilicit și sancționării operatorilor de transport rutier.

Șefii subdiviziunilor mobile disconcentrate ale Inspectoratului Național de Patrulare, șefii Secțiilor de Investigare a Fraudelor Economice, colaboratorii A.A. „ANTA” și reprezentanții administrației publice locale de nivelul doi (după caz), urmează a institui în fiecare raion grupuri mobile de control pentru combaterea transportului ilicit de călători, cu generalizarea informației și prezentarea lunară la adresa A.A. „ANTA” a raportului privind măsurile întreprinse. Totodată, în scopul evitării conflictului de competență între organele statului cu atribuții de control, considerăm necesară delimitarea și concretizarea atribuțiilor de control și sancționare a agenților constatatori – A.A. „ANTA”, Serviciul Vamal și organele poliției. Suplimentar, recomandăm organizarea controalelor în comun cu subdiviziunile teritoriale ale Serviciului Fiscal de Stat (după caz), la sediile operatorilor de transport rutier care efectuează transporturi de persoane în folos public.

Legislația în vigoare nu prevede un termen de exploatare a mijloacelor de transport utilizate pentru transportul de

pasageri. În consecință, unii operatori de transport antrenează autovehicule cu vechime de 10-15 ani. Ținând cont de gradul de uzură al acestor autovehicule, pasagerii sunt expuși riscului sporit de accidente în perioada de transportare. Anume în scopul asigurării nivelului înalt de securitate a pasagerilor, recomandăm fixarea unui termen maxim de exploatare de 10 ani pentru mijloacele de transport antrenate în transportul rutier de pasageri. Unitățile de transport care depășesc termenul sus-menționat, să nu fie admise la transportul de pasageri. Responsabilitatea verificării termenului de exploatare a autovehiculelor urmează să revină A.A. „ANTA”. Totodată, propunem ca legitimațiile de conducător auto în trafic internațional să fie eliberate conducătorilor auto care posedă un stagiu de muncă în domeniul transporturilor rutiere de pasageri în trafic național de cel puțin 3 ani.

BIBLIOGRAFIE

1. Codul transporturilor rutiere al Republicii Moldova nr.150 din 17.07.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 247-248.
2. COREȚCHI B., SÂRBU O. *Impactul transportului asupra comerțului extern al Republicii Moldova*. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Sisteme de Transport și Logistică”, Ediția a IV-a, mun.Chișinău, 9-11 decembrie 2011, Chișinău, Evrica, 2012, p.40-41.
3. CUCEREANU M. *Particularitățile dezvoltării business-ului mic în ramura transporturilor din Republica Moldova*. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Sisteme de Transport și Logistică”, Ediția a III-a, mun.Chișinău, 22-23 octombrie 2009. Chișinău, Evrica, 2010, p.32-33.
4. *Declarația de poziție a Congresului extraordinar al Asociației Patronale Uniunea Transportatorilor și Drumarilor din Republica Moldova cu privire la situația*

din ramura transportului rutier (22 aprilie 2015, mun. Chișinău), <http://aita.md/index.php/ro/component/content/article/11-noutati/481-congresului-extraordinar-al-asociatiei-patronale-uniunea-transportatorilor-si-drumarilor-din-republica-moldova> (accesat 20.10.2020).

5. GARȘTEA N., GUBER I. *Administrarea publică în sistemul de transport*. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Sisteme de Transport și Logistică”*, Ediția a II-a, Chișinău, 25-26 octombrie 2007. Chișinău, Evrica, 2008, p.55-56.

6. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova, nr.539 din 23.04.2008 *cu privire la crearea Instituției publice “Agenția Națională Transport Auto”*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr.82.

7. *Legea cu privire la transporturi*, nr.1194 din 21.05.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr.67.

8. *Legea privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător*, nr.131 din 08.06.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.181-184.

9. MIHALACHE I. *Noul Proiect al Codului transporturilor rutiere și impactul lui asupra legislației din transport*. În: „Annual Congress of the American Romanian Academy of Arts and Sciences (ARA): The University of European Political and Economic Studies „Constantin Stere”, June 04-09, 2013: Proceedings. Chișinău, Tipografia Centrală, 2013.

10. *Nota informativă din 02.03.2012 elaborată de Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor la Proiectul Codului transporturilor rutiere*, <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=r&o&idd=234> (accesat 15.07.2019).

11. Ordinul ministrului transporturilor nr.69 din 17.04.2014 *„Cu privire la aprobarea formularelor Procesului-verbal*

de constatare a contravenției și Procesului-verbal cu privire la controlul sarcinii pe osie” În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.103 din 2014 (abrogat).

12. *Portalul oficial al Inspectoratului de Stat pentru Controlul în Transportul Rutier din România*. http://www.isctr-mt.ro/isctr-mt-ro_doc_42_organizare-si-functionare_pg_0.htm (accesat 21.10.2020).

13. *Raport de expertiză la proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul rutier, Codul contravențional, Legea privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător)*, nr. 57.2015 din 6 martie 2015, elaborat de Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției, <http://capc.md/ro/expertise/avize/> (accesat 20.07.2019).

14. *Regulamentul (UE) nr.165/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 04.02.2014 privind tahografele în transportul rutier*. În: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, 2014, nr.60/1.

15. *Regulamentul transporturilor auto de călători și bagaje nr.854 din 28.07.2006*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 124-125.

16. THALLER C. *Managing public transport in developing countries*. În: *Commercial Transport: Proceedings of the 2nd Interdisciplinary Conference on Production Logistics and Traffic 2015*. Berlin, Springer International, 2015, p.315.

17. WEISEL F., MODELL S. *From New Public Management to New Public Governance? Hybridization and Implications for Public Sector Consumerism*. În: *Financial Accountability & Management (Suedia)*, 2014, Vol. 30, Issue 2.

16.10.2020

CONTROLUL JUDICIAR AL MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII ÎN PROCESUL PENAL

Tudor OSOIANU

Republica Moldova, Chișinău

Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Socioogice

doctor în drept, conferențiar universitar, cercetător științific coordonator

e-mail: tosoianu@gmail.com

Controlul judiciar al procedurii de urmărire penală constă în verificarea de către o instanță independentă și imparțială, sesizată în modul prevăzut de lege, a acțiunilor organului de urmărire penală și a organului care efectuează activitate operativă de investigație în scopul depistării și înlăturării încălcărilor drepturilor omului încă la faza de urmărire penală și asigurării respectării drepturilor, libertăților și a intereselor legitime ale participanților la proces și ale altor persoane.

Examinarea demersurilor de autorizare a unor măsuri speciale de investigații presupune efectuarea unui triplu test de proporționalitate și determinarea faptului, dacă ingerința autorităților naționale a fost prevăzută de lege, necesară într-o societate democratică, la care se adaugă și exigența desprinsă din jurisprudența CtEDO de proporționalitate între ingerința aplicată și scopul urmărit spre realizare.

Cuvintele-cheie: dreptul la viață privată, măsuri speciale de investigație, controlul judiciar.

THE JUDICIAL CONTROL OF SPECIAL INVESTIGATION MEASURES IN THE CRIMINAL PROCEEDINGS

The judicial control of the criminal investigation procedure consists in the verification by an independent and impartial court, notified in the manner provided by law, of the actions of the criminal investigation body and of the body carrying out operative investigation activity in order to detect and remove human rights violations, the phase of criminal investigation and ensuring the observance of the rights, freedoms and legitimate interests of the participants in the trial and of other persons.

The examination of the procedures for authorizing special investigative measures on alleged violations of conventionally guaranteed rights and freedoms involves a triple test of proportionality and the determination of whether the interference of national authorities has been provided by law, necessary in a democratic society. It also adds the requirement released by the ECtHR jurisprudence of proportionality between the applied interference and the aim pursued towards the achievement.

Keywords: right to privacy, special investigative measures, judicial review.

СУДЕБНЫЙ КОНТРОЛЬ НАД ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНЫМИ МЕРОПРИЯТИЯМИ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ

Судебный контроль над процедурой уголовного расследования заключается в проверке независимым и беспристрастным судом, уведомленным в установленном законом порядке, о действиях органа уголовного преследования и органа, осуществляющего оперативно-розыскную деятельность, по выявлению и устранению

narușenii prav cħeloveka, eșe na etape rasșledovaniya uęolovnoęo dela i obespeçenie sobludeniya prav, svobod i zakonnykh interesov uęastnikov sudebnogo procesșa i drugikh lių.

Izuçenie procedur sanșionirovaniya operativno-rozysknykh meropriyatiy v svyazi s predpolagaemykh narușeniyaми garantirovannykh prav i svobod vķluçает troynuyu proverku sorazmernosti i opredelenie toęo, bylo li vmeshatelstvo natsionalnykh vlastey predusmotreno zakonom, neobħodimym v demokratsicheskom obșestve, a takęe trebovaniye, ustanovlennoye sudebnoy praktikoy EȘPÇ, o sorazmernosti primenyemogo vmeshatelstva i presleduemykh tseli.

Ключевые слова: *pravo na neprikosnovennostь chastnoy žizni, operativno-rozysknyye meropriyatiya, sudebnyy kontrol.*

CONTRÔLE JUDICIAIRE DES MESURES SPÉCIALES D'ENQUÊTE DANS LA PROCÉDURE PÉNALE

Le contrôle judiciaire de la procédure d'enquête pénale consiste en la vérification par un tribunal indépendant et impartial, notifié de la manière prévue par la loi, des actions de l'instance d'enquête pénale et de l'organe menant une enquête opérationnelle afin de détecter et d'éliminer les violations des droits de l'homme. la phase de l'enquête pénale et assurer le respect des droits, libertés et intérêts légitimes des participants au procès et d'autres personnes.

L'examen des procédures d'autorisation de mesures spéciales d'enquête sur les violations alléguées des droits et libertés garantis par la convention implique un triple test de proportionnalité et la détermination de la question de savoir si l'ingérence des autorités nationales a été prévue par la loi, nécessaire dans une société démocratique. il ajoute également l'exigence libérée par la jurisprudence de la Cour EDH de proportionnalité entre l'ingérence appliquée et le but poursuivi en vue de sa réalisation.

Mots clés: *droit à la vie privée, mesures spéciales d'enquête, contrôle judiciaire.*

Articolul 8 CEDO include următoarele elemente generice ale protecției garantate: viața privată, viața de familie, domiciliul, corespondența.

Judecătorul de instrucție reprezintă un garant al respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, de altfel acest subiect este abilitat să vegheze legalitatea acțiunilor procesuale în cadrul procesului penal, deținând pârghiile necesare stabilirii necesității și proporționalității acțiunii admisibile în raport cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei concrete în cauza distinctă.

În opinia plenului CSJ, *controlul judiciar al procedurii de urmărire penală constă în verificarea de către o instanță independentă și imparțială, sesizată în modul prevăzut de lege, a acțiunilor organului de urmărire penală și a*

organului care efectuează activitate operativă de investigație în scopul depistării și înlăturării încălcărilor drepturilor omului încă la faza de urmărire penală și asigurării respectării drepturilor, libertăților și a intereselor legitime ale participanților la proces și ale altor persoane¹.

Potrivit art. 29 alin. (3) CPP, în cadrul instanței judecătorești, ca organ judecătoresc cu atribuții proprii în desfășurarea procesului penal, în faza de urmărire penală funcționează judecători de instrucție.

Prevederile art. 6 pct. 24), art. 41 și art. 300 CPP denotă că competența în

---

¹ HP CSJ nr.7 din 04.07.2005 cu privire la practica asigurării controlului judecătoresc de către judecătorul de instrucție în procesul urmăririi penale (pct.1).

realizarea controlului judiciar revine, conform legii, judecătorului de instrucție.

În conformitate cu prevederile art. 41 pct. 5) și 6²) CPP, judecătorul de instrucție asigură controlul judecătoresc în cursul urmăririi penale prin:

- autorizarea interceptării comunicărilor, reținerii, cercetării, predării, percheziționării sau ridicării trimiterilor poștale, înregistrării de imagini;
- autorizarea, la demersul procurorului, a efectuării măsurilor speciale de investigații, date prin lege în competența sa.

În conformitate cu opinia Plenului CSJ,² concordantă cu prevederile art. 41 CPP, una din direcțiile de activitate a judecătorului de instrucție privitor la controlul judiciar în cadrul urmăririi se referă la atribuții legate de examinarea demersurilor procurorului privind autorizarea efectuării acțiunilor procesuale penale sau a exercitării activității operative de investigații.

Din conținutul art. 300 CPP, rezultă de asemenea că, în cadrul controlului judiciar al procedurii prejudiciare, judecătorul de instrucție examinează demersurile procurorului privind autorizarea efectuării acțiunilor de urmărire penală, măsurilor speciale de investigații și de aplicare a măsurilor procesuale de constrângere care limitează drepturile și libertățile constituționale ale persoanei.

Măsurile speciale de investigații efectuate cu autorizarea judecătorului de instrucție. Deși este intitulat, *Măsurile speciale de investigații efectuate cu autorizarea judecătorului de instrucție*, art. 303 CPP nu indică în mod expres măsurile respective – *Cu autorizarea judecătorului de instrucție se efectuează măsurile speciale de investigații legate de limitarea inviolabilității vieții private a persoanei, pătrunderea în încăpere contrar voinței persoanelor care locuiesc în ea.*

Totuși, normele părții generale a CPP permit a identifica acele măsuri speciale de investigație care sunt realizate numai după autorizarea de către judecătorul de instrucție.

În conformitate cu prevederile art. 132² alin. (1) CPP, în vederea descoperirii și cercetării infracțiunilor cu autorizarea judecătorului de instrucție, se efectuează următoarele măsuri speciale de investigații:

- cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat (art. 132/6 CPP);
- supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice ce asigură înregistrarea (art. 132/7 CPP);
- interceptarea și înregistrarea comunicărilor sau a imaginilor (art. 132/8-132/10 CPP);
- reținerea, cercetarea, predarea, percheziționarea sau ridicarea trimiterilor poștale (art. 133 CPP);
- monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice (art. 134/1 CPP);
- monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară (art. 134/2 CPP);
- documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice (art. 134/3 CPP);
- colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice (art. 134/4 CPP).

Toate aceste măsuri speciale de investigație sunt supuse controlului judiciar atât *a priori*, cât și *posteriori*.

În conformitate cu prevederile art. 132/4 alin. (3) CPP, măsurile speciale de investigații ce urmează a fi supuse controlului judiciar pot fi autorizate, ca excepție, în baza ordonanței motivate a procurorului în cazurile infracțiunilor flagrante, precum și atunci când există circumstanțe ce nu permit amânarea, iar

² HP CSJ nr.7 din 04.07.2005 (pct.2).

încheierea nu poate fi obținută fără existența unui risc esențial de întârziere care poate conduce la pierderea informațiilor probatorii sau pune în pericolul imediat securitatea persoanelor. Judecătorul de instrucție urmează să fie informat, în termen de 24 de ore, despre efectuarea acestor măsuri, cu prezentarea tuturor materialelor în care este argumentată necesitatea efectuării măsurilor speciale de investigații. Dacă sunt temeiuri suficiente, judecătorul de instrucție, prin încheiere motivată, confirmă legalitatea efectuării acestor măsuri.

Procedura examinării demersurilor privind autorizarea măsurilor speciale de investigații

Temeiurile de drept pentru inițierea procedurii de autorizare a efectuării acțiunilor de urmărire penală, măsurilor speciale de investigații sau aplicării măsurilor procesuale de constrângere îl constituie în conformitate cu prevederile art. 304 alin. (1) CPP – ordonanța motivată a organului învestit cu astfel de împuterniciri și demersul procurorului prin care se solicită acordul pentru efectuarea acțiunilor respective.³

Astfel, Curtea reține că înaintarea demersurilor către judecătorul de instrucție privind autorizarea efectuării acțiunilor de urmărire penală, măsurilor

³ CC reține că, potrivit art. 52 alin. (1) pct. 16) din Codul de procedură penală, în cadrul urmăririi penale, procurorul, în limita competenței sale materiale și teritoriale, adresează în instanța de judecată demersuri pentru obținerea interceptării comunicărilor, suspendării provizorii a învinutului din funcție, urmăririi fizice și prin mijloace electronice a persoanei, exhumării cadavrului, controlului video și audio al încăperii, instalării în încăperea a mijloacelor tehnice de înregistrare audio și video, controlării comunicărilor cu caracter informativ adresate bănuțului, internării persoanei în instituție medicală pentru efectuarea expertizei și a altor acțiuni pentru care se cere autorizarea judecătorului de instrucție. DCC nr.45 din 08.07.2016 de inadmisibilitate a sesizării nr. 79g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 300 alin. (4) al Codului de procedură penală al Republicii Moldova (competența teritorială a judecătorului de instrucție) (pct.22).

*speciale de investigații și de aplicare a măsurilor procesuale de constrângere ține de competența exclusivă a procurorului.*⁴

„În scopul asigurării confidențialității urmăririi penale, demersul nu se depune în cancelaria judecătoriei, dar direct judecătorului de instrucție”⁵, care îl înregistrează într-un registru separat.⁶

Dispozițiile art.304 alin. (2) CPP se referă numai la informația ce trebuie să fie inclusă în partea descriptivă a ordonanței, evitând o reglementare expresă a conținutului demersului.

Într-o opinie, pe care o susținem, demersul „în sine reprezintă și un act de sesizare a instanței”⁷.

Potrivit prevederilor art. 255 alin. (4) CPP, un exemplar al ordonanței de autorizare rămâne la judecătorul de instrucție.

„Ordonanța trebuie să conțină argumentarea privind faptul că imixtiunea agenților statului în viața privată a persoanei este prevăzută de lege, este necesară într-o societate democratică, are un scop legitim și corespunde principiului proporționalității”⁸.

În cazurile de solicitare a legalizării măsurilor speciale de investigație (art. 132/4 alin. (3) CPP), materialele anexate la demersul prezentat judecătorului de instrucție trebuie să conțină date care ar argumenta că au existat circumstanțe ce nu

⁴ DCC nr.45 din 08.07.2016 de inadmisibilitate a sesizării nr. 79g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 300 alin. (4) al Codului de procedură penală al Republicii Moldova (competența teritorială a judecătorului de instrucție) (pct.23).

⁵ DOLEA, I. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu aplicativ)*, Chișinău: Ed.Cartea Juridică, 2016, p.699.

⁶ HP CSJ nr.7 din 04.07.2005 *Cu privire la practica asigurării controlului judecătoresc de către judecătorul de instrucție în procesul urmăririi penale* (pct. 2.12).

⁷ OBADĂ, D. *Interferența și dimensiunile controlului procesual penal în sfera tehnicilor speciale de supraveghere sau cercetare. În: Mandatul de securitate: probleme actuale de interpretare, legislație și practică. Conferința științifico-practică națională*. Chișinău, 2020, p.163. ISBN 978-9975-56-783-1.

⁸ DOLEA, I. *Op. cit.*, p.698.

au permis amânarea, iar încheierea nu putea fi obținută fără existența unui risc esențial de întârziere care poate conduce la pierderea informațiilor probatorii sau pune în pericolul imediat securitatea persoanelor.

Atât practica de urmărire penală, cât și unele surse⁹ denotă faptul că deosebiri esențiale între conținutul ordonanțelor, precum al demersurilor nu există. Materialele ce urmează a fi anexate la ordonanță și demers, trebuie să confirme existența temeiurilor legale și a oportunității măsurilor.

Judecătorul de instrucție examinează în mod confidențial demersul și materialele prezentate¹⁰.

Materialele privind autorizarea acțiunilor de urmărire penală, privind măsurile speciale de investigație efectuate cu autorizarea judecătorului de instrucție vor parveni în instanțele judecătorești în plicuri sigilate, pe suprafața cărora va fi indicat numărul dosarului atribuit de organul care a intentat dosarul penal, articolul în baza căruia a fost întocmit demersul/materialul, numele, prenumele procurorului care a înaintat demersul/materialul, precum și rezumatul esenței acțiunilor solicitate. Datele de pe plicul sigilat nu vor conține informații ce ar determina identificarea persoanei sau obiectului asupra căruia au fost îndreptate acțiunile de urmărire penală¹¹.

⁹ A se vedea și compara prevederile art.304 alin. (2) CPP; POALELUNGI, M., AIRAPETEAN, A., COBZAC, E. *Modele de acte judecătorești în procesul penal pentru judecătorii de instrucție*. Chișinău, 2018, p.9-133.

¹⁰ POALELUNGI, M., *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău, Î.S.F.E.P. „Tipografia Centrală”, 2013, p. 247.

¹¹ Hotărârea CSM nr. 142/4 din 04.02.2014, pct.107 *Materialele privind autorizarea acțiunilor de urmărire penală, privind măsurile speciale de investigație efectuate cu autorizarea judecătorului de instrucție se înregistrează de către șeful direcției/secției/serviciului evidență și documentare procesuală în Registrul pentru evidența materialelor confidențiale de competența judecătorului de instrucție (anexa nr. 17), dar și în cadrul PIGD - conform regulilor generale de*

Grefierul și asistentul judiciar care lucrează cu judecătorul de instrucție, care au acces la informațiile confidențiale ce vizează competența judecătorului de instrucție, sunt responsabili în egală măsură pentru păstrarea confidențialității, fiind pasibili de răspundere, conform legislației în vigoare, pentru divulgarea acesteia.¹²

După repartizarea materialelor prin intermediul PIGD, judecătorul de instrucție va verifica integritatea plicului sigilat care conține materialele privind autorizarea acțiunilor de urmărire penală și măsurile speciale de investigație efectuate cu autorizarea judecătorului de instrucție și își va aplica semnătura în Registrul pentru evidența materialelor confidențiale de competența judecătorului de instrucție (anexa nr. 17)¹³.

„În caz de necesitate, judecătorul de instrucție este în drept să solicite materialele dosarului penal pentru a se convinge de necesitatea autorizării efectuării acțiunilor de urmărire penală, solicitate de organul de urmărire penală și procuror, deoarece legislația nu interzice judecătorului de instrucție de a lua cunoștință de toate materialele dosarului penal”¹⁴.

Demersul referitor la efectuarea acțiunilor de urmărire penală, măsurilor speciale de investigații sau la aplicarea măsurilor procesuale de constrângere se examinează de către judecătorul de instrucție din raza de activitate a organului de urmărire penală, în ședință închisă,¹⁵ cu participarea procurorului și, după caz, a

înregistrare, în condiții de maximă confidențialitate. Atât în cadrul PIGD, cât și în registre nu se vor adăuga alte informații decât cele existente pe plicul sigilat. (Hotărârea CSM nr. 142/4 din 04.02.2014, pct.108).

¹² Hotărârea CSM nr. 142/4 din 04.02.2014, pct.112.

¹³ *Ibidem*, pct.116.

¹⁴ ȘTERBET, V. Ghidul judecătorului de instrucție. Chișinău, 2007, p.77.

¹⁵ DOLEA, I. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu aplicativ)*, Chișinău, Ed.Carte Juridică, 2016, p.699.

reprezentantului organului care exercită activitatea specială de investigații.

Din normele enunțate supra, Curtea reține că examinarea demersurilor de către judecătorul de instrucție la locul efectuării urmăririi penale sau a măsurii speciale de investigații în temeiul art. 300 alin. (4) din Codul de procedură penală este strâns legată de competența teritorială a procurorului care exercită nemijlocit sau conduce personal urmărirea penală. Or, norma contestată, stabilind competența teritorială a judecătorului de instrucție la efectuarea controlului judiciar, se raportează la locul efectuării urmăririi penale, în sensul jurisdicției teritoriale a procuraturii¹⁶.

*Proces-verbal la examinarea acestor demersuri nu se întocmește.*¹⁷

În temeiul art.305 alin.(6) CPP, în scopul verificării legalității acțiunilor procesuale ce nu suferă amânare, efectuate de către organul de urmărire penală ori de investigații operative, la legalizarea acestora, după caz, în ședința de judecată urmează să fie citat în mod legal, cu concursul autorilor demersului, persoana în a cărei privință ori la al cărei domiciliu s-a efectuat acțiunea respectivă. În urma controlului judiciar, la caz, după expunerea opiniilor de către procuror și persoana citată, dacă s-a prezentat, dacă au existat temeiuri suficiente pentru efectuarea acțiunii respective fără autorizarea judecătorului de instrucție, acesta, printr-o încheiere motivată, declară acțiunea de urmărire penală efectuată legală, în caz contrar acțiunea de urmărire penală se declară ilegală¹⁸.

La examinarea demersului participă în mod obligatoriu procurorul care l-a declarat, iar în caz de imposibilitate a

participării acestuia, procurorul ierarhic superior va dispune înlocuirea procurorului.

Demersul depus în ordinea art. 305 CPP poate fi retras de persoana care l-a declarat – procuror, sau procurorul ierarhic superior. Retragerea demersului se face în scris și impune încetarea imediată a procedurii prin încheiere¹⁹.

Pentru a asigura operativitatea efectuării acțiunilor solicitate, demersul privind autorizarea acțiunilor de urmărire penală și ale măsurilor operative de investigație se examinează în ziua în care a fost prezentat.

„Pentru examinarea operativă a demersului, judecătorul de instrucție va coordona din timp data și ora deschiderii ședinței de judecată”²⁰.

Demersul referitor la cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat, referitor la supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice, la interceptarea și înregistrarea comunicărilor, la monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice și referitor la monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară se examinează de judecătorul de instrucție imediat, dar nu mai târziu de 4 ore de la primirea demersului.

În termenul fixat, judecătorul de instrucție deschide ședința de judecată, anunță care demers va fi examinat, verificând împuternicirile participanților la proces și a cererilor de recuzare.

La început, judecătorul de instrucție se prezintă și stabilește dacă nu sunt circumstanțe care exclud participarea sa la examinarea demersului declarat, verifică împuternicirile procurorului și ale reprezentantului organului care exercită

¹⁶ Decizie nr.45 din 08.07.2016 de inadmisibilitate a sesizării nr. 79g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 300 alin. (4) al Codului de procedură penală al Republicii Moldova (competența teritorială a judecătorului de instrucție) (pct.24).

¹⁷ HP CSJ nr.7 din 04.07.2005 (pct.2.13).

¹⁸ HP CSJ nr.7 din 04.07.2005 (pct.2.10).

¹⁹ DOLEA, I., ROMAN, D., VÎZDOAGĂ, T. *Codul de procedură penală. Comentariu.* Ch.2005. p.465

²⁰ ȘTERBEȚ, V. *Ghidul judecătorului de instrucție.* Chișinău, 2007. p.78.

activitate specială de investigații, dacă acesta participă, apoi procurorul argumentează motivele demersului și răspunde la întrebările judecătorului de instrucție. „Dacă la examinarea demersului participă și reprezentantul organului care exercită activitate specială de investigații, acesta poate completa explicațiile procurorului”²¹.

În cazul solicitării de a autoriza măsuri speciale de investigații, poate fi acceptată participarea la ședință a reprezentantului organului care exercită activitatea specială de investigații, când se va considera necesar de a da anumite explicații.

În cazul în care procurorul și reprezentantul organului care exercită activitatea specială de investigații sunt persoane necunoscute pentru judecătorul de instrucție, acesta din urmă este obligat să verifice legitimațiile ce confirmă funcția pe care o ocupă funcționarul respectiv²².

Dacă aceste persoane nu se pot legitima, va respinge demersul în cauză²³.

După efectuarea controlului temeiniciei demersului, judecătorul de instrucție, prin încheiere, autorizează efectuarea acțiunii de urmărire penală ori a măsurii speciale de investigații sau respinge demersul.

La soluționarea demersului privind autorizarea interceptării comunicărilor judecătorul de instrucție urmează să verifice dacă infracțiunea se conține în lista enumerată în art. 132/8 CPP, dacă există o bănuială rezonabilă că, persoana este implicată în săvârșirea infracțiunii respective, precum și dacă lipsesc alte metode de investigație pentru a dobândi probe²⁴.

Încheierea judecătorului de instrucție se pronunță în ședință închisă²⁵.

Potrivit prevederilor art. 306 CPP, încheierea judecătorească privind autorizarea acțiunilor de urmărire penală, măsurilor speciale de investigații trebuie să conțină: data și locul întocmirii ei, numele și prenumele judecătorului de instrucție, persoana cu funcție de răspundere și organul care a înaintat demersul, organul care efectuează acțiuni de urmărire penală, măsurile speciale de investigații, indicarea scopului efectuării acestor acțiuni sau măsuri și a persoanei la care se referă ele, precum și mențiunea despre autorizarea acțiunii sau respingerea ei, termenul pentru care este autorizată acțiunea, persoana cu funcție de răspundere sau organul abilitat de a executa încheierea, semnătura judecătorului de instrucție certificată cu ștampila instanței judecătorești.

Deși art. 306 CPP nu indică în mod expres, dar, de regulă, în încheierile judecătorului de instrucție privind autorizarea unor acțiuni de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigații, acestea sunt susceptibile de a fi atacate cu recurs în termen de 15 zile, din momentul când a aflat despre încheierea respectivă. Această mențiune este justificată în drept pe prevederile art. 305 alin.(8) CPP în coroborare cu prevederile art. 437 alin. (1) pct. 4 CPP. În acest caz, recursul se examinează în conformitate cu prevederile Titlului II Cap. IV secț. a 2-a §2 din Partea specială a CPP.

Concluzii și recomandări

În materia protecției domiciliului, corespondenței, CtEDO de multiple ori a subliniat că interceptarea convorbirilor unei persoane (inclusiv telefonice) și alte măsuri speciale se bucură de protecția oferită de art. 8 CEDO, fiind inclusă în sfera noțiunilor autonome de viață private. Pentru analiza proporționalității²⁶ inge-

²¹ DOLEA, I., ROMAN, D., VÎZDOAGĂ, T. *Codul de procedură penală. Comentariu*. Chișinău, 2005. 767 p., pag.463.

²² ȘTERBEȚ, V. *Ghidul judecătorului de instrucție*. Chișinău, 2007. p.153.

²³ *Ibidem*, p.153.

²⁴ DOLEA, I. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu aplicativ)*, Chișinău, Ed.Carteja juridică, 2016, p.698.

²⁵ DOLEA, I. *Op. cit.*, p.698.

²⁶ Susținem în acest sens propunerea de a include proporționalitatea ca principiu al procesului penal. A se vedea: DOLEA, I. *Drepturile persoanei în probatoriul penal: conceptul promovării elementului*

rinței autorităților naționale în asemenea cazuri urmând a fi evaluați mai mulți factori specifici.

Legea nu impune în mod expres aplicarea testului de proporționalitate în conținutul încheierilor, care sunt emise ca rezultat al examinării în conformitate cu prevederile art. 305 CPP a demersurilor privind autorizarea sau legalizarea măsurilor speciale de investigație semnate de procuror.

Examinarea demersurilor de autorizare a unor măsuri speciale de investigații asupra pretinselor încălcări ale drepturilor și libertăților garantate convențional presupune efectuarea unui triplu test de proporționalitate și determinarea faptului, dacă ingerința autorităților naționale a fost prevăzută de lege, necesară într-o societate democratică, la care se adaugă și exigența degajată de jurisprudența CtEDO de proporționalitate între ingerința aplicată și scopul urmărit spre realizare.

Având în vedere acest deziderat, considerăm important a completa art. 306 CPP cu prevederi privind reflectarea în conținutul încheierii judecătorului de instrucție a testului de proporționalitate între acțiunile, măsurile solicitate a fi autorizate și scopul urmărit de aceste pârghii prevăzute de lege, în vederea atingerii scopului procesului penal, coroborând astfel prevederile acestui articol cu dispozițiile art. 132¹ alin. (2) pct. 3) CPP.

---

privat. Chișinău, 2009, p.64. În perspectiva dezvoltării principiului proporționalității în procedura penală națională putem formula unele concluzii cu titlu de recomandări. Principiul proporționalității trebuie utilizat în toate cazurile când se constată necesitatea unor ingerințe. În acest aspect, și ca o propunere de lege ferenda, considerăm necesar de a recunoaște ca un principiu al procedurii penale cel al proporționalității între ingerințele produse și scopul urmărit, fapt ce ar presupune determinarea existenței unei nevoi sociale imperioase care a impus-o.

BIBLIOGRAFIE

1. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova*, adoptat prin Legea Republicii Moldova nr. 122–XV din 14.03.2003.
2. DCC nr.45 din 08.07.2016 de inadmisibilitate a sesizării nr. 79g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 300 alin. (4) al Codului de procedură penală al Republicii Moldova (competența teritorială a judecătorului de instrucție).
3. DOLEA, I. *Drepturile persoanei în probatoriul penal: conceptul promovării elementului privat*. Chișinău, 2009. 416 p.
4. OBADĂ, D. *Interferența și dimensiunile controlului procesual penal în sfera tehnicilor speciale de supraveghere sau cercetare. În: Mandatul de securitate: probleme actuale de interpretare, legislație și practică. Conferința științifico-practică națională*. Chișinău, 2020, p.155-165.
5. Hotărârea CSM nr. 142/4 din 04.02.2014.
6. HP CSJ nr.7 din 04. 07. 2005 *cu privire la practica asigurării controlului judecătoresc de către judecătorul de instrucție în procesul urmăririi penale*.
7. DOLEA, I. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu aplicativ)*. Chișinău, Ed. Cartea juridică, 2016, 1172 p.
8. DOLEA, I., ROMAN, D., VÎZDOAGĂ, T. *Codul de procedură penală. Comentariu*. Chișinău, 2005, 767 p.
9. POALELUNGI, M., AIRAPETEAN, A., COBZAC, E. *Modele de acte judecătorești în procesul penal pentru judecătorii de instrucție*. Chișinău, 2018, 940 p.
10. POALELUNGI, M. *Manualul judecătorului pentru cauze penale*, Chișinău, Î.S.F.E.P. „Tipografia Centrală”, 2013, 1192p.
11. ȘTERBEȚ, V. *Ghidul judecătorului de instrucție*. Chișinău, 2007, 663 p.

10.10.2020

THE IMPACT OF TERRITORIAL CONFLICTS ON NATIONAL SECURITY

Alexander KURTSKHALIA

Georgia, Tbilisi.

Chisinau, Republic of Moldova

University of European Political and Economic Studies "C. Stere"

PhD student

e-mail: A.kurtskhalia@gmail.com

To identify the specifics of resolving a territorial conflict, it is necessary to identify the dynamics of the conflict, to concretize the phases that remain in its development, which will make it possible to assess the danger of the conflict escalation and, finally, to develop tactics and strategy for controlling this process and prevention of an extreme aggravation of the situation, the occurrence of irreparable consequences both for the parties of the conflict and for other subjects of international law.

Territorial conflicts are currently not only a form of confrontation between different subjects, but also serve as the means of grading international relations, the means of coercion and sanctions against subjects that do not comply with the international legal framework. It remains to be seen to what extent this, in turn, corresponds to the norms of modern international law and is within their limits.

Keywords: territorial conflict, international law, international regulations, international agreements, conventions.

IMPACTUL CONFLICTELOR TERITORIALE ASUPRA SECURITĂȚII NAȚIONALE

Pentru a identifica specificul soluționării unui conflict teritorial, este necesar să se identifice dinamica conflictului, să se concretizeze fazele care rămân în dezvoltarea acestuia, ceea ce va face posibilă evaluarea pericolului escaladării conflictului și, în cele din urmă, dezvoltarea tacticii și strategiei pentru controlul acestui proces și prevenirea unei agravări extreme a situației, apariția unor consecințe ireparabile atât pentru părțile conflictului, cât și pentru alte subiecte ale dreptului internațional.

Conflictele teritoriale sunt în prezent nu numai o formă de confruntare între diferiți subiecți, ci servesc și ca mijloc de gradare a relațiilor internaționale, mijloace de constrângere și sancțiuni împotriva subiecților, care nu respectă cadrul legal internațional. Rămâne de văzut în ce măsură acest lucru, la rândul său, corespunde normelor dreptului internațional modern și se află în limitele lor.

Cuvinte-cheie: conflict teritorial, drept internațional, reglementări internaționale, acorduri internaționale, convenții.

ВЛИЯНИЕ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ КОНФЛИКТОВ НА НАЦИОНАЛЬНУЮ БЕЗОПАСНОСТЬ

Для выявления специфики разрешения территориального конфликта необходимо выявить динамику конфликта, конкретизировать оставшиеся фазы в его развитии, что позволит оценить опасность эскалации конфликта и, наконец, разработать тактику и стратегию управления этим процессом и предотвращение резкого

обострения ситуации, возникновения непоправимых последствий как для сторон конфликта, так и для других субъектов международного права.

Территориальные конфликты в настоящее время являются не только формой противостояния между различными субъектами, но также служат средством ранжирования международных отношений, средством принуждения и санкций против субъектов, которые не соблюдают международно-правовые рамки. Еще неизвестно, насколько это, в свою очередь, соответствует нормам современного международного права и находится в их пределах.

Ключевые слова: территориальный конфликт, международное право, международные правила, международные соглашения, конвенции.

L'IMPACT DES CONFLITS TERRITORIAUX SUR LA SECURITE NATIONALE

Afin d'identifier les spécificités de la résolution d'un conflit territorial, il est nécessaire d'identifier la dynamique du conflit, de concrétiser les phases restantes de son développement, ce qui permettra d'évaluer le danger d'escalade du conflit et, enfin, de développer des tactiques. et la stratégie pour le contrôler, le processus et la prévention d'une aggravation extrême de la situation, l'apparition des conséquences irréparables tant pour les parties au conflit que pour d'autres sujets de droit international.

Les conflits territoriaux ne représentent pas seulement une forme de confrontation entre différents sujets, mais servent également de moyen de classement des relations internationales, moyen de coercition et de sanctions contre les sujets, qui ne respectent pas le cadre juridique international. Il reste à voir dans quelle mesure cela correspond à son tour aux normes du droit international contemporain et se situe dans leurs limites.

Mots clés: *conflit territorial, droit international, réglementations internationales, accords internationaux, conventions.*

The process of creating and applying the norms of international public law, with some exceptions (meaning the participation of national liberation movements in the international acts directed against them, as well as the contested state entities), is marked by the mandatory participation of the states as primary subjects of the public international law, endowed with an universal legal personality. The states that originally participated as authors of the content of international regulations, later, based on the fundamental principle of *pacta sunt servanda*, agree to abide by the same rules.

In the foreground, we understand that, by its universal character and purpose, the United Nations is the most important international organization that has developed the fragile system created by the League of Nations in the interwar period. The organization has been created

to establish a new world order, both in terms of ensuring peace and eliminating power in international relations, and in terms of the economic, social, cultural and humanitarian development.

The first attempt to create a common and permanent intergovernmental organization is the League of Nations, whose Covenant, the Covenant of the League of Nations, has been drafted and adopted at the Versailles Peace Conference on June 28, 1919¹, the first part of the signed treaties has been signed by the winners with Germany, Austria, Turkey and Hungary.

The Covenant of the League of Nations is based on two important provisions, on the one hand, the commitment of

---

¹ *Pact of the League of Nations signed on June 28, 1919 (The Treaty of Versailles)*, <http://ebooks.unibuc.ro/istorie/istorie1918-1940/11-1-1.htm> (accessed 10.12.2019).

non-aggression and mutual assistance and, on the other hand, the freedom to resort to war only after the exhaustion of peaceful means of settling international disputes.

The principle of collective security, enshrined in the Covenant of the League of Nations, is, in comparison with other previously known security systems such as the balance of power, military-political alliances, etc., an important progress in the idea of establishing peace and limiting the use of military force². According to the Covenant, the collective security has two functions: to prevent or suppress, through joint action, based on previous commitments, any aggression against associated states and to encourage the peaceful settlement of disputes.

In accordance with the Covenant of the League of Nations, the member states have undertaken certain obligations not to resort to the war, i.e., if a dispute arises between them, they will refer it to arbitration or court proceedings or the Council. The Covenant also created a new means of resolving disputes - *international justice* (article 14). At the same time, the Covenant has made a legal separation between legal and illegal wars and has proclaimed the principle that a war between two states affects the entire international community, represented by the League of Nations, and ceases to be a private problem of the belligerent states.

Articles 10 and 12 of the Covenant prohibit the war of aggression with the aim of territorial change or obtaining political advantages, and provide the measures that could be taken against the state which, in violation of these provisions, resort to war contrary to its commitments: breaking immediate cessation of any relations with the State concerned, the cessation of all forms of communication, financial relations, etc., and ultimately - the armed intervention of the Member States to repel

the aggression. Detailing these principles, however, the Covenant contained rather cumbersome mechanisms, which has made the collective intervention difficult in some concrete cases.

According to the Covenant, war is considered illegal in four cases: - when the state declares war on the basis of arbitration, an unanimous report of the Council or a decision of the General Meeting of the Society after a three-month moratorium; - when the Council or the Assembly failed to take an unanimous decision by the required majority on the situation presented to it; - when the state considers the dispute to be its own internal affair and the Council confirms this; - if a state that is not a member of the Society has been involved in a conflict that have not accepted the preliminary procedures provided for in the Covenant, the "classical" right to resort to war is applied to the states that are not members of the Society.

Thus, it can be seen that, although war has been prohibited in principle, the detailed provisions have been only procedural, limited and subject to the preconditions under which the peace procedures have been mandatory, which is still a huge step forward from the previous situation.

Considering that for a long time the trend of international law has been to outlaw the war of aggression, we consider that the Covenant of the League of Nations has taken an important step in this direction, so that the participating States assumed certain obligations, including those not resorting to war. The Briand-Kellogg Pact of August 27, 1928³, has been an addition to the Covenant of the League of Nations.

The Paris Treaties of 1919-1920 have marked the dismemberment of the Habsburg Empire, the emergence of new

---

² GABRICHIDZE, G. *International Public Law* (საერთაშორისო საჯარო სამართალი). Tbilisi: Book publishing house, 2019, p.64. ISBN: 468-020-4375-3.

---

³ *Briand-Kellogg Pact of August 27, 1928*, <http://ebooks.unibuc.ro/istorie/istorie1918-1940/11-3-3.htm> (accessed 10.10.2019).

independent states in the international community and an attempt to create a universal organization aimed at maintaining peace, limiting the use of war and respecting international law⁴. The outbreak of World War II has marked the final fall of the Versailles system.

The Geneva conferences of 1925 and 1929 have made a significant contribution by adopting in 1925 the *Protocol prohibiting the use of asphyxiant, toxic or similar gases in war and bacteriological (biological) weapons*⁵, and in 1929 a new codification has been introduced to improve the fate of the wounded and sick in marching armies.

The *Eastern Security Pact* of 1925 in *Locarno* has developed the institution of collective security, the goal of which is to create a system for preventing aggression and repelling it through cooperation with other states.

In order to strengthen common security and peace, it is necessary to define the aggression as clearly as possible, given that states have the right to the independence and security, to the protection and inviolability of their territories and to the development of their own institutions⁶. The definition of aggression has been formed through the Convention for the

Definition of Aggression, concluded on July 5, 1933 in London between the USSR and other states⁷, among which we can mention Romania (other participating states were Afghanistan, Estonia, Latvia, Persia, Poland, Turkey) in Conference on Disarmament and has entered into force on February 17, 1934. This document is of historical importance as it is based on the Briand-Kellogg pact, which prohibits any aggression. The document unites three agreements, which are generally called "Convention for the Definition of Aggression." The first convention has been signed in the form of a regional non-aggression pact on July 3, 1933 by representatives of Romania, Estonia, Latvia, Poland, Turkey, Persia, Afghanistan and the USSR. The second convention has been signed on July 4, 1933 in the form of a general non-aggression pact with the same content of the Little Understanding or the Little Entente (a defensive political organization, an alliance between Czechoslovakia, the Kingdom of Yugoslavia and the Kingdom of Romania), Turkey and the USSR, and the third convention has been signed on July 5, 1933 years between the USSR and Lithuania.

We understand that all the catastrophic consequences of the two world wars have imposed on states a unanimous opinion about the war, namely its final exclusion from the life of the international community. As a result, the first step towards achieving this goal has been the prohibition of the use of force and the threat of force, a principle enshrined in paragraph (4) of Article 2 of the UN Charter.

The most fruitful period in terms of the creation of new international organizations is considered to be the period immediately after the Second World War, when the United Nations and 17 other specialized UN agencies have been created

---

⁴ ALEXIDZE, L. *International Law and Georgia, from Antiquity to Present: Selected Papers* Published in 1957–2012 (საერთაშორისო სამართალი და საქართველო, ანტიკურ დროიდან დღემდე: არჩეული ნაშრომები გამოქვეყნებულია 1957–2012 წლებში). Tbilisi: Tbilisi State University, 2012, p.72. ISBN: 925-82-6736-738-2.

⁵ *Protocol on the Prohibition of the Use of Asphyxiating, Toxic and Other Gases, or Bacteriological Means, concluded in Geneva in 1925*, <http://www.nti.org/learn/treaties-and-regimes/protocol-prohibition-use-war-asphyxiating-poisonous-or-other-gasses-and-bacteriological-methods-warfare-geneva-protocol/> (accessed 12.12.2019).

⁶ GABRICHIDZE, G. *International Public Law* (საერთაშორისო საჯარო სამართალი). Tbilisi: Book publishing house, 2019, p.95. ISBN: 468-020-4375-3.

---

⁷ *Convention for the Definition of Aggression*, signed at London July 5, 1933, <https://www.jstor.org/stable/2213564?seq=1> (accessed on 18.02.2020).

(for example: Universal Postal Union (UPU), International Civil Aviation Organization (ICAO), International Labor Organization (ILO), World Health Organization (WHO) or financial and banking institutions: International Monetary Fund (IMF), International Bank for Reconstruction and Development (IBRD), cultural and scientific organizations: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) and etc.).

The United Nations is guided by several principles, such as: the sovereign equality between all UN member states, the principle of good faith in fulfilling its obligations, the non-use of force or threat of use of the force, the non-interference in the internal affairs of other states, all these principles are adopted considering the coercive measures that can be taken by the UN in the event of a threat to the international peace and security. The Charter is a dynamic document, the practice of which is constantly being improved. Of course, the major changes made in 1945, from the adoption of this document, have greatly influenced how the UN Charter is applied now.

A peculiarity of the post-World War II period is the creation of regional bodies of political, and military cooperation (for example, the North Atlantic Alliance) and regional bodies of economic integration (European Economic Community's). The international community, at that time, has pursued the goal of strengthening solidarity between states, constant consultations and coordination of their actions to maintain international peace and security in accordance with the principles enshrined in the UN Charter.

Significant progress has been made in the codification of international law under the auspices of the United Nations. The organization seeks to initiate studies and make recommendations to the General Assembly with a view to promoting the progressive development and codification of the international law (article 16 of the

Charter). Thus, the *International Law Commission*⁸ has been established by Resolution No. 174 of 1947 as a subsidiary organ of the General Assembly with the aim of formulating and systematizing the international law in areas where there is a significant jurisprudence, precedent or doctrinal opinion.

An important component of the international law is the definition and clarification of *a responsibility* for those actions that may threaten the international peace and security, create, and maintain an atmosphere of war, resort to a conducive tension, to the use of force or threat of the use of force, generate conflict and military confrontation. The responsibility for such actions must be clearly stated in the system of international law, so that its *preventive* functions are successfully performed and the peace and security of peoples are fully guaranteed.

Research conducted over the years has shown the need for responsibility for the war of aggression to be embodied in precise sanctions enshrined in the rules of international law. This responsibility refers to the obligation of the Aggressor State to bear, in the various forms, the consequences of its wrongful acts⁹, which can range from compensation for material damage to the severest sanctions permitted by the international law.

A decisive role in this regard has been played by the adoption by of the International Law Commission in 2001 of the Draft Articles on responsibility of states for illegal international acts (the so-called Draft Articles), a draft annexed to UN General Assembly resolution 56/83¹⁰,

---

⁸ *Resolution of the UN General Assembly no.174 (II) of November 21, 1947 on the establishment of the International Law Commission.* www.un.org (accessed 10.11.2019).

⁹ RUDNICKI, M. *Wybrane aspekty prawnomiedzynarodowe sporu wokół Abchazji i Osetii Poludniowej.* Gruzja – między wschodem a zachodem: monograph. Kraków: Bezkartek, 2012, p.141. ISBN: 90344690701.

¹⁰ *Report of the International Law Commission, 53 session.* Official Record of the General Assembly,

although the work of the codification process itself has begun in 1955. It has taken about 46 years to develop this draft, with an impressive number of governments participating in the process opposing the articles prepared by the Commission. This document is the result of a long-term work, during which a number of basic provisions of the international liability law as one of the main branches of international law, including the formulation of its principles and norms, have been developed.

The International Law Commission has developed outstanding projects in areas such as the recognition of states and governments, the jurisdictional immunities of states and their properties, the jurisdiction over crimes committed outside the national territory, the succession of states and governments, the treatment of aliens, the right to asylum, the law of treaties, the regime of territorial waters, the regime of open sea, the diplomatic relations and immunities. The efforts of this commission, as well as of other commissions of the General Assembly, that have been created subsequently, have been seen in the elaboration and conclusion of many conventions codifying international law in various fields, such as: diplomatic relations (*Vienna Convention of 1961*); consular relations (*Vienna Convention of 1963*); international treaties (*Vienna Convention of 1969*); the law of the sea (4 *Geneva Conventions of 1958* followed by the *Montego Bay Convention of 1982*).

It is appreciated that the *1969 Vienna Convention on the Law of Treaties*¹¹ represents a reference document for the study of the topic “Norms of international

law in the field of settlement of territorial dispute”. It has been adopted on May 23, 1969 at the UN Conference on the Law of Treaties with the participation of 110 states and has entered into force on January 27, 1980. The importance of this international document lies in the fact that it represents a major step in the process of codifying the norms of international law governing the conclusion of treaties, conventions or other agreements between states and their entry into force (Part II of the Convention), in which the treaties and agreements are interpreted, applied and complied with (Part III of the Convention), the rules concerning the amendment, suspension and termination of treaties defects of consent (Articles 48, 49, 50, 51 and 52), and nullity of the treaties (Part V of the Convention).

There should be mentioned the fact that the Vienna Convention codifies the notion of an imperative norm (*jus cogens*) and reaffirms the fundamental principle of public international law *pacta sunt servanda*, i.e., the principle of good faith observance of a lawful treaty (art. 26), the principle of free consent and the principle of non-retroactivity of the treaty (art. 29). The Convention also reaffirms the principles of international law embodied in the UN Charter such as: the principle of equal rights of people and their right to decide their own destiny, the principle of sovereign equality of states, the principle of non-interference in the internal affairs of states, the principle of prohibition of threat with force or the use of force and the universal principle of human rights and fundamental freedoms for all.

The 1969 Vienna Convention has been followed by the United Nations Convention on the Law of Treaties concluded between States and international organizations, as well as between international organizations in 1986. In addition to these two conventions, the *Convention on the Suc-*

56th session, Supplement no.10, ONU, november 2001,
<http://www.un.org/documents/ga/docs/56/a5610.pdf>
(accessed 12.12.2019).

¹¹ *Vienna Convention on the Law of Treaties*, concluded at Vienna on May 23, 1969,
https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_1_1969.pdf (accessed on 10.01.2020).

*cession of States in Respect to Treaties*¹² has been adopted that represents a contribution to the process of codification of the international legal norms through the international conventions. This convention has been adopted on 23 August 1978 by the Plenipotentiary Conference on the Succession of Treaty States, held in Vienna at two sessions, respectively, in 1977 and 1978, and entered into force on 6 November 1996.

It should be noted that despite the persistent efforts of the states to comply with the norms and principles of international law (to maintain peace and security throughout the world), unfortunately, some local and regional conflicts have continued to disrupt the pacifist climate. We believe that the most recent example is the conflict in Ukraine, where the faith of the population has turned into a bloody conflict. In terms of the international law, differences between the different situations and regions require constant adaptation of working methods and cooperation. For this reason, we believe that respect for human rights must be reaffirmed in a variety of international legal documents adopted by the UN and regional organizations.

In 1949, the Council of Europe has been created with ten member states as its founders, thus taking the first step towards realizing the idea of a united Europe. The role of the Council has not been limited to the military and economic field, but to the social and cultural, as well. Its first political achievement has been the adoption and opening for signature on 4 November 1950 in Rome of the European Convention on Human Rights.

We consider that another important act in studying the topic of this document is the *Declaration of the United Nations of 1970 on the principles of international law*

---

¹² *Convention on the succession of treaty states*, Vienna, August 23, 1978, in force for the Republic of Moldova from 11.03.2009, <http://www.docfoc.com/conventia-privind-succesione-stata-the-treatment> (accessed 10.12.2019).

*regarding the friendly relations and cooperation between states*¹³ according to the Charter of the United Nations. The Declaration has been adopted by Resolution No. 2625 (XXV) of 24 October 1970 at the XXV jubilee session of the General Assembly (1970). By adopting this document, the General Assembly has expressed its conviction that promoting the rule of international law and the universal application of the principles of the UN Charter will strengthen world peace and become a starting point in the development of the public international law, and especially in the relations between states.

It should be noted that international law includes, since the XIXth century, the rules agreed upon by two or more states that have been intended to prosecute and punish certain acts that they consider to be crimes committed in territories under their jurisdiction or in areas outside their jurisdiction by any state (such as the high seas), for example, piracy, transportation of slaves, women and children trafficking, drug trafficking and others.

In the XXth century, such norms have expanded including the acts of genocide, terrorist attacks against civil aviation, maritime traffic, against internationally protected persons. This is what is called the international criminal law; we are not under the international jurisdiction, but under the rules by which states agree to treat certain acts as crimes and inflict punishment within their domestic jurisdiction.

Recognition of the idea of international criminal justice has come a long and difficult way, as many obstacles have arisen to the establishment of *ad hoc* tribunals and, in particular, to the establishment of

---

¹³ *Declaration of the United Nations of 1970 on the principles of international law regarding the friendly relations and cooperation between states according to the Charter of the United Nations – Resolution no.2625 (XXV) of 24 October 1970 at the XXV session (1970) of the General Assembly*, <https://textesdipannotes.files.wordpress.com/2011/07/2625-1.pdf> (accessed 10.11.2019).

the International Criminal Court. Predicted by some specialists, the idea of an international criminal court as a permanent institution with general competence, although on the UN agenda since 1953, could only be realized after 45 years, due to obstacles that have been more related to the political will rather than challenging the idea of an international criminal justice system.

After the Second World War, the idea of creating an International Criminal Court, with the exception of special experience, by creating at that time *ad hoc* tribunals (Nuremberg and Tokyo), has never left the project stage. In 1948, the *Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*¹⁴ has stipulated that those responsible for this serious crime must be brought before an international criminal court. In the same year, the UN General Assembly has called on the International Law Commission to study the possibility and feasibility of creating such institutions.

On July 17, 1998, the Statute of the International Criminal Court has been adopted by the Diplomatic Conference of Plenipotentiaries in Rome and has entered into force on July 1, 2002. The aim of the negotiations has been to create a balanced and modern text to harmonize legal requirements of the various existing legal systems around the world and the establishment of an international criminal court, which, by exercising jurisdiction over those responsible for serious crimes, should supplement the system of instruments available to the United Nations to maintain peace and security around the world.

We want to emphasize that the international justice and the mechanisms that set it in motion composed of courts and arbitration, are a very important way of

---

¹⁴ *Convention no.1948 of 09.12.1948 for the prevention and repression of genocide crime*, adopted by the General Assembly of the United Nations by Resolution 260A (III) of 09.12.1948. In: International Treaties to which the Republic of Moldova is a party, 1998, no.1, p.14-20.

applying international law, influencing the creation and development of international law, and for achieving and strengthening international public order¹⁵. In this sense, the most important international court with general jurisdiction is the International Court of Justice, which is one of the 6 main bodies of the United Nations, along with the General Assembly, the Security Council, the Economic and Social Council, the Trusteeship Council and the Secretariat.

There should be noted the fact that, from the terminological point of view, the *international jurisdiction* is understood as an arbitration or judicial body created by agreement between states or other subjects of international law to resolve international disputes that have arisen or may arise¹⁶. The role of international courts, among others is the following: the resolution of international disputes, the interpretation of international law, the application of existing international law, the determination of applicable international law and new rules of customary law, the influence on the process of creating international law, the fulfillment of the function of international law, the regulation of international relations.

The most important role in the settlement of territorial conflicts is played by the UN Charter¹⁷. The Charter is a treaty establishing the United Nations, signed at the United Nations Conference on International Organization in San Francisco, USA, on June 26, 1945. The signatory members of the UN Charter declare that the obligations of the United Nations prevail over all other obligations of other treaties. Most countries in the

---

¹⁵ GABRICHIDZE, G. *International Public Law* (საერთაშორისო საჯარო სამართალი). Tbilisi: Book publishing house, 2019, p.104. ISBN: 468-020-4375-3.

¹⁶ RYNGAERT, C. *Jurisdiction in International Law*. Second Edition. Oxford: University Press, 2015, p.117

¹⁷ *The Charter of the United Nations*, signed on 26 June 1945, in San Francisco, <https://www.un.org/en/charter-united-nations/> (accessed at 31.12.2019).

world have ratified the UN Charter. A notable exception is the Holy See, which has chosen to remain a permanent observer and therefore did not sign the Charter.

Regulations on the international armed conflicts. The right of states to use armed force as a means of resolving disputes between them has had a slow but decisive evolution, from the admission of the right to war in the first historical epochs to the universal recognition of the right to peace.

The rules for an international armed conflict have been developed because of the balancing military needs with humanitarian interests. The international law contains rules aimed at protecting individuals who do not directly participate in hostilities or have refused to do so, such as civilians, prisoners of war and other detainees, the wounded and sick, as well as limiting the means and methods of fighting, including tactics and weapons, in order to avoid unnecessary suffering and destruction.

All normative acts of international law that govern armed conflicts are generally recognized as customary law. We emphasize that the rules of customary international law apply to both international and domestic armed conflicts, but again there are differences between the two regimes.

It should also be noted that treaties and conventions under the international humanitarian law do not contain a definition of armed conflict. This lack is easy to explain since the elaboration of The Hague or Geneva Law has not required the development of a definition that would limit the application of international humanitarian law. Consequently, in the international jurisprudence, it becomes necessary to propose a definition of an armed conflict. This has been provided by the Appeals Chamber of the International Tribunal for the Former Yugoslavia in the

Tadić case¹⁸, which considers that the armed conflict means any use of the armed force between states or armed violence between government authorities and organized armed groups or between such groups in the state. The international humanitarian law applies from the outbreak of such an armed conflict and extends after the cessation of hostilities until the conclusion of peace or, in the case of internal armed conflicts, a peaceful settlement of the conflict is achieved.

An important moment in the process of international settlement of territorial conflicts is the Peace Conferences of 1899 and 1907. The first consolidation of the principle of the peaceful settlement of the international disputes in the international law documents is reflected in *The Hague Conventions* of 1899 and 1907, which systematizes and improves diplomatic procedures, the recognition of arbitration in the category of peaceful means and the institutionalization of international jurisdiction has been successful.

Thus, at the Hague Conference of 1899, the *Convention on the Settlement of International Disputes*¹⁹ has been adopted and the Permanent Court of Arbitration has been established in The Hague. Article 1 of the Convention stated: “to prevent, as far as possible, the use of force in relations between states, the Signatory Powers agree to make every effort to ensure the peaceful settlement of international disputes,” and Art. 2 of the Convention states that “the Signatories have agreed that in the event of a serious confrontation or misunderstanding, before resorting to arms, they may, as circumstances permit, resort to the good offices or mediation of one or more

---

¹⁸ *Prosecutor vs Tadić, Appeal Chamber Decision*, Case No IT-94-1-A, 14 December 1995, Tadić Jurisdiction Decision, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/40277f504.html> (accessed at 13.03.2020).

¹⁹ *Convention (I) for the pacific settlement of international disputes (Hague I)* (29 July 1899), entry into force: 4 September 1900, <https://www.loc.gov/law/help/us-treaties/bevans/m-ust000001-0230.pdf> (accessed on 18.01.2020).

signatories”. *We believe that since the provisions of the Convention do not oblige states to bring their policies in line with the text of the document, we can conclude that it is purely declarative in nature.*

The Second Hague Peace Conference of 1907, with a broader codification of the means for the peaceful settlement of disputes between states, has adopted the *Convention on the Peaceful Settlement of International Disputes*²⁰ which contained more detailed provisions on good offices and mediation (Articles 2-8), International Commissions of Inquiry (Articles 9 -36), international arbitration, including the arbitration procedure (Articles 37-90), and at the same time created conditions for the creation of a new means of peaceful settlement - international reconciliation. *Despite this fact, the Convention also has not provided for an obligation to resolve international disputes by peaceful means, but only recommended the use of peaceful means, so that resorting to peaceful means and to any of their means was unnecessary.*

In other words, the Conventions of 1899 and 1907 have not raised the issue of prohibiting war as the means of resolving disputes. Among the merits of the two conventions, there is the fact that they have codified some of the rules of war, such as those relating to the armed forces, the theater of war, the means of waging war, including the prohibition of weapons and methods of combat, military occupation, and those on persons protected in armed conflict, which are still applied today (with some modifications).

As already mentioned, the international law relating to armed conflict is traditional in nature and, in accordance with the provisions of Article 38 (1) (b) of the Statute of the International Court of Justice, international custom “as evidence of general practice” recognized by law is

the source of the international law. Moreover, the international humanitarian law has established a surrogate principle, also known as *The Martens Clause*.

The Martens Clause has been first provided for in the preamble to the Fourth Hague Convention of 1907 on the Laws and Customs of War on Land and has been later found in Article 1 (2) of Protocol I of the Geneva Conventions. *The Martens Clause* states that in cases not provided by international treaties, “civilians and combatants remain under the protection and authority of the principles of international law, as evidenced by established customs, principles of humanity and the requirements of public conscience.” Consequently, customary law coexists with customary law in international humanitarian law, both of which are of equal importance in terms of knowledge and observance. No State can invoke the absence of the status of a State Party to a treaty, the object of which are the rules of international humanitarian law, in case when they are violated during its armed operations, since the customary rules regarding the international and non-international armed conflicts are opposite regardless of whether it is a party to such an agreement.

Even though, the states make a significant contribution to the process of creating and enforcing normative acts on the settlement of territorial disputes, there are too few scientific works in the doctrine of Georgia, as well as in the regional doctrine, defining the role of states by individualizing their contribution in the formation of the customs, the conclusion of the bilateral and multilateral agreements. In turn, the international regulatory framework in terms of the creation and application by states of the norms of public international law, which has been developed mainly until the middle of the twentieth century, requires adaptation to the context of the new realities marked by an active presence of many state formations that are not

---

²⁰ *Convention for the peaceful settlement of international disputes (Hague I), October 18, 1907*, <https://www.loc.gov/law/help/us-treaties/bevans/must000001-0577.pdf> (accessed on 19.02.2020).

recognized by the international community. A key moment in the dynamics of a territorial conflict is an act of aggression, which not only marks a significant aggravation of the conflict, but also has a pronounced legal character, in fact, presupposes a serious violation of the international norms and principles. In the modern period, an act of aggression can cause a sharp reaction from the international community, which especially affects the process of managing and resolving territorial conflicts.

BIBLIOGRAPHY

1. ALEXIDZE, L. *International Law and Georgia, from Antiquity to Present: Selected Papers Published in 1957–2012* (საერთაშორისო სამართალი და საქართველო, ანტიკურ დროიდან დღემდე: არჩეული ნაშრომები გამოქვეყნებულია 1957–2012 წლებში). Tbilisi: Tbilisi State University, 2012. ISBN: 925-82-6736-738-2.
2. *Briand-Kellogg Pact of August 27, 1928*, <http://ebooks.unibuc.ro/istorie/istorie1918-1940/11-3-3.htm> (accessed 10.10.2019).
3. *Convention (I) for the pacific settlement of international disputes (Hague I) (29 July 1899)*, entry into force: 4 September 1900, <https://www.loc.gov/law/help/us-treaties/bevans/m-ust000001-0230.pdf> (accessed on 18.01.2020).
4. *Convention for the pacific settlement of international disputes (Hague I), October 18, 1907*, <https://www.loc.gov/law/help/us-treaties/bevans/m-ust000001-0577.pdf> (accessed on 19.02.2020).
5. *Convention no.1948 of 09.12.1948 for the prevention and repression of genocide crime*, adopted by the General Assembly of the United Nations by Resolution 260A (III) of 09.12.1948. In: *International Treaties to which the Republic of Moldova is a party*, 1998, no.1, p.14-20.
6. *Convention on the succession of treaty states*, Vienna, August 23, 1978, in force for the Republic of Moldova from 11.03.2009, <http://www.docfoc.com/conventia-privind-succesione-state-the-treatment> (accessed 10.12.2019).
7. *Convention for the Definition of Aggression*, signed at London July 5, 1933, <https://www.jstor.org/stable/2213564?seq=1> (accessed on 18.02.2020).
8. *Declaration of the United Nations of 1970 on the principles of international law regarding the friendly relations and cooperation between states according to the Charter of the United Nations – Resolution no.2625 (XXV) of 24 October 1970 at the XXV session (1970) of the General Assembly*, <https://textesdipannotes.files.wordpress.com/2011/07/2625-1.pdf> (accessed 10.11.2019).
9. GABRICHIDZE, G. *International Public Law* (საერთაშორისო საჯარო სამართალი). Tbilisi: Book publishing house, 2019. ISBN: 468-020-4375-3.
10. *Pact of the League of Nations signed on June 28, 1919* (The Treaty of Versailles), <http://ebooks.unibuc.ro/istorie/istorie1918-1940/11-1-1.htm> (accessed 10.12.2019).
11. *Prosecutor vs Tadić, Appeal Chamber Decision*, Case No IT-94–1-A, 14 December 1995, Tadić Jurisdiction Decision, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/40277f504.html> (accessed at 13.03.2020).
12. *Protocol on the Prohibition of the Use of Asphyxiating, Toxic and Other Gases, or Bacteriological Means, concluded in Geneva in 1925*, <http://www.nti.org/learn/treaties-and-regimes/protocol-prohibition-use-war-asphyxiating-poisonous-or-other-gasses-and-bacteriological-methods-warfare-geneva-protocol/> (accessed 12.12.2019).
13. *Report of the International Law Commission*, 53 session. Official Record of the General Assembly, 56th session,

Supplement no.10, ONU, November 2001, <http://www.un.org/documents/ga/docs/56/a5610.pdf> (accessed 12.12.2019).

14. *Resolution of the UN General Assembly no.174 (II) of November 21, 1947 on the establishment of the International Law Commission.*

www.un.org (accessed 10.11.2019).

15. RUDNICKI, M. *Wybrane aspekty prawnomiędzynarodowe sporu wokół Abchazji i Osetii Południowej*. Gruzja – między wschodem a zachodem: monograph. Kraków: Bezkartek, 2012, p.141. ISBN: 90344690701.

16. RYNGAERT, C. *Jurisdiction in International Law*. Second Edition. Oxford: University Press, 2015, p.117

17. *The Charter of the United Nations* signed on 26 June 1945, in San Francisco, <https://www.un.org/en/charter-united-nations/> (accessed at 31.12.2019).

18. *Vienna Convention on the Law of Treaties*, concluded at Vienna on May 23, 1969, https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_1_1969.pdf (accessed on 10.01.2020).

15.11.2020

ISSN 2587-3822
E-ISSN 2587-3954

STUDII NAȚIONALE DE SECURITATE

Revistă științifico-practică
Nr. 2 (2) 2020

Redactor-șef: Vitalie SÎLI
Redactor-șef adjunct: Diana HÎRBU
Redactor științific: Xenofon ULIANOVSKI
Redactori de limbă:
Română/ Rusă: Vitalie ȚURCANU
Franceză: Vitalina BAHNEANU
Engleză: Lia BUTUCEL

© SIS (INIS), 2020

Machetare: Editura Garomont Studio
Coperta: Roșca Eduard
Tehnoredactare: Roșca Cristina
Prepress: Editura Garomont Studio

Editura: Garomont Studio SRL, str. Ion Creangă, 39.
Tel.: 067 228 277; e-mail: garomont@promovare.md, garomont_print@promovare.md

Tipografia: SC Garomont Studio SRL, Str. Alba Iulia, 75.
Tel.: 076 706 287; e-mail: garomont@promovare.md, garomont_print@promovare.md